

30K-2
2600

1930
~1-5

1-2

№1-2-3-4

Б ⁰⁵
855

№ 1-5

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

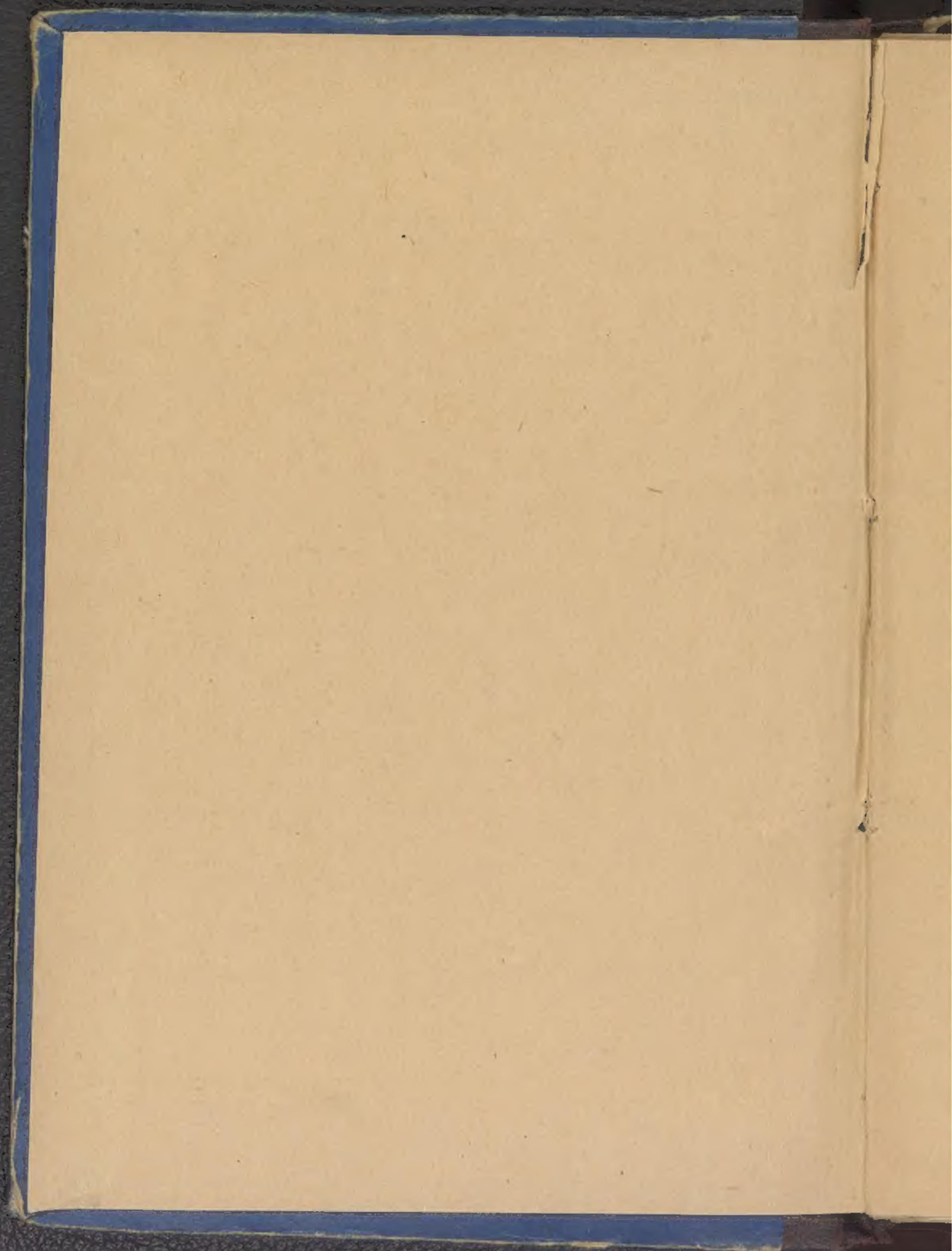
№1-5

МЕНСК
1930

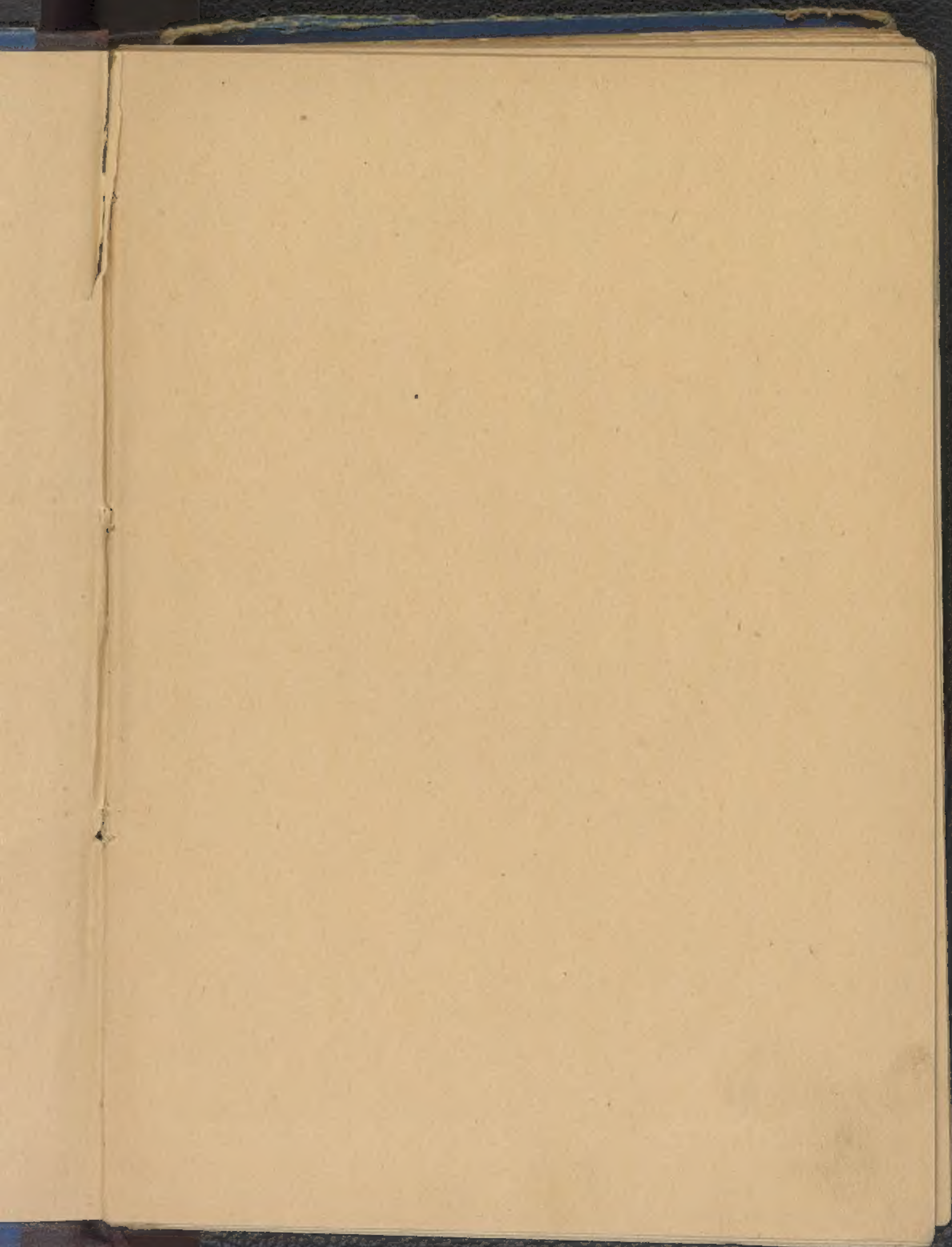
У ПУМАРЫ: Першыя. У агулам 30 агульных сабеспадніц.
Віт. Сербіна. Стані, які з'яўляюцца пачатковым
Катаньна. Дзяцель пераказвае. (К. 11^я). А. Дур'я. П
займ барышам на аграрным фронце. Рачына. Чарговы
дочы сацыялістычнага будаўніцтва і вясёлае с-г. агулам у 50.
А. Кадзюка. Савецкі на чале сацыялістычнага раённага
сельскага гаспадарства. Н. Калашнін. Гісторыя і паліты
савецкае савецкае прыватнага. Мазульскі. Месціны пры савецкім
аўтэнтывізму. М. Зарыцкі і Г. Герасіма. Як у Гом
савецкай пазулі самікрытыі. II—ч. Аб становішчы савецка
тыні ў Віцебскай партыі. Н. Козлова. Пр
уаін на савецкім. II. Пасюкеліч. Праблема прыватна
на савецкім. Куніна. Нацыяналізм будаўніцтва на Гом
ічынае на агульныя тры тры. Давідычак і Карнаўчан.
прош рашымае-дэспаратычнае ўмяшчэнне гісторыі
агульнай Беларусі. А. Ашэраў. Нацыяналізм і партыя
пры ЦК КС(Ф)В.

Матэрыялы і дакументы.
Бібліяграфія.

Б

БЛ 855

30к-2
2600

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

050
6212

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

ЧАСОПІСЬ ПАЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
ОРГАН ЦК КП(б)Б

БА 855

№ 1 — 2
СТУДЗЕНЬ — ЛЮТЫ

М Е Н С К — 1930

Надрукавана ў друкарні
Беларускага Дзяржаўнага
— Выдавецтва —
Заказ № 1313.—1.300 экз.
Галоўлітбел № 1342.

У паход за масавую калектывізацыю

Калгаснае будаўніцтва разгортваецца ў БССР бурнымі тэмпамі, перавышаючы самыя сьмелыя нашы разьлікі. Студзеньскі пленум ЦК КП(б)Б, рашыўшы дамагацца суцэльнай калектывізацыі БССР у канцы 1931 году, устанавіў, што ўвесну гэтага году ў калгасы павінна быць уцягнута 35 проц. сялянства, 35 проц. яравога кліну павінна быць засеяна калгасамі.

Але ўжо і 20 студзеня г. г. 35,1 проц. пасеўнае плошчы было абагулена ў калгасах.

Шпаркасьць, з якою разьвіваецца ў БССР калгасны рух, дае магчымасьць сказаць з поўнай упэўненасьцю, што суцэльная калектывізацыя будзе ажыццёўлена на Беларусі не ў канцы 1931 г., а значна раней.

Масавы рух да калектывізацыі найшчыльнейшым чынам звязаны з задачай ліквідацыі кулацтва, як клясы, бо гэтую задачу мы маглі паставіць перад сабой толькі ў звязку з масавым пераходам да буйное абагуленае гаспадаркі ня толькі беднаты, але і асноўных мас сярэдняцкага сялянства.

Паставіць пытаньне аб раскулачваньні раней—у леташнім і залеташнім годзе мы не маглі таму, што ня было адпаведных умоў, ня было масавае калектывізацыі, на аснове якое толькі і можна ліквідавань кулака як клясу, замяніўшы вытворчасць кулака вытворчасцю калгасаў і саўгасаў.

Таму задача раскулачваньня зьяўляецца непарыўна складанаю часткаю, адным з звеньяў нашае работы па калектывізацыі.

У цэнтры ўвагі работы партыі ў горадзе і вёсцы, у цэнтры ўвагі ад'яжджаючых у вёску рабочых зьяўляецца калектывізацыя—утварэньне новых калгасаў не праз адміністраваньне, а праз растлумачэньне бедняку і сярэдняку перавагаў і выгод калектывных гаспадарак.

Раскулачваньне, ліквідацыя кулака зьяўляецца няўхільным вывадам усяго процэсу калектывізацыі.

Што мы разумеем пад ліквідацыяй кулацтва, як клясы? Як пойдзе самы процэс раскулачваньня?

Раскулачваньне зьяўляецца сапраўднай рэволюцыяй у вёсцы і бяз самых вострых форм клясавае барацьбы гэту задачу вырашыць ня ўдасца. Кулак шалёна супраціўляецца, узмацняе тэрор супроць вяско-вых актывістаў, супроць беднаты і сярэднякоў, уступіўшых, ці ўступаючых ужо ў калгас. Кулак змагаецца самымі рознастайнымі мэ-тамі—стрэламі, панажоўшчынай, падпаламі, распаўсюджваньнем бяз-глуздых чутак, уплывае на жанчын, як на больш адсталую частку вёскі.

Зразумела, задачу ліквідацыі кулацтва мы ажыццёвім, выканаем. Нас не запалохаюць ніякія вострыя формы клясавае барацьбы, бо рабочая кляса досыць выпрабавана і загартавана ў барацьбе супроць буржуазіі.

Кулацкае супраціўленне трэба зламаць. Трэба даць рашучы адпор кулаку, спрабуючаму пашырыць свае тэрорыстычныя выступленьні.

Рабочыя, што едуць у вёску, павінны зьвярнуць асаблівую ўвагу на недагібы і перагібы ў пытаннях калектывізацыі і раскулачвання з боку савецкіх, партыйных і іншых органаў у вёсцы.

Больш за ўсё і небяспечней за ўсё ў сучасны момант вяласьць, нерашучасьць і некаторае тармажэньне правядзеньня задач раскулачвання ў раёнах суцэльнае калектывізацыі. У цэлым шэрагу сельсаветаў маюцца пралезшыя туды падгалоскі кулака, часамі самі кулакі. У цэлым шэрагу нашых савецкіх і іншых арганізацый знойдуцца людзі, якія будуць здраджваць, ня будуць праводзіць нашу політыку, будуць скажаць нашу лінію. Мы маем выпадак, калі члены сельсаветаў перад тым, як праводзіць вучот маемасьці кулакоў, бегаюць да кулакоў і перадаюць іх аб тым, што маемасьць у іх будзе брацца на вучот.

Кулак ідзе на тое, каб закапаць у зямлю нават складаныя сельскагаспадарчыя машыны, спрабуючы захаваць іх ад вучоту. Кулак прадае коні і жывёлу. З усёю сілаю пролетарскай дыктатуры трэба змагацца і супроцьстаяць цьвёрда і рашуча супроць усіх гэтых перашкод.

Калі некаторыя савецкія, партыйныя і іншыя арганізацыі і паасобныя таварышы астаюцца ад руху, дык некаторыя забягаюць наперад. Скажаючы лінію партыі, яны ўдар, накіраваны на кулака, пераносяць на серадняка. Ёсьць выпадкі, калі серадняка лічаць за кулака і забіраюць у яго апошні самавар.

Ёсьць выпадкі, калі арыштоўвалі сераднякоў і нават беднякоў за выступленьні. Гэта грубое скажэньне лініі партыі, нашае тактыкі і політыкі.

Трэба сачыць за тым, каб удар, накіраваны на галаву кулацтва, трапіў-бы на галаву гэтага кулацтва, не закранаючы ні серадняка, ні тым больш бедняка, каб той удар, які накіроўваецца на галаву кулака, быў-бы ўдарам моцным, каб ён, так сказаць, біў-бы напэўна. Тут ніякага хістаньня, ніякага адступленьня, ніякага ваганьня ня можа і не павінна быць.

У раёнах суцэльнае калектывізацыі ў кулака забіраюцца ў першую чаргу сродкі вытворчасьці—жывёла, коні, машыны, зямля і перадаюцца ў калектывы як узыск за батракоў і беднату, што ўступаюць у калгас. Батракі і частка вясковае беднаты, уступаючы ў калгас, ня маюць сродкаў для ўступных узносаў. Нельга дапушчаць, каб утварыліся калгасы, што аб'яднаюць усю вёску, выключаючы батрацтва і бяднейшыя пласты вёскі. Такія калгасы ня будуць калгасамі соцыялістычнага тыпу. Правільна арганізаванымі калгасамі будуць такія, у якіх аб'яднаюцца і батрацтва, і бедната, і сераднякі.

Пры ажыццяўленьні раскулачвання на мясцох будзе шмат цяжкіх пытанняў, але асноўныя, якія трэба добра запам'ятаць, гэта тыя, каб раскулачваньне было накіравана на галаву кулака, каб яно не закранала ні бедняка, ні серадняка. Выніцце сродкаў вытворчасьці ў кулака трэба праводзіць арганізавана, праводзіць дакладны вучот забранай маемасьці, сачыць за тым, каб не раскрасалася кулацкая маемасьць, якая перадаецца калгасам.

Розьніца паміж раскулачваньнем 1917-18 году і сучасным у тым, што зараз мы абавіраемся на значна больш моцны дзяржаўны апарат, мы маем 12-гадовы вопыт барацьбы і будаўніцтва. Таму мы можам эксплёатаваць кулака арганізавана, з поўным вучотам усяго таго, што мы ў яго бярэм. У тых раёнах, дзе вёска яшчэ не распачынае будаўніцтва калгасаў і ў раёнах бяз суцэльнае калектывізацыі першачарговаю задачай зьяўляецца правядзеньне самага суровага і дакладнага вучоту ў

кулака сродкаў вытворчасці, будынкаў і г. д. У гэтых раёнах мы ня будзем асабліва сьляшацца з забіраньнем у кулака сродкаў вытворчасці. Там у нас яшчэ ёсць час. Але мы павінны правесці самы суровы і дакладны вучот сродкаў вытворчасці ў кулака таму, як мы ведаем, што кулак разбазарвае сваю маемасьць—рэжа жывёлу, закопвае ў зямлю машыны і г. д.

Рабочыя, якія едуць у вёску, павінны зьявіцца кіраўнікамі і арганізатарамі калгаснага руху, ліквідацыі кулацтва як клясы, вясеньняга севу. Яны павінны дапамагчы выканаць гэтыя задачы батрацка-бядняцкім і серадняцкім масам вёскі.

Але выкананьне гэтых важнейшых задач трэба праводзіць не адміністрацыйнымі мерамі, не загадамі зверху, а абапіраючыся на самастойную арганізацыю батрацтва і беднаты і іх актыўнасьць, іх уздым. Кожнае мерапрыемства павінна абгаварвацца з батрацка-бядняцкімі і серадняцкімі масамі для таго, каб яны поўнасьцю ўяўлялі сабе, што гэтыя мерапрыемствы партыі і савецкай улады абдуманы, што яны правільныя і сваечасовыя.

Асноўнаю політычнаю задачай сучаснага моманту зьяўляецца ўзмацненьне арганізацыі батрацтва і беднаты для таго, каб стварыць з батракоў ды беднаты моцную апору для правядзеньня ў вёсцы політыкі партыі.

Без ўзмацненьня работы з батрацтвам і беднатою, без ўзмацненьня самастойнай арганізацыі батрацтва і беднаты—нічога ня будзе. Аднымі сіламі нават лепшых пролетарыяў, накіраваных у вёску, мы нічога ня зробім. Гэтыя лепшыя пролетарыі павінны арганізаваць батрацтва і беднату вакол сябе для таго, каб ажыццёвіць усе мерапрыемствы, накіраваныя на пашырэнне калектывізацыі, на ліквідацыю кулацтва як клясы.

Наступнай буйнай задачай работнікаў, што ад'яжджаюць у вёску, зьяўляецца кіраўніцтва арганізацыйным будаўніцтвам калгасаў. Амаль трэцяя частка пасеўнае плошчы БССР занята калгасамі (у сучасны момант пад калгасамі занята каля 65 проц. пасеўнай плошчы БССР), але існуе, проста сказаць, на паперы ў рэзолюцыях, пастановах, статутах. На справе мы ня можам сказаць, што створаны гэкія калгасы, якія абагулілі насенне, жывёлу, прылады. Мала таго, што селянін падпіша статут, трэба, каб бядняцка-серадняцкае сялянства распачало захады рэарганізацыі свае гаспадаркі з абагуленьнем насення, жывёлы, кармоў. У гэтых адносінах у Беларусі ня ўсё зроблена. На 1 сакавіка абагульненьне насенных фондаў праведзена толькі на 85 проц., абагульненьне коняў і таварна-прадукцыйнае жывёлы на 20 проц. Значыць падрыхтоўку калгасаў да веснавае пасеўнае кампаніі нельга лічыць здавальняючай.

Трэба скласці зараз-жа пляны правядзеньня пасеўнае кампаніі ў калгасах, правесці разьметку таго, якія вучасткі пойдучь пад якія пасевы і г. д.

Перад ад'яжджаючымі ў вёску таварышамі адкрываецца вялізарнейшая работа па ператварэньню калгасаў з папярковых у сапраўдныя, па аграмаджаньню насення, рабочай і таварна-прадукцыйнай жывёлы, па падрыхтоўцы да севу, складаньню прасцейшых вытворчых плянаў калгасаў, па ўстанаўленьні вучоту і г. д.

Гэтая работа яшчэ больш ускладняецца ў калгасах-волатах, якія маюць ад 5 да 30 тысяч га зямлі.

Мы ня зможам даць калгасам патрэбнай ім колькасці сельска-гаспадарчых машын, бо патрэба ў гэтых машынах значна большая, чымся магчымаць яе задавальнення, асабліва ў адносінах да тракта-

роў, патрэба ў якіх можа быць задаволена, прыкладна, на $\frac{1}{10}$ частку таго, што неабходна.

І таму, асноўны ўпор пры правядзенні вясенняга севу гэтага году, трэба накіраваць на тое, каб поўнасьцю скарыстаць якія ёсць цяпер у вёсцы сродкі вытворчасці: коні, сельска-гаспадарчыя прылады, машыны і г. д.

У гэтым заключаецца вялікая задача. Організацыя буйных калгасаў дае магчымасць з тэй колькасцю коняў, якія ёсць, заараць і засеяць больш, чымся мы гэта робім. Але для таго, каб гэтага дамагчыся, трэба правільна арганізаваць працу ў калгасах, трэба дамагчыся такога парадку ў рабоце, каб кожны селянін, уступіўшы ў калгас, ведаў сваю справу, свой абавязак, ведаў, што яму рабіць сёння, заўтра, калі надыйдзе вясна і г. д.

Правільна арганізаваць працу, скарыстаць кожнага работніка ў калгасах так, як гэта робіцца на фабрыцы—гэта—вялізарная задача для арганізатараў, шчыльна звязаная з падрыхтоўкай да веснавое пасеўнае кампаніі наогул.

Да падрыхтоўкі і правядзення веснавога севу трэба падыходзіць падзелавому, так, каб у нас былі падрыхтаваны ўсе асноўныя мерапрыемствы да севу. Пра абагульненне насення ў калгасах мы ўжо гаварылі. Што датычыцца правядзення іншых мерапрыемстваў для калгаснікаў, а таксама для беднякоў і сяраднякоў, якія яшчэ ня ўступілі ў калгасы, дык тут мы маем цэлы шэраг буйных недахопаў—пасеўны плян толькі яшчэ пачынае даводзіцца да сяла, ачыстка насення праводзіцца з халадом, шэраг іншых мерапрыемстваў праводзіцца са спазненнем. Гэткага становішча далей цягнуць нельга. Вясна гэтага году рашае вельмі шмат. Ад таго, як мы справімся з ворывам і абсяваннем калгасаў, наколькі мы пашырым пасеўную плошчу—ад гэтага залежаць тэмпы нашага развіцця наогул і адносіны бядняцка-сярадняцкага сялянства да мерапрыемстваў партыі і савецкай улады ў вёсцы асабліва да калектывізацыі.

Мы маем шмат добрых рэзолюцый і мала справы вакол гэтае работы, і таму прынялі пастанову—правярыць ход падгатоўкі да веснавое пасеўнае кампаніі і прыцягнуць да адказнасці тых, хто ня выконвае гэтых мерапрыемстваў.

Мы павінны з большавіцкай цвёрдасцю правесці гэтую работу, накіроўваючы асаблівую ўвагу на правядзенне арганізацыйна-практычных мерапрыемстваў у калгасах.

Апроч гэтае работы, рабочыя, што едуць у вёску, павінны прыняць самы актыўны ўдзел і ў перавыбары саветаў. Перавыбары саветаў будуць праводзіцца ў раёнах суцэльнае калектывізацыі і ў тых мясцох, дзе сельсаветы аказаліся няздольнымі правесці політыку ліквідацыі кулацтва як класы, дзе яны ня ішлі на чале калгаснага руху, а цягнуліся пазадзе, а таксама тых сельсаветаў, якія аказаліся няздольнымі працаваць у якасці органаў дыктатуры пролетарыяту. У тых сельсаветах, дзе перавыбары ня будуць праводзіцца поўнасьцю, там праводзяцца толькі справаздачныя кампаніі—даклады сельсаветаў з тым, каб шырака пракрытыкаваць іх работу, каб бядняцка-сярадняцкія масы замянілі членаў саветаў, якія зрываюць політыку партыі, сумленна працуючымі кандыдатамі з батрацтва, беднаты і сяраднякоў.

Стан работы сельсаветаў характарызуецца тым, што ў вельмі вялікай колькасці выпадкаў сельсаветы аказаліся няздольнымі справіцца з задачамі, якія стаяць перад імі.

Сельсаветы абіраліся ў мінулым годзе, калі калектывізацыя толькі пачыналася. Калі-ж гэты рух набыў масавы характар, сельсаветы ака-

заліся
Вышл
нага
давац
павін
ў кор
Ва ўм
відава
будзе
сінах
няцка
Мн
цавац
Як
тым,
калгас
веты
дакла
давац
гуць
вацца
Ас
аб лік
да за
у раё
якія
маюц
дай п
змаган
ў гэта
раабр
У
былі
2—3
пасыл
выбар
тавар
перал
лініі
кампа
наша
Мн
каемс
поўна
новы
Тое,
ліквід
практ
шмат
іншаг
повад
саци
нуць
То
не з

заліся непадрыхтаванымі, няздольнымі весьці, кіраваць гэтым рухам. Вышла так, што органы савецкай улады аказаліся ў баку ад калгаснага руху. Пачалі чуцца галасы аб тым, што сельсаветы трэба ліквідаваць, а ўсе іх функцыі перадаць у калгасы, і праўленьні калгасаў павінны выконваць задачы савецкай улады. Гэткае пастаноўка пытання ў корані няправільная. Сельсаветы—органы дыктатуры пролетарыяту. Ва ўмовах абвостранае класавае барацьбы ў вёсцы, мы ня можам ліквідаваць саветы, ня можам і не павінны зьменшыць іх значэння. Мы будзем вясці рашучую барацьбу з ліквідатарскімі настроямі ў адносінах да сельскіх саветаў, з недаацэнкай узмацнення ў іх батрацка-бядняцкага ўплыву.

Мы павінны праводзіць перавыбарчую кампанію і сваячасова ўмацаваць органы савецкай улады ў вёсцы.

Якія-ж новыя задачы стаяць перад саветамі? Яны заключаюцца ў тым, каб стварыць саветы сельскія, раённыя, якія могуць кіраваць калгасным рухам. Не калгасы стаяць над саветамі, а наадварот, саветы стаяць над калгасамі і саветы маюць права патрабаваць ад яго дакладаў, справаздач, маюць права ўмешвацца ў работу калгасаў, даваць дырэктывы, накіроўваць яго работу. Зразумела, саветы ня могуць умешвацца ў штодзенную работу калгасаў, яны павінны абмяжоўвацца агульнымі дырэктывамі і дапамогаю.

Асноўным політычным зместам работы саветаў зьяўляецца пытанне аб ліквідацыі кулацтва як класы. Тыя саветы, якія правільна падышлі да задач ліквідацыі кулацтва як класы, якія бяз хістання праводзяць у раёнах суцэльнай калектывізацыі выняцце маемасьці ў кулакоў, якія не папярэджаюць кулакоў аб мерапрыемствах савецкай улады, ня маюць з імі нічога супольнага, тыя саветы стаяць на правільнай цвёрдай плятформе ажыццяўлення нашых задач. Саветы, якія няздольны змагацца супроць кулака, якія ня выказваюць цвёрдасці і рашучасці ў гэтай справе—такія саветы нічога ня варты, яны павінны быць пераабраны і заменены новымі.

У мінулым годзе на перавыбарчую кампанію саветаў у Беларусі былі накіраваны ў вёску сотні таварышоў, якія і працавалі ў вёсцы 2—3 месяцы. У гэтым годзе работа ідзе больш шпаркім тэмпам. Мы пасылаем многа людзей для работы ў калгасы і спецыяльна для перавыбарчае кампаніі мы можам вылучыць вельмі мала народу. Таму, тыя таварышы, якія вылучаны для правядзення веснавога севу, а таксама перададзены для работы ў калгасы, павінны зьяўляцца праваднікамі лініі партыі і ў пытанні правядзення справаздачнай і перавыбарчай кампаніі саветаў. Гэтая задача зьяўляецца адной з асноўных задач нашага часу.

Мы адзначаем толькі самыя асноўныя моманты, з якімі сустракаемся ў вёсцы. Мы ў вёсцы перажываем сапраўдную рэвалюцыю, поўны пераварот матэрыяльных і грамадзкіх адносін, пераход да зусім новых, невядомых для сялян соцыялістычных форм сельскае гаспадаркі. Тое, што адбываецца цяпер пры будаўніцтве калектывных гаспадарак, ліквідацыі кулацтва як класы,—зьяўляецца самымі сапраўднымі, самымі практычнымі крокамі па будаўніцтву соцыялізму ў вёсцы. Таму будзе шмат спробаў пры шпаркіх тэмпях развіцця выратаваць таго ці іншага кулака ад раскулачвання, перашкодзіць пад тым ці іншым повадам перарабіць капіталістычныя формы сельскае гаспадаркі—сацыялістычныя—гэтыя спробы невыпадковыя. На гэта трэба звярнуць увагу.

Тое зьявішча, што ствараемыя новыя калгасы часта на практыцы не зьяўляюцца сапраўдным соцыялістычным утварэннем, вельмі

ненормальна. Унутры калгасаў ёсць клясавая барацьба, часамі непалады, разгалосці паміж сераднякамі і беднякамі. Вельмі часта бывае, што калгасы супраціўляюцца выкананню агульных дзяржаўных задач ня хочуць браць на сябе заданьня па вывазі лесу, па дастаўцы хлеба, мяса для гарадоў, для рабочых, для арміі. Гэта гаворыць аб тым, што калгас утвораны, форма прынята сацыялістычная, а змест застаўся ранейшым, дробна-таварным, дробна-буржуазным.

З гэтым зьявішчам неабходна рашуча змагацца, укараняючы ў калгасах элементы пролетарскай арганізаванасьці, дыцыпліны, выкідаючы з калгасаў кулакоў, розныя капіталістычныя элементы, што папралазілі туды, прывучаючы калгасы да выканання пэўных абавязацельстваў перад рабочаю клясаю, перад дзяржаваю. Рабочая кляса дапамагае вёсцы і людзямі, і машынамі, і іншымі таварамі, і сродкамі вытворчасці, трэба, каб і калгасы ўзялі на сябе пэўныя абавязацельствы перад горадам, перад рабочаю клясаю, перад вёскаю.

Пры ўсёй складанасьці, пры ўсёй цяжкасці задач, якія прыдзецца перамагаць рабочым, што накіроўваюцца ў вёску, у нас існуе поўная і непарушная ўпэўненасьць у тым, што гэтыя задачы будуць паспяхова выкананы.

Мы наглядаем цяпер нячуваны ўздам і сярод гарадзкіх рабочых, і сярод батрацтва, і беднаты. Мы маем выпадкі, калі рабочыя цэлымі цэхаў заяўляюць аб жаданьні ўступіць у камуністычную партыю, калі цэлыя цэхі і прадпрыемствы абвешчаюць сябе ўдарнымі і працуюць з нячуваным напружаньнем, перавыконваюць праграмы, вызначаныя нашымі органамі прамысловасьці.

Мы наглядаем, як у вёсцы ўскалыхнулася батрацтва і бедната і актыўна падтрымліваюць усе мерапрыемствы партыі і савецкай улады па ліквідацыі кулацтва і па будаўніцтву калгасаў. І ў гэтым уздыме, у гэтым падтрыманьні, якое мы знаходзім у горадзе і вёсцы — паруча таго, што наша політыка будзе праведзена поўнасьцю і паспяхова.

Па ўсяму Савецкаму Саюзу цяпер адбываецца вылучэньне рабочых для работы ў вёску. Едуць у большасьці рабочыя з больш ці менш вялікім вытворчым стажам, якія ў свой час біліся ў рады Чырвонай арміі, абаранялі існаваньне Савецкае Рэспублікі. Рабочыя пасылаюць у вёску свае лепшыя атрады для таго, каб дапамагчы ёй правесці вялізарны гістарычны паварот, сьведкамі і ўдзельнікамі якога мы цяпер зьяўляемся. І таму, ня можа быць ніякае няўпэўненасьці ў тым, што пастаўленыя перад намі задачы пры актыўным падтрыманьні гарадзкіх рабочых мы ажыццёвым поўнасьцю.

непа-
бывае,
дач—
клеба,
, што
стаўся

у кал-
аючы
рала-
стваў
магае
твор-
ствы

зеца
оўная
сьпя-

очых,
олымі
, калі
уюць
анья

ата і
лады
кыме,
рука
хова.
очых
вялі-
рміі,
вёску
арны
зьяў-
о па-
цэкх

Віт. Сэрбэнта

Сталін, як тэорэтык нацыянальнага пытання

Нацыянальнае пытаньне, як і сама нацыя, зьяўляецца катэгорыяй гістарычнай. У эпоху фэадалізму грамадства яшчэ ня склалася ў нацыі, ня было тады і нацыянальнага пытання. Нацыянальнае пытаньне ўзьнікла ў эпоху капіталізму. Чым далей разьвіваўся капіталізм, тым больш выразна выплывала нацыянальная праблема, тым яна становілася больш актуальнай і жыццёвай. Асаблівы размах і шырыню нацыянальнае пытаньне набыла ў эпоху імперыялізму, у пасляваенны пэрыод.

Два тыпы дзяржаў існавалі да вайны ў адносінах да актуальнасьці нацыянальнага пытання. Адзін тып—гэта дзяржавы, у якіх раней за ўсё разьвіўся капіталізм, якія складаліся ў той час, калі капіталізм у значнай ступені зрабіў сваю справу разбурэньня фэадальных адносін і рашуча адваёўваў пазыцыю за пазыцыяй. Такімі краямі зьяўляюцца: Ангельшчына, Францыя, і далей Германія і Італія. Перад вайной у гэтых дзяржавах нацыянальны рух быў разьвіты слабей. Другі тып дзяржаў гэта Расія і Аўстра-Вэнгрыя. Гэта шматнацыянальныя дзяржавы. Справу ўтварэньня дзяржавы тут брала на сябе якая-небудзь адна з нацыянальнасьцяй, меўшая больш згуртаванае ядро. „У Расіі ролю аб'яднальніка нацыянальнасьцяй узялі на сябе вялікаросы, якія мелі на чале склаўшуюся моцную і арганізаваную дваранскую ваенную бюрократыю“ (Сталін: „Марксызм і нацыянальнае пытаньне“, ст. 273 ¹⁾). У гэтых шматнацыянальных дзяржавах, пакуль капіталізм не пранікае ў адсталыя куткі іх, больш-менш заметлівага нацыянальнага руху няма.

Адціснутыя народы толькі паступова ўцягваюцца ў агульную сфэру таварнага абароту, становяцца на шлях разьвіцьця капіталізму ў сябе. Вырастае мясцовая нацыянальная буржуазія. Паяўляецца пролетарыят. Ідзе расслаенне ў сялянстве. Паяўляецца нацыянальная інтэлігенцыя. Для нацыянальнай буржуазіі ў першую чаргу ўзьнікае пытаньне рынку. Тэрыторыі, насялёныя пазьней вышаўшымі на арэну капіталістычнага разьвіцьця народамі, зьяўляюцца арэнай эксплёатацыі для буржуазіі пануючай нацыянальнасьці. Для перамогі над маладым конкурэнтам апошняя прыводзіць у дзейства ўсе падважнікі арганізаванай у дзяржаву сілы конкурэнта. Эканамічныя абмежаваньні ідуць побач з палітычнымі, культурна-асьветніцкімі, рэлігійнымі ды іншымі.

Соцыяльна-эканамічны сэнс гэтых абмежаваньняў заключаецца ў тым, каб захаваць права на эксплёатацыю працоўных мас за буржуазіяй пануючай у дзяржаве нацыі і адціснуць нацыянальную буржуазію. Нацыянальная буржуазія тады кідае лёзунг аб вызваленьні з-пад уціску пануючай у дзяржаве нацыі. Факт узмоцненай эксплёатацыі шырокіх

¹⁾ Тут і далей цытуецца па кнізе „Марксызм і нацыянальныя пытаньні“. Сборник статей. Изд. 1923 г.

мас працоўных, асабліва сялянства, на якіх падае ўвесь цяжар эксплёатацыі, разам з політычным і культурным нераўнапраўем дае магчымасьць для буржуазіі знайсці падтрыманьне сваіх нацыянальна-вызваленчых лёзунгаў сярод самых шырокіх працоўных мас. Такім парадкам нацыянальная буржуазія ў змаганьні за нацыянальнае вызваленьне атрымлівае апору ў шырокіх пластох працоўнага насяленьня.

Нацыянальнае пытаньне, у якім зацікаўлена ў першую чаргу нацыянальная буржуазія, становіцца пытаньнем шырокіх пластоў сялянства і пролетарыяту.

У той меры, у якой партыя пролетарыяту вядзе пролетарыят і шырокія масы працоўных да вызваленьня ад усякага ўціску, у тым ліку і ад уціску нацыянальнага, яна ня можа стаяць у баку ад гэтага руху.

Нацыянальная праблема становіцца праблемай, без развязаньня якой ня можа быць правільна пастаўлена пытаньне захвату ўлады пролетарыятам і ўтрыманьне гэтай улады. Нацыянальным пытаньнем, якое становіцца адным з важных пытаньняў з пункту гледжаньня ўстанавленьня дыктатуры пролетарыяту, вельмі многа займаўся т. Ленін. Самым лепшым вучням і супрацоўнікам Леніна ў гэтым пытаньні яшчэ перад вайной становіцца т. Сталін.

У выніку рэвалюцыі 1905 г. нацыянальны рух у старой Расіі вырастаў з асаблівай сілай і становіўся ўсё больш і больш моцным. Эпоха рэакцыі, якая прынясла з сабой цэлы рад фактаў узмацненьня нацыянальнага ўціску, якая пранеслася цэлай хваляй яўрэйскіх пагромаў і іншых форм нацыянальнага ўціску ў Польшчы, Прыбалтыцкіх краях, Беларусі, Украіне, Каўказе і інш., толькі абвострыла нацыянальныя супярэчнасьці і больш згуртавала прыгнечаныя народы ў змаганьні супроць царызму за нацыянальнае вызваленьне. Сярод соцыял-дэмакратаў гэта не магло ня мець свайго адбітку. У апошнія годы перад вайной, у сувязі з пад'ёмам масавага рэвалюцыйнага руху, а разам з тым і руху нацыянальнага, прайшла вялікая дыскусія па нацыянальнаму пытаньню. Цэлы рад нацыянальных соцыялістычных партый, меншавікі і Бунд стаялі на пункт гледжаньня, выпрацаванай у Аўстрыі Баўэрам, Шпрынгерам і іншымі тэорэтыкамі рэвізыёнства, імкнучыся выратаваць „лоскутную імперыю“, тэорыі нацыянальна-культурнай аўтаноміі. Злажыліся дзьве тэорыі вырашэньня нацыянальнага пытаньня: аўстрыяцкая і РСДРП (большавікоў). Паміж імі вялося змаганьне. Гісторыя ў поўнай меры пацьвердзіла правільнасьць тэорыі большавікоў, тэорыі Леніна і Сталіна. Але тады ў шалёным змаганьні трэба было адстойваць яе, разам з доказам памылковасьці першай.

У 1913 годзе т. Сталін, лепш за ўсіх уразумеўшы ленінскую пастаўку нацыянальнага пытаньня для таго, каб разьдзелацца з опартуністычнай тэорыяй нацыянальна-культурнай аўтаноміі, піша работу „Марксызм і нацыянальнае пытаньне“. У гэтай рабоце, вельмі сьцісла і багатай мысьлямі, даецца марксыцкая пастаўка нацыянальнага пытаньня разам з зьнішчальнай крытыкай аўстра-марксызму ў нацыянальным пытаньні і намячэньнем практычных шляхоў правільнага вырашэньня нацыянальнага пытаньня ў нас. Работа Сталіна прадугледзіла ў асноўным усе формы вырашэньня нацыянальнага пытаньня ў час Кастрычніцкай, пролетарскай рэвалюцыі.

Для таго, каб правільна даць адказ на пытаньне, як вырашыць нацыянальную праблему, тав. Сталін у сваёй рабоце пачынае з гістарычнага аналізу аб'екту досьледу. На падставе разбору і аналізу ўсебаковых канкрэтных умоў паяўленьня нацый і нацыянальнага руху, на аснове гістарычных прыкладаў утварэньня нацыяў ў Эўропе і Амэрыцы, на Захадзе і Усходзе, тав. Сталін падыходзіць да правільнага акрэсь-

леньня самага аб'екту нацыі, каб затым зрабіць правільныя вывады для вырашэння нацыянальнага пытання, для вызначэння паводзін партыі ў гэтым пытанні.

„Што такое нацыя“?—пытання тав. Сталін. І на аснове аналізу дае адказ: „Нацыя—гэта перш за ўсё супольнасць, пэўная супольнасць людзей“, але гэта супольнасць „не расавая і не пляменная, а гістарычна склаўшаяся супольнасць людзей“. На падставе аналізу раду эўропэйскіх народаў, на падставе ўтварэння і аналізу гэтага ўтварэння нацыі ў Эўропе, Амэрыцы і інш. краях тав. Сталін разгортвае гэтае сьцслае акрэсьленне нацыі і дае больш поўнае ўсебаковае акрэсьленне паняцця нацыі: „Нацыя гэта гістарычна злажыўшаяся ўстойлівая супольнасць мовы, тэрыторыі, эканомічнага жыцця, псіхічнага складу, які праяўляецца ў супольнасці культуры“... „Нацыя, як і ўсякая гістарычная з'ява, падпадае пад закон змены, мае сваю гісторыю, пачатак і канец“. (Сталін. „Марксизм и национальный вопрос“, стр. 269). Такім парадкам тав. Сталін дае адно сьцслае акрэсьленае паняцце нацыі, другое больш разгорнутае, у якое ўваходзіць цэлы рад адзнак характарызуючых нацыю: і мова, і эканоміка, і тэрыторыя, і „нацыянальны характар“, і асаблівасці культурнага быцця нацыі.

Для таго, каб адказаць на пытанне, ці зьяўляецца даная супольнасць людзей нацыяй, трэба прааналізаваць, ці мае яна ўсе гэтыя пералічаныя адзнакі. Адсутнасць якой-бы то ні было адной з гэтых адзнак не дае магчымасці лічыць даную супольнасць нацыяй.

Зноў такі на падставе аналізу раз'яснення канкрэтных народаў, тав. Сталін прыходзіць да вываду, што *ні адну* з гэтых адзнак *выкінуць* з акрэсьлення нацыі нельга. І, наадварот, ні адна ўзятая сама па сабе адзнака не характарызуе сабою нацыі. Кожны, які зробіць спробу даць акрэсьленне нацыі толькі выходзячы з адной якой-небудзь рысы (мовы, тэрыторыі, „нацыянальнага характару“, ды інш.), нямінуча ўпадзе ў памылку. „Неабходна падкрэсліць—піша Сталін, што ні адна з указаных адзнак, узятая ў асаблівасці, не выстарчальна для акрэсьлення нацыі. Больш гэтага,—даволі, каб адсутнічала хоць-бы адна з гэтых адзнак, каб нацыя перастала быць нацыяй“ (стар. 269).

Для прыкладу тав. Сталін прыводзіць датчан і норвэжцаў, якія гавораць на аднэй мове, але не складаюць аднэй нацыі па тэй простаі прычыне, што няма іншых адзнак. Ангельцы і амэрыканцы гавораць на аднэй мове, але таксама не прадстаўляюць сабой аднаго народу.

Шпрынгер і Отто Баўэр, вядомыя тэорэтыкі нацыянальнага пытання ў Аўстрыі, якія для свайго акрэсьлення нацыі здавальняюцца толькі аднэй адзнакай, г. ё. *нацыянальным характарам*, няўнікіена трапляюць у памылку. Баўэр адрывае характарызуючую рысу нацыі—*„нацыянальны характар“* ад умоў жыцця і развіцця. „Што такое „нацыянальны характар“—пытання тав. Сталін,—як не адлюстраванне ўмоў жыцця, як ня згустак уражанняў, атрыманых ад акаляючага асяроддзя? Як можна абмежавацца толькі „нацыянальным характарам“, абасабляючы і адрываючы яго ад парадзіўшай яго глебы“. З прыкладу паўночнай Амэрыкі і Англіі, з якой вышлі амэрыканцы і вынеслі з сабой таксама „нацыянальны характар“, аднак злажыліся ў зусім іншую нацыю, зусім ясна, што тэорыя Баўэра не вытрымлівае крытыкі.

На справе, значыцца, няма аніякай адзінай адрозніваючай адзнакі нацыі. Існуе толькі сума адзнак, з якіх пры супастаўленні нацыі выдзяляюцца больш рэльефна то адна з аднак („нацыянальны характар“), то другая (мова), то трэцяя (тэрыторыя, эканомічныя ўмовы). Нацыя прадстаўляе злучнасць усіх адзнак, узятых разам.

Баўэр, які атаесняе нацыю з „нацыянальным характарам“, па доказу тав. Сталіна „змяшчае нацыю, якая зьяўляецца гістарычнай катэгорыяй з племянем, якое зьяўляецца катэгорыяй этнографічнай“ (Сталін. „Марксізм і нац. воп.“, стар. 271).

Якая соцыяльная існасьць гэтай тэорыі, угрунтаванай Шпрынгерам і Отто Баўэрам? На падставе аналізу нацыянальнага руху і практыкі змаганьня за нацыянальнае вызваленьне тав. Сталін робіць вывад, што такое акрэсьляньне, якое дае Баўэр і Шпрынгер і якое запазычае ў іх Бунд, меншавікі і некаторыя іншыя соцыялістычныя партыі, прадстаўляе сабой прыклад уплыву буржуазнай ідэолёгіі на рабочую клясу. Партыя пролетарыяту павінна такую тэорыю адкінуць.

Як тав. Сталін ставіць пытаньне аб соцыяльна-клясавай аснове нацыянальнага руху? Якія клясы зьяўляюцца галоўнымі рухавікамі нацыянальнага руху, якія высоўваюць яго і становяцца на чале? Каб адказаць на гэтае пытаньне, трэба выходзіць з уясьненьня, продуктам якой соцыяльна-экономічнай структуры зьяўляюцца нацыі: „нацыя зьяўляецца ня проста гістарычнай катэгорыяй,—піша тав. Сталін,—а гістарычнай катэгорыяй пэўнай эпохі, падмаючагася капіталізму“ („Марксізм і нацыянальнае пытаньне“, стр. 272). Такім парадкам, нацыі ўтвараюцца толькі тады, калі капіталізм апаноўвае соцыяльна-экономічныя адносіны. Тыя народы, якія капіталістычнае разьвіцьцё пачынаюць раней за другіх (Англія, Францыя, Германія, ды інш.), утвараюць адначасова праз эпоху нацыянальных войнаў дзяржаву данай нацыі. Інакш стаіць справа там, дзе дзяржава ўтваралася адным з народаў, пры наяўнасьці слаба разьвітых капіталістычных адносін, там, дзе знаходзяцца плямёны і народы, да якіх капіталізм яшчэ не дашоў, якія жывуць яшчэ да-капіталістычным жыцьцём. Напрыклад, на ўсходзе. У Расіі дзяржава ўтварылася пад кіраўніцтвам вялікаросоў, меўшых на чале моцна зрганізаваную дваранскую ваенную бюрократыю. Калі складалася Расія, як дзяржава, нацыянальнага пытаньня і руху ня было. Але капіталізм пачынае пранікаць усё глыбей і глыбей у розныя куткі гэтай рознаплемённай дзяржавы. „Капіталізм, які ўварваўся ў спакойнае жыцьцё адціснутых нацыянальнасьцяй, узбуджае апошнія і прыводзіць іх у рух. Разьвіцьцё друку і тэатру, дзейнасьць Рэйхстату (у Аўстрыі), і Думы (у Расіі) дапамагаюць узмацненьню „нацыянальных пачуцьцяў“. Нарадзіўшаяся нацыянальная інтэлігенцыя пранікаецца „нацыянальнай ідэяй“ і дзее ў гэтым-жа кірунку“... (Сталін. „Марксізм і нац. вопрос“, стар. 273).

„Але праснуўшыся да самастойнага жыцьця адціснутыя нацыі ўжо не складаюцца ў незалежныя нацыянальныя дзяржавы: яны сустракаюць на сваім шляху самае моцнае супраціўленьне з боку кіруючых пластоў камандуючых нацый, даўно ўжо стаўшых на чале дзяржавы. Спазьніліся...“ (Сталін. „Марксізм і нац. пытаньне“. Стар. 273).

Пачынаецца змаганьне. Хто зьяўляецца пачынальнікам гэтага змаганьня? Якая кляса становіцца на чале гэтага змаганьня? „Змаганьне вядуць звычайна, ці гарадзкая дробная буржуазія прыгнечанай нацыі супроць буйнай (чэхі і немцы), або сельская буржуазія прыгнечанай нацыі супроць памешчыкаў (русіны і палякі), ці ўся „нацыянальная“ буржуазія супроць кіруючага дваранства камандуючай нацыі (Польшча, Літва, Украіна ў Расіі)“. (Сталін. „Марксізм і нац. вопрос“, стар. 273). Такім парадкам буржуазія зьяўляецца галоўнай дзейнай асобай.

Якая прычына таўхае да гэтага змаганьня? „Асноўнае пытаньне для маладой буржуазіі—рынак... Рынак першая школа, дзе буржуазія вучыцца нацыяналізму“,—піша т. Сталін.

Конкурентнае змаганьне выклікае адпор з боку маючай уладу вялікадзяржаўнай буржуазіі. Дзяржаўны апарат службы сродкам для таго, каб расправіцца з вырастаючым конкурэнтам. І тады нацыянальная буржуазія „апэлюе да „радных нізоў“ і пачынае крычаць аб „бацькаўшчыне“, выдуючы сваю ўласную справу за справу агульна-народную. Яна вярбуе сабе армію з „суайчыньнікаў“ у інтарэсах... „бацькаўшчыны“. І „нізы“ не заўсёды застаюцца бязудзельнымі да заклікаў,—рэпрэсіі зверху закранаюць і іх, выклікаючы ў іх незадавальненьне. Так пачынаецца нацыянальны рух“ (Сталін, *Марксызм і нац. пытаньне*, стар. 274).

Нацыянальны ўдзіск ня ўсюды аднолькавы. У адных мясцох ён набывае характар, галоўным чынам, прасьледваньня мовы, у другіх ён звязваецца з аграрным рухам, у трэціх з цэлым радам перашкод для разьвіцьця культурных устаноў прыгнечанай нацыі, у чацьвертых—усе гэтыя фактары пераплятаюцца ў адно цэлае. Аднак, асноўны клясавы характар нацыянальнага руху зьяўляецца пераважна змаганьнем „буржуазных клясаў паміж сабою“, у якое вельмі часта ўдаецца уцягнуць пролетарыят (таму што і пролетарыят церпіць ад нацыянальнага прыгнечаньня) і тады нацыянальнае змаганьне, нацыянальны рух набывае характар агульна-народнага. Але „гэта толькі на зьнешнасьці. У істоце сваёй яно застаецца буржуазным, выгодным і жаданым, галоўным чынам, буржуазіі“ (Сталін, там-жа, ст. 275).

Як павінен у такім выпадку дзейць пролетарыят? Якава павінна быць політыка пролетарскай партыі?

Утварэньне адзінага фронту паміж нацыянальнай буржуазіяй і пролетарыятам супроць прыгнятаючай буржуазіі для пролетарскага руху прадстаўляе вельмі вялікую небяспеку і прыносіць шкоду: затушоўваюцца клясавыя супярэчнасьці паміж нацыянальнай буржуазіяй і пролетарыятам. Клясавое змаганьне падмяняецца „супольнасьцю“ інтарэсаў пролетарыяту і буржуазіі, „а гэта ўтварае ўдзячную глебу для ілжывай пропаведзі аб „гармоніі інтарэсаў“, для затушоўваньня клясавых інтарэсаў пролетарыяту, для духоўнага закабаленьня рабочых. Тым самым ставіцца сур'ёзная перашкода справе аб'яднаньня рабочых усіх нацыянальнасьцяў“. (Сталін, *Марксызм і нац. пытаньне* ст. 275).

Партыя пролетарыяту, выступаючы рашуча супроць прыгнечаньня адной нацыі другою, адначасова павінна разам з гэтым выступіць супроць такога затушоўваньня клясавых інтарэсаў. *Супольнасьць інтарэсаў пролетарыяту* усіх нацыянальнасьцяў павінна стаяць на першым месцы. Клясавое змаганьне пролетарыяту за зьвяржэньне буржуазіі, за сваю дыктатуру—такава павінна быць зыходная ўстаноўка пры вырашэньні нацыянальнага пытаньня. Рабочыя толькі тады здолеюць перамагчы і абараніць свае інтарэсы, калі яны ўзмоцняць інтэрнацыянальныя сувязі і адзіным фронтам рабочых усіх нацыянальнасьцяў выступаць супроць арганізаванай у дзяржаве буржуазіі. Але, выходзячы з гэтага, праблема і практыка вырашэньня нацыянальнага пытаньня павінна быць так пастаўлена, каб 1) яна давала поўную свабоду для самавызначэньня прыгнечанай нацыі; 2) пролетарыят прыгнятаючай нацыі змагаўся і рашуча адстойваў права на такое самавызначэньне; 3) пролетарская партыя была пабудавана па прынцыпу адной арганізацыі для усіх нацыянальнасьцяў данай дзяржавы; 4) вялося змаганьне супроць шкодных для пролетарыяту, рэакцыйных устаноў і звычайу прыгнечанай нацыі, супроць яе нацыяналізму.

Партыя пролетарыяту прызнае бязумоўнае права на самавызначэньне, але гэта яшчэ ня значыць, што яна павінна падтрымліваць усякія ўстановы і звычай нацыі. Наадварот, партыя пролетарыяту

павінна рашуча змагацца са ўсякімі спробамі навязаць пролетарыяту шкодныя ўстановы і звычай нацыі.

Партыя прызнае толькі права для кожнай нацыі ўстроіцца так, як будзе ёй выгадней, прызнае поўнае права самой нацыі вызначыць свой лёс па свайму жаданню, прызнае суверэннасць і раўнапраўнасць. Кожная нацыя можа самавызначацца ў кожным выпадку па другому. „Нацыя мае права ўстроіцца аўтономна, яна мае права нават аддзяліцца. Але гэта ня значыць, што яна павінна рабіць гэта пры ўсякіх умовах, што аўтономія ці сепарацыя ўсюды і заўсёды будзе выгаднай для нацыі, г. ё. для яе большасці, г. ё. для працоўных слаёў“. (Сталін, „Марксизм и нац. вопрос“, стар. 277).

Якое-ж рашэнне нацыянальнага пытання ў сэнсе формы ўстройства палітычнага жыцця самае правільнае, найбольш выгаднае для працоўных? На гэтае пытанне трэба даць адказ у залежнасці ад канкрэтных умоў, кожны раз іншых. У адным выпадку для працоўных будзе выгадна аўтономія, у другім выпадку—поўнае аддзяленне і г. д. „Усё гэта—пытанні, рашэнне якіх залежыць ад канкрэтных гістарычных умоў, акружаючых даную нацыю. Больш гэтага. Умовы, як і ўсё, мяняюцца і рашэнне правільнае для данага моманту можа аказацца,—піша т. Сталін,—зусім ня прынятным для іншага моманту“. І далей: „калі дзе і неабходна дыалектычная пастаноўка пытання, то іменна, тут, у нацыянальным пытанні“ (стар. 277).

Ва ўсякім разе пролетарыят павінен стаяць за такія формы вырашэння нацыянальнага пытання, якія гарантуюць скасаванне нацыянальнага прыгнечання і падымаюць працоўныя масы на вышэйшую ступень іх класавага развіцця.

Ці з'яўляюцца гэтымі формамі формы нацыянальна-культурнай аўтономіі? Ні ў якім разе не. Нацыянальна-культурная аўтономія, у лепшым выпадку, скасоўвае прыгнечанне моўнае. Абмежаваць-жа нацыянальнае пытанне толькі мовай, культурнымі ўстановамі, ні ў якім разе нельга. Баўэр і Шпрынгер, а за імі бундаўцы і меншавікі, якія прапануюць нацыянальна-культурную аўтономію, не зразумелі ў першую чаргу той ісціны, што нацыянальнае пытанне ў першую чаргу з'яўляецца *пытаннем улады*. Калі выходзіць з тэорыі культурна-пэрсональнай аўтономіі,—ні ў якім разе нельга забяспечыць правядзення тых эканомічных і палітычных мерапрыемстваў, якія ляжаць у аснове самога нацыянальнага руху.

Больш гэтага. Утварэнне размяжованых па нацыях арганізацый наносіць непасрэдную шкоду для развіцця пролетарыяту. Дасведчаньне Аўстрыі, у якой на Брунскім партэйтагу соцыял-дэмакратыя была пераарганізавана на прынцыпу нацыянальных прыналежнасцей, прывяло да расколу рабочага руху па ўсім лініям: за партыяй размежаваліся па нацыям професіянальныя саюзы і нават—коопэратывы. Замест таго, каб згуртаваць сілы рабочых супроць буржуазіі, разбітыя па нацыянальных клетках, рабочыя выступаюць не солідарна, разрозненна, часамі нават адны супроць адных.

Бунд і меншавікі, прапануючы нацыянальна-культурную аўтономію, вядуць да сепаратызму рабочага руху, да разлажэння яго. Нацыянальна-культурная аўтономія, выходзячая толькі з моўна-культурных адзнак нацыі, прапануе ўтварыць агульна-нацыянальныя ўстановы з людзей, гаворачых адною моваю, хаця яны і раскіданы тэрыторыяльна, ня звязаны аднымі эканомічнымі інтарэсамі. „Нацыянальная аўтономія супярэчыць усяму ходу развіцця нацый,—гаворыць т. Сталін.—Звязанасць і адзінства нацый,—падае ня толькі дзякуючы расслаенню. Яна падае яшчэ знутры, дзякуючы абвастрэнню класавага змагання. Што

гэта за с.-д.,—пытаецца т. Сталін,—якія ў эпоху наймацнейшага абвострання змаганьня клясаў арганізуюць паміжклясавыя саюзы!" (стар. 285).

На падставе аналізу нацыянальных суадносін на Каўказе, тав. Сталін даказвае поўную няпрыгоднасць культурна-нацыянальнай аўтаноміі.

„Нацыянальнае пытаньне на Каўказе можа быць вырашана толькі ў духу ўцягненьня спазьніўшыхся нацый і народнасьцяй у агульнае рэчышча вышэйшай культуры. Толькі такое вырашэньне ня можа быць прогрэсыўным і прынятным для соцыял-дэмакратыі. Крайняя аўтаномія Каўказу таму і прынятная, што яна ўцягвае спазьніўшыхся нацыі ў агульнае культурнае разьвіцьцё, яна дапамагае ім вылучыцца з скарлупы дробна-нацыянальнай замкнёнасьці, яна таўхае іх уперад і аблягчае ім дайці да даброт вышэйшай культуры. Між тым, культурна-нацыянальная аўтаномія дзее ў супроцьлежным кірунку, бо яна замыкае нацыі ў старыя скарлупы, замацоўвае іх на нізкіх ступенях культуры, перашкаджае ім падняцца на вышэйшую ступень культуры“ (стар. 296).

Такім парадкам, няпрыгодная наогул, культурна-нацыянальная аўтаномія абярнулася-бы на Каўказе ў бяссэнсную рэакцыйную зацею. Астаецца адно правільнае рашэньне нацыянальнага пытаньня „адзінавернае рашэньне — абласная аўтаномія, аўтаномія такіх вызначыўшыхся адзінак, як Польшча, Літва, Украіна, Каўказ і г. д. „Усякае іншае вырашэньне прыводзіць да нацыяналізму. Нацыянальная аўтаномія „ў эпоху наймацнейшага абвостранага клясавага змаганьня арганізуе міжклясавыя саюзы“ і гэтым дапамагае буржуазіі перамагаць рабочы рух, паслабляць яго, нацкоўваць адзін атрад рабочых на другі. „Нацыянальная аўтаномія Шпрынгера і Баўэра ёсьць утончаны від нацыяналізму“. (Сталін, „Марксизм и нац. вопрос“, стар. 285).

Тав. Сталін у сваім творы ў 1913 годзе ў поўнай меры тэорэтычна разьдзелаўся з дробна-буржуазнаю пастаноўкаю нацыянальнага пытаньня і ўгрунтаваў тое правільнае яго вырашэньне, якое ажыццявіла Кастрычніцкая рэволюцыя.

Аднак, змаганьнем з дробна-буржуазнай нацыяналістычнай тэорыяй вырашэньня нацыянальнага пытаньня, з тэорыяй нацыянальна-культурнай аўтаноміі справа не абмяжоўвалася. У радок партыі знаходзіліся таварышы (Бухарын, Бош, Пятаков, польскія с.-д.), якія выступілі супроць палажэньня праграмы: „права на нацыянальнае самавызначэньне“, за прапаганду індэфэрэнтызму ў адносінах да нац. пытаньня. У змаганьні з гэтымі таварышамі побач з Леніным адстойваў бальшавіцкае вырашэньне пытаньня і тав. Сталін, які вяўляўся асноўным дакладчыкам па нац. пытаньню на партыйных зьездах—у часе рэволюцыі і кіраўніком Нар. Кам. Нацыянальнасьцяй.

(Працяг будзе)

Ленінізм перамагае

(Да шостае гадавіны сьмерці Леніна)

Шэсьць год прайшло з таго часу, як памёр найвялікшы—пасля Маркса—правадыр міжнароднага рабочага руху. „Шэсьць год бяз Леніна“—шэсьць год рэвалюцыйнага змаганьня ўва ўсіх краінах сьвету, у ўмовах вялічэзна-хуткае зьмены форм і мэтодаў барацьбы, мобілізацыі і перагрупаваньня клясавых сіл, зьмен і разьвіцьця сусьветнае эканомікі і сусьветнае політыкі.

Як-жа ідзе справа Леніна, якой было прысьвечана ўсё яго жыцьцё, як ідзе справа з дасягненьнямі соцыялізму ў першай пролетарскай дзяржаве і з разьвіцьцём Комуністычнага Інтэрнацыяналу. Гэтае пытаньне аб лёсе пролетарскае рэволюцыі, самымі надзейнымі падставамі і вагарамі якое зьяўляюцца савецкая ўлада і Комінтэрн, у дзень шостае гадавіны сьмерці Леніна ставіць сабе ўсё прыгнечанае і эксплёатуемае чалавецтва.

Сьмерць Леніна супала з момантам спаду першае хвалі пролетарскае рэволюцыі, калі пачаўся пэрыод „адноснае стабілізацыі капіталізму“, зьвязанае з вялічэзным цяжарам і ахвярамі для пролетарыяту. І ў той меры, у якой усё болей пашырылася і паглыблялася эканамічнае і політычнае наступленьне капітала супроць працоўных мас, соцыял-дэмакратычныя каты і душыцелі пролетарскіх паўстаньняў стараліся агалясьці крушэньне справы Леніна, крушэньне пролетарскае сусьветнае рэволюцыі і прадракалі поўную пагібель пролетарскае дыктатуры ў СССР. „Банкруцтва комуністычнага экспэрымэнта ў Савецкай Расіі, ліквідацыя Комуністычнага Інтэрнацыяналу ўва ўсім сьвеце“—гэтак крычалі яны з ўсіх сіл, каб заставіць пролетарыят забыць аб іх здрадніцтве і подласьцях, забыць аб іх ролі ў крывавым прыдушэньні рэволюцыі і запрагчы пролетарскія масы ў ярмо капіталістычнае стабілізацыі. Неперавышаныя ў здольнасьці плётак і ашуканства тэорэтыкі і практыкі II Інтэрнацыяналу: Рэнэры, Блюмы і Гільфэрдынгі, прабавалі нагадаць усяму сьвету, што „расійскія мэтоды“, мэтоды „непасрэднае барацьбы за пролетарскую дыктатуру“, мэтоды ўзброенага паўстаньня, былі пабіты, калі сустрэліся з жыцьцядзейнасьцю і ўстойлівасьцю эўропэйскага капіталізму. А „левыя“ соцыял-дэмакраты, гэтыя самыя злосныя і фальшывыя здраднікі і каты пролетарскае рэволюцыі, стварылі для адурваньня працоўных мас спэцыяльную тэорыю аб „немагчым сьці большавізма ў перадавых капіталістычных дзяржавах“. Яны шырока „даводзілі“, што „расійскія мэтоды паўстаньня“ мелі ў лепшым выпадку сваё „апраўданьне“ толькі непасрэдна па сканчэньні сусьветнае вайны і ў пэрыод, калі капіталізм знаходзіўся ў стане развалу.

Але правадыры II Інтэрнацыяналу, пакрытыя крывёю лепшых перадавых байцоў пролетарыята, ня ў сілах былі навязаць масам сваю меншавіцкую легенду аб поўнай стабілізацыі капіталізма, ня ў змозе

былі пераканаць масы ў „сканчэнні пролетарскае сусветнае рэвалюцыі“, паколькі існуе Савецкі Саюз, цвярдэння міжнароднага камунізму, а пролетарская дыктатура на абшарах аднае шостае часткі зямнога кулі ўсё болей хуткім і ўпэўненым тэмпам ажыццяўляе будаўніцтва сацыялізму. Загэтым правадыры міжнароднага сацыял-фашызму паставілі сабе задачу ўнесці ў шэрагі пролетарыята зводніцкую атруту аб „рэстаўрацыі капіталізму ў Савецкім Саюзе“, аб немагчымасці перамогі сацыялізму ў адсталай аграрнай краіне, аб непераможнай эканомічнай і політычнай сіле стабілізаванага сусветнага капіталізму і аб „арганізатарскіх“ здольнасцях монополістычнага капіталізму.

З факту часовага паражэння кітайскае рэвалюцыі, крушэння ўсеагульнае стачкі і стачкі горнарабочых Ангельшчыны і „паспешнае капіталістычнае рацыяналізацыі“ па іх словах „вынікае, што сусветны капіталізм канчаткова стабілізуваўся, што апошнія стаўкі бальшавізму, у асаблівасці на ўсходзе, пабіты, і што такім чынам урэшце нямінуча таксама крушэнне Савецкага Саюзу і сацыялістычнага экспэрымэнту“. Гэтак агалашалі аргументы міжнароднае сацыял-дэмакратыі на працягу ўсяго часу, які ішоў за перыодам „буры і націску“ рэвалюцыйнага ўздыму пасля вайны, за перыодам на працягу так званага другога перыоду пасляваеннага капіталізму.

Клясавы вораг прыкладаў у гэты перыод найвялікшыя натугі да таго, каб утварыць замяшанне ў шэрагах пролетарыату і яго камуністычнага авангарду. Нявераю ў паспяховае заканчэнне справы Леніна заразіліся хістка, няўстойлівыя элементы Камуністычнага Інтэрнацыяналу; гэта знайшло свой выраз спачатку ў троцкісцкім, а потым у правым ухіле. На працягу ўсіх „шасці год бяз Леніна“ пытанне ішло ні аб чым іншым, як аб гістарычнай правярцы правільнасці і пэўнасці ленинізму. Самы гістарычны працэс павінен быў даць і даць крытэры для правяркі агульназначымасці ленинізму ўва ўсіх галінах. Ён павінен быў закон нераўнамернага развіцця імперыялізму і самым цесным чынам, звязаную з гэтым магчымасць пабудовы сацыялізму ў адной краіне, Савецкім Саюзе, і поруч з гэтым універсальную праўдзівасць і правільнасць „расійскіх баявых метадаў“ ленинізму ва ўсім свеце, у найболей перадавых капіталістычных краінах ня менш, чым у адсталых колёніальных краінах.

Об'ектыўны гістарычны працэс і суб'ектыўная арганізацыйная дзейнасць Камуністычнага Інтэрнацыяналу павінны былі давесці пераможнае ажыццяўленне сацыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе, узмацненне Камуністычнага Інтэрнацыяналу, самае цеснае ўвязанне змагання пролетарыату ў імперыялістычных краінах са змаганнем прыгнечаных колёніальных народаў. І гэты „довад“, гэты рашаючы „экспэрымэнт“ павінны былі быць дадзены ў барацьбе ленинізму ня толькі супроць уяўна здрадніцкае і адкрыта контр-рэвалюцыйнае „міжнароднае“ сацыял-дэмакратыі, але і супроць ухілаў ад ленинізму ўнутры самага Камуністычнага Інтэрнацыяналу. Увесь гістарычны адрэзак часу пасля смерці Леніна характарызуецца як барацьбою, якая ўсё болей завастаецца паміж дзвюма сусветнымі сістэмамі, сістэмай сацыялізму ў Савецкім Саюзе і сістэмай сусветнага капіталізму, так і барацьбою *спраўднага* ленинізму супроць усіх скажэнняў ленинізму ўнутры Камуністычнага Інтэрнацыяналу.

Ужо цяпер можна сказаць з акрэсленаю пэўнасцю, што перамога ленинізму, якая заваёўвае ў працэсе самае вострае барацьбы супроць троцкісцкіх і правых ухілаў, у той самы час з'яўляецца перамогаю над сацыял-дэмакратыяю, перамогаю над сусветным капіталізмам. Гэтая перамога ленинізму ёсць прасоўванне ўперад сусветнае рэвалюцыі.

Яна раўназначна перамозе справы соцыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе, прогрэсуючаму рэволюцыянізаванню рабочых мас і працоўных колёніяльных краін, якія паўстаюць, балышавізацыі Комуністычнага Інтэрнацыяналу.

Факты *пацвердзілі* правільнасць тэорыі ленінізму. Цяпер, пасля таго, як „другі перыод“ застаўся пазадзе, пасля таго, як трэці перыод усё хутчэй выяўляе характэрныя прыметы новага рэволюцыянага ўздыму ва ўсім сьвеце, прыметы паступовага руху пролетарыяту ўнутры і па-за Савецкім Саюзам, фашысцкія і соцыял-фашысцкія збройнасцы сусветнага капіталу зноў прымушаны пужаць прыметаю „путчызму“ Комуністычнага Інтэрнацыяналу. Гэтыя паны зноў вынайшлі глыбока імі-ж пахаваную сусветную рэволюцыю. Мала гэтага, яны яе знаходзяць зноў ува ўсіх куткох і канцох зямнога кулі, і ўсюды, па іх словах, дзейнічае „рука Масквы“. А болей празорлівыя буржуазныя політыкі і журналісты, якія аддаюць брудную паклёпніцкую працу сваім соцыял-фашысцкім лёкаям, прымушаны з страхам канстатаваць, што найглыбейшая прычына новых эканомічных і політычных труднасьцяў капіталізму заключаецца ў пераможным ажыццяўленьні ў Савецкім Саюзе пяцігадовага пляну, які мае гіпнотызуючы ўплыў на міжнародны пролетарыят і на ўсе прыгнечаныя народы. Яны прымушаны ў той самы час прызнаць, што гаспадарцы Савецкага Саюзу, якая бурна разьвіваецца, процістаіць далейшы *распад, крызіс* капіталістычнага сьвету. „Расія напальваецца, а Эўропа астывае“, піша вядомы буржуазны эканоміст А. Фэйлер. Гэтым ён кажа, што сама буржуазія пачынае адчуваць набліжэньне прадсьмяротнае агоніі і магільнага холаду.

Падобна таму, як першая хваля рэволюцыйнага ўздыму ў Заходняй Эўропе пачалася пад азнакай барацьбы за пролетарскую дыктатуру, падобна таму, як у той час сусветна-гістарычная клясавая барацьба магла быць зьведзена да *красьцейшае* формулы, „тут буржуазная дэмократыя—там пролетарская дыктатура“, гэтак пачатак новага рэволюцыйнага ўздыму стаіць ня толькі пад азнакаю політычнае формулы: „тут фашысцкая дыктатура—там пролетарская дыктатура“, але і формулы „тут соцыялістычны пяцігадовы плян будаўніцтва—там капіталістычная бясплянаваць і заняпад“. Гісторыя паўтараецца ў сваіх цыклях, але яна дае ім усё болей канкрэтны і багаты зьмест.

Не выпадковы той факт, што ў самы той час, як пяцігодка соцыялістычнага ўздыму Савецкага Саюзу робіцца такімсама популярным і міжнародным словам, такім сама лэзунгам пролетарскага руху ўсяго сьвету, як у свой час слова „савет“, сусьветны крызіс капіталізму набывае ўсё болей выразны абрыс і асабліва завастраецца і паглыбляецца раптоўным банкруцтвам амэрыканскага „благоденствія“. Перад нашымі вачыма расчыняецца, як ніколі яшчэ ў мінулым, уся глыбіня ленінскага тэзісу аб рэволюцыйных сілах, закладзеных у нераўнамернасьці капіталістычнага разьвіцьця ў эпоху імперыялізму. Як ніколі раней, цяпер робіцца выразным, што толькі ленінскае кіраўніцтва міжнароднаю барацьбою пролетарыяту і барацьбою прыгнечаных колёніяльных народаў знайшло сваё апраўданьне і сьцьверджаньне ў аб'ектыўных умовах барацьбы другога перыяду і пераходу ад яго да трэцяга перыяду, да перыяду новага рэволюцыйнага ўздыму. Самыя злыя паклёпнікі і ворагі соцыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе ўжо ня могуць адмаўляць цяпер вялічэзных посьпехаў індустрыялізацыі і калектывізацыі. Разам з гэтым яны ня могуць не прызнаваць, што надзеі на бесьперабойнае, не праваджанае ніякімі ўнутранымі ўзрушэньнямі „благоденствіе“ амэрыканскага капіталізму пацярпелі крушэньне і што крызіс у Амэрыцы пачынае кідаць сваю страшэнную

цэнь на ўвесь сьвет і перш за ўсё на капіталістычную Эўропу. Калі ў час уздыму першае рэволюцыйнае хвалі страсёная ў сваіх асновах гаспадарка заходня-эўропэйскага капіталізму была падгрымана амэрыканскім далярам, калі ў 1923 годзе, кінутая ў прах капіталістычная Германія была гальванізавана да новага жыцця пры дапамозе залатога дажджу экспортаваных са Злучаных Штатаў капіталаў, то што-ж будзе цяпер, калі да эўропэйскае дэпрэсіі і ўбоства прылучыцца амэрыканскае банкруцтва, форсіраваны да крайніх граніц таварны экспорт у Амэрыцы, узмоцненая конкурэнцыя аднаго з адным амэрыканскіх акул, калі іх ліхаманкавыя ўзбраеньні яшчэ болей заостраць сусьветны хаос.

У зьвязку з гэтым адпадае таксама адзін з найбольш важных „козыраў“ соцыял-дэмократыі супроць магчымасьці пасьпяховага соцыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе і супроць разгортваньня сусьветнае пролетарскае рэволюцыі наогул. Гэты „аргумэнт“ апіраўся на канцэсію аб нязрушнай эканомічнай і політычнай перавазе Амэрыкі, здольнае, быццам, каб стабілізаваць увесь эўропэйскі капіталізм і болей гэтага, нават дапамагаць „плянавай арганізацыі сусьветнае капіталістычнае гаспадаркі цалкам“. Яшчэ ня досыць шырока вядома, што рэфармісцкі тэзіс аб прогрэсуючай „арганізацыі сусьветнае капіталістычнае гаспадаркі абавіраецца ня толькі на рэклямаваную рэфармістамі арганізуючую ролю эканомічных канфэрэнцый Лігі Нацый, але і на „сусьветную гегемонію Амэрыкі“, і што ўся ўстаноўка адносна шляхоў стабілізацыі эўропэйскага капіталізму і сусьветнага капіталізму наогул чарпала з гэтага сьцверджаньня свае мацнейшыя аргумэнты. Вельмі мала яшчэ вядома, што троцкісцкая ідэя аб „Злучаных Штатах Эўропы“, як неабходнай процівазе гегемоніі Злучаных Штатаў, сама па сабе зьяўляецца нічым іншым, як варыянтам соцыял-дэмократычнага пункту гледжаньня аб капіталістычнай „арганізацыі сьвету“ з боку пануючае рэспублікі даляру. „Амэрыканскі капітал,—казаў Троцкі,—цяпер камандуе, загадвае дыплёматамі. Ён рыхтуецца і зьбіраецца таксама загадваць эўропэйскім банкам і трэстам. Ён да гэтага ідзе. Ён будзе нарэзваць кавалкі рынку. Ён будзе нормаваць дзейнасьць эўропэйскіх фінансістых і эўропэйскіх прамыслоўцаў. Калі адказаць выразна на пытаньне, чаго хоча амэрыканскі капітал, то прыдзецца сказаць гэтак: *ён хоча капіталістычную Эўропу пасадыць на паёк*. Гэта значыць паказаць ёй, колькі тон, літраў ці кілёграмаў і чаго ўласна яна мае права купляць і прадаваць“. (Л. Троцкі, „Эўропа і Амэрыка“). Таксама яшчэ ня зусім ясна ўявілі сабе, што пункт гледжаньня прыхільных опартуністых і прымірэнцаў з школы Бухарына ўнутры і па-за Савецкім Саюзам выводзіў свае ідэалёгічныя карэньні з „выключнасьці“ Злучаных Штатаў і тлумачыў „арганізацыю нацыянальнае гаспадаркі“ асобных капіталістычных дзяржаў монопалістычным панаваньнем Амэрыкі на сусьветным рынку. Поруч з гэтым ішла пераацэнка капіталістычнае стабілізацыі ўва ўсім сьвеце і недаацэнка магчымасьці рэволюцыйнага уздыму пролетарыята імперыялістычных краін, магчымасьці раптоўных зноў і зноў узьнікаючых рэволюцыйных рухаў у колёніях і г. д.

Поруч з гэтым ішла недаацэнка магчымасьці соцыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе. Хіба гэта было выпадкова, што троцкістыя ў час другога пэрыоду пасьпяхаванага капіталізму і бухарынскае накіраваньне на парозе трэцяга пэрыоду прадракалі блізкі канец, нямінучае крушэньне соцыялістычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе? Хіба выпадковым было тое, што адны раней, а другія пазьней прадракалі распад Комуністы нага Інтэрнацыяналу? Хіба маглі ультра-левыя і правыя—у сваіх спробах „паправіць“ ленінізм—ісьці па другому шляху, як

па шляху пераацэнкі здольнасці сусветнага капіталізму к стабілізацыі і арганізацыі і адначасова з гэтым недаацэнкі рэвалюцыйных магчымасцей і перспектывы і перамогі міжнароднага пролетарыяту, асабліва-ж, магчымасці перамогі соцыялізму ў Савецкім Саюзе? Неабходна ў сучасны момант з усёю выразнасцю ўразумець і констатаваць, што ультра-левыя,—таксама, як і правыя, у сваіх „орыгінальных“ тэорыях паўтараюць толькі соцыял-дэмакратычныя погляды, якія стаяць у самай вострай супярэчнасці з ленінскаю ацэнкаю асноўнага характару пролетарскае рэвалюцыі і дынамікі яе пашырэння на ўвесь сьвет. Па сутнасці справы, як троцкістыя, гэтак і паслядоўцы Бухарына ніколі не разумелі асноўнага закону ленінізму аб пролетарскай сусветнай рэвалюцыі.

Як-жа гаворыць гэты асноўны закон, зьведзены да прасцейшае формулы, г. зн. да формулы, якая аб'яднае ў адно непарыўна цэлае магчымасць перамогі соцыялізму ў адной краіне і дынаміку пашырэння пролетарскае рэвалюцыі на ўвесь сьвет? Гэтая формула вось якая:

„Нераўнамернасць эаанамічнага і палітычнага разьвіцця ёсьць бязумоўны закон капіталізму. Адзітуль вынікае, што перамога соцыялізму магчыма першапачаткова ў нямногіх ці нават у адной, асобна ўзятай, капіталістычнай краіне. Пераможны пролетарыят гэтае краіны, экспропрыяваўшы капіталістых і арганізаваўшы ў сябе соцыялістычную вытворчасць, устаў-бы супроць рэшты капіталістычнага сьвету, прыцягваючы да сябе прыгнечаныя клясы другіх краін, падымаючы ў іх паўстаньне супроць капіталістых, выступаючы ў выпадку неабходнасці нават з узброенаю сілаю супроць эксплёататарскіх кляс і іх дзяржаў“ (Ленін, т. XIII).

Заслуга тав. Сталіна заключаецца ў тым, што ён навучыў нас правільна разумець гэтую важнейшую формулёўку ленінскага погляду на Кастрычнікавую рэвалюцыю. Яго вялічэзнаю гістарычнаю заслугаю зьяўляецца тое, што ён, выходзячы з формулёўкі Леніна, пасля сьмерці апошняга, першы ў барацьбе супроць троцкісцкае „пэрманэнтнае рэвалюцыі“ выпрацаваў сапраўдны сэнс ленінскае рэвалюцыйнае стратэгіі—як у адносінах маюмасьці перамогі рэвалюцыі ў адной краіне, так і ў адносінах „Кастрычнікавае Рэвалюцыі як пачатку і прадпасьлікі сусветнае рэвалюцыі“. (Глядзі І. Сталін, „Октябрьская Революция и тактика русских коммунистов“).

Ці-ж патрэбна цяпер яшчэ доўга затрымлівацца на тым, якое значэньне мела адзіна правільнае тлумачэньне ленінскага закону нераўнамернасці імперыялістычнага разьвіцця і магчымасці перамогі соцыялізму ў адной краіне, насупрач паклёпніцкай кампаніі троцкістых па поваду „нацыянал-большавізма Сталіна“, для ўсяго Комуністычнага Інтэрнацыяналу і ўсяго рэвалюцыйнага руху пролетарыята і прыгнечаных народаў у працягу „шасьці год бяз Леніна“? Ці-ж патрэбна яшчэ падкрэсьліваць, што паглыблена распрацаванае тав. Сталіным пытаньне аб падтрыманьні пролетарскае сусветнае рэвалюцыі з боку першае соцыялістычнае дзяржавы мела найвялікшае практычнае значэньне для рэвалюцыянізаваньня рабочае клясы ўсіх краёў і колёнальных народаў? Ці-ж ёсьць у гэтым патрэба—пры наяўнасці „пяцігадовага пляну“ і перамогі соцыялістычнага плянавага прыпыну за гэтакі кароткі час і ў такім выключным тэмпе і маштабе?

Што формуляваньне магчымасці перамогі соцыялізму ў адной краіне само па сабе мела праўдзівая міжнародны характар, што ленінізм і ў гэтых адносінах узяў перамогу над троцкізмам і наогул над уся-

каю соцыял-дэмакратычнаю тэорыяю,—гэтаму вучыць нас фактычны ход разьвіцьця, гэта нядвузначна паказвае практыка клясавая барацьбы. Але для пролетарыята і яго камуністычнага авангарду зьяўляецца асабліва важным уявіць сабе тое, што пытаньне аб тэмпе індустрыялізацыі, пытаньне аб соцыялістычным характары савецкае прамысловасьці, аб адносінах да сярэдняцкага сялянства на этапе барацьбы супроць троцкізму, пытаньне аб тэмпе індустрыялізацыі і адносінах да кулацтва і да колэктывізацыі, на этапе барацьбы супроць прыхільнікаў Бухарына,—уяўляе розныя бакі адзінага працэсу, які адлюстроўвае клясавую барацьбу ў Савецкім Саюзе і ўва ўсім сьвеце, якая павінна давесьці правільнасьць і пэўнасьць ленінскае тэорыі рэвалюцыі.

Што-ж іншае ўяўлялі сабою спрэчкі навакол пытаньня аб „перамозе соцыялізму ў адной краіне“, аб соцыялістычным і дзяржаўна-капіталістычным характары нашае прамысловасьці, аб так званай арганічнай працэсаванасьці і непрымысаванасьці інтарэсаў пролетарскае дыктатуры і інтарэсаў працоўных сялянскіх мас, як гаварыла версія троцкістых, што-ж іншае ўяўлялі сабою рознагалосьці па пытаньню аб „затуханьні“ кривое тэмпу індустрыялізацыі, аб „урастаньні кулацтва ў соцыялізм“, аб „завяшчаньні Леніна“, аб правільным тлумачэньні ленінскага разуменьня нэпу і коопэрацыі, як не барацьбу ленінізму супроць „левых“ і правых, су роць соцыял-дэмакратычных скажэньняў і за перамогу пролетарскае рэвалюцыйнае лініі? І ці ж можна ў сучасны момант яшчэ адмаўляць, што на аснове сапраўдна-ленінскае лініі савецкі пролетарыят пад правадырствам ВКП(б) і яе Цэнтральнага Камітэту, міжнародны пролетарыят і прыгнечаныя народы пад правадырствам Комінтэрна, ня толькі ўзмацнілі і ўсталілі свае пазыцыі ў працы „другога перыоду“, але і пераходзяць ва ўсім сьвеце да генэральнага наступу на клясавыя ворагі ў „трэцім перыодзе“? Ці-ж могуць цяпер яшчэ існаваць сумнісьні адносна таго, што сусьветны рэвалюцыйны рух пад кіраўніцтвам Камуністычнага Інтэрнацыяналу і „авангарда авангарду“, ВКП(б), высока трымаў сыяг Леніна ўва ўсіх мінулых баёх і высока будзе трымаць яго ў будучых баёх?

Формула перамогі соцыялізму ў адной краіне і нераўнамернасьці імперыялістычнага разьвіцьця з асабліваю выразнасьцю была расшыфравана ў сучаснай фазе разьвіцьця сусьветнае рэвалюцыі, у барацьбе супроць правае небясьпекі. Пераможная рэалізацыя пяцігадовага пляну, якая выпярэджвае ўсе разьлікі і надзеі разьвіцьця савгасаў і колгасаў, бурны працэс аграмаджэньня сялянскае гаспадаркі ўяўляе сабою непасрэдны ўступ у новую эпоху гісторыі чалавецтва. „Аграрны соцыялізм Сталіна“—піша наваг нямецкі буржуазны журналісты Грабоўскі—нечакана хуткім тэмпам увайшоў у жыцьцё. Ён азначае, што соцыялістычная плянавая думка, цяга да соцыялістычнае плянавае гаспадаркі ахапляе стомільённую сялянскую масу“. Буржуазны журналісты цешыць заходна-эўропэйскі капіталізм тым, што традыцыйнае расійскае „грамады“ робяць сялянскія масы Савецкага Саюзу ўспрымлівымі да ідэі соцыялізму. Яму нядоўга прыдзецца цешыць сябе гэтай думкаю. Сусьветны аграрны крызіс, у якім капіталізм ня ў змове справіцца і рэвалюцыйнаваньне сялянства ўва ўсіх краях капіталізму, у колсыяльных краінах—перш за ўсё сора давядуць, што ленінізм у адносінах колэктывізацыі сялянства не абмяжоўваецца граніцамі Савецкага Саюзу, і што на меры таго, як пролетарыят імперыялістычных краёў будзе пераможна ўстанаўляць сваю дыктатуру, „расійскія мэтоды“ давядуць сваю міжнародную значымасьць і ў справе заваёвы працоўнага селяніна высока-разьвітых капіталістычных краёў для колэктывізму. І гэта зусім не далёкая музыка будучага. Як пераможная пролетарская дыкта-

тура ў Савецкім Саюзе, ажыццяўленьне пяцігадовага пляну ў прамысловасьці якраз цяпер у абставінах абвастрэньня ўва ўсім сьвеце клясавых супярэчнасьцяў, якія растуць, стымулююць пролетарскія масы да барацьбы за пролетарскую дыктатуру і ўласнае соцыялістычнае будаўніцтва, такі «сталінскі аграрны соцыялізм» пэўна зробіць гіганцкі рэволюцыянізуючы ўплыў на сялянскія масы, якія ўсе болей і болей бяднеюць у ўмовах капіталізму і пад яго ўплывам, і пакажа ім шлях да свайго вызваленьня пад кіраўніцтвам пролетарыяту.

Прайшло шэсьць год ад сьмерці Леніна. У момант, калі этап «паміж дзьвюма хвалямі рэволюцыі» зьмяняецца пэрыодам новага рэволюцыйнага ўздыму, пролетары і ўсе прыгнечаныя працоўныя масы ўсе выразней пачынаюць разумець, што толькі ленінізм можа зьвявіцца сыцяганосцам у барацьбе за вызваленьне чалавечтва ад пракляцця імперыялізму і імперыялістычных войн. Разам з гэтым яны разумеюць, што справа і насьледзьдзе Леніна знаходзяцца ў верных руках, у руках Комуністычнага Інтэрнацыяналу і яго выпрабаванага ў баёх кіраўніцтва. Ленінізм перамагае ўва ўсім сьвеце. Ніякая сіла ў сьвеце ня можа перашкодзіць яму ў ператварэньні ў жыццё яго вялікае справы перамогі сусьветнае пролетарскае рэволюцыі.

(«К. И.»).

А. Лур'е

Новы этап барацьбы на аграрным фронце

(Да падсумаванняў 1-е Ёсесаюзнае Конфэрэнцыі і 2-е нарады аграрнікаў-марксыстых БССР)

Аграрны фронт зьяўляецца найбольш уражым, найбольш трывожным вучасткам фронту марксыцка-ленінскае тэорэтычнае мыслі. Тут завязваюцца найбольш гарачыя бойкі. На гэты вучастак вядзецца пастаянны наступ з боку розных буржуазных і дробнабуржуазных тэорый, тут найчасцей усяго сустракаемся з хістаньнямі ўнутры марксыцкага лягеру, з опартуністычнымі скажэньнямі, з рэвізіянісцкімі патуіамі і „дэзэртывствам“ з рэвалюцыйных шэрагаў. Рэвізія марксызму ў аграрным пытаньні, якая пачата Бэрнштэйнам і Довідам, працягвалася і „паглыблялася“ сучаснымі тэорыямі Карла Каўцкага і Отто Баўэра і знайшла сваё канчатковае выяўленьне ў нядаўна прынятых аграрных праграмах аўстрыйскае і нямецкае соцыял-дэмакратыі—гэтых дакумантах, якія моўць „служыць прыкладам рэнегацтва і адкрытае абароны асноў капіталізму як у горадзе, так і ў вёсцы. Марксыцкая тэорыя рэнты, асабліва тэорыя абсалютнае рэнты, заўсёды падлягала „папраўленьням“ і скажэньням з боку меншавіцкіх гора-марксыцкіх тэорэтыкаў. Мы памятаем мізэрныя спробы Маслава папраўляць чарнавыя накідкі трэцяга тома „Капітала“, знаходзіць у іх уяўныя супярэчнасьці і „паглыбіць“ Маркса, вытрапаючы ўвесь рэвалюцыйны змест яго тэорыі. Ужо пасля Кастрычнікавае рэвалюцыі мы мелі шэраг спроб рэвізіянісцкага тлумачэньня марксыцкае тэорыі рэнты (Варна, Любімаў), і ў самыя апошнія часы мы маем навішшую, „самую навішшую“ спробу знайсці супярэчнасьці ў выкладаньні тэорыі рэнты Марксам у 3-м томе „Капітала“ і ў „тэорыях дадатковае вартасьці“ і падправіць Маркса пад Рыкардо.

Марксыцкая тэорыя ня ёсьць догма, а кіраваньне для дзеяньня. Але-ж асабліва ўвязваецца тэорыя з практыкай соцыялістычнага будаўніцтва на аграрным фронце ў нас, дзе пытаньні разьвіцьця сельскае гаспадаркі, пытаньні ўзаемаадносін пролетарыату з асноўнымі масамі сялянства зьяўляюцца асноўнымі пытаньнямі нашае рэвалюцыі. Тут недаацэнка значэньня марксыцкае тэорыі адплачвае за сябе; опартуністычная тэорыя праяўляецца ў права-опартуністычнай практыцы. Характэрным прыкладам гэтага скажэньня зьяўляецца ў нашых беларускіх умовах, так званая „прышчэпаўшчына“, політыка Наркамзему на працягу некалькіх год, дзе кулацкая політыка земляўпарадкаваньня грунтавалася на цалкам аформленай, закончанай „неонародніцкай“ тэорыі ў аграрным пытаньні. Гэтая тэорыя была выяўлена на першай нарадзе аграрнікаў-марксыстых Беларусі ўлетку 1929 году.

Вось чаму працы Ёсебеларускае нарады і 1-е Ёсесаюзнае канфэрэнцыі аграрнікаў-марксыстых набываюць асаблівае значэнне для нашага сацыялістычнага будаўніцтва і павінны прыцягнуць да сябе ўвагу шырокіх партыйных мас.

Значэнне іх падвойваецца яшчэ і тым, што ёсесаюзная канфэрэнцыя і адбыўшаяся наперад за яе нарада аграрнікаў у нас збіраліся ў такі адказны політычны момант, які „характарызуецца грунтоўным пераломам на ўсіх вучастках сацыялістычнага будаўніцтва... У галіне развіцця сельскае гаспадаркі пералом заключаецца ў масавым пераходзе міліёнаў дробных вытворцаў ад адсталае індывідуальнае ўласніцкае гаспадаркі да буйнае, калектыўнае вытворчасці і ў шырокім будаўніцве саўгасаў гігантаў ува ўсіх важнейшых галінах сельскае гаспадаркі. Гэтае будаўніцтва азначае рашучае выкарчоўванне карэньняў капіталізму“ (з рэзалюцыі канфэрэнцыі). Загэтым нарада і канфэрэнцыя ў дакладах т. т. Мілюціна, Вераменічава і Пінчука падвялі падсумаванне барацьбе на аграрным ідэалёгічным фронце ў СССР і БССР, вызначылі асноўныя праблемы, якія стаяць перад марксыцкаю аграрнаю думкаю на новым этапе барацьбы за сацыялістычную рэканструкцыю сельскае гаспадаркі. На пленуме канфэрэнцыі быў заслуханы таксама і даклад тав. Гайстэра, на тэму „Сацыяльныя зрухі ў савецкай вёсцы“, дзе быў дадзены аналіз клясавага расслаення ў савецкай вёсцы на розных этапах нашае рэвалюцыі і спосабаў навуковага, марксыцкага дасьледвання сацыяльных зрухаў. Аналіз клясавых сіл у сучасны пераломны момант быў закончаны ў прамове т. Сталіна на заключным паседжанні аграрнае канфэрэнцыі і выражаны ім у формуле, якая застаецца асноўным лёзунгам нашае політыкі на бліжэйшы перыод: *ліквідаваць кулака як клясу*. Апрача гэтых асноўных дакладаў, было прачытана на канфэрэнцыі каля 20 дакладаў у шэсьці сэкцыях па пытаннях аграрнае тэорыі, сацыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі, аграрнае політыкі, гісторыі аграрных адносін і аграрных праблем на ўсходзе. Такім чынам, на колькасці дакладаў і глыбіні ахопу дадзенае спецыяльнае галіны дасьледвання—першая Ёсесаюзная канфэрэнцыя аграрнікаў зьяўляецца адным з вялічэзных навуковых дасягненняў марксыцкае мыслі ў Савецкім Саюзе.

Барацьба на аграрным фронце СССР і БССР

У савецкай вёсцы існавалі і існуюць дзве тэндэнцыі развіцця—капіталістычная і сацыялістычная. Капіталістычная тэндэнцыя развіцця грунтуецца на дробнай і драбнейшай вытворчасці і на прыватнай уласнасьці сродкаў вытворчасці. „Кожны, хто ўважліва наглядае за жыццём вёскі, ведае, што мы карэньняў капіталізму ня вырвалі і грунт, аснову ўнутранага ворага не падарвалі. Апошняя трымаецца на дробнай гаспадарцы і, каб падарваць яе, ёсць адзін сродак—перавесці гаспадарку, у тым ліку і зямлю, на новую тэхнічную базу, на базу сучаснае буйнае гаспадаркі“. (Ленін, прамова на VIII зьездзе Саветаў). Гэтая капіталістычная тэндэнцыя знаходзіць свой выраз у розных буржуазных і дробнабуржуазных тэорыях у аграрным пытанні, з якімі прышлося весці змаганьне марксыстам-аграрнікам у працягу дванаццаці год.

Некаторыя буржуазныя тэорэтыкі (Кандрацьцеў, Літашэнка, Вайнштэйн і інш.) выступалі з адкрыта кулацка-буржуазнаю пляцформаю, выходзілі з няміннае перамогі капіталістычнага развіцця ў сельскай гаспадарцы, адзначалі пераход сялянства ад „цягі да зямлі“ ў напрамак „цягі да рынку“, патрабавалі зьнішчэння монопаліі замежнага

гандлю і прапаведвалі змычку паміж сельскаю гаспадаркаю і замежным капіталам. „Трэба вітаць расейскі капіталізм, раз мы вітаем уваходжаньне замежнага капіталу“, радасна агаласіў Кандрацьцеў 18 мая 1922 г., зусім не разумеючы сутнасьці і значэньня нашае канцэсійнае політыкі. Гэты былы нэонароднік, які перавярнуўся пасля ўвядзеньня НЭП'у ў махровага контр-рэволюцыйнага буржуа, на працягу некалькіх гадоў крытыкаваў нашу лінію на індустрыялізацыю краіны, усю нашую эканамічную політыку ў вёсцы і праракіў правал пяцігадовага пляну разьвіцьця народнае гаспадаркі. Марксыцкая крытыка раскрыла контр-рэволюцыйную сутнасьць гэтых тэорый і выявіла іх соцыяльны зьмест. Практыка нашага соцыялістычнага будаўніцтва, пасьпяховае правядзеньне генэральнае лініі нашае партыі, разьвіцьцё саюзу рабочае клясы з асноўнымі масамі сялянства, факт хуткага аднаўленьня сельскае гаспадаркі і яе соцыялістычная перабудова пад кіраўніцтвам дыктатуры пролетарыяту канчаткова разьбіла прараканьні Кандрацьцевых, Літашэнкавых і ім падобных, прывяла да банкруцтва іх тэорыі і да капітуляцыі нават формальнай у заяве Л. К. Літашэнкі, паданай у 1929 г. „Для тэарэтычнага аналізу дзейнасьці і для практычнай працы, пісаў ён, у ёй правільна выходзіць ужо з праднасылак соцыялістычнае гаспадаркі, уносячы неабходныя папраўкі (як-жа можна без паправачкі? А. Л.) на выяўленьне астаткаў не аграмаджанага сэктару народнае гаспадаркі“, пакінуўшы для сябе скромны лаз на ўсякі выпадак. На Усебеларускай нарадзе былі выяўлены нашыя „дамарошчаныя“ Кандрацьцевы, вызначылася ў поўным уборы „беларуская кандрацьцеўшчына“, памножаная на нацыянал-дэмакратычны коэфіцыэнт. Гэтыя нацыянал-Кандрацьцевы, арыентуючыся на капіталістычны захад, пішуць: „Калі сельская гаспадарка ў Польшчы і Ўсходняй Прусіі ў арганізацыйна-тэхнічных адносінах (чытай і ў соцыяльных, бо аўтар баіўся ва хваляньні за тэхнікую— А. Л.) можа быць прызнана ў вядомым (??) умоўным (??) сэнсе паказальнікам бліжэйшага разьвіцьця сельскае гаспадаркі ў Случчыне і падобных раёнах паўднёва-заходняй часткі Беларусі, то, з другога боку, арганізацыйна-вытворчая структура сельскае гаспадаркі ў Случчыне ў сваю чаргу можа быць прызнана да некаторай ступені паказальнікам бліжэйшага разьвіцьця некаторых другіх раёнаў Беларусі“ (Ждановіч. Характар с.-г. Белар., стар. 10). Калі адкінуць гэтыя розныя абмежаваньні і „абмоўкі“ („у вядомым умоўным сэнсе“, „можа быць“, „да некаторай ступені“) і сваеасабліваю палахлівую „арганізацыйна-вытворчую“ заслоны, то перад намі высоўваецца самы махрасты контр-рэволюцыйны буржуй. Падкрэсьліваючы прогрэсыўнасьць хутарскіх гаспадарак і гаспадарак бліжэйшых да рынку, аўтар лічыць, што гэтыя апошнія „паказваюць напрамак, па якому павінны ісьці і другія гаспадаркі“. Падобна ўсім сваім братам па ідэалёгіі, ён лічыць, што „ў умовах плянавае гаспадаркі пабудаваць, прогноз яшчэ бліжэй і рызыкаўней (??), чым у ўмовах гаспадаркі, якая разьвіваецца стыхійна“. Наглядаючы праз свае буржуазныя акуляры разьвіцьцё рыначнае сьвінагалоўлі ў Беларусі, той самы Ждановіч знаходзіць, што ў Слуцкім раёне БССР сіла грошай і рынку ня меншая, чымся ў другіх сфэрах капіталістычнага сьвету.

Сваеасабісты арганізацыйна-тэхнічны ці вытворчы пункт гледжаньня, з якога выходзяць буржуазныя тэорэтыкі, гэта ігнорваньне соцыяльнае формы, пытаньняў клясавага змаганьня, ёсьць толькі соцыяльная мімікрыя, замаскоўны колер, які служыць заслонаю для правядзеньня блізкае ім соцыяльна-эканамічнае політыкі клясы капіталістых.

„Барацьба з адкрыта буржуазнымі тэорыямі на аграрным фронце не пагражае вялікімі цяжкасьцямі, адкрыты вораг ня вельмі небясьпечны. Шмат склада і ёй і цяжэй было весці барацьбу з дробнабуржуазнымі тэорыямі сялянскае гаспадаркі—з нэонародніцтвам. Нэонародніцтва ёсьць дробнабуржуазная плынь, якая ўзьнікла ў нас у эпоху рэакцыі 1907—11 г. г. Калі старое нэонародніцтва было рэволюцыйна-буржуазная плынь, якая змагалася супроць рэштак паншчыны ў вёсцы, за больш прогрэсыўны „амэрыканскі“ шлях разьвіцьця сельскае гаспадаркі і загэтым адыгрывала аб'ектыўна-рэволюцыйную ролю, то нэонародніцтва, прыкрываючыся народніцкаю фразэолёгіяй, выступае як рэакцыйная плынь з падтрыманьнем сталыпінскае рэформы, у абарону капіталістычнага разьвіцьця вёскі. Сямейна-працоўнай ці спажывецка-працоўнай тэорыяй сялянскага двара, на словах падтрымліваючы дообнаўча вытворцу, нэонародніцтва на справе выступае ў абарону „прадпрыёмчай“ кулацкай часткі вёскі. Гэтыя тэорыі зьяўляліся апраўданьнем і прыкрыцьцём наступальнага капіталізму, высоўваючы быццам „асобныя“ законы разьвіцьця сельскае гаспадаркі, якія прыняцёва адрозьніваюцца ад законаў капіталістычнага разьвіцьця. Па істоце гэтыя тэорыі замазвалі рост капіталістычнае эксплёатацыі, затушоўвалі супярэчнасьці капіталізму ў земляробстве, клясавое распластаваньне ў вёсцы, узаконьвалі рэшткі прыгону, адначасова змагаючыся супроць рэволюцыйнага руху ў вёсцы, які адбываўся пад кіраўніцтвам пролетарыяту“ (рэзалюцыя 1-е конфэр. агр.-маркс.). У сучасны момант нялішне ўспамінуць, што нэонароднікі (Чаянаў, Чалінцоў, Макараў) побач з тэорыяй індывідуальнае гаспадаркі, найбольш прогрэсыўнае з „арганізацыйна-вытворчага“ пункту гледжаньня, высоўвалі і коопэрацыю, як форму аб'яднаньня гэтых гаспадарак, але коопэрацыю забясьпечанска-збытавую (снабженческо-сбытовую), коопэрацыю звароту, аб'яднаньне асобных бакоў сельскае гаспадаркі па перапрацоўцы сельска-гаспадарчых produkтаў.

Усебеларуская нарада аграрнікаў-марксыстых выявіла цэлы шэраг беларускіх нэонароднікаў (Смоліч, Кісьлякоў, Лойкаў і інш.), групу інтэлігентаў, кулацкіх сыноў, якія ў час грамадзянскае вайны вучыліся ў маскоўскіх с.-г. вузах і там пад кіраўніцтвам Чаянава, Кандрацэва і інш. рэакцыйнае профэсуры ўспрынялі нэонародніцкае вучэньне. Гэтая моладзь пасля сканчэньня грамадзянскае вайны рынулася на працу ў Беларусь, пранікла ў нашыя зямельныя органы, у навукова-дасьледчыя ўстановы і, самкнуўшыся з беларускім нацыянал-дэмакратызмам, з права-опартуністычнымі элемэнтамі ў нашай партыі, утварыла закончаную сыстэму поглядаў, нацыянал-народніцкую тэорыю, якая ў нас называецца „кісьлякоўшчынай“. Так, А. Смоліч піша, што „аднэю з важнейшых умоў, ад якіх залежыць арганізацыя сялянскае гаспадаркі ў Беларусі, ёсьць спажыўленьне сям'і... спажыўленьне сям'і ўплывае на арганізацыю вытворчых галін“ (А. Смоліч „Агран. Сялян. гасп. ураён. ц. Бел.“). Кісьлякоў у сваёй кніжцы „Пасёлкі“, якая напісана па заданьню НКЗ і якая павінна тэорэтычна ўгрунтаваць права-опартуністычную зямельную палітыку Прышчэпава, піша, што ўласна пасёлкі невялікіх разьмераў у 15 двароў; ад 15—130 га (нічым не адрозьніваюцца ад хутароў), зьяўляюцца „столбовой дорогой“ да соцыялізму, адказваюць задачам соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі. Беларускія Чаянавы і Чалінцавы марылі аб тым, каб „мець добра апрацаваную тэорыю разьвіцьця нашае сельскае гаспадаркі“, пабудаваць „крайную беларускую сельска-гаспадарчую эканомію“, а гэтая „крайная сельска-гаспадарчая эканомія“ ёсьць нішто іншае, як прыкрытая народніцкай фразэолёгіяй кулацкая тэо-

рыя разьвіцця сельскае гаспадаркі, якая адмаўляе ролю і значэньне саўгасаў і калгасаў, лічыць нявыгодным па мясцовых умовах ужываньне складаных машын для сяўбы і прыбіраньня (Бонч-Асмалоўскі), імкнецца насаджваць „прогрэсыўныя з організацыйна-вытворчага пункту гледжаньня“ хутары і перавярнуць Беларусь у „савецкую чырвоную Данію“.

Марксыцкая крытыка нэонародніцтва ішла па наступных асноўных пытаньнях: аб перавазе буйнае вытворчасці над дробнай у сельскай гаспадарцы і ролі ў гэтым нацыяналізацыі зямлі, аб распластаньні вёскі, што адмаўлялі нэонароднікі, аб шляхох соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі пад дзейнасьцю індустрыялізацыі і пад кіраўніцтвам пролетарыяту і аб клясавай барацьбе ў савецкай вёсцы. Рэканструкцыя сельскае гаспадаркі, пасляховае выцісканьне кулака, рост калгасаў і саўгасаў—паказалі на практыцы правільнасьць марксыцка-ленінскае тэорыі сельска-гаспадарчага разьвіцця, выбілі глебу з-пад ног тэорэтыкаў нэонародніцтва, прывялі да распаду нэонародніцтва і да адмаўленьня шэрагу дробна-буржуазных тэорэтыкаў ад ваіх асноўных палажэньняў. „Вучэньне аб працоўнай спажывецкай тэорыі сялянскае гаспадаркі, піша Чалінцаў, павінна быць прызнана няправільным, хоць паўтараю гістарычна зразумелым (?) і натуральным... Неабходна прызнаць, што пры такой надворнай відочнасьці політычнае прогрэсыўнасьці гэтага вучэньня, яно мае рэакцыйную сутнасьць, як правільна адзначыла марксыцкая крытыка“. Такім чынам, асноўнае падсумаваньне, якое можа падвясці марксыцка-ленінская тэорыя сваёй барацьбе з буржуазнымі тэорыямі і дробна-буржуазным нэонародніцтвам, ёсьць зацьвярджэньне факта банкруцтва буржуазных тэорыяў і аформленую заявам і віднейшых прадстаўнікоў нэонародніцтва (Чаянаў, Чалінцаў) капітуляцыю іх перад марксызмам. Вось які галоўнейшы вынік 12-ці гадовае барацьбы на аграрным фронце. Вывучаючы апошнія выступленьні нэонароднікаў, конфэрэнцыя адзначыла непаўнату адмаўленьня Чаянава і Чалінцава ад сваіх старых поглядаў, якія пакінулі сабе лаз у форме гістарычнага апраўданьня іх старых тэорыяў, якія засталіся на сваім організацыйна-тэхнічным пункце гледжаньня, працягваючы пераацэньваць ролю і значэньне тэхнікі ў калектыўным будаўніцтве і недаацэньваць з соцыялістычнага боку калектывізацыі, якія не разумеюць значэньня вытворчага ўздзейнічання дзяржаўнае прамысловасьці на сельскую гаспадарку. Таму „конфэрэнцыя лічыць неабходным і наперад працягваць рашучую барацьбу за выкарчованьне ўсіх рэштак нэонародніцтва і наступ на ўсіх галінах аграрнае навукі, дзе дробна-буржуазныя погляды і забабоны (прадрассудкі) знаходзяць яшчэ сабе прытулак“ (з рэзолюцыі конфэрэнцыі).

„Таварна-капіталістычная тэндэнцыя сялянства“ знайшла свой выраз таксама ў троцкіскай і ў права-опартуністычнай ідэолёгіі, якія атакавалі партыйную лінію ў разьвязваньні аграрна-сялянскага пыганьня. У дакладах т. Мілюціна на Ўсесаюзнай конфэрэнцыі і т. Вераменічава на Ўсебеларускай нарадзе была дадзена разгорнутая марксыцкая крытыка няленінскіх „поглядаў“ левых і правых ухілістых на разьвіццё сельскае гаспадаркі ў нашай краіне. „Сутнасьць трацкізму ў сялянскім пыганьні зводзіцца да няверы ў магчымасьць для рабочае клясы павясьці за сабою асноўныя масы сялянства па шляху соцыялістычнага будаўніцтва“ (рэзолюцыя). Угрунтаваньне эаэномічнае і аграрнае пляцформы троцкіскае опазыцыі было дано ў „Новай Эаэноміцы“ Прэображэньскага, дзе ён праводзіў тэорыю раўналеглага разьвіцця прамысловасьці і сельскае гаспадаркі па асобных эаэно-

мічна процівалеглых законах, з двума асобнымі рэгулятарамі, якія ўваходзяць паміж сабою ў механічную барацьбу. У сельскай гаспадарцы гэтая тэорыя ня бачыць ні абагуленага, ні дробна-таварнага сэктару. Тут пануе непадзельна закон вартасці, капіталістычнае катэгорыі ў іх закончаным выглядзе. У прамысловасці дзейнічае закон першапачатковага соцыялістычнага назапашвання (накоплення) на аснове „пажырання“ дасоцыялістычнага асяродзішча, на аснове перавярнення сялянскае гаспадаркі ў калёнію па ўсіх правілах штукаводства першапачатковага капіталістычнага назапашвання. Адгэтуль неразуменне ў троцкістых дыктатуры пролетарыяту як саюзу рабочае клясы з асноўнаю масаю сялянства пад кіраўніцтвам пролетарыяту. Адгэтуль тэорыя аб немагчымасці пабудовы соцыялізму ў СССР без дзяржаўнае дапамогі атрымаўшых перамогу пролетарскіх рэволюцый на Захадзе. Адгэтуль неразуменне ленінскага коопэрацыйнага пляну і задач соцыялістычнае перабудовы дробнага і драбнейшага сялянства.

Тэорыя правага ўхілу ў нашае партыі, будучы выражэннем кулацка-капіталістычнага націску на сталыя пласты рабочае клясы, ёсць дробна-буржуазная, няленінская канцэпцыя, якая ўвабрала ў сябе эклектычныя элементы Кандрацьцеўшчыны, неонародніцтва, прыкрываючыся марксыцкай фразеалёгіяй. Узяўшы за выхадны пункт буржуазную крытыку нашае політыкі на індустрыялізацыю краіны, паўтараючы палажэнні Кандрацьцевых, Вайнштэйнаў, накіраваных супроць пяцігадовага пляну, правыя опартуністы прыпаднілі пад марксыцкаю падліваю (соусам) неонародніцкія тэорыі „ўстойлівасці“, дробна-сялянскія гаспадаркі, тэорыю „раўнавагі“ двух сэктароў нашае народнае гаспадаркі, кінуткова парваўшы з ленінізмам і марксыцкаю тэорыяй пашыранага аднаўлення, што выразна вытлумачыў т. Сталін у сваёй прамове на аграрнай канферэнцыі. Услед за неонароднікамі правыя ўхілісты паўтаралі тэорыю „самацёка“ ў соцыялістычным будаўніцтве, тэорыю аўтаматычнага развіцця вёскі да соцыялізму праз коопэрацыйны зварот, праз рынак. Скажаючы коопэрацыйны плян Леніна, правыя недаацэньвалі значэння дзяржаўнага ўздзейнічання праз вытворчую змычку на сельскую гаспадарку. Ува ўсёй гэтай гаме антымарксыцкіх, антыленінскіх поглядаў мы наяўна чуюм знаёмыя нам пералёвы развальваючага неонародніцтва. Прызнанне лідэрамі правага ўхілу памылковасці свае політычнае лініі не павінна весці к паслабленню змагання з іх ідэалёгіяй і выяўленню тэарэтычных карэнняў правага ўхілу, які зьяўляецца на дадзеным этапе галоўнаю небяспекаю. Канферэнцыя заострывае ўвагу аграрнікаў-марксыстых на неабходнасці далейшага паглыбленага вызначэння асноўных канцэпцый правага ўхілу“ (рэзолюцыя). Вядучы сваю працу на грунце самакрытыкі, канферэнцыя ў асобнай рэзолюцыі адзначала наяўнасць асобных „левых“ і права-опартуністычных памылак у дробнабуржуазных працах некаторых аграрнікаў-марксыстых, працаўнікоў Аграрнага Інстытуту Комакадэміі, падкрэслваючы з асабліваю сілаю шкоднасць некаторых эклектычных права-опартуністычных памылак у працах т. Дуброўскага (Міжнародны Аграрны Інстытут), у якіх гаворыцца, што „індустрыялізацыя краіны нямінуха абвастрае барацьбу паміж пролетарыятам у асобе дзяржавы і сялянствам у цэлым“, і што правы ўхіл адбівае ня націск кулака, а толькі хістанні ў асноўнай сялянскай і, перш за ўсё, сярэдняцкай масе. Разам з гэтым канферэнцыя лічыла неабходным асабліва падкрэсліць, што лінія, якую праводзілі Аграрны Інстытут Комакадэміі і часопіс „На аграрным фронце“, зьяўляецца політычна зусім правільнаю і адпавядае лініі партыі.

Проблемы соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі

Аграрная канферэнцыя падраховала перамогі марксыцка-ленінскае тэорыі над буржуазнымі, нэонародніцкімі і права-опартуністычнымі плынямі ў аграрна-сялянскім пытаньні, якое зьяўляецца выразам „таварна-капіталістычнае тэндэнцыі сялянства“. Але сабраўшыся на новым важнейшым пераломным этапе нашае рэвалюцыі, калі падыйшлі да суцэльнае колектывізацыі цэлых раёнаў, акруг і абласцей, калі мы шчыльна падыйшлі да будаўніцтва разгорнутага соцыялізму ў вёсцы, канферэнцыя прымушана была перанясці асяродак цяжару свае працы на высоўваньне новых проблем, новых задач, вызначыць пераход да новага этапу барацьбы на аграрным фронце. Адзін за адным выступалі прамойцы з усіх канцоў Саюзу, выкладаючы цяжкасьці, якія ўзьнікаюць на аснове суцэльнае колектывізацыі, высоўваючы новыя праблемы. Вуснамі т. Сталіна канферэнцыя констатавала некаторы разрыў паміж практычнымі поспехамі і разьвіцьцём тэорэтычнае думкі, а тым часам „тэорыя дае практыкам сілу орыентыроўкі, выразнасьць пэрспэктывы, упэўненасьць у працы, веру ў перамогу нашае справы“ (Сталін). Асноўныя тэорэтычныя праблемы, якія пастаўлены былі на пленуме і ў сэкцыях, былі наступныя: 1) аб эаномічнай прыродзе калгасу і пэрспэктывах яго разьвіцьця; 2) аб клясавай барацьбе ўнутры калгасу аб унутрана-калгасных адносінах; 3) аб клясавых зрухах у вёсцы і праблема зьнішчэньня клясы і 4) аб ролі пролетарыяту, як арганізатара, у сувязі з колектывізацыяй.

Па пытаньню аб эаномічнай прыродзе суцэльнае колектывізацыі на канферэнцыі выступаў тав. Ларын, які даў няправільную, няленінскую ацэнку калгасу. Да калгаснага руху, на думку Ларына, нельга даласаваць тэрміны: соцыялістычны сэктар, сельская гаспадарка соцыялістычнага тыпу. Суцэльная колектывізацыя зьяўляецца *неабходным этапам на шляху да будаўніцтва соцыялізму ў вёсцы*, але не соцыялізм... Раёны суцэльнае колектывізацыі—гэта буйная коопэрацыйная прыватна-гаспадарчая вытворчасць. Ялі належаць буйнай групе прыватных уласнікаў, выгада якіх можа быць проціпастаўлена інтарэсам дзяржавы цалкам“ (Эконом. Жизнь ад 22-XII—29 г.). Тую самую памылку робіць і Маркевіч, аўтар „Машина-трактарных станцый“, калі ён кажа, што калгас гэта тая самая інтэгральная сьядзіба, што і сялянская гаспадарка, але ў большым маштабе, і буржуазны профэсар Белар. с.-г. Акадэміі Хаўке, які запэўняе, што „ў нас... коопэрацыя тлумачыцца, як арганізацыя прыватна-прававая“. Яно цалкам зразумела ў вуснах буржуазнага профэсара, які не разумее эаномічнага значэньня нацыяналізацыі зямлі і з юрыдычным тупагалоўем заяўляе, што „праўда, што гэта зямля з прычыны абвешчанае нацыяналізацыі не складае ўласнасьці сялян, але гэта ўсё такі зямля „бацькоў і дзядоў“... „крою і потам палітая“, зямля (!—вось дзе тырчаць вушы ўсім вядомага буржуа, нацыянал-дэмократа, які прад'яўляе гістарычныя і моральныя правы на сьвяшчэнную прыватную ўласнасьць!!—А. Л.), за якую царскаму ўраду выплачаны квотніцкі выкуп (слухайце! слухайце!) і якая савецкаю уладаю пакінута ў руках сялян на правах сталага дармовага працоўнага карыстаньня“ (Запіскі БДА т. IX стар. 60). І гэты профэсар да гэтага часу выкладае ў Сельска-Гаспадарчай Акадэміі, навучаючы нашыя сельска-гаспадарчыя кадры да абароны сьвяшчэннае прыватнае ўласнасьці!! Пэўна, што і ў тав. Ларына і тав. Маркевіча тут маецца ня клясавы, не эаномічны, а „арганізацыйна-тэхнічны“, юрыдычны, мэханічны падыход да гэтае праблемы. З клясавага пункту гледжаньня процэс колектывізацыі ў нас ёсьць якасна-новая соцыяльная форма,

ёсць пераход сялянства ад прыватнае ўласнасці да абагуленае ўласнасці на сродкі вытворчасці, ад індывідуальнае працы да калектыўнае, ад рыначных адносін да плянава-арганізацыйных форм сувязі паміж горадам і вёскаю. „Пры нашым існуючым ладзе прадпрыемствы коопэрацыйныя адрозніваюцца ад прыватна-капіталістычных, як прадпрыемствы калектыўныя, але не адрозніваюцца ад прадпрыемстваў сацыялістычных, калі яны заснаваны на зямлі пры сродках вытворчасці, якія належаць дзяржаве, г. зн. рабочай класе“ (Ленін аб коопэрацыі). Такім чынам пры даследаванні эканамічнае прыроды калгасаў у т. Ларына гут былі ня прыняты пад увагу канкрэтныя ўмовы дыктатуры пролетарыяту і факт нацыяналізацыі зямлі. А апошняй акалічнасці т. Сталін надае якраз большае значэнне, як фактару, які прыспяшае калектывізацыю, бо знішчэнне прыватнае ўласнасці ў адной форме палягчае знішчэнне і другое формы прыватнае ўласнасці, ўласнасці на сродкі вытворчасці. Гэтым самым дасца ключ да разумення напрамку развіцця калгаснага руху і маічы масы перарастання прыміўных відаў калгасаў у больш дасканалыя, у прадпрыемствы паступова сацыялістычнага тыпу. У дакладзе т. Лазавога у сэкцыі на тэму „Машына-трактарныя станцыі і іх роля ў супэльнай калектывізацыі і рэканструкцыі сельскае гаспадаркі“ вызначаны перспектывы формы развіцця калгасаў да сацыялізму шляхам іх паступовага узбуйнення і абагулення, шляхам падвядзення пад калгасы высокаіндустрыяльнае тэхнічнае базы пад кіраванствам пролетарскае дзяржавы, угварэння саўгасна калгасных аб'яднанняў, агра-індустрыяльных камбінатаў, з'яўлення калгасаў з дзяржаўнай сацыялістычнаю прамысловасцю, раёнаваньне і спецыяльных наасобных раснаў па агульна-дзяржаўнаму пляну, раздзяленне калектывнае працы аж да знішчэння працівалегласці паміж горадам і вёскаю.

Паколькі могуць быць скажоны перспектывы калгаснага руху і у якім напрамку пойдзе буржуазная крытыка нашае палітыкі ў вёсцы на новым этапе, паказвае прыклад таго самага профэсара Хаўке, у якога юрыдычная канцэпцыя калгасаў і ігнораванне ролі пролетарскае дыктатуры і нацыяналізацыі зямлі даведзены, так сказаць, да свайго летічнага канца. Профэсар Хаўке знаходзіць, што калектывізацыя ня ёсць новая зьява ў нас. Частковыя калектывізацыі мы наглядаем у нас даўно, можна павяі сказаць, што з часоў Батыя ў кожнай вёсцы існуе ка нас, аб якім мы і ня ведлі. Гэтую калгасную Амэрыку буржуазны Колумбус знайшоў у нашым... летнім выганым харчаваным жывелы. „Жывела аб'яднаецца ў адно агульнае стада, давяраецца асобнаму „спэцыялістаму“ пастуху, выганная плошча абагульваецца (спэцыяльныя выганы, папры... лес). Мы маем тут сапраўдны калектыв і пэўную буйную гаспадарку ў адносінах паказанай часткі сельска гаспадарчай вытворчасці“ (Запіскі БДА т. IX, стар. 2). Гэтак дробна-буржуазныя тэорэтыкі будуць разглядаць наш калектывны рух, як развіваючуюся арганізацыйна і юрыдычна старынна-расійскую грамаду. Гэты ж профэсар раць нам ня зьмешваць коопэрацыі наогул з калгасамі, якія ў адзнаку ад падрыхтаванасці коопэрацыі павінны ўключаць у сябе элементы прымушэння, і тут профэсар з жваваецю годнаю лепната прымянення даводзіць нам карыснасць вывучэння вопыту Захаду (знасмая нам ужо буржуазная орыентацыя) у гэтых адносінах, бо „кіраўнікі савецкае сыстэмы ня раз паказвалі нам на і абходнасць устрымлівацца ад усялякае самаупэўненасці і фанабэры“. Ахоплены зямлімі і клопатамі аб тым, каб усякі, хто уваходзіць у калгас, юрыдычна меу права і фактычна меу маічы масыць выйсці з калгасу, Хаўке пераходзіць да жвавае крытыкі ужываемага ў нас вылучэння

калгасу з зямельнае грамады і надзяленьня яго лепшаю зямлёю. Гэты метод ён называе мэтадам „примушанае згоды“, бо рэшта сялянства, пазнаўшы сілу і вайстрату гэтага сродка, сьпяшаюць заяўляць „аднагалоснае“ пажаданьне перайсьці ў калгас, як гэта было з арганізацыяй хутароў пры сталыпінскай рэформе. Такім чынам профэсар-буржуй хоча зараней скомпрометаваць наш шырокі калектыўны рух, які ахапіў суцэльныя раёны, тлумачачы гэта „примушанаю згодаю“, і абвешчаючы гэта другім выданьнем сталыпінскае рэформы... і з вялічэзным профэсарскім задавальненьнем ён заяўляе: „Захад нават у радыкальных відах земляўпарадкаваньня гэтага сродку ня ўжывае“. Так буржуазныя аграрныя тэорэтыкі будуць падкопвацца пад нашу калектывізацыю і вясці сваю цёмную контр-рэвалюцыйную працу.

Разам з разьвіцьцём суцэльнае калектывізацыі зьмяняюцца і клясавыя ўзаемаадносіны ўнутры калгасаў. Тав. Сталін у сваёй прамове заострыў увагу канфэрэнцыі на няправільнасьці мэханічнага перанясеньня супярэчнасьці паміж соцыялістычным і прыватна-гаспадарчым сэктарам у сярэдзіну соцыялістычнага сэктару, сьціраючы розьніцу паміж клясавай барацьбай па-за калгасамі і элемэнтамі клясавога барацьбы ўнутры калгасаў. Гэтае ігнораваньне якаснага зьмяненьня форм клясавога барацьбы ў калгасах звязана з неразуменьнем выдучае ролі пролетарыяту і соцыялістычнае прамысловасьці ў справе „пераробу“ прыроды сьрадняка і соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі. Пэўна, што на першым часе і ў прымітыўных калгасах, калі сябры калгасаў выступаюць з вялікімі радзімымі плямамі прыватнаўласьніцтва, супярэчнасьці ўнутры калгасаў могуць быць вялікія і адносіны вельмі заостраныя. У сэкцыйным дакладзе т. Анісімава на тэму „Соцыяльная прырода калектывнага руху і ўласьцівыя яму супярэчнасьці“ паказваецца на асноўную супярэчнасьць унутры калгаснага руху: супярэчнасьць паміж соцыялістычнаю, аграмаджанаю прыродаю калгаса і прыватнаўласьніцкімі дробна-буржуазнымі перажыткамі калгаснікаў, якая можа прымаць розныя формы барацьбы за грамадзка-арганізацыйную структуру калгаса, за прыбыткі, за кіраваньства калектывам і т. п. Пад кіраваньствам пролетарыяту, які ўвасабляе паступова-соцыялістычную тэндэнцыю калгаса, адбываецца перавярненьне клясавых супярэчнасьцяў у групавыя, перараджэньне барацьбы ў соцыялістычнае спаборніцтва за ўздым прадукцыінасьці працы, ліквідацыя самае дробнае буржуазіі.

У сваім дакладзе аб клясавых зрухах у савецкай вёсцы т. Гайстэр паставіў праблему вывучэньня клясавага распластаваньня ў савецкай вёсцы з навукова-тэарэтычнага пункту гледжаньня, праблема суадносін кляс, па методу, які ўжываў Ленін у працы „Разьвіцьцё капіталізму“. Ленін бязьлітасна крытыкаваў народніцкую і лібэральна-земскую пастаноўку статыстыкі, вывучэньне імі клясавых груповаваньняў па разьмерах засяўных плошчаў, метод, які ігноруе соцыяльна-экономічныя глыбокія процэсы, што адбываюцца ў вёсцы. Вядома, што па гэтым немарксыцкім, нанавуковым мэтодзе было пабудавана вывучэньне клясавага распластаваньня ў 1925 г. Цэнтральным Статыстычным Кіраваньствам, падпраўленае потым дадзенымі падатковага абкладаньня. Тав. Гайстэр азнаёміў канфэрэнцыю з цікаваю спробаю вывучэньня клясавае структуры савецкае вёскі, распачатае аграрным інстытутам Комакадэміі ў 1927 г., на аснове дынамічнага дасьледваньня 700 тысяч сялянскіх гаспадарак дзе вылучэньне груп было зроблена па камбінацыі разьмераў гаспадарак, выражанай у каштоўнасьці асноўных сродкаў вытворчасьці і сьцягальных паказальнікаў (наймы працоўнае сілы, наймы сродкаў вытворчасьці, вясковыя ці не вясковыя заняткі і г. д.),

дзе разам з тым былі прыняты пад увагу асаблівасці паасобных раёнаў і іх вытворчае характарыстыкі. Гэтае дынамічнае даследаванне дало малюнак клясавага распластання ў вёсцы, які супадае з характарыстыкаю клясавых адносін, дадзенаю т. Молатавым на 15-м З'ездзе: „у працівалегласць капіталістычнаму тыпу развіцця, які выяўляецца ў паслабленні, (у „вымыванні“) сярэдняга сялянства, у нас наадварот, у няўнасці маецца процэс узмацнення групы сярэдняцтва, пры некаторым пакуль што росце кулацкае групы за лік заможнае часткі сярэднякоў і пры скарачэнні групы беднаты, з якое некаторая частка пролетарызуецца, а другая больш значная частка паступова перасоўваецца ў групу сярэднякоў“ (Молатаў, даклад на 15 з'ездзе). Аднак перыод пасля 15 з'езду, які характарызуецца ўзмацненнем наступам на капіталістычныя элементы, політыкаю абмежавання і выціскання кулака, бурным ростам саўгасаў і калгасаў, вялікім уздымам прамысловасці, прыводзіць да значнае змены напамку эвалюцыі класы ў параўнанні з папярэднімі гадамі НЭПу: 1) замест росту кулацкае групы мы маем скарачэнне яго, пераход да больш скрытых форм эксплёатацыі, побач з шалёным узмацненнем яго супраціўлення; 2) бяджак пайшоў у калгасы, а сьледам за ім цяжкаю лавінаю пацягнуўся і сярэдняк, 3) колектыўны рух пайшоў прысьпешаным тэмпам, захапляючы ў сваім імпульсным безе суцэльнага раёны, акругі, краіны... Абавіраючыся на гэты аналіз соцыяльных зрухаў, т. Сталін на заключным паседжанні канфэрэнцыі высунуў лёзунг ліквідацыі кулака як класы, замяняючы буйную кулацкую гаспадарку буйною і буйнейшаю абагуленаю соцыялістычнаю вытворчасцю.

* * *

Шырокі колектыўны рух высунуў на першы плян ролю пролетарыату, як *арганізатара*. Побач з эканомічнымі праблемамі выступае праблема арганізацыі абагуленае гаспадаркі. Калектыўная тэарэтычная думка эканомістых і аграрнікаў марксыстых павінна тут ужо працягнуць вучэнне Маркса і Леніна, паставіць і развязаць новыя праблемы нябывалага размаху, арыгінальныя па сваёй навіне, карыстаючыся востра асточанаю зброяю матэрыялістычнае дыялектыкі. Тэорыя, практычная марксыцкая тэорыя, якая выражае „соцыялістычныя тэндэнцыі пролетарыату“, павінна выпераджаць практыку, узбройваючы нашых практыкаў у іх змаганні за перамогу соцыялізму. 1-я Усесаюзная канфэрэнцыя і 2-я Усёбеларуская нарада аграрнікаў-марксыстых толькі начарна паставілі асноўныя арганізацыйныя праблемы соцыялістычнага будаўніцтва: праблемы арганізацыі тэрыторыі калгасаў, арганізацыі працы, сістэмы аплатаў; праблемы распавання і электрыфікацыі сельскае гаспадаркі і знішчэння розніцы паміж горадам і вёскаю. Гістарычнаю здатчаю канфэрэнцыі і нарады было арганізаваць моцнае ядро, таварыства аграрнікаў-марксыстых, узброіць яго метадам марксызма-ленінізма і рушыць яго на перадавыя пасты соцыялістычнага будаўніцтва, адначасова вызначаючы групу работнікаў эканамічных-марксыстых „для распрацоўкі праблем эканомікі пераходнага перыяду ў новай іх пастаноўцы“. Вось чаму канфэрэнцыя ў сваёй рэзольцыі па дакладу т. Мілюціна падкрэсліла з усёю бальшавіцкаю рашучасцю, што „марксыстыя-аграрнікі павінны знаходзіцца на перадавых пазіцыях практычнага соцыялістычнага будаўніцтва, уносячы ў практыку свае тэарэтычныя веды і атрымліваючы вопыт практычных прац для навуковых даследаванняў“.

Так тэорыя, напладняючы практыку, утварае новую гіганцкую грамадскую вытворчую сілу для соцыялістычнае рэвалюцыі.

Рачыцкі

Чарговыя задачы калгаснага будаўніцтва і веснавое сельска-гаспадарчае кампаніі ў БССР

Ажыццяўленне генэральнае лініі партыі, якая накіравана на індустрыялізацыю краіны, разам з рашучым наступленнем разгорнутым фронам на капіталістычныя элементы гораду і вёскі, знаходзіць сваё адбіццё ў бурным росце калгаснага будаўніцтва. Па БССР плошча пад калгасамі з 94.000 га на 1/X-28 г. павялічылася да 1.498.000 га на 15/XII-29 г.

Шпаркі тэмпы калектывізацыі, які, перавысіўшы ўсе нашыя праектаванні, сведчыць аб тым, што следам за батрацка-бядняцкімі коламі вёскі ў калгасы пайшлі шырокія масы сярэдняцкіх гаспадарак. Серад іх на практыцы пераканаўся ў перавазе калектывных форм земляробства. Дасягнуты пераход у адносінах бядняцка-сярэдняцкіх мас да калгасаў з'явіўся непасрэдным вынікам правільнае палітыкі партыі у вёсцы, вынікам узмацнення кіруючае ролі рабочае класа, вынікам магчымага росту сацыялістычнае індустрыі і узмацнення вытворчых форм сувязі рабочае класа з асноўнымі масамі сялянства.

Вынікі мінулага гаспадарчага году супроць жаданняў і меркаванняў правае опозыцыі цалкам падцьвердзілі праўдзіннасць усяе палітыкі партыі, чым канчаткова падцьвердзілася поўнае політычнае банкруцтва правых ухілістых. Рашучае правядзенне генэральнае лініі партыі тата нябывалы ўздым творчае энергіі рабочае класа (сацыялістычнае сабораўніцтва, ударныя брыгады, пераход на бесператывны гідзень), дзякуючы чаму мы маем падвышэнне вытворчасці і працоўнае дысцыпліны, зніжэнне сабекошту прадукцыі, а гэтым самым дадатковыя сотні мільёнаў для далейшых укладанняў у сацыялістычнае будаўніцтва. Мы маем таксама значнае узмацненне наша ў міжнародных адносінах, напрыклад, канфлікт на Кітайска-Усходняй чыгунцы, дзе кітайскія белабандыты прымусілі нашу Чырвоную Армію паказаць яе моц. Усё гэта было магчымым толькі дзякуючы тэй рашучасці, тэй салідарнаскай цвёрдасці і перамерымасці, з якою уся партыя пад кіраваннем Цэнтральнага Камітэту УсеКП(б) праводзіла Ленінскую лінію, даючы самы рашучы адпор усім праявам класавых ворагаў, а таксама правым ухілістым, якія жадалі сцягнуць партыю з Ленінскага шляху, падсунуць сваю небольшчэўскую праграму, праграму „цішэй з цяжкаю індустрыяй, раўненне на вузкія месцы“, праграму „не сварыцца з кулаком, на мірнае яго ўрастанне ў сацыялізм“, праграму, ад якое яны цяпер адмовіліся. І цяпер вядома ўсяму свету, што яны з сваёю праграмаю абанкроціліся.

Улічваючы ўсе нашыя дасягненні, і той уздым, які мы маем з боку асноўнае масы бядняцка-серадняцкага сялянства, да калектывных форм земляробства, мы ва ўмовах БССР маем магчымасць канкрэтна ставіць пытанне аб суцэльнай калектывізацыі ўсіх бядняцка-серадняцкіх гаспадарак на працягу 2-х год. Ці рэальна гэтая задача? Ці можа яна фантазія? Не, гэта не фантазія, як не фантазіі былі і нашы меркаванні пры складанні пяцігадовага пляну развіцця народнае гаспадаркі. Выкананне першага году пяцігодкі, практыка і тэмпы калектывізацыі, асабліва апошняе паўгоддзе, гаворыць аб тым, што гэта сапраўды рэальнасьць, на выкананне якое трэба мобілізаваць усю партыю, усю рабочую клясу, усё бядняцка-серадняцкае сялянства. На гэты год Бюро Цэнтральнага Камітэту лічыць магчымым калектывізаваць 50 проц. усяе плошчы бядняцка-серадняцкіх гаспадарак і ў веснавую кампанію 35 проц. яравых пасеваў засеяць калектывна. Наша асабістая думка, што мы зможам у час веснавое пасеўкампаніі калектывізаваць значна болей. Сучасныя тэмпы нас у гэтым упэўніваюць. Зусім зразумела, што тыя тэмпы калектывізацыі, якія мы вызначаем, патрабуюць іншых форм, метадаў і тэмпаў у працы ўсіх партыйных, савецкіх і грамадзкіх арганізацый і ўстаноў. Зразумела таксама і тое, што нашаю задачай павінна быць яшчэ больш рашучае наступленне на кулацтва з мэтай знішчэння яго як клясы, каб замяніць яго (кулака) вытворчасць, вытворчасцю калгасаў і саўгасаў. Гэта бяспрэчна будзе выклікаць з боку кулацтва яшчэ большае супраціўленне тым мерапрыемствам, якія мы будзем праводзіць у галіне калектывізацыі, а таксама і да яго непасрэдна. Вядома, што ён будзе працягваць сваю працу, каб перааказаць калектывізацыі, дыскрэдытаваць яе, скарыстоўваючы для гэтага ўсе, што можна, пра гэта ні ў якім разе ня трэба забываць, а зараз-жа разгарнуць шырокую працу сярод бядняцка-серадняцкіх мас сялянства, арганізоўваючы групы батракоў і беднаты. Арганізаваць іх трэба так, каб усе мерапрыемствы, якія мы будзем праводзіць у адносіне кулака, знайшлі-б поўнае спачуванне сярод асноўнае масы сялянства, мала гэтага,—трэба вымагчы нянавісьці да кулака з боку іх, каб усё тое, што мы будзем рабіць для знішчэння кулацтва ня было толькі работаю асобных органаў і ўстаноў, а і грунтавалася-б на грамадзкасці жаданняў беднаты і батракоў. Вось чаму работа з батрацтвам, з беднатаю набывае вельмі вялікае значэнне, нажаль, гэта праца ў нас не стаіць яшчэ на належнай вышыні. Гэта першая наша задача, якая павінна стаць ва ўвесь рост перад усёй партыяй. Другая задача, якая стаіць перад партыяй, у сувязі з суцэльнай калектывізацыяй, гэта забяспечыць кіраўніцтва з боку партыі і рабочае клясы калгасным будаўніцтвам. Бюро Цэнтральнага Камітэту ўжо практычна прыступіла да ажыццяўлення пастановы Лістападаўскага Пленуму ЦК УсеКП(б) аб пасылцы рабочых для працы ў вёсцы па рэканструкцыі сельскае гаспадаркі. Ёсць ужо пастанова і праводзіцца адбор для пасылкі 500 рабочых, таксама пасылаецца дадаткова яшчэ 500 рабочых і 200 членаў партыі адказных цэнтральных і акруговых працаўнікоў, з якіх 100 чалавек для правядзення веснавое пасеўнае кампаніі, плюс Чырвоныя Сормаўцы, што пасылаюць у БССР 100 лепшых рабочых добравольцаў. Усё гэта з'явіцца вялікім штуршком на фронце будаўніцтва соцыялізму ў вёсцы. Наша задача, па-першае, заключаецца ў тым, каб правесці адбор найбольш перадавых, здольных для выканання гэтае працы таварышоў. Па-другое, каб іх падрыхтаваць яшчэ да пасылкі, узброіць іх клясавым чужым яшчэ і практычнымі ведамі, карыстаючыся якімі ім лягчэй было-б разбі-

рацца ў тэй складанай працы, якую ім прыдзецца праводзіць, трэба зараз-жа арганізаваць шэраг гурткоў на прадпрыемствах па падрыхтоўцы іх. Усе камітэты партыі і профэсійнальныя арганізацыі павінны гэтым заняцца, узяць гэтую працу пад свой непасрэдны нагляд, акрамя гэтага, становішча наогул з кадрамі такое, якое патрабуе рашучых мерапрыемстваў, каб зьнішчыць той разрыў, які мы маем, паміж патрэбай у іх соцыялістычнае гаспадаркі і тэмпам падрыхтоўкі кадраў.

Наступнае пытаньне, якое зьяўляецца вялікаю задачай і якое яшчэ досыць навукова не апрацавана, але падлягае хутчэйшаму вырашэньню, гэта арганізацыйныя пытаньні, звязаныя з калгасным будаўніцтвам і рэканструкцыяй сельскае гаспадаркі, як, напрыклад, разьмеры калгасных гаспадарак, напрамак і спэцыялізацыя іх па асноўных галінах, арганізацыя працы, поўнае скарыстаньне працоўнае сілы калгасаў з найбольшай эфэктыўнасьцю. На жаль, гэтыя пытаньні не атрымалі свайго вырашэньня ў тэорыі, таксама яшчэ нязначная і практыка, якую-б можна было скарыстаць у нашых умовах. Навуковыя і дасьледчыя ўстановы, якія-б, здавалася, павінны прыйсьці на дапамогу практычным працаўніком, гэтаю справаю дасюль яшчэ як сьлед не заняліся. Робяць усё, што хочаце ўключна да вывучэньня эканомікі кулацкіх гаспадарак, толькі ня тое, што нам патрэбна сёньня. Я думаю, што гэта тлумачыцца тым, што яны адарваны ад вытворчасці, да якой іх трэба прыцягнуць, і трэба прымусіць іх працаваць тое, што патрэбна сёньня пролетарыяту.

Проблема арганізацыі працы ў буйных соцыялістычных гаспадарках зьяўляецца вялікай праблемай, якую трэба вырашыць не зважаючы ні на што, і як мага хутчэй. Ня штука, калі мы маем у такіх гаспадарках тысячы, дзьве і больш рабочых адзінак; трэба іх арганізаваць, трэба даць ім усю работу, і каб гэтая работа была па сваёй прадукцыйнасьці такою, якою яна павінна быць у соцыялістычнай гаспадарцы. На гэтае пытаньне трэба звярнуць усю ўвагу для хутчэйшага яго вырашэньня. Каб падняць вытворчасць, павысіць у гэтых гаспадарках таварнасьць, павінна быць правільная арганізацыя працы. Гэта адно, і па-другое, рабочая сіла павінна атрымаць большую кваліфікацыю, чым яна мае цяпер. Для вырашэньня гэтае задачы трэба тэрмінова прыцягнуць навуковыя сілы, не пашкодзіла-б арганізаваць спэцыяльную ўстанову, якая павінна заняцца вывучэньнем арганізацыі працы ў калгасах.

Наступнае пытаньне, на якое асабліва трэба звярнуць увагу ўсяе партыі, усіх савецкіх і грамадзкіх арганізацый, гэта абагуленьне сродкаў вытворчасці сялянства пры ўваходзе яго ў калгас. Калі мы маем значныя посьпехі ў справе абагуленьня зямельнае плошчы, дык з абагуленьнем сродкаў вытворчасці і асабліва жывёлы ў нас да гэтае пары дрэнна стаіць справа. У гэтай галіне кулак яшчэ мае посьпехі, агітуе супроць абагуленьня сродкаў вытворчасці, за распродаж жывёлы сялянствам перад уваходам у калгас, сам збывае, а то і рэжа жывёлу. Мы яшчэ ня сумелі зьнішчыць гэтага адмоўнага зьявішча, якое падрывае эканамічную базу калгасаў, праўда, пачын у некаторых раёнах у гэтым напрамку ёсьць, але яшчэ недастатковы. Трэба рашуча павесці супроць гэтага зьявішча барацьбу як шляхам растлумачэньня, гэтак і прыняцьцем адпаведных захадаў эканамічнага парадку, а да кулака і адміністрацыйных, не застаючыся перад канфіскацыяй, у кулакоў маёмасьці, калі яны злосьна зьнішчаюць сваю жывёлу, ці падбухторваюць на гэта беднату і сераднякоў. Поўнае скарыстаньне іншых сродкаў вытворчасці таксама зьяўляецца баявой задачай.

Настроі, што ў калектыве дадуць трактар, складаныя машыны, а п-гэтаму свае можна продаць, не павінны мець месца. Вядома, што тэх-ніка зьяўляецца асноваю рэканструкцыі сельскае гаспадаркі, вядома, што з адным плугам, жалезнаю бараною, канем мы соцьялізму не пабудуем, аднак сеньня задаволіць нашыя патрэбы складанымі машы-намі наша соцьялістычная прамысловасьць ня зможа, а таму трэба цалкам скарыстаць тое, што ёсьць, асабліва палепшаны інвэнтар і скла-даныя машыны. Такое зьявінча, калі ў нас маецца ўсяго 198 тракта-роў і калі яны працуюць 60—80 дзён у год і ў адну зьмену, сьвят-куючы усіх Міколаў і Іванаў, гэта, мякка выказваючыся, накасьць, а не сутнасьці шкодніцтва, і нішто іншае, гэтаму трэба зрабіць канцы. Мы маем таксама выпадкі, калі некаторыя працаўнікі адмаўляюцца ад тых машын і інвэнтару, якія вырабляе наша прамысловасьць, давай-складаныя, у той час, як у гэтых-жа раёнах аруць часам сахою, бара-нуюць драўлянаю бараною. Па-мойму, мы павінны вырашыць гэтае пи-таньне так, што праца і здольнасьць арганізацыі і асобных працаўнікоў будзе расцэньвацца тым, наколькі яны змогуць больш поўна мобілі-заваць і скарыстаць усе тое у бліжэйшую пасеўную кампанію, што маюць зараз саўгасы, калгасы і індывідуальныя сялянскія гаспадаркі.

Цяпер нам мала толькі абагуліць плошчу, мала запісаць у справаздачы процант калектывізацыі, а трэба налегчы рашуча на мобілізацыю, на абагуленьне ўсіх сродкаў вытворчасьці, на іх найбольшае рацыяналь-нае скарыстаньне. Гэта ня выключае таго, што мы павінны рашуча прад'явіць патрабаваньні да нашае соцьялістычнай прамысловасьці, каб яна хутчэй перабудоўвалася да абслугоўваньня буйное соцьялі-стычнай гаспадаркі.

У сувязі з суцэльнай калектывізацыяй і тымі тэмпамі, якія мы ў гэ-тай галіне маем, неабходна перагледзець мэтоды і тэхніку зямляўпа-радкаваньня. У нас да гэтага часу існаваў такі парадак: зямляўпарад-каваньне у першую чаргу калгасаў. Пара паставіць і выраіць пы-таньне аб тым, каб перайсьці выключна на ўпарадкаваньне саўгасаў і калгасаў. Зусім спыніць зямляўпарадкаваньне індывідуальных форм зямлякарыстаньня, неабходна таксама спыніць расьсяленьне, акрамя высяленьня кулакоў, аб якіх мы будзем казаць ніжэй. Трэба зямля ўпарадкаваць калгасы цэлымі вескамі, хаця-б яны былі і вялікія на месцы. Ніяка чаго пакуль што траціць лес і грошы на пераноску бу-дынкаў для жывелы, трэба жыльлёвы фонд, які ёсьць, скарыстоўваць на месцы, у першую чаргу трэба будаваць тыя будынкі, скарыстоў-ваючы сялянскія гумны і хлявы і ўсе тыя будынкі, якія садзейнічаюць хутчэйшаму абагуленьню сялянскіх сродкаў вытворчасьці, асабліва жывелы. Таксама зямляўпарадкаваньне трэба спрашчаць да аквой сту-пені, якая-б дазволіла да вясны ўпарадкаваць усе арганізаваныя кал-гасы: адвесці, паказаць іх землі, разьбэць на палаткі, ня вылучаючы тысячныя, як гэта рабілася да апошняга часу.

Наступнае пытаньне, на якім неабходна застанавіцца.—гэта органі-зуючая роля саўгасаў. На мясцох часам ня зусім улічваецца гэтае пы-таньне. Замест таго, каб падняць на належную вышыню саўгасы, пад-няць іх вытворчасць, узмацніць працоўную дысцыпліну, узмацніць іх ролю на калектывізацыі сялянскіх гаспадарак, зрабіць з іх першае зьявіна буксіру прамысловасьці, мы маем выпадкі, калі ня толькі ра-давыя калгаснікі і сяляне, а нават і камуністы ставяць пытаньне аб перадачы саўгасу і другіх прамысловых дзяржаўных прадпрыемстваў у склад калгасаў, абгрунтоўваючы гэта тым, што калгас 3.000—5.000 гэк-тараў, а саўгас 500—600 га. Так я настроі і гэндэнды пшодныя, і іх трэба вытравіць з тых галоў, дзе яны пануюць. Трэба зразумець, што

саўгас—вышэйшая форма, незалежна ад яго разьмеру. Трэба зразумець, што за саўгасам павінна захавацца кіруючая роля і ўплыў на вакольныя калгасы, паступова ператвараючы іх у энэргетычныя і тэхнічныя дэнтры сельскае гаспадаркі (машынна-трактарныя станцыі, рамонтныя майстэрні, прадпрыемствы па перапрацоўцы сыравіны і прадуктаў калгасаў і інш.). Там, дзе ёсць магчымасьць, трэба прыступіць да складальна агульнага ўзгодненага саўгасна-калгаснага арганізацыйна-вытворчага пляну. І каб яны сапраўды зьявіліся арганізуючымі цэнтрамі, трэба палепшыць іх працу, узмацніць партыйныя ячэйкі, лепш павесьці працу сярод рабочых, якая пакуль што таксама стаць не на належнай вышыні. Адказным працаўніком трэба быць там часцей, цікавіцца іх працай, арганізоўваць гэтую працу, а ў нас ёсць такія выпадкі, калі саўгасы цікавіцца тады, калі патрэбны коні для паездкі асобных працаўнікоў таго ці іншага раёну.

Што рабіць з кулаком пры суцэльнай калектывізацыі? З гэтым пытаньнем шмат якія таварышы зьвяртаюцца. Што рабіць, пытаньне яснае: зьліквідаваць, як клясу, у калгас ні ў якім разе не дапушчаць, гых, якія сумелі пралезьці, выгнаць з тэрыторыі калгасу, выселіць за межы калгасу на горшую зямлю,—пясок, даць яму гэтае зямлі, калі яна не скарыстоўваецца калгасам, галодную спажывецкую норму. Як тыя кулакі, якія будуць выселены з іх зямель за межы калгасаў, павінны сьліцца на новых месцах, ці пасёлкамі, ці хутарамі,—гэта наша асабістая думка, іх лепш будзе невялікімі пасёлкамі ўчытаваць, наглядаць за іх дзейнасьцю. Вдома, трэба на ўсе кулацтва націснуць болей, чым мы націскалі дасюль. Вынікі індывідуальнага абкладаньня паказалі, што ў гэтай часьці зроблена ня ўсе. У некаторых месцах ня толькі не захапілі асноўных капіталаў кулацкіх гаспадарак, але і тыя прыбыткі, якія ён меў на працягу гаспадарчага году. Што кольвек з маёмасьці трэба адабраць, разброіць яго, прычым да гэтае работы трэба прыцінуць грамадзкасьць батракоў. Нось што мы павінны рабіць з кулацтвам.

Падрыхтоўка і правядзеньне веснавае сельскае-гаспадарчае кампаніі мае цалкам асабліва важнае значэньне, зноў-такі ў сувязі з правядзеньнем суцэльнае калектывізацыі, ад яе будзе залежыць ажыцьцяўленьне гэтых тэмпаў па калектывізацыі, аб якіх я казаў вышэй. Ільня правядзеньня пасеўнае кампаніі як веснавае, так і асеньняй складзены адзін, які падзяляецца на часткі веснавае працы і асеньняе. Канкрэтныя ліміты, якія вызначаны, зводзяцца ў асноўным да наступных паказчыкаў: калектывізаваць ужо ў веснавую пасеўную кампанію ня менш, як 35 проц. усяе сельска-гаспадарчае плошчы. Пашырыць пасеўную плошчу на 200 000 га. Падвысіць ураджайнасьць супроць 1928-29 году на 25 проц., павялічыць лік буйное ратае жывелы на 10 проц. і сьвіней на 30 проц. Асноўнымі выканаўцам гэтага заданьня павінны зьявіцца савецкія і калектывныя гаспадаркі, а пагэтаму ад падрыхтаваньня нашага сацыялістычнага сэктару будзе залежыць і выкананьне вызначаных лімітаў. Мы ставім у гэтым годзе практычную задачу ачысьціць усе высаиваемое ў вясну пасеньне. Вызначана завапнаваць глебы 75 000 га, затарфаваць 40.550 га. Пашырыць засеў траў на 50 проц. супроць мінулага году. Правесці шырокую лубінізацыю, масавы збор попелу. Усё гэта патрабуе шырокае арганізацыйнае грамадзкасьці, прыцягненьня да гэтае справы ўсіх рабочых, батракоў, беднякоў і сярэднякоў. Трэба зараз-жа разгарнуць работу па рамонту інвэнтару, скарыстаўшы ўсе майстэрні ў акругах, а таксама і чыгуначныя. Зьняаачальныя машыны павінны працаваць бесперабойна ў дзьве тры зьмены, ніякіх сьвятаў. Зараз-жа комсамольцы, вучні павінны высту-

ліць па зьбіраньню попелу, ажывіць працу аграўпаўнаважаных, перагледзець іхны склад, выгнаць кулакоў, дзе захаваліся. Шэфскія арганізацыі павінны мобілізавацца для працы па падрыхтоўцы да правядзеньня сельска-гаспадарчае веснавое кампаніі. Партыйным камітэтам і выканкомам трэба забясьпечыць шырокае абгаварэньне і давадзеньне плянаў пасеўкампаніі да саўгасу, калгасу і паселішча не пазьней сярэдзіны студзеня. Перад калгасамі ставіцца практычная задача, каб ужо ў веснавую пасеўную кампанію давесці плошчу пад калектыўнымі засевамі, як мінімум, да 676.000 га, узьняць ураджайнасьць на 25 проц., усё высажанае насеньне абавязкова павінна быць ачышчана, пасеяць ня менш 73.000 га гатунковым насеньнем, ня менш, як на 55.000 га павінен быць зроблен радавы пасеў, пашырыць пасеў кармавых траў і караньплодаў да 10.000 га, завапнаваць глебы 60.000 га і правесці торпаваньне на плошчы 17.000 га. Гэта задача выклікае зараз-жа неабходнасьць арганізаваць у калгасах працу так, каб цалкам забясьпечыць выкананьне вызначаных лімітаў. Трэба ўстанавіць адказнасьць за выкананьне вызначаных заданьняў ня толькі на саветы ці праўленьні калгасаў, а паставіць працу так, каб кожны калгаснік адказваў за сваю працу. Трэба дамагчыся абавязкова ўзьняцьця працоўнае дысцыпліны. Таксама неабходна калгассаюзу шырока разгарнуць працу па пасылцы працаўнікоў на месцы па падрыхтоўцы ўсяе калгаснае сыстэмы да веснавога пасеву; усё тое, што патрабуецца да выезду на работу ў поле, павінна быць агледжана, адрамантавана і быць гатовым к рабоце. Сыстэму раўнаньня на індывідуальныя гаспадаркі трэба адкінуць.

Савецкія гаспадаркі павінны пашырыць у гэтым годзе пасеўную плошчу на 27,6 проц. супроць мінулага году, павысіць ураджайнасьць на 30 проц., узьняць таварнасьць і зьнізіць сабекошт прадукцыі на 25 проц. Трэба сказаць адкрыта, што ў савецкіх гаспадарках па часьці іх гаспадараньня справа стаіць небясьпечна, працоўная дысцыпліна і вытворчасць вельмі нізкія, кіруючы склад не на належнай вышыні, з слабою падрыхтоўкаю, добрая палова за гэты год аддадзена пад суд, вялікая цяжучасьць. Усё гэта, бязумоўна, адбіваецца на якасных паказчыках работы ў саўгасах. Нам зараз-жа трэба ўзяцца за ўмацаваньне складу саўгасаў добрымі кіраўнікамі, не рабіць частых зьмен, пасылаць лепшых працаўнікоў, а не наогул беспрацоўных, як гэта часта робіцца. Тады толькі мы зможам дабіцца таго становішча, калі саўгасы будуць зьяўляцца сапраўды арганізуючымі цэнтрамі вакольнага насельніцтва і прыкладамі ва ўсёй працы. Асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на ўзмацненьне саўгаскіх ячэек.

Каб забясьпечыць выкананьне пастаўленых перад саўгасамі і калгасамі задач, нам неабходна разгарнуць у іх працу па арганізацыі сацыялістычнага спаборніцтва як паміж наасобнымі гаспадаркамі, так і ўнутры гаспадарак паміж асобнымі галінамі працы. Вынікі, якія мы маем у прамысловасьці, гавораць нам аб тым, што гэтыя мэтоды, як мага хутчэй у шырокім маштабе трэба пераносіць у вытворчасць сельскае гаспадаркі. Калі нам удалася падняць усіх рабочых саўгасаў і калгаснікаў на гэтую справу, выкананьне вызначаных заданьняў забясьпечана, а таму гэтую працу трэба лічыць за важнейшую працу, за якую павінны ўхапіцца ўсе савецкія, профэсіянальныя і коопэрацыйныя арганізацыі. Партыйныя камітэты павінны ўзяць непасрэдна пад сваё кіраўніцтва і кантроль выкананьне гэтае задачы. Для забясьпечаньня засеву вызначаных плошчаў нам неабходна стварыць насенны фонд лікам 27.041 тон зернавых культур, 1.370 тон насеньня канюшыны, 4.600 тон вікі, 530 тон сэрэдэл. 4.585 тон лубіну,

4.089 тон ільна-насення і 86,3 тон караньплодаў. Гэтая вялізарная задача павінна быць выкананая абавязкова. Па зернавых культурах, якія ёсць на месцы, трэба разгарнуць працу, асабліва ў калгасах, па збору гэтага фонду і забяспечыць яго захаванне да сяўбы, арганізаваўшы пры гэтым належную ахову, таму што кулак паспрабуе знішчаць гэтыя фонды. Горні абстаіць з загатоўкамі такога насення, як канюшына, віка, сарадэля, лубін і караньплоды, значную частку якіх трэба прывозіць з-за межаў БССР. Напрыклад, па канюшыне, на якую мы зрабілі заяўку на 850 тон, нам абяцаюць 500—600 тон і то паўднёвых канюшын, якія ў паўночных нашых раёнах сеяць небяспечна. Таму нашай задачай, не ўважаючы на некаторыя мясцовыя настроі, будзе зрабіць перасоўку з нашых паўднёвых раёнаў у паўночныя, а ўкраінскую канюшыну завесці ў паўднёвыя нашыя раёны. Гэта першае, і, па-другое, трэба разгарнуць загатоўку мясцовых запасаў усяго дэфіцытнага насення так, каб яны былі ўсе сабраны. Нажаль, тэмп работы нашых загатоўчых арганізацый, асабліва Паляводсаюзу, калі ня будзе зараз-жаўменены ў лепшы бок, не забяспечваюць выканання пастаўленае задачы. Нам здаецца, на гэтую працу трэба ўзяць большую ўвагу, чым да гэтага часу. Пабудаваць загатоўчы апарат па-бавому, ускласці персональную адказнасць на кіраўнікоў загатоўчых арганізацый, давесці пляны загатоўкі насення аж да кулацкага двара. Наркамгандлю гэтыя загатоўкі трэба правесці так, як ён праводзіў загатоўку хлеба і бульбы. Паслаць людзей на месцы, устанавіць дэкадную справаздачу загатоўцам.

Становішча, якое мы маем у галіне жывёлагадоўлі, і неабходнасць рашучага пералому ў гэтай галіне, ставяць гэтую задачу ў цэнтр усяе работы сельска-гаспадарчае кампаніі гэтага году. І асабліва вялікую работу трэба правесці ў абагуленым сектары, які павінен стаць асноўнай базай жывёлагадоўлі. Такое становішча, калі буйная рагатая жывёла ў абагуленым сектары ў гэтым годзе налічвала толькі 38.000, ці каля 2 проц., ад усяе колькасці, далей нецягнута і абавязвае нас ужыць рашучыя захады, ні лічачыся са значнымі затратамі, каб у гэтым ужо годзе давесці стада абагуленага сектару ня менш, як на 25 проц. ад усяго пагалоўя. Плянам прадугледжваецца стада буйнае рагатае жывёлы саўгасаў давесці з 15.000 галоў да 28.000, ці на 86 проц. павялічыць супроць мінулага году, свіней з 3.300 галоў павялічыць да 7.500 ці на 123 проц., стада калгасаў буйное рагатае жывёлы з 23.000 галоў давесці, як мінімум, да 596.000 галоў, свінёе стада з 5.100 галоў, да 782.000 галоў. Гэтыя тэмпы патрабуюць арганізацыі навокал гэтае справы ўсіх рабочых, усіх саўгаснікаў і калгаснікаў. Без грамадзкасці гэтую справу нам не падняць. Каб парумыць яе, трэба арганізаваць у бліжэйшы час месячнік жывёлагадоўлі. У правядзенне якога павінны быць уцягнуты пагалоўна ўсе арганізацыі, комсамольцы, шэфскія таварыствы, дэлегацыя сходы, друк, усё паставіць на ногі, каб ажыццявіць намечаныя тэмпы, таму што, калі прыняць пад увагу яшчэ ня знішчаную тэндэнцыю распродажу насельніцтвам жывёлы, яны зьяўляюцца напружанымі. Трэба канкрэтна паставіць пытанне аб арганізацыі цэлае сеткі буйных савецкіх і калектыўных гаспадарак з жывёлаводным ухілам. Дзеля таго, каб падняць жывёлагадоўлю на належную вышыню як колькасна, гэтак і якасна, трэба арганізаваць кармавую базу, чым да гэтага часу яшчэ як належаць не займаліся; трэба разгарнуць шырока работу па палепшанні сенажацый, закладцы штучных выпасаў, лугоў, дамагацца абавязкова ў гэтым годзе пабудовы сіласных устаноў ва ўсіх саўгасах і калгасах.

Правядзенне суцэльнае калектывізацыі і наша работа ў саўгасах і калгасах ня выключае таго, што мы ў будучую веснавую кампанію не павінны весці працы сярод індыўідуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, якія яшчэ ў гэтым годзе ня змогуць увайсці ў колгасы і ўдзельная вага якіх яшчэ застаецца вялікай. Пагэтаму ва ўсёй працы падрыхтоўкі правядзення пасеўнае кампаніі ні ў якім разе ня трэба забывацца, што гэты сэктар для дзяржавы ўжо ня мае значэння, і таму задачай усіх арганізацый і асабліва вытворчае коопэрацыі павінна быць абслугоўванне індыўідуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, іх арганізацыя для правядзення пасеўнае кампаніі. Камітэты сялянскае ўзаемадапамогі яшчэ больш павінны разгарнуць працу дапамогі бедняком, жанчынам-адзіночкам, сем'ям чырвонаармейцаў як насеннем, так і інвэнтаром, каб ніводнага кавалку зямлі ў гэтых гаспадарках не засталася незасеяным.

Зусім пэўна, што правядзенне гэтых вызначаных мерапрыемстваў у пасеўную кампанію будзе залежыць ад таго, як будзе пабудавана праца партыйных, савецкіх і грамадзкіх устаноў, наколькі будзе ўзнята навокал кампаніі ўся савецкая грамадзкасць, наколькі будзе праводзіцца генэральная лінія партыі па выкарыстанню карэнняў капіталізму, наколькі будуць забяспечаны тэмпы ў працы па рэканструкцыі сельскае гаспадаркі і пераводу на вышэйшыя калектывныя формы, наколькі будзе непрымырмасьці ўва ўсіх выканаўцаў яе—зверху да нізу—да кулацтва. Бясспрэчна, што тыя задачы, якія стаяць перад намі па падрыхтоўцы і правядзенні пасеўнае кампаніі і асабліва правядзенні суцэльнае калектывізацыі, вызначанымі мерапрыемствамі ня вычэрпваюцца, імі прыдзецца займацца ў штодзённай практычнай працы. Трэба будзе распрацаваць цэлы шэраг практычных мерапрыемстваў, якія забяспечвалі-б поўнае выкананне пастаўленых на бліжэйшы год задач у справе соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі.

А. Хацкевіч

Советы на чале соцыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі

На сучасным этапе соцыялістычнага будаўніцтва, ва ўмовах усе ўзрастаючага абвастрэньня класовае барацьбы, у зьвязку з рашучымі бойкамі супроць рэштак капіталізму у нашай краіне, што вызначае магутны рух суцэльнай калектывізацыі бядняцка-серадняцкіх сельскіх гаспадарак, ліквідацыі кулацтва як класы, бурнага тэмпу соцыялістычнае рэканструкцыі, росту прамысловасьці, надзвычайнага уздыму політычнае актыўнасьці, будаўнічага энтузіязму і творчае ініцыятывы пролетарскіх мас, якія выстраіваюцца магутнымі калёнамі ўдарных брыгад цэхавых фабрыкі заводаў, шырока ажыццяўляючы соцыялістычнае спаборніцтва, — у гэтых умовах соцыялістычнага будаўніцтва зьмест і формы працы, мэты кіраўніцтва нізавых саветаў, асабліва сельскіх, а таксама асабовы склад апошніх у большасьці не адпавядае новым задачам соцыялістычнага будаўніцтва і яго тэмпам. Масавая суцэльная калектывізацыя сельскае гаспадаркі, якая павінна ахапіць і перабудоваць на соцыялістычны лад усе бядняцка-серадняцкія гаспадаркі ЎССР, у зьвязку і на падставе гэтага правядзеньня рашучае політыкі ліквідацыі кулацтва як класы, ставіць катэгорычна пытаньне аб перабудове па-новаму ўсёе працы саветаў.

Ва ўмовах рашучага наступу на капіталістычныя элемэнты гораду і вёскі і ліквідацыі кулацтва як класы, класавая барацьба набывае асабліва жорсткасьць, і гэта вымагае, каб органы пролетарскае дыктатуры саветы былі асабліва ўмацаваны і ўзмоцнены. Цяпер-жа сельсаветы ў значнай сваёй частцы не стаяць яшчэ сапраўды на чале соцыялістычнае рэканструкцыі ў барацьбе за ажыццяўленьне пяцігодкі, ня кіруюць калектывізацыяй і калектывнымі аб'яднаньнямі, не праяўляюць ініцыятывы ў справе ліквідацыі кулацтва як класы. У сельсаветах нагледзіцца шэраг скрыўленьняў класовай лініі, а ў некаторых мясцовасьцях сельсаветы знаходзяцца проста пад уплывам кулацкіх элемэнтаў і іх паднявалаў, якія вядуць зрыў нашае работы як па заветамі, гэтак часткаю і ў саміх саветах. Ёсьць шмат выпадкаў засьмечанасьці сельсаветаў; яшчэ не разгорнута масавая праца усіх саветаў, што асабліва вымагаецца сучасным момантам. Праца камісій сельсаветаў з большага стаіць на месцы і не пераведзена на масавы вытворчы прынцып. Саветы яшчэ ў сваёй значнай частцы не зрабіліся масавым рэзервам для вылучэньня ў дзяржаўны апарат рабочых, батракоў, беднякоў і сярэднякоў-актывістых.

Такое становішча зьяўляецца зусім недапушчальным. Аднак, гэта ні ў якім разе не дае падстаў для абы-якіх разважаньняў пра зьмяншэньне ролі саветаў ва ўмовах суцэльнае калектывізацыі ды перадачы

іх функцый праўленьням існуючых і арганізуючыхся калгасаў. Гэтыя контр-рэвалюцыйныя па сутнасці разважанні павінны быць адмецены і зліквідаваны самым рашучым чынам, бо гэтыя размовы адбіваюць імкненне клясавых ворагаў паслабіць органы пролетарскай дыктатуры ў самы востры і рашучы момант клясавога барацьбы за канчатковае знішчэнне карэнняў капіталізму ў краіне, калі саветы павінны быць моцнымі і баяздольнымі органамі ў самай максымальнай меры.

Суцэльная калектывізацыя, на падставе якой павінна адбыцца ліквідацыя кулацтва, як клясы, ня толькі не адмаўляе, а наадварот, самым настойлівым чынам вымагае максымальнага ўзмацнення і ўмацоўвання саветаў, патрабуе зрабіць іх дасканалай прыладай дыктатуры пролетарыяту, павярнуць саветы тварам да калгасаў, тварам да сацыялістычнае вытворчасці. Саветы павінны быць ператвораны ў органы, якія сапраўды стаяць на чале рабочых і батрацка-бядняцкіх мас у саюзе з серадняком і якія ажыццяўляюць пад кіраўніцтвам камуністычнае партыі канчатковае выкараненне капіталізму ў краіне. Яны павінны быць ператвораны ў органы кіруючыя і адказныя за справу правядзення суцэльнае калектывізацыі і ліквідацыі кулацтва.

Вось чаму, выходзячы з усяго адзначанага, трэба лічыць, што нам неабходна ўсю дзейнасць саветаў безадкладна перабудаваць і паставіць на новыя рэйкі працы.

Што павінны сельсаветы рабіць зараз перш за ўсё ў галіне сацыялістычнае рэканструкцыі сельскай гаспадаркі? Сельсаветы павінны ўсямерна садзейнічаць развіццю саўгасаў, узбуйненню іх, і павялічэнню іхнага ўплыву, як найбольш паслядоўнага сацыялістычнага сэктару сельскае гаспадаркі, як найбольш узорных прыкладаў арганізацыі вытворчасці і гаспадарання для калгасаў, да паказальнікаў перавагі сацыялістычнае арганізацыі сельскае гаспадаркі для індыўідуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак. Яны павінны ажыццяўляць агульнае кіраўніцтва працаю саўгасаў, абследаваючы іх, заслухоўваючы іх справаздачы і ўсямерна дапамагаючы іх развіццю.

У сучасны момант усе сельсаветы павінны павярнуцца тварам да калгасаў. Максымальна садзейнічаць у змаганні з дробна-ўласніцкімі настроямі за абагуленне сродкаў вытворчасці, павялічэнне непадзельных фондаў, арганізацыю і рацыяналізацыю працы ў калгасах, узняццё працоўнае дысцыпліны і пераводе калектывных аб'яднанняў у вышэйшыя формы іх арганізацыі. Сельсаветы павінны, як след, прапрацоўваць пляны калектывізацыі сельскае гаспадаркі і чытворчыя пляны калгасаў, увязваючы гэтыя пляны з агульна-дзяржаўнымі плянамі і паказаннямі, праводзіць іх у жыццё і мобілізаваць навокал іх ажыццяўлення батрацкія і бядняцка-серадняцкія масы сялянства, дамагацца ўзмацнення і ўзбуйнення існуючых і створаных калгасаў. Усе сельсаветы, як адзін, павінны ажыццяўляць сапраўднае кіраўніцтва калгасамі, вядучы настойлівую барацьбу за выкананне імі новых сваіх абавязкаў да пролетарскае дзяржавы (хлебазагатоўкі, контрактацыя, падаткі і г. д.), забяспечыць максымальную мобілізацыю ўнутрыкалгасных сродкаў на калгаснае будаўніцтва, разглядаць хадаўніцтва калгасаў аб водпуску крэдытаў, зацвярджаць гэтыя хадаўніцтвы, дамагацца іх задавальнення і наглядаць за правільным скарыстаннем сродкаў; дамагацца ажыццяўлення калгасамі мерапрыемстваў па ўздому ўраджайнасці і агульнага павялічэння таварнае прадукцыі калгасаў. Неабходна, зразумела, узмацніць сувязь саветаў з калгасамі і іх абслугоўванне з боку саветаў, робячы гэтым уплыў на некалектывізаваныя пакуль-што бядняцка-серадняцкія масы

сялянства; трэба завесці, як сыстэму, справаздачнасьць калгасаў перад сваімі саветамі, не дапушчаючы, аднак, пры гэтым дробязнае апекі саветаў аж да адміністрацыйнага іх умешваньня ва ўнутранае жыцьцё калгасаў. Савет павінен ставіць даклады праўленьня калгасаў на агульных сходах, таксама праводзячы ў цэнтры калгасаў пасяджэньні пленумаў і прэзыдыумаў саветаў. Саветы павінны клапаціліва прыстасаваць сетку навучальных культасьветных і соцыяльна-культурных устаноў (школ, клюбаў, народных дамоў, хат-чыталень, медычных, вэтэрынарных і агранамічных пунктаў) такім чынам, каб гэтым самым найбольш поўна, найлепш і ў першую чаргу абслугоўваліся калгасьнікі.

У бягучым годзе і ў сучасны момант важнейшаю задачай сельсаветаў зьяўляецца пасьпяховае правядзеньне пасеўнае кампаніі, шляхам: засеву яравога кліна ва ўсіх ўтвораных калгасах абагуленым парадкам, агульнага павялічэньня пасеўнае плошчы, прыняцьця мер да палепшанае апрацоўцы глебы, стварэньня пасеўных фондаў, разьвіцьця травасеяньня, жывёлагадоўлі, ачысткі насеньня і г. д.

Рашучае наступленьне на капіталістычныя элемэнтны і ліквідацыя кулацтва, як клясы, зразумела, выклікае жорсткае з боку іх супраціўленьне. Таму сельсаветы павінны стаць ініцыятарамі правядзеньня ўсіх політычных, арганізацыйных і адміністрацыйных мер да зьнішчэньня на карані ўселякіх праяў контррэвалюцыйнае дзейнасьці кулацтва і іншых варожых нам элемэнтаў. Сельсаветы павінны стаць на чале практычнага ажыццяўленьня ліквідацыі кулацтва як клясы, на глебе правадзімай імі суцэльнай калектывізацыі бядняцка-серадняцкіх сельскіх гаспадарак. У гэты час сельсаветы павінны пільна сачыць за тым, каб кулак і нэпман не пралезлі ў калгасы, і ў той-жа час актыўна праводзіць ачышчэньне існуючых калгасаў ад пралезшых гуды раней кулацка-нэпманскіх элемэнтаў. Трэба зараз-жа ўзяць на вучот усе кулацкія гаспадаркі і іх сродкі вытворчасьці, каб захаваць гэтыя сродкі ад злоўмыснага зьнішчэньня для перадачы іх існуючым і ўноў-ствараючым калгасам. Сельсаветы павінны ўзмацніць сваю адміністрацыйную і масавую дзейнасьць і весці рашучую барацьбу супроць кулацкіх контррэвалюцыйных выступленьняў і дзейнасьці іх, накіраванай на перашкоду правядзеньню суцэльнай калектывізацыі, і ліквідацыі кулацтва.

Ажыццяўленьне калектывізацыі ўсіх бядняцка-серадняцкіх гаспадарак БССР і ліквідацыі кулацтва як клясы немагчыма, зразумела, без шырокае мобілізацыі батрацка-бядняцкіх мас на выкананьне гэтае задачы, без ўзмацненьня батрацка-серадняцкага блёку, без усямернага разгортваньня працы па арганізацыі беднаты і батрацтва, без ўзмацненьня політычнае ролі батрацтва і беднаты, як адзінае асноўнае апоры партыі і савецкае ўлады на вёсцы. Вось чаму сельсаветы павінны дамагацца павялічэньня батрацка-бядняцкага ядра ў сваім складзе і ў складзе ўсіх выбраных органаў на вёсцы, наогул, ўзмацняючы ўсе нізавыя органы на вёсцы рабочымі, прысланымі з гораду для сталае працы ў калгасах.

Сельсаветы павінны дапамагаць наўсямеснай арганізацыі і ўзмацненьню груп беднаты і батрацтва ва ўсіх выбраных савецкіх, грамадзкіх арганізацыях і ў калгасах; трэба, каб саветы ў сваёй працы абавіраліся на гэтыя групы і на сходы батрацтва і беднаты, абавязкова прапрацоўваючы з батрацтвам і беднатаю ўсе галоўнейшыя пытаньні жыцьця і працы вёскі перад тым, як выносіць іх на канчатковае вырашэньне агульных сходаў і адпаведных савецкіх і грамадзкіх арганізацый. Саветы павінны ўсямерна абараняць інтарэсы бат-

рацтва і беднаты, сочачы за тым, каб уступаючы ў калгас батрак аслабляўся ад паявы ўзвасаў, а бядняк атрымліваў устаноўленую для яго палёжку. Трэба дамагацца крэдытавання ў першую чаргу і ў шырачэйшых разьмерах для тых калгасаў, дзе маецца больш беднякоў, забясьпечыць першачарговае прадастаўленьне працы з абавязковай аплатай батракоў, забясьпечыць іх хлебам да новага ўраджаю і дапамагчы атрыманьнем крэдыту на іншыя рэчы іх спажываньня; у першую чаргу павінны быць прадастаўлены батраком гня жыллёвыя будынкі, якія павінны быць адабраны ў кулацтва пры ліквідацыі яго.

З боку сельсаветаў патрабуецца зараз рашучае і безадкладнае ўмацаваньне працы па бытавому разьняволеньню, па павялічэньню культурнага ўзроўню і сьвядомасьці жанчын—батрачак, бяднячак і сярэднячак, маючы на ўвазе, што бытавы кансэрватызм і культурна-політычная адсталасьць працоўнае жанчыны на вёсцы цяпер, ва ўмовах разгортваньня суцэльнае калектывізацыі і ліквідацыі кулацтва як клясы, робіцца асаблівым тормазам, што часта скарыстоўваецца варожымі элемэнтамі ў мэтах перашкодзваньня разгортваньню соцыялістычнае рэканструкцыі. Вось чаму гэтае вузкае месца энэргічнай працы сельсаветаў і нашымі культурнымі сіламі на вёсцы настаўніцтвам, камсамолам, аграномамі і г. д., павінна быць у найхутчэйшы час зьліквідавана.

Вырашэньне гэтае задачы трэба пачаць перш за ўсё з арганізацыі бытавых камісій пры ўсіх саветах і выканаўчых камітэтах. Кіраўнікі выканаўчых камітэтаў павінны прасачыць па сваёй пэрыфэрыі, ці ўсюды арганізаваны камісіі па палепшаньні працы і быту жанчын і ці дастаткова разгорнута праца гэтых камісій. Трэба шырока папулярызаваць сярод насельніцтва задачы іх і ўжыць належныя арганізацыйныя меры, залучаць шырокі жаночы актыў у практычную працу гэтых камісій. Саветы павінны ажывіць інстытут прымацаваных дэлегатак-практыкантак, уцягваючы іх усямерна ў працу саветаў, у іх сэкцыі і камісіі, забясьпечыўшы сыстэматычнае кіраўніцтва імі, дапамагчы ім у штодзённай практычнай працы. Неабходна даваць канкрэтныя заданьні жанчынам-дэпутаткам і прымацаваным дэлегаткам, каб яны маглі выяўляць сябе і выходзіць на практычную працу; заслухоўваць іх справаздачы, прыцягваючы іх да справаздачна агульных сходах выбаршчыкаў і жаночых дэлегацкіх сходах. Неабходна рашуча пашырыць уцягненьне жанчын-работніц, батрачак і бяднячак у склад саветаў і іх кіруючыя органы, а таксама вылучэньне актывістак работніц, батрачак і бяднячак на адказную працу ў раённыя, акруговыя і цэнтральныя савецкія ўстановы, павялічыць іх удзельную вагу на курсах па падрыхтоўцы вылучэнцаў.

Пастаўленыя задачы перад саветамі выклікаюць неабходнасьць прыстасаваньня ўсяе адміністрацыйна-комунальнае, культурна-соцыяльна-і арганізацыйна-масавае працы саветаў да новых умоў суцэльнае калектывізацыі з пункту гледжаньня больш поўнага і першачарговага абслугоўваньня насельніцтва калгасаў, з пункту гледжаньня ператварэньня калгасаў у базы пад'ёму да соцыялістычнае перабудовы сельска-гаспадарчае вытворчасьці ў цэнтры агры-культурных, соцыяльна-бытавых і культурных мерапрыемстваў саветаў. У якасьці адной з галоўных мер вырашэньня гэтых задач неабходна сканцэнтраваць усю працу па соцыяльна-культурнаму і бытавому абслугоўваньню калгаснага насельніцтва пры сельсаветах (школы, больницы, хаты-чыталыні, дабрабыт). Для павялічэньня кіруючае ролі сельсаветаў ва ўсіх галінах соцыялістычнага будаўніцтва, усё шырэй разгортваць і сыстэматычна ўзмацняць працу камісій саветаў, рэарганізаваўшы іх па вы-

творчаму прынцыпу. Трэба рэалізаваць папярэдняю дырэктыву аб стварэнні ў паасобных вёсках і калгасах па меры патрэбы і наяўнасці актыву паасобных камісій на чале з упаўнаважанымі членамі саветаў. У працы камісій трэба высунуць батракоў, беднякоў і актыўных калгаснікаў з тым, каб яны склалі асноўнае ядро актыву сельсаветаў. Неабходна ўзмацніць кіраўніцтва камісіямі, сыстэматычна заслухоўваць іх справаздачы, і ўстанавіць, як правіла, што ўсе важнейшыя пытанні працы саветаў прапрацоўваюцца папярэдня ў камісіях.

Адначасова з перабудоваю працы саветаў на новы шлях неабходна рашуча ажывіць і ўзмацніць працу *рэвізійных* камісій, якія павінны стаць сапраўднымі дасканалымі органамі шырокага грамадзкага кантролю. Рэвізійныя камісіі павінны правярыць складаньне і выкананьне саветаў сваіх бюджэтаў, выкананьне імі наказаў выбаршчыкаў і дырэктыў вышэйшых органаў, сыстэматычна нарауне з саветамі рабіць справадачу ў сваёй дзейнасці перад выбаршчыкамі і адказваць ня толькі за сваю працу, але і за працу саветаў.

У зьвязку з перабудоваю працы сельскіх і месчачковых саветаў, неабходна яшчэ больш ажывіць дзейнасць і гарсаветаў. Гарсаветам, як пераважным пролетарскім арганізацыям, неабходна павялічыць свой кіруючы ўдзел у соцыялістычным будаўніцтве наогул, усямерна дамагацца далейшага пашырэння масавае працы, уцягненьня большых колаў рабочых, актыву служачых у працу сваіх сэкцый, шырока разгортваючы працу навокал мерапрыемстваў, што вынікаюць з задачы ажыццяўленьня плянавага развіцця соцыялістычнае народнае гаспадаркі і культуры, будаўніцтва прамысловасці, павялічэння прадукцыі працы, рацыяналізацыі вытворчасці, выкананьня вытворчых праграм, пераводу прадпрыемстваў на 7-гадзінны рабочы дзень і беспераныны тыдзень; навакол справы зніжэння сабекошту прадукцыі, справы соцыялістычнай арганізацыі быту працоўных мас гораду. Прэзыдыумы гарсаветаў павінны ўнесці большую практычнасць у працу сэкцый, значна шырэй практыкуючы правядзеньне абследавання прадпрыемстваў і ўстаноў перад пастаноўкаю дакладаў апошніх на сэкцыях альбо прэзыдыумах гарсаветаў. Неабходна павялічыць кіраўніцтва працай сэкцый, рэгулярна заслухоўваючы даклады апошніх, склікаць нарады старшын сэкцый і бюро, папярэдне абгаварваючы і ўзгадняючы пытанні гарадскога будаўніцтва. Трэба арганізаваць на тых прадпрыемствах альбо ўстановах, дзе маецца ня менш 3-х дэпутатаў гарсавету, дэпутацкія групы, праз якія трымаць сувязь з прадпрыемствам або ўстановай і праводзіць абслугоўваньне мас выбаршчыкаў. Для лепшага кіраўніцтва працаю дэпутацкіх груп практыкаваць перыядычны агляд іх працы па прадпрыемствах, склікаць нарады гэтых груп, заслухоўваць даклады, наладзіць справаздачы іх перад выбаршчыкамі. Зараз-жа ў бліжэйшы час заняцца аб'яднаннем прыгарадных зямель і ўнутрыгарадзкіх агародных фондаў, ствараючы з іх сыравінную базу для забяспечаньня гарадоў прадуктамі спажывання.

Побач з узорнаю пастаноўкаю працы ў гарадох, гарсаветы павінны ўзмацніць сваю сувязь з сельсаветамі, дапамагаючы ім у арганізацыі працы, пераносячы свой вопыт: рашуча павялічыць удзел гарсаветаў у разгортванні суцэльнае калектывізацыі на вёсцы, дапамагаючы шляхам рабочых шэфстваў над паасобнымі саветамі, калгасамі і цэлымі раёнамі, накіроўваючы на веску сваіх дэпутатаў і рабочыя брыгады.

Для забяспечаньня выканання ўсёх задач соцыялістычнага будаўніцтва, якія пастаўлены перад краінай Саветаў, неабходна арганізаваць

і шырока праводзіць паміж саветамі, як гарадзкімі так і сельскімі соцыялістычнае спаборніцтва, прадугледжваючы ў дагаварох моманты выпярэдніцтва ў галіне калектывізацыі сельскае гаспадаркі, арганізацыі масавае працы, палепшання справы забяспечвання рабочых мас жыллём, прадуктамі спажывання, дабрабыту і соцыяльна-культурнага абслугоўвання рабочых мас гораду і батрацка-бядняцкіх мас вёскі. Для нас павінна быць зусім зразумела, што ўсе тыя задачы і, што вынікаюць з іх, канкрэтныя мерапрыемствы, якія мы зараз вызначаем, патрабуюць узмацнення матар'яльнае базы і гаспадарчае самастойнасці гарадзкіх і сельскіх саветаў. Маючы на ўвазе, што бюджэты гарсаветаў за апошнія гады значна палепшыліся, у бліжэйшы час з'яўляецца неабходнасьць вырашаць пытаньне аб стварэньні поўнае сеткі сельскіх бюджэтаў. Трэба ва ўсіх сельсаветах раёнаў суцэльнае калектывізацыі абавязкова ў гэтым-жа годзе ўвесці самастойныя бюджэты, прычым матар'яльная база гэтых бюджэтаў павінна быць узбудавана і пашырана за кошт стварэньня фондаў з адлічэньняў у калгасы, што выдаткуюцца на будаўніцтва жыллёвае, культасветнае, больнічнае, дарожнае і г. д.

Зразумела, што з гэтымі складанымі задачамі, якія зараз пастаўлены перад сельсаветамі, яны могуць справіцца толькі пры згуртаваньні батрацка-бядняцкіх мас, толькі пры ўмове пагалоўнага уцягненьня батракоў і беднякоў у штодзённую працу саветаў, а таксама пры ўмове значнага павялічэньня іх колькасьці ў складзе саветаў.

Работу па вылучэньню рабочых, батракоў і беднякоў трэба зрабіць сыстэматычнай і масавай. Для гэтага сельсаветы павінны больш шчыльна ўдзяваць сваю працу з профсаюзамі і групамі беднаты, лепш вывучаць савецкія акты ў і на вопыце практычнае працы, выходзяць кадры для вылучэньня, узмацніўшы таксама кіраўніцтва і дапамагаючы вылучаным у апараты савецкіх і грамадзкіх арганізацый.

Для таго, каб дамагчыся рашучага і хуткага пералому ў працы саветаў і будзе праводзіцца зараз (з 15 лютага па 15 сакавіка) пазачарговая справаздачна-праверачная і перавыбарчая кампанія сельскіх і месцавых саветаў. У час справаздачна-праверачнае кампаніі будуць зроблены перавыбары ўсіх сельсаветаў у раёнах і сельсаветах суцэльнае калектывізацыі, каб новы склад сельсаветаў адпавядаў новым умовам працы пры суцэльнай калектывізацыі, дзе вызначаныя задачы павінны ажыццяўляцца і рэалізавацца найбольш поўна і ў першую чаргу. Ва ўсіх іншых раёнах тыя сельсаветы, якія не праявілі сябе ў справе рэарганізацыі беднаты, батрацтва і калектывізацыі, скажалі клясавую лінію, засьмечаны варожым і чужым элемэнтам, не забяспечваюць актыўнага цвёрдага кіраўніцтва ў справе калектывізацыі і ліквідацыі кулака як клясы,—таксама падлягаюць перавыбарам па пастанове акруговых і раённых выканаўчых камітэтаў.

Адначасова ў дачыненні да рэшты саветаў, якія не падлягаюць перавыбарам, неабходна таксама ў процэсе справаздачна-праверачнае кампаніі дамагчыся рашучага ачышчэньня іх ад усіх клясава-чужых, што разлажыліся і прымазаліся, элемэнтаў, ад усіх тых, хто ня хоча і няздольны ажыццяўляць клясавую пролетарскую лінію да канца, хто ў правядзеньні гэтае лініі хістаецца і праяўляе прымірэнчыя адносіны да клясавага ворага або што яму патураюць.

Для гэтага ў надыходзячую справаздачна-праверачную кампанію і датэрміновыя перавыбары шырока павінна быць скарыстана выбарчае права саміх выбаршчыкаў па адкліканьні з саветаў неадпавядаючых дэпутатаў; на іх месца, як і наогул у саветы, павінны быць вылучаны т. т., клясава-вытрыманыя, аўтарытэтныя, з рабочых, батрацкіх,

беднаты і серадняцкага актыву, асабліва калгаснікаў. Праз перавыбары, праверку і чыстку саветаў трэба дамагацца як рашучага павароту ўвагі сельсаветаў да новых задач, да калгаснага руху і ліквідацыі кулацтва як класы, так і змены соцыяльнага складу іх у бок перавагі батрацка-бядняцкіх элементаў і забяспечання калгаснага руху пролетарскім уплывам і кіраўніцтвам.

Клясава-варожыя элементы—кулак, нэпман і духавенства, сэктанты і ім падобныя, у зьвязку з правядзеньнем рашучага наступленьня на капіталістычныя элементы, правядзеньня суцэльнае калектывізацыі і ліквідацыі кулацтва, як класы, яшчэ больш чым у мінулую справаздачна-перавыбарчую кампанію паспрабуюць арганізаваць супраціўленьне, дыскрэдытаваць генэральную лінію партыі і савецкае ўлады, перацягнуць на свой бок хісткія элементы серадняцтва і адзінак з адсталых беднякоў з тым, каб калі не самім пралезьці, то прынамсі пасадзіць у саветах асоб спачувалючых або прымірэнчых да варожых нам элементаў, людзей немагушчых праводзіць клясавую лінію.

Вось чаму нам трэба загадзя мобілізаваць свае сілы з тым, каб усе спробы кулака і нэпмана былі знішчаны на карані. Для гэтага трэба перш за ўсё шырока разгарнуць сыстэму мерапрыемстваў па арганізацыі згуртаваньня батракоў, бядняцка-серадняцкіх мас на платформе генэральнае лініі партыі і сав. ўлады і тэтым самым даць арганізаваны політычны адпор, прыбягаючы таксама і да мер узьдзеяньня ў адміністрацыйным і судовым парадку ў дачыненні да наасобных выступленьняў клясавага ворага.

Гэтая справаздачна-правярачна-перавыбарчая кампанія павінна быць генэральным аглядам дзейнасьці саветаў і глыбокім узварушэньнем і ажыўленьнем усяе працы саветаў. Таму да актыўнага ўдзелу ў кампаніі павінны быць пагалоўна прыцягнуты ўсе рабочыя, батракі і бядняцка-серадняцкія масы выбаршчыкаў, для чаго ў мэтах іх актывізацыі загадзя прапрацаваць арганізацыйныя задачы кампаніі, а таксама сваячасова вырашыць такія важнейшыя пытаньні як абгаварэньне працы саветаў і высвятленьне іх новых задач, вызначэньне кандыдатур у склад новага савету, распрацоўка наказаў на нарадах, канфэрэнцыях і сходах профактыву, на рабочых сходах, на сходах і канфэрэнцыях батрацтва, груп беднаты і батрацка-бядняцкіх сходаў, якія павінны быць папярэдне праведзены ў зьвязку з кампаніяй на кожным выбарчым вучастку, прыцягнуўшы ў дапамогу да іх правядзеньня пад кіраўніцтвам партыі комсамол, батрацка-бядняцкі актыў і савецкі актыў вясковае інтэлігенцыі.

Неабходна разгарнуць шырокую падрыхтоўчую працу сярод жанчын работніц, батрачак, бяднячак і актывістак-сераднячак, а таксама сярод жанок рабочых і жанчын служачых. Трэба правесці сходы жанчын, парады актывістак, папярэднія справаздачныя сходы на ўсіх выбарчых вучастках. Неабходна правесці шэраг практычных мерапрыемстваў, якія-б забяспечылі найбольш поўны ўдзел працоўных жанчын у справаздачна-перавыбарчых сходах, напрыклад, арганізацыя брыгад нянек, часовых ясьляў, прыцягненьня да хатняга абслугоўваньня і нагляду за дзяцьмі піонэр-арганізацый і г. д. У першую чаргу ў справе поўнае яўкі працоўнае жанчыны на справаздачна-перавыбарчых сходах павінны дапамагчы рэальнымі мерамі камісіі саветаў па палепшаньню быту і працы працоўных жанчын.

Сярод працоўных нацменьшасьцяй побач з агульнай працай, якая будзе праводзіцца ў зьвязку з падрыхтоўкаю справаздачна-перавыбарчых кампаній, неабходна правесці яшчэ шэраг асобных політычна-агітацыйных мерапрыемстваў, маючы на ўвазе, што сярод нацмень-

шасьцяй клясава-варожыя элементы карыстаюцца аружжам барацьбы супроць калектывізацыі і ліквідацыі кулацтва як клясы, пропагандаю адзінага нацыянальнага фонду, імкнучыся замазаць клясавыя супярэчнасці гэтае барацьбы.

Вось чаму ў час падрыхтоўкі да справаздачна-перавыбарчае кампаніі ўсякаму манэўру варожых нам сіл трэба супроцьпаставіць моцную арганізацыю адзінага фронту рабочых, батрацкіх і бядняцка-серадняцкіх мас усіх нацыянальнасцяў. У пунктах з компактнымі масамі нацменьшасцяй трэба абавязкова вылучаць нацвучасткі, якія таксама павінны абслугоўвацца дакладчыкамі, магар'ялам і літаратурай на роднай мове гэтых нацменьшасцяў.

Для таго, каб кампанія сапраўды мобілізавала ўсе працоўныя масы пад лозунгам сацыялістычнае рэканструкцыі краіны, суцэльнае калектывізацыі сельскае гаспадаркі і ліквідацыі кулацтва як клясы, неабходна правесці самую шырокую і ўсебаковую агітацыяна-пропагандыцкую працу праз культасветныя ўстановы, тэатры, кіно, нардамы, клубы, хаты-чытальні, чырвоныя куткі, радыё, праз выпуск лозунгаў, плякатаў і інш. Цэнтральны мясцовы друк павінен удзяліць правадзеньню, высвятляючы яе задачы і вынікі, найбольшую ўвагу, як магі шырэй павінны быць уцягнуты ўсе грамадскія арганізацыі і ведамствы: профсаюзы, комсамол, Чырвоная армія, коопэрацыя, КСУ, цэнтральныя савецкія і культасветныя установы, кіно, радыё, працоўная вясковая інтэлігенцыя і дэмабілізаваныя чырвонаармейцы. Трэба, каб кожны арганізацыя і ўстанова выконвала пэўную конкретную частку працы, што тычыцца кампаніі, актывізуючы свае масы выбаршчыкаў, што ўваходзяць у склад данай арганізацыі альбо якія абслугоўваюцца пэўнай установай ці ведамствам. Чырвоная армія праз свае кадры павінна ў першую чаргу глыбока і ўсебакова прапрацаваць і растлумачыць масе чырвонаармейцаў, а таксама пераменьшчыкаў і дапрызыўнікаў значэнне і задачы кампаніі, у максімальнай меры дапамагаючы правадзеньню кампаніі сярод насельніцтва пагоў, скарыстоўваючы свае культурна-політычныя сілы. Чырвоная армія павінна ў час перавыбарчага паставіць і высветліць перад выбаршчыкамі да ўсю шырыню задачы ўзмацнення абаронадольнасці краіны, азнаеміць працоўных з жыццём, бытам і падрыхтоўкаю чырвонаармейцаў. Як і ў мінулую перавыбарчую кампанію трэба скарыстаць практыку Чырвонае арміі па правадзеньні мігінгаў-пераклічак, пасылкі чырвонаармейскіх брыгад для удзелу і дапамогі ў правадзеньні перавыбарчага на вёсцы.

На складанне справаздач саветаў і іх дэпутатаў трэба звярнуць выключную ўвагу. Справаздачнасць саветаў павінна ахапляць правадзеньне ўдзелу саветаў у ажыццяўленні пяцігодкі, калектывізацыі, абслугоўвання рабочых, батрацкіх і бядняцкіх мас, сувязі саветаў з выб. ршчыкамі і выканання іх наказаў. У справаздачах канкрэтна павінны быць вызначаны дагэтайшыя практычныя мерыпрыемствы, якія неабходна ажыццявіць саветам з пункту погляду тых новых злуч. што ств. цяпер перад саветамі. Справаздачы павінны быць загадзя падрыхтаваны і як сьлед прапрацаваны калектыўна пленумам саветаў. Да справаздачнасці перад выбаршчыкамі павінны быць прыцягнуты акрамя прэзідыумаў саветаў, іх рэзідыйныя камісіі, таксама і ўсе радавыя дэпутаты, сакцыі і камісіі саветаў. Неабходна загадзя вызначыць рабочыя цэнтры і цэнтры буйных калгасных аб'яднанняў, на якіх паставіць справаздачы раённых, акруговых выканавчых камітэтаў, а таксама і ўраду.

Рэвізыйныя камісіі павінны дасканала прарэвізаваць усю працу саветаў і іх камісій, удзел іх і кіраўніцтва ў справе калектывізацыі, выканання наказаў выбаршчыкаў, скарыстання рэалізацыі сродкаў самаабкладання, выканання каштарысаў і бюджэтаў. Разам з адпаведным саветам рэвізыйная камісія павінна рабіць падрабязныя даклады на кожным вучастку, праводзячы вынікі працы савету праз рэвізію і аб тым, які прымалі ўдзел у рабоце саветаў самі рэвізыйныя камісіі. Праверку працы саветаў і іх камісій у гэтую кампанію трэба правесці шырокім масавым парадкам з дапамогаю рабочых брыгад, лёгкае кавалерыі і прадстаўнікоў савецкае грамадзкасці на вёсцы. Побач з гэтым выканомы павінны ў звязку з кампаніяй разгарнуць шырокую абследацельскую працу па вывучэнню дзейнасці саветаў наогул, на ходу правядзення справаздачна-перавыбарчае кампаніі.

Надзвычайна адказнай і важнай справай зьяўляецца распрацоўка новых наказаў саветам. Тут перш за ўсё неабходна дасканала распрацаваць агульную політычную частку гэтых наказаў такім чынам, каб былі яскрава, сьцісла і разам з гэтым вычэрпальна поўна вызначаныя новыя задачы, што стаяць перад саветамі на даным этапе сацыялістычнага будаўніцтва, характэрнейшымі рысамі якога зьяўляюцца: бурныя тэмпы развіцця сацыялістычнай індустрыі, шырокай суцэльнай калектывізацыі бядняцка-серадняцкіх гаспадарак і канкрэтнае ажыццяўленне мерапрыемстваў па ліквідацыі кулацтва. Адначасова кожная акруга і раён павінны адбіваць у наказах і падкрэсьліваць тыя пытанні і задачы, якія маюць найбольшае значэнне ў даных мясцовых умовах. Канкрэтная частка наказаў саветам павінна складацца з поўным улікам запатрабаванняў выбаршчыкаў і рэальнасці іх выканання ў поўнай суадпаведнасці з агульна-політычнымі і гаспадарча-культурнымі задачамі, якія вараз стаяць перад намі. Наказы дэпутатам трэба прапрацаваць загадзя на сходах профактыву, батрацтва, беднаты, дэлегацкіх сходах жанчын. У канкрэтнай частцы наказаў павінны быць поўнасьцю вызначаны мерыпрыемствы саветаў па калектывізацыі і раскулачванню, выпячненню нэпманаў, рацыяналізацыі вытворчасці, сацыялістычнай арганізацыі быту, абслугоўвання рабочых і калгаснікаў, палепшэнне масавае працы і сувязь саветаў з выбаршчыкамі, па канкрэтнаму гаспадарчаму, комунальнаму і культурнаму будаўніцтву.

Таксама надзвычайна важнай справай у надыходзячую справаздачна-перавыбарчую кампанію зьяўляецца падбор кандыдатур у пераабіраемыя саветы замест тых, якія будуць адкліканы. Перш за ўсё падбор павінен быць строга класавым, — з ліку рабочых, батракоў, беднаты і найбольш актыўных сярднякоў, удзельнікаў актывістых калгаснага будаўніцтва, шырока ўцягваючы ў саветы, і іх кіруючыя органы выехаўшых для сталае працы на вёску гарадзкіх рабочых. Самы процэс падрыхтоўкі кандыдатур павінен праводзіцца ў шырокім масавым парадку праз сходы батрацтва і беднаты, рабочыя брыгады і дэлегацкія сходы жанчын, сходы і нарады актывістаў, комсамолу, профсаюнальных і грамадзкіх арганізацый. Неабходна максымальна згуртаваць усе батрацка-бядняцкія масы выбаршчыкаў і выбаршчыц для рашучага адстойвання высоўваемых імі ў арганізацыйным парадку кандыдатур у склад новых саветаў. Неабходна забяспечыць значнае павялічэнне ў саветах колькасці рабочых, батрачак, бяднячак і актывістаў сярднячак у параўнанні з мінулай перавыбарчай кампаніяй, а таксама рашуча павялічыць колькасць высоўваемых у склад саветаў і іх кіруючых органаў рабочых і батракоў. Адначасова справаздачна-перавыбарчая кампанія павінна быць максымальна выкарыстана

для выяўлення найлепшых кадраў, рабочых і батрацка-бядняцкага нізавога актыву ўсіх нацыянальнасцей, вылучэння іх у вышэйшыя органы ўлады замест вычышчаных бюрократычных, клясава-варожых і соцыяльна чужых элементаў. Запрашанне ўсіх выбаршчыкаў на справаздачна-праверачныя перавыбарчыя сходы, як правіла павінна рабіцца спецыяльнымі позвамі, якія павінны быць сваячасова і ў дастатковай колькасці падрыхтаваны і ўручаны выбаршчыкам не пазней як за 2—3 дні да сходаў. У часе справаздачна-перавыбарчае кампаніі павінна быць шырока разгорнута соцыялістычнае спаборніцтва, у справе лепшага правядзення справаздачнасці і перавыбараў у раёне, савеце, на вучастку паміж саветамі, раёнамі, акругамі, паміж паасобнымі арганізацыямі, прадпрыемствамі і ўстановамі.

Такім чынам пад лёзунгамі перабудовы працы саветаў у вызначаным вышэй напрамку, якія забяспечваюць паспяховае выкананне саветамі, пастаўленых партыяй новых задач соцыялістычнага будаўніцтва, неабходна правесці надыходзячую справаздачна-праверачную і перавыбарчую кампанію саветаў—у асоба ўдарным парадку, прыцягваючы ўвагу і ўдзел, пад кіраўніцтвам камуністычнае партыі, усіх пролетарскіх, батрацкіх і бядняцка-серадняцкіх мас нашае краіны.

На даным этапе соцыялістычнага будаўніцтва саветы павінны быць узмоцнены і падабраны ў сваім соцыяльным складзе так, каб усё гэта магло поўнасьцю забяспечыць правядзенне суцэльнае калектывізацыі бядняцка-серадняцкіх гаспадарак і ліквідацыю кулацтва як клясы.

Н. Канаплін

Гісторыя і політычны сэнс аднае провокацыі

(Да пытання аб здарэннях на К.-У. Ч.)

Конфлікт на КУЧ, разьвіцьцё падзей з часу захопу чыгункі, да вырашэньня Konflikту паказалі, які шырокі дыяпазон мела гэта буйнейшае міжнароднае здарэньне. З самага пачатку разьвіцьця Konflikту на Далёкім Усходзе стала ясна, што яго трэба разглядаць у агульнай сувязі з усімі міжнароднымі абставінамі, што гэтыя здарэньні ніякім чынам ня могуць быць разглядаемы, як зьявы, якія бяруць свой пачатак і ўпіраюцца вынікамі ў характар нашай далёка-ўсходняй політыкі. Так хацеў прадставіць справу ўрад кітайскіх генэралаў і рэакцыянэраў, аб гэтым на ўвесь сьвет пракрычаў друк імперыялістых, якія нябачна стаялі за сьпінамі кітайскіх захопнікаў і кіравалі іх дзеяньнямі, да хору гэтых провокацыйных галасоў далучыла свой пісклівы дыскант і міжнародная соцыял-дэмакратыя.

З першых-жа дзён узьнікненьня савецка-кітайскага Konflikту, апошні разглядаўся ўсімі рэвалюцыйнымі рабочымі і працоўнымі ўсяго сьвету, як буйнейшае зьявінне ў адзіным ланцугу імперыялістычнае падрыхтоўкі да вайны за разгром і зьніштажэньне СССР—гэтага буйнейшага фактара падрыву капіталістычнага сьвету.

Зусім зразумела таму, што здарэньні на КУЧ сталі выпробным каменем, на якім вызначалася лінія паводзін любое партыі, любое групы ў пытаннях вайны капіталістычных дзяржаў, супроць краіны дыктатуры пролетарыяту.

Барацьба навокала пытання аб КУЧ зьявілася надзвычайна сур'ёзнай гістарычнай праверкай як для сусьветнага пролетарыяту, так і для сусьветнай імперыялістычнай буржуазіі з партыямі соцыял-імперыялізму, соцыял-фашызму, якія знаходзяцца на яе ўтрыманьні. Але здарэньні на КУЧ зьяўляюцца адначасна і выяўленьнем барацьбы ў сярэдзіне лягеру кітайскае контр-рэвалюцыі, сьведчаць аб нарастаньні рашаючых рэвалюцыйных боек у Кітаі, а таксама ўскрываюць унутраны сэнс барацьбы імперыялістых за ўплыў у Кітаі, за прыгнечаньне шматмільённага народу.

Сапраўды мірная політыка Савецкага ўраду, мірны характар уладжаньня Konflikту паказаў яшчэ раз усяму сьвету, што дзяржава дыктатуры пролетарыяту зьяўляецца адзінай дзяржавай, якая на справе павяжае правы іншых народаў, якая сапраўды захоўвае сувэрэнітэт Кітаю. Вырашэньне гэтага Konflikту Савецкай дзяржавай і паводзіны кітайскае ваеншчыны ў гэтым пытаньні паказалі, што краіна саветаў, якая гатова рашуча сур'ёзна абараняць свае правы і заваёвы, ні ў малым ступеню не праводзіць захопніцкае політыкі.

Працоўныя Кітаю і іншых краін на доўгім ланцугу здарэньняў маглі наяўна ўпэўніцца, што акт 10-га ліпеня 1929 г., які зроблены

рукамі катаў кітайскіх рабочых і сялян, служыць інтарэсам варожым Кітаю, інтарэсам тых, хто ўсяк імкнецца зьвярнуць гэту краіну ў сваю колёнію.

■ * ■

Для таго, каб канфлікт на Далёкім Усходзе паўстаў перад намі ў належным асьвятленьні, неабходна каротка застанавіцца на тым, што ўяўляла раней і ўяўляе сабой КУ чыгунка пасля рэвалюцыі. Гэтая чыгунка была пабудавана царскім урадам на мяжы 19-20 стагодзьдзя. Гэта адносіцца да тае эпохі, калі ў выніку вайны Кітаю з Японіяй увесь імперыялістычны сьвет убачыў слабасьць адсталлага і разьбітага Кітаю. Міжнародныя акулы пачалі дыплёматычную і эканамічную барацьбу за сфэры ўплыву ў Кітаі, за атрыманьне прывілей, за магчымасьць эксплёатацыі багацьцяў краіны, за прыгнечаньне кітайскіх працоўных. Царская Расія ў гэтым прадпрыемстве грала не апошняю ролю. Наадварот, царскі ўрад аж да паражэньня ў руска-японскай вайне досыць моцна ўмацаваўся ў Кітаі і фактычна пад рознымі прычынамі окупаваў амаль усю Маньчжурыю, галоўным чынам—Паўночную. Пабудова чыгункі і цэлы шэраг іншых згоджаньняў царскага ўраду з Кітаем давалі магчымасьць зьвярнуць чыгунку ў зброю і апро імпэрыялістычнае экспансыі расійскага ўраду на Далёкім Усходзе. Зусім зразумела, што на такое выгоднае мерапрыемства царызм не шкадаваў грошай, здабытых на эксплёатацыі рабочых і сялян. Выдаткаваўшы на пабудову чыгункі каля паловы мільярду рублёў, царскі ўрад лічыў сваім законным правам наклаьці лапу ня толькі на самую чыгунку, але і аўладаў вялізнай зонай каля яе, паслаў туды свае войскі.

У паласе адчужэньня, дзейнічалі *толькі расійскія законы*, судзілі *толькі царскія суды*, кіравалі ўсім жыцьцём чыгункі *толькі рускія чыноўнікі*, „парадак“ устанаўляла *толькі царская поліцыя*.

Апрача чыста вайсковых стратэгічных разьлікаў царызму на Далёкім Усходзе, КУЧ была, бязумоўна, сродкам значнага эканамічнага ўплыву на Паўночную Маньчжурыю. У гэтых адносінах становішча рэчаў падрыхтоўвала глебу для поўнае анэксіі гэтае часткі Маньчжурый.

Але і пасля Кастрычнікавае рэвалюцыі у пэрыод грамадзянскае вайны, КУЧ знаходзілася ў руках белавардзейцаў, якім дапамагалі і ўсяк садзейнічалі імперыялістычныя інтэрвэнты. Аж да заключэньня савецка-кітайскае згоды, у 1924 г., фактычным гаспадаром зьяўлялася група дзялкоў з уцёкшых у свой час у Парыж удзельнікаў б. Руска-Азіяцкага Банку, цераз які некалі царскі ўрад прадстаўляў свае інтарэсы.

Францускі ўрад адчуў ласы кавалак і актыўна заняўся, пры садзейнічаньні французскіх акцыянэраў чыгункі, распрацоўкай пляну „рэарганізацыі“ спраў на КУЧ. Ня менш справу з хона чыгункі былі заняты і П. А. З. Ш. ¹⁾, якія гралі кіруючую ролю ў арганізаваным

¹⁾ Першая спроба выкарыстаць КУЧ, як зброю барацьбы супраць Савецкае дзяржавы і паказаць свой прыярытэт у пытаньнях эксплёатацыі чыгункі, была праведзена П. А. З. Ш. у сакавіку 1918 г. У аднэй з апублікаваных інтэрвэнтамі дэкларацыяй гаворыцца: „Саюзная дзяржава, якія патхнены шчырым жадаьнем дапамагчы рускаму народу, і ў адпаведнасьці са згодай, дасягнутай між імі, прадстаўнікамі Расіі (і. к. белымі—Н. К.) рашылі адбудаваць дзейнасьць КУЧ... шляхам зьдзяйсненьня... пляну нагляду за паказанымі чыгункамі ў раёнах, дзе саюзная вайсковыя сілы цяпер дзейнічаюць“. Далей гаворыцца аб арганізацыі/агульнага нагляду цераз асобны міжнародны камітэт, які складаецца з прадстаўнікоў кожнае саюзнае, у тым ліку і Расіі (чытай: Расіі белых—Н. К.), дзяржавы, якая мае вайсковыя сілы ў Сібіру

інтэрвэнтамі на Далёкім Усходзе „міжсаюзным камітэце па чыгуначных перавозках“.

Але і Японія не аставалася. Яна прымала ўсе меры да таго, каб падначаліць дарогу свайму ўплыву. У 1922 годзе ёй удаецца заключыць згодзі з Кітаем, які прадастаўляе Японіі вялізарныя эканамічныя выгады. Так цягнулася да 1924 году.

На працягу ўсяго гэтага часу КУЧ была выкарыстана рознымі белавардзейскімі групамі, якія ўтваралі на ёй сваю вайсковую базу, а з другога боку—сваімі рабаўнічымі метадамі гаспадарання руйнуючы чыгунку, бралі сродкі на барацьбу з Савецкай дзяржавай.

Антысавецкая дзейнасць белавардзейскага праўлення чыгункі выяўлялася, апрача таго, у падтрыманні белага друку і ў сталым провакаванні кітайскае ўлады супроць грамадзян і ўстаноў савецкае дзяржавы. Ня менш воража гэтая дзейнасць выяўлялася і ў адносінах інтарэсаў Кітаю. Здаючы японцам у арэнду зямельныя пляцы, праўленне чыгункі гэтым самым дапамагала ўзмацненню ўплыву японскага імперыялізму ў Кітаі. У свой час харбінскія газеты выкрылі дзейнасць белавардзейца Міхайлава, які атрымаў ад японцаў за „паслугі“ хабар у некалькі сот тысяч рублёў.

Апрача таго, незадоўга да заключэння савецка-кітайскае згоды аб КУЧ, праўленне чыгункі рыхтавалася заключыць умову з Японіяй. Калі ўжо адбываліся перамовы Савецкага Саюзу з Кітайскім урадам аб заключэнні ўмовы, імперыялістыя яшчэ раз паспрабавалі ўплыць на Кітай. З'явіліся розныя камісіі і дэлегацыі японцаў і амэрыканцаў, якія раз'яжджалі па лініі КУЧ і рабілі ціск на кітайскую ўладу.

Інтэрвэнцыянісцкія імкненні імперыялістаў у Кітаі, якія, у асаблівасці, потым праявілі ўсю сваю зусім нядвухсэнсную існасць, былі накіраваны да таго, каб не дапусціць кітайскі ўрад да згоды з Савецкім Саюзам. Але інтрыгі, гэтак званых, вялікіх дзяржаў і іх заляцэнні да Кітайскае буржуазіі не маглі супроцьстаяць адчыненай, сумленнай, якая пазбаўлена усялякае захопніцкае тэндэнцыі, політыцы Савецкай дзяржавы.

Яна першая выступіла з адмаўленьнем ад няроўнапраўных умоў з адмаўленьнем ад экстарытарыяльнасці і іншых прывілей. Дзяржава дыктатуры пролетарыяту зьяўляецца першай дзяржавай у сьвеце, якая загаварыла з кітайскім народам моваю павагі другое нацыі, моваю роўнага з роўным. Савецкі ўрад, які імкнуўся ўстанавіць прыязныя адносіны з прыгнечанымі народамі ўсяго сьвету, ужо ў сваіх дэкларацыях 1919 і 1920 г. г., будучы яшчэ адрэзаны ад Кітаю фронтам грамадзянскае вайны, зьвярнуўся з адозвай да кітайскага народу, дзе, рашуча адмяжоўваючыся ад старога політыкі рускага імперыялізму, скончыў з політыкай падману і гвалту мінулага.

Асноўныя прынцыпы нашае політыкі ў адносінах да Кітаю былі выяўлены ў спецыяльнай дэкларацыі ад 25-га ліпеня 1919 году, складзенай пры непасрэдным удзеле тав. Леніна.

У гэтай дэкларацыі гаворыцца аб тым, што наш урад „адмаўляецца ад атрымання з Кітая контрыбуцыі за боксерскае паўстаньне 1900 г.... зьніштажае ўсе асобныя прывілеі, усе факторы рускіх гандляроў на кітайскай зямлі“. „Ніводзін рускі ўрадовец, поп і місыянэр,—гаворыцца далей у гэтай дэкларацыі,—ня сьмее мяшацца ў кітайскія справы, а калі ён зрабіў злачынства, то павінен судзіцца па справядлівасьці мясцовым судом. У Кітаі не пазінна быць іншай улады, іншага суду, як улада і суд кітайскага народу“... (курсыў наш—Н. К.).

„Савецкая Расія,—заяўляе дэкларацыя,—пасля неймаверных высілкаў ідзе на Ўсход цераз Урал не для гвалту, не для зьнявольнення,

не для заваёў. Мы нясем вызваленне народу ад прыгнёту чужаземнага штыка, ад няволі чужаземнага золата, якім душаць прыгнечаныя народы Усходу і ў ліку іх у першую чаргу—кітайскі народ".

Гэта дэкларацыя паказала кітайскаму народу, што „адзіным яго хаўруснікам і братам у барацьбе за свабоду зьяўляецца рускі рабочы і селянін і яго Чырвоная армія".

Далейшыя ўзаемаадносіны і політыка савецкага ўраду паказалі, што ўрад саюзу *ніколі яшчэ не адступаў ад асноўных прынцыпаў паказанае дэкларацыі* і, як аднатаваў тав. Рыкаў у сваёй прамове на 1-м Абласным з'ездзе Саветаў 21-га верасня 1929 г., *'ніколі не адступіць'*. (Курсы ў наш—Н. К.). Апошняя акалічнасць, як нельга лепш, была даведзена лініяй паводзін савецкага ўраду ў часе апошняе адчыненае провакацыі на Далёкім Усходзе. Ня гледзячы на ўсе старанні ўцягнуць СССР у вайну, вывесці яго з цяжкіх пазіцый, паставіць нашу краіну ў становішча нападаючага боку, рабоча-сялянскі ўрад і рабочая кляса Саюзу не далі сябе спровакаваць, з гонарам вытрымалі выпыт, рашуча паставілі на месца зарваўшыхся белабандытаў і кітайскую ваеншчыну, якая нападала на нашу тэрыторыю і шкодзіла будаўніцтву сацыялізму, паказалі выключны прыклад магчымасці мірнага вырашэння зацягнуўшагася канфлікту.

* * *

Пераломным годам у адносінах між СССР і Кітаем зьяўляецца 1924 г., калі была падпісана савецка-кітайская ўмова, пасля чаго аднавіліся нормальныя дыпламатычныя адносіны між названымі краінамі.

Умова 1924 году і далейшыя згоды ў яе развіццях яшчэ раз падкрэслілі пазіцыю савецкага ўраду, якая была выяўлена ў ранейшых дэкларацыях і нотах Н. К. Ч. С. Ад гэтага часу КУЧ прызнаецца прадпрыемствам *выключна камэрцыйнага характару*, усе пытанні публічна-прававога характару аднесены да кампетэнцыі кітайскае ўлады, у будучым *лёс КУЧ вызначаецца толькі Кітаем і СССР* без допуску перашкоды з трэцяга боку; разам з тым ўрады абодвух краін пагаджаюцца ануляваць усе ўмовы аб канвенцыі, якія былі заключаны між былым урадам Кітаю і царскім урадам і замяніць іх новымі ўмовамі на грунце роўнасці, узаемнасці і справядлівасці. КУЧ, такім чынам, аб'ярнулася з рускае концэсіі ў агульнае прадпрыемства СССР і Кітаю, якое знаходзіцца ў сумесным парытэтным савецка-кітайскім кіраўніцтве. Абодва бакі маюць аднолькавы лік прадстаўнікоў у праўленні чыгункі, якая і вырашае ўсе пытанні па згодзе савецкай і кітайскай частак. Усе пытанні, якія выклікаюць разнагалоссі, перадаюцца на вырашэнне ўраду. На чале праўлення стаіць старшыня—кітаец, да яго даданы таварыш старшыні—савецкі грамадзянін; кіраўніком дарогі зьяўляецца савецкі грамадзянін, яго памочнік—кітаец.

Пункт 2-гі згоды скарачае прадугледжаныя старым контрактам тэрмін з 80 да 60 год, па сканчэнні якіх урад Кітаю ўступае дармова ва ўладанне чыгункай і належачай ёй маемасцю. Згода ідзе яшчэ далей: яна прадугледжвае, пры наяўнасці згоды абодвух бакоў, абгаварэнне пытання аб далейшым скарачэнні 60-гадовага тэрміну.

І, нарэшце, згода прызнае, што, ня гледзячы на тое, што чыгунка будавалася выключна на расійскія скарбовыя сродкі, чысты прыбытак ад эксплёатацыі чыгункі размяркоўваецца, пачынаючы з 1927 году, паміж абодвымі бакамі пароўну.

Гэтак СССР з'яўнуў КУЧ з колёніяльнага прадпрыемства ў справу адчыненае згоды і супрацоўніцтва двух народаў, вылучыўшы з асадак гэтага супрацоўніцтва ўсё, што йшло ў разрэз з інтарэсамі Кітая і заставіла толькі тое, што было створана ў выніку жорсткае эксплёатацыі працоўных мас Старой Расіі.

Гэтая ўмова дала магчымасць кітайцам упяршыню ўсвядоміць сябе сапраўднымі гаспадарамі ў Харбіне. Весткі аб умове былі спатканы кітайскай грамадзкасцю з вялікім захапленнем.

Аднаўленне правоў СССР на КУЧ адчыніла перад нашай краінай шырокія перспектывы эаномічнага і політычнага супрацоўніцтва з Кітаем. „З гэтага часу,—заявіў тав. Карахан, характарызуючы пераход чыгункі да сумеснага кіраўніцтва СССР і Кітая,—Савецкі Саюз становіцца цвёрдай нагой на Далёкім Усходзе, займаючы адну з важнейшых пазыцый, якую імперыялістычныя дзяржавы спрабавалі адабраць ад яго. Нам прадстаіць доўгая сумесная работа з кітайскім народам, каб з дапамогай узаемнага падтрымання развіць эаномічныя, політычныя і культурныя зносіны...

За некалькі год сумеснага з кітайцамі кіраўніцтва чыгункай праведзены шэраг мерапрыемстваў, якія паказваюць, што ў асобе СССР кітайскі народ набыў сапраўднага прыцеля, які гатовы кожную хвіліну дапамагчы яму ў барацьбе за нацыянальнае, эаномічнае і політычнае вызваленне. Гэтыя абставіны былі асабліва ўлічаны Сун-Ят Сэнам, які перад сваёй смерцю пакінуў нават політычны тэстамэнт у форме звароту да ЦВК СССР.

„Я адказаў,—гаворыцца ў гэтым дакумэнце,—Гоміндану (у той час яшчэ не контр-рэвалюцыйны—Н. К.), працягваць справу нацыянальнага вызваленчага руху аж да поўнага вызвалення Кітаю. З гэтай мэтай я даручыў партыі быць у сталым кантакце з Вамі. Я цвёрда веру ў нязменнасць падтрымання, якое Вы дагэтуль рабілі маёй краіне. Вітаючыся з вамі, дарагія таварышы, я хочу спадзявацца, што хутка надыйдзе дзень, калі СССР будзе вітаць у магутным свабодным Кітаі прыцеля і саюзніка і што ў вялікай барацьбе за вызваленне прыгнечаных народаў сусвету—абодвы саюзнікі пойдучь да перамогі рука з рукой“.

У выніку сумеснага з кітайцамі кіраўніцтва чыгункай яна стала першакляснай магістралью з вялікай прыбытковасцю. Апрача таго, значна палепшаны матар'альныя і бытавыя ўмовы жыцця рабочых і служачых бяз розніцы нацыянальнасці. Устаноўлены штогодныя 2-х тыднёвыя адпускі для рабочых і служачых, якія праслужылі на чыгунцы ня менш 6 месяцаў. Ім-жа прадстаўлены шэраг кліматычных станцый для адпачынку. Заробак кітайскіх рабочых і служачых параўнаны з такім-жа іншых нацыянальнасцяй. На КУЧ праведзен 8-гадзінны рабочы дзень. Аднак, лёс КУЧ увесь час заставаўся цесна пераплеценым з агульнай політычнай сітуацыяй на Далёкім Усходзе і ва ўсім свеце. Імперыялісты не заспакоіліся, і пасля падпісання савецка-кітайскіх згод яны працягвалі натужваць усе свае сілы для зрыву іх практычнага правядзення ў жыццё. Раней усіх узрушылася Францыя, якая не забыла аб сваіх прэтэнзіях на КУЧ на грунце падложных дакумэнтаў самазванцаў з Руска-Азіяцкага Банку і заявіўшыя Пекінскаму ўраду пратэст. Надзвычайна характэрнай рысай у адносінах капіталістычных урадаў да статуту на КУЧ з'яўляецца руплівасць, якая была праяўлена „прыязнымі“ дзяржавамі да лёсу арыштаваных у Харбіне кітайскай уладай, был. кіраўніка чыгункай белавардзейца Астраумова і яго супрацоўніка Гондаці. Прадстаўнікі ПАЗШ, Англіі, Японіі і Францыі палічылі неабходным выступіць нават з рэзкім про-

тэстам і патрабавалі ад Чжан-Цзо-Ліна іх вызвалення. Ці ня праўда, — крыху падазронае хадайніцтва, якое выдае з галавой сувязі дзяржаў з белагвардзейцамі.

Не магла раўнадушна прайсці паўз красаваўшую КУЧ і бліжэйшая яе суседка Японія. Яна — гаспадар становішча ў Паўднёвай Манчжуры — лічыла сябе адзіным прэтэндэнтам на пашырэнне эканамічнага і політычнага ўплыву і на тэрыторыю Паўночнае Манчжуры. Зусім зразумела, што ўсялякі канфлікт СССР з Кітаем, які мог адцягнуць здзяйсненне згоды, павінен быў уяўляцца Японіі выратоўным якарам. Кажуць, што апэтыт прыходзіць у часе ежы. Так адбылося і з кітайскай ваеншчынай. Красаваньне КУЧ, хуткая ліквідацыя ранейшай яе дэфіцытнасці, яе значная прыбытковасць паказаліся надзвычайна ласым кавалкам, якім у першую чаргу спакусіўся былы дыктатар Манчжуры, да таго ж надзвычайна заахвочваемы Японіяй, — Чжан-Цзо-Лін. І калі ў першы час Чжан адносіўся да ўтварэння канфлікту стрымана, то гэта тлумачыцца толькі ўплывам вайны, якую Чжан-Цзо-Лін вёў з другім паўночным мілітарыстам У-Пэй-Фу. Чжан разумеў, што ўсялякае абвастрэнне адносін з СССР толькі затрымае ўзмоцненае развіццё яго вайсковых чынаў супроць свайго ворага. У далейшым ужо пасля разгрому У-Пэй-Фу, Чжан-Цзо-Лін ня змог ня выявіць свайго сапраўднага твару рабаўніка. Але ён паказаў таксама, што дзейнічае не самастойна, а што за яго плячыма стаіць Японія. Гэта асабліва акрэслена выявілася ўлетку 1925 г., калі Чжан-Цзо-Лін у часе канфлікту на КУЧ па вытаньню аб звальненні з чыгункі белых, пасылаў у Японію свайго радцу для згод з японскім урадам у сувязі з тымі напружанымі адносінамі паміж Чжан-Цзо-Лінам і СССР, якія ўтварыліся ў той час. Гэтага не захоўвалі і кітайскія газеты. Неаднаразова інтэрв'ю Чжана з прадстаўнікамі японскіх газет аб становішчы на КУЧ таксама сведчаць аб тым, што лёс гэтага мілітарыстага шчыльным чынам быў звязаны з японскімі мілітарыстамі.

З 1924 году падрыхтоўка захопу КУЧ становіцца зусім відавочнай. Зусім відавочна таксама, што далейшаму абвастрэнню супярэчнасцяў на Далёкім Усходзе садзейнічала развіццё і паглыбленне нацыянальна-рэвалюцыйнага руху ў Кітаі. Бязумоўна, што гэта выклікала і далейшую актывізацыю антысавецкае работы імперыялістых. Рэакцыя, якая адбылася зараз за здрадай Гоміндана і буржуазіі справе нацыянальнае рэвалюцыі, яшчэ больш акрыліла ўсіх, хто імкнуўся прыкласці рукі да зрыву савецка-кітайскіх адносін. Налёт Чжан-Цзо-Ліна на пасольства СССР у Пекіне, напад белагвардзейскіх малайцоў на Савецкае консульства ў Шанхаі, зруйнаванне нашага консульства ў Кантоне, забойства шэрагу працаўнікоў консульства, разрыв Нанкінскага ўраду з СССР — гэта толькі найбольш яскравыя этапы жорсткае барацьбы імперыялістых супроць нашага ўплыву ў Кітаі.

Міжнародная буржуазія з кожным годам усё больш упэўнівалася ў тым, што Кітай зьяўляўся і зьяўляецца пляндармам надзвычайна ўпартых авангардных рэвалюцыйных боек, што блізкасць цытадэлі сусветнае рэвалюцыі — Савецкага Саюзу — зьяўляецца надзвычайна небяспечнай перашкодай у здзяйсненні сваіх захопніцкіх задумаў. Таму СССР трапляе ў сферу контр-атакі міжнароднага імперыялізму, які ўсяк імкнецца ізоляваць уплыў савецкае дзяржавы на Далёкім Усходзе.

Скомпрометаваць мірную політыку Савецкага Саюзу, паказаць, што рэвалюцыйны рух у Кітаі развіваецца ў выніку „Савецкіх інтрыг“ і

„агітацыі бальшавіцкіх агентаў“—вось, што было ўключана ў парадак дня. Ліхманкава рыхтуючыся да агрэсыўных дзеяў у адносінах да СССР, імперыялістыя пракрычалі на ўвесь сьвет аб „чырвонай небясьпецы“, чырвоным імперыялізьме. Зварачаюцца да апрабаваных, праўда, жыццём адкінутых—на першы час дзейнічаючых на некаторых атрутным чынам, сродкаў—зьяўляюцца груба падробленыя „дакуманты“, вынаходзяць „паседжаньні III Інтэрнацыяналу“. Усё гэта павінна было зрабіць уражаньне, быццам консульства СССР і КУЧ зьяўляюцца асяродкамі камуністычнае пропаганды¹⁾.

Трэба толькі дзівіцца, як пасья чарговага правалу ў гэтай бруднай справе падтасоўкі політычных карт, пасья правалу провокацыі на КУЧ, да гэтых-жа брудных сродкаў зварачаецца ўжо ў апошні час буржуазны і соцыял-фашысцкі друк Нямеччыны. Але прырода імперыялістычнае буржуазіі і соцыял-фашызму ўсюды аднолькава, таму і мэтоды барацьбы супроць нарастаючай міжнароднай рэвалюцыі адрозьніваюцца знаёмымі рысамі. Як відаць, нічога новага ня маюць ужо здольнасьці прыдумаць ворагі рабочае клясы, а таму—і старыя сродкі зьяўляюцца добрымі.

Як у свой час у Ангельшчыне, потым у Кітаі, гэтак і цяпер у Нямеччыне, анты-савецкая кампанія ўпіраецца ў пытаньне аб выбральной сувязі савецкіх гаспадарчых арганізацый у Нямеччыне з Нямецкім камуністычным рухам. Напружаныя нямецкія буржуа, ужо „вынайшлі“ ў памяшканьнях нашых гаспадарчых арганізацый, галоўным чынам, у гандлёвым прадстаўніцтве—„ударныя атрады нямецкіх камуністых“. Некаторыя газэты ўплэўніваюць палахлівага абываталя і паведамляюць яму сэнацыійную вестку аб тым, што ў Нямеччыну зьявіліся „рускія агітатары, якія пераходзяць з падробленымі дакумантамі мяжу“ і г. д. Трэба думаць, што ўвесь гэты шум дазволіць хутчэй правесці ў жыццё новы закон аб абароне рэспублікі, закн яўна рэакцыйны, які ставіць пад удар камуністычную партыю Нямеччыны і ўвесь нямецкі рэвалюцыйны пролетарыят.

Таксама СССР у свой час абвінавачваўся ў падрыхтоўцы захопу Манчжурый, Кітайскага Туркестану, Унутранай Манголіі і г. д.

Ня глядзячы на протэст нашага ўраду з прычыны парушэньня Нанкінам і Мукдэнам норм міжнароднага права, ні Мукдэнскі ні Нанкінскі ўрады ня сьцішыліся і не пакідалі свае антысавецкае кампаніі, якая прывяла да захопу КУЧ і разрыву дыплёматычных зносін.

Чым-жа аб'ясніць такое пэрманэнтнае аднабаковае парушэньне за апошнія гады кітайскай рэакцыяй дабраахвотна заключаных згод. Як зразумець адмаўленьне нанкінскіх і мукдэнскіх катаў над працоўнымі ад самых прымітыўных дыплёматычных норм і пераход да політыкі наглага вызаву, які, калі-б на месцы СССР была капіталістычная дзяржава, скончыўся-б вайной з наступнымі анэксыямі і контрыбуцыямі.

Кітайская рэакцыя, выконваючы волю імперыялістычных гаспадароў, надзвычайна добра разумела, што савецкі ўрад верны сваёй міралюбівай політыцы, вайны не абвесціць і да рэпрэсій, якія абмяжоўваюць

¹⁾ Нядаўна, ужо пасья ліквідацыі канфлікту, Харбінскі дыплёматычны камісар Цай, ад імя Кітаю падпісаўшы Хабараўскі пратакол у часе публічнага дакладу ў Фудзядане, зрабіў сэнацыійную заяву, якая выдае вінавайцаў провокацыі з галавой. Цай сказаў: „Вобрыск у савецкім консульстве адбыўся печакана для мяне: потым я даведаўся, што справа ўзьнікла па тайнаму даносу асобы, якая была падкуплена з нашага боку, за 15000 доляраў. (Гл. „Известия“ № 25—1930 г.)

суверэнныя правы Кітаю, ня прыбегне, а з другога боку ўсякі акт абароны СССР сваіх межаў у выпадку нападу з кітайскага боку і Кітаем, і міжнароднай буржуазіяй быў-бы вытлумачаны і фактычна-б тлумачыўся як парушэнне пакту Кэлёга, як праява чырвонага імперыялізму. Але провакацыя мела яшчэ адну важнейшую задачу: пашкодзіць нашаму соцыялістычнаму будаўніцтву і адцягнуць увагу працоўных мас Савецкага Саюзу ад ваеннага нападу, які рыхтаваўся супроць яго.

Наш бурны рост, рашучы соцыялістычны наступ пролетарыяту на рэшткі капіталізму ў нашай краіне, ліквідацыя кулака як клясы—усё гэта вызывае, поруч з абвастрэннем клясавай барацьбы ў нашай краіне, і ўзмоцнены націск капіталістычнага сьвету на краіну дыктатуры пролетарыяту. Сарваць наш рост, дэзарганізаваць нашу гаспадарку, унесці непакой у сузнаньне шырокіх мас працоўных, паслабіць мацнеючы саюз рабочае клясы з шырачэзнымі масамі сялянства—гэта магло-б значна адцягнуць пагібель капіталістычнага сьвету. Капіталізм, які загібае, прымушаны выдаткоўваць вялізарную колькасць энэргіі для таго, каб прарваць фронт наступаючага міжнароднага пролетарыяту і зьнішчыць краіну будуючага соцыялізму. Атуліць СССР цесным колам антысавецкага блёку, які гатовы па першаму воклічу напацьці на нашу краіну, разрадзіць насьчаную супярэчнасьцямі атмасфэру сусьветнага імперыялізму, спровакаваць, калі можна, СССР на вайну—вось асноўная мэта, якой у дадзеным выпадку ды і раней кіраваліся і будуць кіравацца сусьветныя акулы. Хто зробіць першы стрэл—гэта для іх зусім аднолькава. Імперыялістыя, апрача таго, меркавалі, што СССР, даючы рашучы адпор усякім нападам, не застановіцца перад далейшымі рэпрэсыямі, што магло-б уцягнуць у канфлікт шэраг капіталістычных краін. Апошнія, абвешчаючы адзіны вайсковы саюз супроць савецкай дзяржавы, не застанавіліся-б перад абаронай сваіх інтарэсаў у Кітаі, окупавалі-б асобныя тэрыторыі ў Кітаі, і такім чынам, правялі б у жыцьцё сыстэму мірнае інтэрвэнцыі, а разам з тым вырашылі-б па-свойму пытаньне аб сфэрах уплыву.

Супроць такое „дапамогі“ нанкінскія і мукдэнскія мілітарыстыя не супярэчылі. Яны мелі на ўвазе, з дапамогай чужаземнага ўплыву, ліквідаваць агульнага ворага як кітайскай, так і заходняй буржуазіі, узрастаючы рэволюцыйны рух. Вось у асноўным політычнае значэньне далёка-ўсходняе провакацыі.

* * *

Далёка-ўсходні „вузел“ адначасна ўскрыў пазыцыі і супярэчнасьці імперыялістых у Кітаі, расчыніў сэнс барацьбы ў самім Нанкіне. Вышэй часткова аб гэтых супярэчнасьцях ужо казалася. Паглядзім, якія-ж канкрэтныя пазыцыі імперыялістычных дзяржаў у Кітаі. Застановімся толькі на асноўных момантах,—пачнем з Японіі. Раней за ўсё яна ставіць пытаньне аб Манчжурый, якая мае вялізарнейшае значэньне для ўсяго лёсу японскага імперыялізму. Манчжурый, як вядома, адыгрывае ролю сэрцавае базы японскае прамысловасьці. Багатая вуглем, жалезам і лесам, яна можа на доўгія гады садзейнічаць разьвіцьцю японскае прамысловасьці. Ня менш важнай акалічнасьцю зьяўляецца і тое, што Манчжурый ўсё больш набывае значэньне вялізарнага рынку і сфэры зьмяшчэньня японскага капіталу. Апошнія гады гаспадараньня японцаў у Манчжурый зрабілі з яе амаль японскую колёнію. Чыгунка, марскія порты, шахты, радыё-станцыі, школы, больніцы і г. д. знаходзяцца пад кантролем і кіраўніцтвам Японіі. Для „аховы сваіх спэ-

цыяльных інтарэсаў"¹⁾ яна ўтрымоўвае сваю армію. Ня менш вабнымі для Японіі зьяўляюцца перспэктывы пашырэння свайго ўплыву на вонкавую Манголію, Шандунь і даліну Янцзы. У гэтых пытаннях Японія праводзіць надзвычайна настойлівую лінію, робіць дробныя і буйныя політычныя манэўры, якія павінны ізоляваць яе інтарэсы ад другога буйнага драпежніка, які да апошняга часу ня меў сур'ёзных сфэр уплыву ў Кітаі—ПАЗШ. «Пасля падзення кабінэту Танакі, Японія досыць крута мяняе сваю політыку ў адносінах да Кітая. Як вядома, політыка кабінэту Танакі, які інспіраваў забойства Чжан-Цзо-Ліна, выклікала масавае незадаволенне і жорсткі байкот з боку Кітаю. Новая політыка Японіі падкрэслівае неабходнасць прызных адносін з Кітаем, дапамагаць яму праводзіць у жыццё яго „законныя жаданні“. Тымчасам пра апошнюю акалічнасць было надрукавана ў спецыяльнай дэкларацыі, якая была выпушчана 9-га ліпеня 1929 г. Дата, як бачыць чытач, надзвычайна падазроная на сваёй блізкасці да даты пачатку провокацыі на КУЧ. За некалькі месяцаў правядзення „новага курсу“ японскае політыкі „мірнага“ падначалення свайму ўплыву Кітая, Японія грунтоўна падзарабіла. Так, напрыклад, пасыўнае сальдо па гандлю за першую палову 1928 г. раўнялася 231 мільёну іен, а за той-жа час 1929 г. яно дасягнула 276 мільёнаў іен²⁾.

Аднак, лёгіка разьвіцця здарэнняў на КУЧ і абвостранне супярэчнасцяў у самым Кітаі прымусілі Японію зноў перамяніць сваю політыку, і ў барацьбе з нарастаючым уплывам у ПАЗШ на Нанкінскі ўрад яна ўтварыла паўночны генэральскі блёк, нават арганізавала пакушэнне на жыццё Чан-Кай-Шы 1 г. д. Гэта, з другога боку, вызывае ахладжэнне да Японіі з боку нанкінцаў і паглыбленне супярэчнасцяў паміж ПАЗШ і Японіяй. Падтрыманне Японіяй у свой час гуаньсыніцкае клікі, а з цягам часу Фын-Юй-Сяна, Ён-Сі-Шаня, а таксама і Чжан-Сюэ-Ляна павінна быць расцэнена, як барацьба супроць Злучаных Штатаў, якія дамагаліся аб'яднання Кітаю пад кіраўніцтвам Нанкіна, утварэння моцнае цэнтралізаванае дзяржавы, якая-б знаходзілася пад кантролем і „ідэёвым“ кіраўніцтвам ня розных імперыялістычных груп, а толькі яе—ПАЗШ.

Імкненне Амэрыкі ўціснуць інтарэсы Японіі выявілася і ў тым, што калі Амэрыка выступіла з прапановай „пасрэдніцтва“, Японія ня была запрошана ўдзельнічаць у гэтым „мірным“ умешванні трэціх дзяржаў. Праўда, Японія не асабліва засумавала ад такога „няветлівага“ дыплёматычнага ходу свае суперніцы, і высунула пытанне аб такім самым „пасрэдніцтве“ зусім самастойна, зразумела бяз удзелу ў гэтай справе Злучаных Штатаў. Гэтае разыходжанне інтарэсаў двух бакоў, якія вядуць барацьбу, расчыніла сур'ёзныя і глыбокія супярэчнасці ў стане імперыялістых. Адгэтуль і пэўная іх тактыка ў адносінах да пытання аб КУЧ. У той час, як ПАЗШ увесь час штурхалі нанкінцаў на агрэсыўныя дзеі супроць СССР, высоўвалі плян „інтэрнацыяналізацыі“ дарогі, прасьцей кажучы, збіраліся ўзяць чыгунку пад свой „высокі“ нагляд і гэтым самым апынуцца ў надзвычайна няпрыемным суседзтве з японцамі ў Манчжурый, апошнія зрабілі контрманэўр, які ўтварыў не малы эфэкт як у Эўропе, так і ў Кітаі. Японскі друк стаў выступаць супроць „незаконных“ дзеяў Нанкіна, заняўся выкрыццём гвалтаў над савецкімі грамадзянамі ў Кітаі. Зусім зразумела, што на дадзеным этапе барацьбы Японіі лепш мець на КУЧ

¹⁾ Па дагавору Вашынгтонскай канфэрэнцыі 1921 г. Японія прызнала правы Кітая на Манчжурый, прыняўшы пункт аб тым, што Манчжурый зьяўляецца часткай Кітаю. Але Японія настойла на прызнанні за ёю „спэцыяльных інтарэсаў у Манчжурый“.

²⁾ Іена—прыблізна 1 рубель.

блізкасьць з СССР, якая някімі інтрыгамі супроць яе не займаецца, чым ПАЗШ. Прасякненьне ў Манчжурью нанкінцаў таксама зьяўляецца надзвычайна небясьпечнай рэччу, бо гэта роўназначна ўкараненьню ў Манчжурі амэрыканскага капіталу. Бязумоўна, што і ў далейшым пры ўзьнікненьні konflikтаў, паміж Паўночнымі провінцыямі і Нанкінам, Японія будзе стаяць, пакуль ня зьменіцца політыка сёнешніх „збіральнікаў“ Кітаю, на баку Мукдэна. Толькі ў гэтым і можна зразумець „мірны“ настрой Японіі ў konflikце, які нядаўна скончыўся.

У справе барацьбы супроць амэрыканскага ўплыву Японія знайшла сабе хаўрусьніка ў асобе Англіі, якая таксама, вядучы барацьбу супроць амэрыканскага ўплыву, павінна была арыентавацца на сілы, накіраваныя супроць узмацненьня ўплыву Нанкіна, што правільней значыла—узмацненьне ПАЗШ. Інтэнсыўнасьць разьвіцьця „сымпатыі“ апошняй да Нанкіну,—што ў перакладзе з мовы дыплёматычнае на мову фактычных, політыка-экономічных адносін, азначае інтэнсыўнасьць імперыялістычных тэндэнцый,—выклікае проста пропорцыянальную інтэнсыўнасьць разьвіцьця англа-японскага супрацоўніцтва. Але Англія мае свае спэцыфічныя інтарэсы ў Кітаі, якіх яна ня хоча ўпусьціць, і дзяліць іх ні з кім таксама ня збіраецца. Гэта, бязумоўна, вызывае супярэчнасьці і ў лягеры хаўрусьнікаў, што яшчэ больш ускладняе абставіны.

Баязьня згубіць свой уплыў у Кітаі так нэрвуе Англію, што яна прымушана весці падвойную політыку. З аднаго боку, падтрыманьне варожых Нанкіну і Чан-Кай-Шы груп¹⁾,—так лепш узмацніцца хопь-бы ў асобных карысных для Англіі провінцыях,—з другога,—каб ня ўдарыць тварам у гразь перад сваім больш пасьпяваючым конкурэнтам Амэрыкай,—такое-ж прызнаньне Кітая дэ-юрэ, праўда, з некаторым спазьненьнем, такое-ж аб'яднаньне адмену (толькі абяцаньне) права экстэрыторыяльнасьці і шэраг іншых прыгожых і „добрых“ абяцаньняў, дадзеных за апошні час Нанкіну. Практыка выкананьня гэтых абяцаньняў паказала, што яны засталіся толькі абяцаньнямі. Але тыл ангельскага імперыялізму гэтым забясьпечыць можна. Пры любой зьмене сытуацыі Англія зможа зьварнуцца да ўсіх сваіх абяцаньняў і пачаць выгоды дая сябе гандаль, а тым часам яна ўзмацняе свае вайсковыя базы ў Кітаі і рыхтуецца да „абароны“ правоў грамадзян Ангельшчыны ад „нечаканых эксцэсаў з боку дэзэрганізаваных кітайцаў“. Трэба меркаваць, што гэта адначасна азначае і імкненьне паказаць свайму суперніку сваю моцнасьць у Кітаі, а таксама ўтварыць моцны кулак для ліквідацыі новага ўздыму кітайскае рэвалюцыі, якая зьяўляецца ня менш небясьпечнай, чым пасьпяваючы імперыялізм Злучаных Штатаў. Апошнія зьяўляюцца ў Кітаі ўладарамі думак контр-рэвалюцыі. Усебакова падтрымоўваючы цэнтралісцкія тэндэнцыі Нанкіна, Амэрыка б'е напэўна: такую, па-амэрыканскі злучаную адзіную дзяржаву, можна будзе, па-першае, лягчэй эксплёатаваць, а па-другое,—пазбавіцца ад усіх іншых капіталістычных конкурэнтаў.

Для выкананьня гэтае задачы Злучаныя Штаты заліваюць Кітай сваёй „культурай“, пазыкамі, тэхнічным абсталяваньнем. Побач з гэтым інтэнсыўна ідзе пабудова розных прадпрыемстваў, якія ў любы момант могуць быць выкарыстаны для *вайсковых мэтаў*. Орыгіналь-

¹⁾ Паводзіны Ангельшчыны ў часе барацьбы між Чан-Кай-Шы і гуанскай клікай былі настолькі нядвухсэнны, што шанхайскі абласны камітэт Гаміядану дэманстраваў з лезунгам, які кажа сам сабе: „Далоў мілітарыстых гуанскай клікі—зброю ангельскага імперыялізму“ (Гамун. Інтэрнацыянал № 32—33 1929 г., стр. 54).

нае спалучэнне, — сваяасаблівы плян Дауэса¹⁾ з падрыхтоўкай рэальнай вайскавай базы ў Кітаі, на выпадак будучай вайны ці новага нападу на СССР. Гэтая апошняя акалічнасць зноў набывае першараднае значэнне, асабліва, калі прыняць пад увагу, што ў сваёй кітайскай політыцы ПАЗШ імкнуцца прыцягнуць на свой бок Нямеччыну, якая ў апошні час, вачавідкі, па паказцы нейкае, тагобочнае сілы, стала надзвычайна агрэсыўна выступаць супроць СССР. Калі-ж да гэтага далучыць адазванне Мэксыкай, якая дзейнічае па паказцы амэрыканскага імперыялізму, свайго поўнамоцнага пасла ў СССР, і ўлічыць новы напад на кіраўніцтва КУЧ белабандытаў, што прарочыць новую провокацыю, то малюнак актывізацыі заантлянтчнае вялікае дзяржавы, якая дзейнічае „ў інтарэсах“ Нанкіна, таго самага Нанкіна, які ўвесь час тармазіў справу ўладжвання канфлікту, стане зусім ясным.

Яшчэ ясьней стане політыка апошніх дзён, калі ўспомніць вядомае інтэрв'ю амэрыканскага радцы пры Нанкінскім міністэрстве чыгунак Мантэля, у якім ён даў весткі аб быццам-бы, стратным вядзенні спраў на КУЧ і які заявіў у гэтым інтэрв'ю „аб недапушчэнні аднаўлення старога становішча на КУЧ“. Праўда, у далейшым сам Мантэль, трэба меркаваць, ня толькі абвергнуты савецкім друкам, але інспыруемы сваім урадам павінен, быў адмовіцца ад гэтае літаратурнае провокацыі. Адмежавалася ад гэтага інтэрв'ю і офіцыйная амэрыканская ўлада, але прырода рэчаў дала сябе адчуць. Няўдалы манёўр амэрыканскага імперыялізму паказаў яшчэ раз, якімі белымі ніткамі шыты ўсе гэтыя бясконцыя камбінацыі супроць Савецкага Саюзу.

Дакументацыя абодвух бакоў, якая маеца па канфлікту, характар зьдзяйснення дыплёматычных мэтодаў, нарэшце, практыка рэальнага дыплёматычнага ўплыву абодвух бакоў могуць даць яснае ўяўленне аб існасці маг двух, па рознаму абараняючых свае правы, бакоў. Сумленная і простая дыплёматычная акцыя Савецкага Саюзу, як Дамоклаў меч, вісела над кітайскімі мілітарыстамі і камганіяй, якія далёка зарваліся. Соцыялістычная вонкавая політыка СССР прымусіла ўвесь час нэрвавацца як самых кітайцаў, так і ўсіх тых, у чых руках знаходзіліся асноўныя падважнікі ўплыву на вынік канфлікту. Чым далей, тым ясьней станавілася, што пачатая провокацыя, ці, як адна-тоўваў наш друк, — „генэральная рэпэтыцыя“ вайны супроць Савецкага Саюзу, скончыцца няўдала для пачынальнікаў гэтае бруднае і агіднае справы. Захопнікам трэба было толькі выграць час для некаторае свабоды манёўравання. Расцэнваньне прыязных і міралюбівых адносін Савецкай дзяржавы, як слабасці СССР, надзвычайна хутка атрымала паражэнне. Усякае перайманьне некаторых капіталістычных краін, якія ў свой час зрабілі інтэрвенцыянісцкія спробы, стыкнулася з рашэннем шматмільённых мас працоўных саюзу абараняць са зброяй у руках па першаму прызыву ўраду пазыцыі Кастрычніка.

Да ліпнёўскіх здарэнняў рабочая дзяржава сьвядома зьбягала рэзкіх мер супроць Манчжурскай улады. Але памеры, якія набылі новыя провокацыйныя дзеі, павінны былі пакласці мяжу ўсякай цярплівасьці. Ужо першая нота савецкага ўраду ад 13-га ліпеня павінна была ўпэўніць захопнікаў, што застаючыся на пазыцыі вядзеньня абарончае лініі, СССР, адстаяваючы свае правы, свабодна прызнаныя кітайскім

¹⁾ У амэрыканскім друку ўсё часцей чуюцца галасы аб неабходнасьці выпрацоўкі правядзеньня ў жыццё спецыяльнага пляну Дауэса ў Кітаі.

урадам ранейшых год. мае досыць сродкаў, неабходных для таго, каб абараніць правы народаў СССР ад усялякіх гвалтоўных навал. Гэтая нота ўжо павінна была упэўніць некаторых у тым, што яны памыляюцца ў сваіх разьліках і што дзеі з кітайскага боку могуць вызваць непрадбачаныя для гэтага боку вынікі.

Гэтая нота ўпітала ў сябе першы ўздым рэволюцыйнае волі працоўных мас СССР. Гэтая нота—адказ клясы-заваёўніцы Кастрычніка. Да гэтага рашучага голасу трэба было сваячасова прыслухацца. Захопнікі і іх звадыяшы павінны былі зразумець, што наша міралюбівасьць пры амаўленьні вонкава-політычнай агрэсіі, не абсалютная і не бязмежная.

Трэба толькі зьвярнуцца да прапаноў, якія паказаны ў гэтай ноце, каб зразумець, што яны зьяўляюцца мінімальнымі запатрабаваньнямі. У ёй няма паказаньняў нават на неабходнасьць папрасіць прабачэньня і пакараць вінавайцаў. Бяз гэтых запатрабаваньняў звычайна ў такіх выпадках не абыходзіцца ні адна дзяржава. Праўдзівей за ўсё, калі-б на месцы СССР ды была якая-небудзь капіталістычная краіна без інтэрвенцыі і цэлага шэрагу самых жорсткіх рэпрэсій Кітаю не абыйсьціся. Савецкі ўрад не пайшоў па шляху рэпрэсіі, ён даў магчымасьць кітайскаму боку як належыць выйсьці з утворанага становішча.

Адказная нота нанкінскага ўраду ад 16-га ліпеня ўсю віну за скл ўшаеся становішча ўзнальвае на савецкі ўрад. Яно, як быццам, было несправядліва да Кітаю, арыштаваўшы „без усялякіх прычын нашых (кітайскіх) эмігрантаў і гандляроў“. Далей ідуць фальшывыя развагі аб тым, што „нашы (кітайскія) грамадзяне, якія пражываюць у межах СССР, аціснуты дзеямі савецкага боку“, а таму міністэрства чужаземных спраў Кітайскае рэспублікі спадзяецца, што „савецкі ўрад сьведома спрыць свае няправільныя дзеі“, якія былі зроблены ў мінулы час. Адказная нота Кітаю, зусім не саромячыся, патрабуе, каб СССР з навагай адносіўся да „сувэрэнітэту Кітаю і яго законаў“... Гэта адказ рабаўнікоў і, злоўлепага на месцы злачынства, дробнага ашуканца. Ключ да гэтае дыплематычнае нахабнасьці шукаць ня прыходзіцца. Напярэдадні гэтае ноты галава Кітайскае дзяржавы Чан-Кай-Шы выдрукаваў дэкларацыю, у якой ён апраўдвае незаконныя дзеянні на КУЧ і аднатоўвае: „Нашы крокі, якія накіраваны да таго, каб узяць КУЧ у свае рукі, не зьмяшчаюць у сабе нічога надзвычайнага (здольны вучань у вас, пані імперыялісты.—//К.) Мы хочам спачатку узяць у свае рукі КУЧ, а потым распачаць абгаварэньне іншых пытанняў“).

Гэтыя заявы, як аднатаваў тав. Карахан у сваёй ноце ад 17-га ліпеня, не пакідаюць ніякага сьмненьня адносна сапраўднае падкладкі ноты кітайскага ўраду.

Наступны поўны разрыў з Кітаем паставіў пытаньне аб бясьпечнасьці значнае часткі нашых усходніх межаў, бо да агрэсыўнасьці харбінскіх захопнікаў далучылася і акцыя белагвардзейцаў, якія згруппавалі на далёка-ўсходняй мяжы свае сілы.

Організацыя Асобнае Далёка-Усходняй Арміі ўнесла строгую азначанасьць у адносіны. Воражыя дзеі кітайскіх і белагвардзейскіх рабаўнікоў спаткалі досыць моцны адпор ня толькі з боку савецкае дыпл.

1) Да гэтых „другіх пытанняў“, трэба меркаваць, адносіцца і пытаньне аб Мангольскай Народнай Рэспубліцы, на якую панкінцы глядзяць, як на прэвэнцыю Кітаю. Гэтым тлумачацца пагрозы Нанкіна, якія ўсё ўзмацняюцца ў апошні час, адносна пасылкі войск у вонкавую Манголію для яе падначаленьня. Да гэтага трэба дадаць, што незадоўга да канфлікту на КУЧ група белых мангольскіх гандляроў звярнулася да нанкінскага ўраду з просьбай акупаваць вонкавую Манголію і заняць Улан-Батор.

матый. Кожная новая вылазка кітайцаў і белабандытаў выклікала з нашага боку руйнуючыя удары, якія не прасьледвалі ніякіх політычных мэт. Гэты адпор нашае Далёка Ўсходняй Арміі, які даходзіў часам да руйнаваньня тых гнезд, адкуль рабіліся провокацыйныя напады на нашу мяжу, ні ў якім выпадку ня быў накіраваны супроць кітайскага народу. Больш таго, наша Чырвоная армія, пераходзячы кітайскую мяжу, паказвала прыклад дысцыплінаванасьці, высокае сьвядомасьці і прыносіла з сабой заспакаеньне, ліквідуючы звычайныя пагромы і рабункі, адступаючых у непарадку кітайскіх і белагвардзейскіх банд. Зусім зразумела, што нашы вайсковыя часткі, ня ставячы перад сабой мэтай захопніцтва, пасля імклівага ўдару на кітайскіх атрадах, варочаліся на савецкую тэрыторыю, тым самым паказваючы прыклад павягі суверэнных правоў кітайскага народу, які таксама жадаў хутчэйшага вырашэньня канфлікту.

Стала наяўным, што мукдэнская і нанкінская авантуры правальваюцца. Заварушыліся галоўныя рэжысэры гэтага прадпрыемства, якія атрымалі з нашага боку належачыя дыпламатычныя лекцыі. Францускае пасрэдніцтва, хоць і было ацэнена нашым урадам, але яно было прызнана „беспрадметным з прычыны адмаўленьня кітайскай улады аднавіць парушаную ёй прававую базу, якая ўяўляла сабой неабходную перадумову для згоды“...

Ня менш удалым аказалася місія міністра чужаземных спраў ПАЗШ Стымсона, які напаміў абодвым бакам, што яны падпісалі пакт Кэ-лэга, а таму моральна абавязаны вырашыць пытаньне, не пераходзячы да варожых дзеяў. Трэба меркаваць, што гэты рэцэпт для саміх Злучаных Штатаў зьяўляецца матадзейным, калі гутарка ідзе аб сваіх уласных „грахох“ у адносінах тых краін, куды Паўночна-амэрыканскі імперыялізм накіроўвае свае моцныя шчупальцы. Заставаючыся сапраўдным выяўніком волі пакту, ПАЗШ мелі дастаткова „моральных“ сродкаў уплыву да таго, каб прымусіць кітайскі ўрад не пераходзіць да варожых СССР дзеяў. Ці магчыма, ПАЗШ разубіліся ад нечаканасьці, ці, пры удалым выпадку—забылі пра існаваньне аднаведных параграфу пакту. Хутчэй за ўсё, неофіцыйна, дзе-небудзь у кулуарах, пакт Кэ-лэга быў камэнтываваны якім-небудзь вайсковым радцай заатлянтычнае рэспублікі.

Тым часам кітайскі ўрад на ўсе нашыя прапановы мірнага ўладжаньня канфлікту адказваў адцягваньнем ці ўхіленьнем кон.р-прапановамі. Гэта можна тлумачыць толькі тым, што і Мукдэн і Нанкін чакалі ўмяшальства ў пачатую імі справу—трэцяе сілы. У той-жа час яны пашыралі сярод насельніцтва, якое было незадаволена зацяжкай канфлікту, розныя чуткі аб быццам-бы ідучых перамовах, аб галтах савецкіх войск, аб парушэньні Савецкім урадам суверэнітэту ў Кітаі. З другога боку—сталі гутарыць аб меркаваньнях Мукдэна нечакаць згоды Нанкіна і ўступіць у самастойныя перамовы з СССР.

Жадаючы паказаць, з аднаго боку, сваё фальшывае імкненьне да нацыянальнага вызваленьня Кітаю і азнаўленьня яго поўнага суверэнітэту, а з другога—намацаць політычную глебу перад вачавідным пачаткам далёка-ўсходняй авантуры, Нанкін у пачатку лістападу адправіў ПАЗШ патрэбаваньне безадкладнага абгавареньня пытаньняў аб адмене экстэрыторыяльнасьці. У сваёй адказнай ноте амэрыканскі ўрад паўтарыў свае ранейшыя заявы аб тым, што сучасныя умовы у Кітаі ня сьпрыяюць адмене экстэрыторыяльнасьці. Урад выражае гатоўнасьць (трэба-ж адбыць дыпламатычныя градыцы) абгаварыць мэтоды паступовага зьнішчэньня экстэрыторыяльных правоў“.

І зусім, не сумляваючыся, далей заяўляе: „некаторыя здарэнні апошніх месяцаў могуць толькі ўзмацніць думку аб тым, што юрыдычныя і фактычныя гарантыі асабовай і маемаснай бяспекі ў Кітаі прымушаюць яшчэ жадаць надзвычайна шмат чаго“. У такім-жа духу адказаў прыблізна і ўрад „яго каралеўскае вялікасці“—урэд Макдональда.

Пасля такога панскага выкрыку, спрыт генэралаў значна зменшыўся. Да таго-ж часу нашай Асобнай Далека-ўсходняй Арміяй была дадзена навочная лекцыя нашае рашучасці і моцы. Кітайскі бок паспяшаўся пачаць гутарыць лагодным тонам. Выстаўленыя намі 3 папярэдніх пункты, на грунце якіх могуць пачацца перагаворы (1) аднаўленне статус-кво на КУЧ, 2) безадкладнае аднаўленне кіраўніка і яго памочніка і 3) безадкладнае вызваленне ўсіх арыштаваных у сувязі з канфліктамі грамадзян), былі безагаворачна прыняты Чжан-Сюэ-Лянам.

Нанкін аднак спадзяваўся яшчэ ў апошні раз адцягнуць перамовы, ставячы ў апошні раз стаўку на сваіх „прыяцеляў“. Ён апэлюе да імперыялістыч і просіць абараніць Кітай ад „уціску правоў кітайскага народу“. Нанкін хоча „з гонарам“ выйсці з становішча. Ды і імперыялістычным „міратворцам“ таксама карысна выступіць, хоць-бы ў заключным акордзе з’явіліся „міра“ і „чалавечнасці“ як-бы не заўважаючы пачатак Мукдэнскага крокаў да ліквідацыі канфлікту, ПАЗШ, Францыя і Англія выступілі ў якасці ініцыятараў „міру“. Але ў СССР нэрвы аказаліся мацней, чым меркавалі няпрошаныя пасрэднікі. Ён не адступіўся ад сваіх замераў дасягнуць цвёрдага выканання сваіх законных запатрабаванняў, не навяжваючы пры гэтым Кітаю ўмоў, якія былі-б ганебнымі для кітайскага народу, ці каторыя не выплывалі б з імкненняў СССР да міру і сумленнаму і роўнапраўнаму супрацоўніцтву на КУЧ.

Як вядома, дружнае выступленне трох вялікіх дзяржаў, да якіх з цягам часу далучыліся і некаторыя іншыя ўдзельнікі пакту Кэлста, праўда, калібрам значна меншым, скончылася досыць няпрыемным конфузам, як для пачынальнікаў гэтага дэ-маршу, так і іхных дапаможнікаў.

Карацей кажучы, гэтая спроба адчынення ўмяшання чужаземных дзяржаў ва ўнутраныя справы нашага Саюзу, каб такім чынам зрабіць уплыў на вынік перамоў, была сваячасова кваліфікавана савецкім урадам, як імкненне гэтых дзяржаў сарваць ліквідацыю канфлікту. Саюзны ўрад уноце сваёй ад 23 га снежня констатаваў, што ўрад Злучаных Штатаў Амэрыкі з’яўляўся да яго з сваёй заявай у той момант, калі савецкімі і мукдэнскімі ўрадамі пагоджаны ўжо ператвор у іх вядуцца непасрэдныя перамовы, якія адчынілі магчымасць хутчэйшага вырашэння савецка-кітайскага канфлікту. З прычыны гэтае акалічнасці і аказанае ўмешванне ня можа быць рэзюльганіна інакш, як нічым не апраўданы ціск на перамовы, а значыць, зусім ня можа лічыцца актам прыязным. Апрача таго, саюзны ўрад павінен быў калі ставіць, што парыская ўмова аб адмаўленні ад ваіны не прадугледжвае для наасобнае дзяржавы ці групы дзяржаў функцыі аховы пакту. Увогуле ўрад рабочае дзяржавы даў зразумець чужаземным дзяржавам, што на гэты раз справа абыйдзеца без няпрошаных „гасцей“ і „радцаў“. Апрача таго, наш ўрад выраізу сваё здзіуленне, што ўрад ПАЗШ, які па ўласнаму жаданню не знаходзіцца ні ў якіх офіцыйных адносінах з ўрадам Савецкага саюзу знаходзіць магчымым з’яўляцца да яго з перадамі і паказаннямі. У такім-жа духу адказ быў дадзены французскаму і англійскаму ўраду.

Адказ савецкага ўраду зрабіў уражанне бомбы, якая разарвалася. Друк усяго сьвегу і розных напрамкаў у працягу некалькіх дзён камэнтыраваў адказ Саюзу. Адны лічылі адказ „вялікім дыпламатычным ударам для буйных дзяржаў, які вызваны іх спозьненым і да таго ж крывадушным умяшаньнем“, іншыя, у тым ліку і соцыял-дэмакратычны друк, выяўлялі свае расчараваньне не пасьпяховасьцю спроб некаторых дзяржаў зрабіць ціск на СССР. Стымсон не замарудзіў даць у друку свае „тлумачэньні“ пасля атрымання Савецкага адказу. У гэтым тлумачэньні Стымсон дае адбой, наказваючы, што гэты адказ ня быў няпрязны ў адносінах СССР, і што калі савецкі ўрад дасягне ў перамовах вынікаў, то ён сваю місію ў гэтай справе будзе лічыць выкананай. З гэтымі-ж заявамі 10-га кастрычніка выступіў прэзыдэнт ПАЗШ і ангельскі прэм'ер. З 3-га сьнежня ў Нікольск-Усурыйску быў падпісаны пратакол аб ліквідацыі савецка-кітайскага канфлікту. Але гэтая згода 5-га сьнежня была дадзена сіламі старшыні мукдэнскага ўраду — маршала Чжан-Сюэ-Ляна і, такім чынам, спроба умяшаньня дзяржаў у вырашэньне канфлікту скончылася поўным правалам. Удзельнікам дэ-маршу прыйшлося „зрабіць міну пры дрэннай гульні“ і заявіць, што яны задаволены вырашэньнем пытаньня і ў далейшым будуць таксама кіравацца інтарэсамі „міру“. Як кажуць, „свежо прэцэдэнт, но верится с трудом“.

Ня трэба думаць аднак, што выступленьне трох дзяржаў зьявілася заключным акордам варожай СССР міжнароднай акцыі. Раўналежна з адбываўшымі перамовамі з Кітаем, дыпламатыя вялікіх дзяржаў не пакідала весці свае інтрыгі аж да падпісаньня хабараўскае згоды. Сьпіс пагэнтаваных ахоўнікаў міру дасягнуў досыць значных памсраў. Праўда, гэты дыпламатычны сьверб натрапіў на нечаканыя для некаторых дзяржаў няпрыемнасьці і конфуз. Успомніць, хоць бы, гісторыю з румынскаю нотаю, якую надзвычайна хацелася францускаму паслу у Маскве сілцом навізаць ураду СССР. Гэта занатрабаваньне, як погым казалі „злыя языкі“, паставіла і парыскіх і бухарэскіх дыпламатаў у сьмешнае становішча, ад якога доўга ня могуць ачуняць „пострадавшие неудачники“.

Перамога савецкае політыкі ўяўляе сабой ня толькі ўрачыстасьць асноўных прынцыпаў міру, гатоўнасьць да згоды і імкненьне трактаваць усе народы на грунце поўнае роўнасьці і ўзаемнасьці, але і перамогу над політыкаю імперыялізму, які спрабаваў даць нам бой на Далёкім Усходзе.

Політычны сэнс здарэньня на КУЧ, яго унутраная лёгіка засьветлася недастаткова асьветленай, калі-б прайсці каля адносін да гэтага пытаньня міжнароднае соцыял-дэмакратыі і розных рэвалюцыйных груп. Калі не забыць пры гэтым, што канфлікт павінен быць разгледжаны, як рэвалюцыйны вайны супроць СССР, то стане зразумелым і тая роля, якую выконвала міжнародная соцыял-дэмакратыя ўсіх аддзяленьняў і гэтак званая „мжнародная левая камуністычная дыпозыцыя“, прасьцей кажучы — троцкістыя розных афарбовак.

Гэта роля ня можа быць інакш ахарактарызавана, як роля рупора міжнародных імперыялістых. У гэтым, як і ўза ўсіх папярэдніх выпадках усякіх контр-рэвалюцыйных выступленьняў, гэты надзейны дапаможнік капіталізму і актыўны душэцель рэвалюцыйнае рабочае клясы ня змог ня выступіць супроць мірнае політыкі Савецкага Саюзу, ня мог ня быць застрэльшчыкам у справе кансолідацыі варожых супроць пролетарскае дзяржавы сіл. Але на долю міжнароднае соцыял-дэмакратыі, апроч гэта, на гэты раз выпаў і гонар абаронцы „Кітайскай рэвалюцыі“. Добрая рэвалюцыя з Чан-Кай-Ши на чале!

Трэці перыяд паслявайсковага крызысу імперыялізму ў асобе соцьял-дэмократыі высоўвае на першы плян абаронцаў капіталістычнага ладу. Асноўная супярэчнасць капіталізму—супярэчнасць працы і капіталу вызывае надзвычайнае абстварэнне клясанае барацьбы ва ўсіх краінах і кладзе здрадніцкую пляму на твар сучаснае соцьял-дэмократыі.

Увесь час яна выступала ў ролі апошняга разерву буржуазіі, як буржуазная „рабочая“ партыя, якая ганебнейшым чынам прадае рабочую справу і служыць небяспечнай зброяй падману працоўных мас.

Лінія паводзін соцьял-дэмократыі ў галіне вонкавай палітыкі дастаткова падрабязна была ахарактарызавана VI Кангрэсам Камінтэрну. У гэтых адносінах соцьял-дэмократыя зьяўляецца паслядоўным выйшніком інтарэсаў буржуазнае дзяржавы. Яна падтрымоўвае ўзбройныя сілы гэтае дзяржавы, яго паліцыю, яго экстансіўныя імкненні, яго прышчыповую варожасць супроць СССР, падтрымоўвае рабаўнічыя ўмовы і згоды, коленіяльную палітыку, акупацыі, анэксіі і т. д. Разам з гэтым „пацыфісцкі“ падман мас, пад шумок якога вядзецца падрыхтоўка вайны супроць пролетарскіх рэспублік.

Гэту ролю ворагаў СССР—с.-д. узяла на сябе ў кітайска-савецкім канфлікце. Яна адзінадушна разам з сваімі дапаможнікамі трацкістамі і брандлераўцамі—выступіла з заявамі аб „імперыялістычных намерах“ палітыкі савецкага ўраду. Не кітайскія рабаўнікі, і за іх сьпінамі капіталістычныя дырыжоры, а краіна будуючага соцьялізму ўяўлялася вуснамі і друкам с.-д. нападаючым бокам. Аб „чырвоным імперыялізме“ не забыліся напісаць і ў спецыяльнай рэзалюцыі Другога Інтэрнацыяналу. У той жа час, напрыклад, соцьял-дэмакратычнае кіраўніцтва аднаго з міністэрстваў Нямеччыны дапускае ўвоз зброі у Кітай і паслала тулы сваіх афіцэраў рэарганізаваць армію Чан-Кай-Шы. Ніхто іншы, як дзеячы таго ж 2-га Інтэрнацыяналу пракрычалі ці ўсіх раскрыжаваных аб законнасці дзеяў кітайскай ваеншчыны, якая разагнала профсаюзы ў Манчжурый і зрабіла агіднейшыя гвалты над рабочымі. Усё гэта апраўдвалася тым, што, быццам, „савецкі ўрад сам даў повед да гэтага“, бо ён „выкарыстаў рабочыя арганізацыі на кітайскай глебе ў якасці зброі расійскае палітыкі“.

Замоўчваючы ўвесь час пра правакацыйную дзейнасць Нанкіну і імперыялістых, соцьял-дэмакратычныя рыцары ўвесь час не пераставалі казаць аб непавазе СССР суверэнітэту Кітая. У адказ на масавыя пратэсты працоўных СССР і ўсяго сьвету супроць кітайскіх рабаўнікоў зьявіўся соцьял-фашызм „Форэрта“ не настыдаўся прызваць працоўных да масавага пратэсту супроць „усякіх падпалытнічых вайны“. „Усёроўна,—піша „Форэрт“, лавіць вокіт: „рукі прэч ад кітайскага народу“,—ці сядзяць імперыялісты ў Японіі, у Вашынгтоне, ці ў Маскве“. Коментары непатрэбны. Раней за ўсё, „спасіце кітайскага народу“ запамнілі пра працоўных Савецкага Саюзу, а з другога боку—Масква апынулася ў пораўні з Вашынгтонам па сваіх заваёўніцкіх мэтах. Такою-ж моваю хлусіць і аўстрыйская с.-д., не адстаючы ад сваіх нямецкіх братаў, апошняя таксама трызніць „імперыялізмам Савецкае Расіі, якая вызвала канфлікт“ і „зьяўляецца кім-жа прыгнятальнікам, як і ўсякая іншая капіталістычная дзяржава“. У адзін голас выступае і трацкісцкі друк, толькі з тэю розніцай, што ён ставіць пытаньне больш пуката і карыстаецца больш неадобным тонам. Калі „левыя“ з Клясэн-кампфа“ лічаць, што яны ні ў яким выпадку ня могуць пакінуць на выпадак лёсу „абужданы кітайскі народ“, і тым больш на папачэнні „бальшавіцкіх агітатараў Камінтэрну“, то трацкісты проста высоўваюць лёзунг: „зьявруць кітайскі“.

Кітайска-Усходнюю чыгунку". Савецкі Саюз імі аб'яшчаецца „чэмпіёнам імперыялізму“, які быццам-бы падтрымоўваецца ўсімі капіталістычнымі краінамі на чале з ПАЗШ.

З другога боку, трацкістыя здрадніцкі дэзарганізавалі рабочую клясу, кажучы, што канфлікт не ўяўляе сабою вострае вайсковае небяспекі.

Апрача таго, здарэнні на КУЧ трацкістыя выкарысталі, каб зьвесці рахункі з палітыкай нашае партыі і Комінтэрну. Абгаворваючы пытаньне аб канфлікце, орган нямецкіх трацкістаў піша, што „Савецкая Расія 1917 году зусім не падобна на Савецкую дзяржаву 1929 году, і што яна, хоць і не зьяўляецца яшчэ буржуазнаю дзяржаваю, але ідзе да яе вялізарнымі крокамі, а таму яе (Расію—Н. К.) нельга лічыць краінаю дыктатуры пролетарыяту“. Колькі „брудных“ старонак было напісана за гэты час аб „бюрократычным рэжыме Сталіна“, аб „адраджэнні буржуазных правоў“ у Саюзе, аб „інтрыгах Комінтэрну“, які правакуе вайну.

Але як ні стараўся адзіны фронт штрэйкбрэхэраў барацьбы супроць імперыялізму сыцягнуць з рэвалюцыйнага шляху міжнародны пролетарыят, ён (фронт) павінен быў уступіць пад моцным націскам грозных калён рабочае клясы. Зоолагічная нянавісьць верных служак сусветнага капіталу натрапіла на цвёрдую рашымасьць сусветнага пролетарыяту ўсяк падтрымоўваць Савецкі Саюз. Першага жніўня—дзень моцнай дэманстрацыі солідарнасьці рабочае клясы павінен быў утварыць у „прыхільнікаў“ Савецкага Саюзу надзвычайна недвухсэнсныя настроі. Такім чынам савецка-кітайскі канфлікт ня толькі ўскрыў супярэчнасьці паміж пэўнымі капіталістычнымі краінамі, але і паказаў сапраўдны твар асобных політычных партый, якія выступалі ад імя пэўных клясаў, якія рыхтуюцца да вялікіх гістарычных боек.

22 га сьнежня ў Хабараўску быў падпісаны савецка-кітайскі пратакол. Кітайская рэакцыя прымушана была адступіць. Памыліліся ў сваіх разьліках імперыялісты, ганебна праваліліся соцыял-фашысты. Здарэнні навокала захопу КУЧ паказалі, што Савецкі Саюз, які праводзіць мірную політыку ў адносінах да ўсіх дзяржаў, зусім не дазволіць нікому-б ні было здэскванца над сабою і ганьбіць яго правы.

Аднак, ліквідацыя канфлікту зусім ня значыць, што пасля яго можна заспакоіцца і адмовіцца ад свае гатоўнасьці да абароны сваіх заваёў ад нападаў, якія рыхтуюцца.

А што гэтыя напады рыхтуюцца, у гэтым няма ніякага сумніва. Характар сучаснага пэрыяду разьвіцьця капіталізму, пэрыяд яго заніжваньня вызывае нарастаньне агульнага крызысу, узмоцненага аовастрэньня асноўных супярэчнасьцяў—вонкавых і ўнутраных капіталізму, якія вызываюць вялізарныя клясавыя канфлікты і імперыялістычныя войны.

У такіх абставінах, бязумоўна, будуць выкарыстаны ўсе сродкі і ўсе магчымасьці, каб ліквідаваць адзіную пакуль Савецкую дзяржаву, якая „даганяе і пераганяе“ капіталістычныя краіны, якая творыць чуды перабудовы сьвету пановаму, якая рэвалюцыйна дзейнічае на рабочую клясу і прыгнечаныя народы ўсяго сьвету. Міжні родныя трапежнікі, у прыватнасьці амэрыканскі капітал, якому не ўдалося враспаліць савецка-кітайскай вайны, ні дасягнуць пашырэньня свайго уплыву ў Манчжурый, будуць рабіць неаднакроць спробы так ці інакш пашкодзіць нормальнаму становішчу на Далёкім Усходзе. І ва ўсяк

выпадку*спробы сарваць Хабараўскую ўмову ня змогуць здзівіць нас сваёю нечаканасцю.

Першая спроба дыплёматычнага намацавання глебы ў гэтым пытанні ўжо мела месца.

Зусім нядаўна, калі ўжо важнейшыя пункты ўмовы праведзены і праводзяцца ў жыццё, небезвядомы пан У-Чао-Чу—нанкінскі пасланьнік у ПАЗШ—заявіў, што мірнае ўрэгуляванне канфлікту на КУЧ магчыма толькі ў тым выпадку, калі на савецка-кітацкай канферэнцыі, якая мае адбыцца 25 студзеня, будзе ўдзельнічаць у ролі ні то „наглядчыка“, ні то „сведкі“ прыемны Нанкіну „трэці бок“. Разам з гэтым, самім Нанкінам прымаюцца ўсялякія меры, каб адцягнуць ці сарваць савецка-кітайскую канферэнцыю. Некалькі дзён таму назад 27-га студзеня,—ужо пасля таго, як выявілася, што канферэнцыя ў азначаны тэрмін не адбудзецца, адбылося новае пагромнае выступленне белогвардзейцаў у Харбіне, якое сыгналазую новую небяспеку зрыву, новыя магчымыя провакацыі.

Пункт 4-ты хабараўскага пратаколу кажа: „Кітайская ўлада безадкладна разбройвае расійскія белогвардзейскія атрады, высылае з межаў трох усходніх правінцый іх арганізатараў і натхніцеляў“. Налёт белабандытаў 27-га студзеня сведчыць аб тым, што імперыялістычная гульня з расійскімі контр-рэвалюцыянерамі ня спынілася. Гэта набывае асабліва важнае значэнне ў свеце антысавецкае дзейнасці асобных дзяржаў, у свеце зьяўлення ў прыемных буржуазіі і актывізацыі такіх слупоў расійскай контр-рэвалюцыі, як Мілюкоў і Керэнскі.

У свой час—яшчэ зусім нядаўна і, трэба меркаваць, аб гэтым некаторыя яшчэ ня ўспелі забыць,—рабочая кляса і працоўныя масы Саюзу моцна адказалі дружным пратэстам супроць жадання сарваць нашу соцыялістычную работу. Адпор, які паследваў за гэтым морам пратэсту, ахаладзіў ня мала гарачых галоў. Працоўныя масы савецкае дзяржавы могуць патрабаваць ад кітайскага ўраду добрасумленнага і хутчэйшага выканання ўсіх пунктаў умовы, і гэтым самым даказаць шчырасць свайго жадання мірнага ўрэгулявання ўсіх пытанняў згоды.

Неабходна, каб пункт, які гаворыць аб разброеньні расійскіх белогвардзейцаў і высылцы з межаў Манчжуры іх арганізатараў і натхніцеляў, быў праведзены ў жыццё безадкладна. Савецкі ўрад можа, у мэтах наладжання добрасуседзкіх і мірных адносін з Кітаем, патрабаваць хутчэйшага выканання абавязкаў, якія ўзяты на сябе кітайскім бокам. Ад тэмпу і характару выканання гэтых абавязкаў, ад ступені рашучасці ачышчэння межаў трох Усходніх правінцый ад „абаронцаў расійскае бацькаўшчыны“—будзе залежыць канчатковае аформленне адносін між дзвюма краінамі.

Кітайскаму ўраду і ўсім тым, хто яшчэ не адмовіўся ад думкі выкрыстаць белогвардзейскае сьмецце, трэба было-б памятаць дыялектычнае ператварэнне нашае мірнае політыкі ў вымушаную неабходнасць абарончае політыкі супроць тых, хто спрабуе пасягаць на суверэнныя правы дыктатуры пролетарыяту.

Мястэчкі пры суцэльнай калектывізацыі*)

У свой час урадам БССР быў выдан дэкрэт аб гаспадарчым упарадкаваньні бядняцкага насельніцтва мястэчак.

Пасьля гэтага дэкрэту былі складзены гадавыя, а пазьней і пяцігадовы пляны гаспадарчага ўпарадкаваньня бядняцкага насельніцтва мястэчак, ахапляючы гэтым плянам 56 мястэчак гарадзкога тыпу. Усім плянам прадугледжвалася выдаткаваньне на ўпарадкаваньне каля 10 мільёнаў рублёў за пэрыод 27-28—32-33 гг.

У 1927-28 г. выдаткавана на 9 мястэчак 407 тыс. руб., у 1928-29 г. на 18 мястэчак 836 тыс. руб. (плян) і па пляну ў 1929-30 г. на 27 мястэчак—1.784 тыс. руб. Усяго за гэтыя 3 гады меркавалася выдаткаваць спэцыяльна на гаспадарчае ўпарадкаваньне бядняцкага насельніцтва 3.077 тыс. руб., з якіх на падрыхтоўку земфондаў—35,4 проц., а арганізацыю гаспадарчых на гэтых земфондах—47,7, на бядняцкія паі ў калгасы 5,8 проц. і на арганізацыю саматужна-прамысловых арцеляў 11,1 проц.

З разьмеркаваньня гэтых сродкаў відны і тыя формы, па якіх меркавалася праводзіць гаспадарчае ўпарадкаваньне бядняцкага насельніцтва мястэчак.

Гэтыя формы ішлі па 2-х напрамках—аграрызацыі ці пераводу часткі працоўнага насельніцтва мястэчак на земляробства на запасных земфондах і другой часткі—у форме арганізацыі саматужна-прамысловае арцелі.

Па 48 мястэчках, у якіх налічваецца 24,7 тыс. сем'яў жыхароў, з якіх 48,6 проц. яўрэйскіх, меркавалася ўпарадкаваць бядняцкіх сем'яў 9.436 ці 38 проц. ад усіх жыхароў. Прычым у ліку гэтых бядняцкіх сем'яў налічвалася 78 проц. сем'яў яўрэйскіх. З усіх вызначаных да гаспадарчага ўпарадкаваньня сем'яў 57 проц. трэба было перавесці на земляробства. Само сабой зразумела, што значную частку—4,072 сям'і, ці 16,5 проц. да ўсіх жыхароў 48 мястэчак—меркавалася для перасяленьня з мястэчак на земфонды, якія не знаходзіліся паблізу ад мястэчак.

У процэсе гаспадарчага ўпарадкаваньня бядняцкага насельніцтва мястэчак і ў сувязі з суцэльнай калектывізацыяй БССР, перад намі паўстала некалькі пытанняў, якія не заўсёды правільна вырашаліся на практыцы. Такімі галоўнейшымі пытаннямі ў праблеме мястэчак можна назваць наступныя:

- а) скажэньне клясавай лініі;
- б) вузка-нацыянальны падыход да гэтага пытання,

*) У парадку настановаў пытання

в) імкненьне абавязкова захаваць мястэчка ў будучым як эканомічны цэнтр;

г) адсутнасьць увязкі мястэчкае праблемы з суцэльнай калектывізацыяй.

Вось тыя чатыры галоўнейшыя пытаньні, на якіх мы хочам спыніцца па мястэчкаваму пытаньню.

Ужо пры абсьледваньні мястэчак у 1928-29 годзе высветліўся на практыцы цэлы шэраг яўнага скажэньня клясавае лініі пры падборы сем'яў да плянавага гаспадарчага ўпарадкаваньня. Мы мелі вельмі шмат фактаў, калі замест бядняцкіх працоўных сем'яў у плянавае ўпарадкаваньне браліся гандляры, розныя пазбаўленыя права голасу і наогул чужыя нам элемэнтны. Гэта праваопартуністычная ўстаноўка некаторых працаўнікоў, што ў калгасы і саматужна-прамысловыя арцелі патрэбна прымаць усіх, хто хоча туды ісьці, у тым ліку і быўшых гандляроў і розных нэпманскіх элемэнтаў, у свой час была асуджана партыяй і ў гэтае пытаньне была ўнесена цвёрдая яснасьць.

У калгасы і саматужна-прамысловыя арцелі забаронена прымаць розныя нэпманскія элемэнтны, у тым ліку яўрэйскія быўшых гандляроў.

У сувязі з тым, што ў мястэчках налічваецца да 50 проц. яўрэйскага насельніцтва, значная частка якога ня мае сталае ці нават ніякае вытворчае працы, у шмат сям'яў працаўнікоў былі тэндэнцыі падыходзіць да вырашэньня мястэчкае праблемы, як праблемы толькі нацыянальнае (яўрэйскае), у сувязі з гэтым і была таксама няверная ўстаноўка, што трэба арганізаваць у калгасы ці сам. прам. арцелі яўрэйскія паасобна, і што нельга ствараць гэтыя арганізацыі як інтэрнацыянальныя. Вядома, што гэта зусім няверна. Да мястэчкае праблемы нам абавязкова патрэбна падыходзіць з інтэрнацыянальнага пункту гледжаньня і зусім не абавязкова ствараць арганізацыі, толькі нацыянальныя. Наадварот, у мэтах выхоўваньня працоўных у духу інтэрнацыяналізму ў прыватнасьці, у мэтах барацьбы з антысэмізмам, якраз неабходна ствараць калгасы і саматужна-прамысловыя арцелі іменна інтэрнацыянальныя. У самім працэсе працы ніякае спэцыфічнасьць нацыянальнасьць сама па сабе не патрабуе. Працэс працы ёсьць, у першую чаргу, працэс інтэрнацыянальны. Трэці момант гэта імкненьні некаторых працаўнікоў абавязкова захаваць мястэчка ў перспэктыве як эканомічны цэнтр.

На пасяджэньні Эканомічнае Сэкцыі Дзяржплану 25-га сьнежня 1929 г. па гэтаму пытаньню быў прачытан надзвычайна цікавы дакумант. Адзін з яўрэйскіх спэцыялістаў (аграном) напісаў дакладную записку ў Белкамзэт, дзе ён падыходзіць да мястэчкае праблемы наступным чынам:

„З вышэйадзначанага выходзіць, што пры гаспадарчым упарадкаваньні мястэчак, па прынятаму мэтоду, значны процант мястэчкавага насельніцтва павінен выселіцца з мястэчка.

Ясна, што падбор высяляючыхся не супадзе з прызнакам суседняга пражываньня, суседняга месцазнаходжаньня двароў.

Двары, якія перасяляюцца, часам акажуцца ў мястэчку суседнімі, часам распыленымі.

Якім-жа акажацца знадворны архітэктурны выгляд мястэчка пасля „гаспадарчага“ яго ўпарадкаваньня.

Відавочна, што вуліцы акажуцца месцам густа заселенымі, месцам з нязначнымі разрывамі, месцам з буйнымі разрывамі і ўсе мястэчка будзе мець выгляд „надуразбуранага“ (Які страх! Ф. М.). Чаго-ж хоча гэты працаўнік? Якое-ж сыстэмы ўпарадкаваньня ён патрабуе? На гэтыя пытаньні мы далей маем такія адказы:

„Павінна быць устаноўлена такая сыстэма, каб мястэчковы калгас зьяўляўся *цэнтрам* агра-вытворчае адзінкі, якой зьяўляецца вытворчы раён у цэлым“.

І далей гэты працаўнік ідэалізуе мястэчка наступным чынам:

„Мястэчка—вытворчы цэнтр, вагар сельскае гаспадаркі ўсяго раёну, яно і культурна-політычны цэнтр і збыта-снабжэнчаскі, але не ізолявана, гэтыя функцыі яму належаць у сілу яго рэканструкцыйнае ролі для гаспадаркі ўсяго раёну“.

Вось якую дробна-буржуазную шкодную нам ідэолёгію сустракаем мы на практыцы пры вырашэнні мястэчковае праблемы.

Па-першае, мы павінны адзначыць, што мястэчкі, як буйныя паселішчыныя цэнтры, спецыфічныя толькі для Беларусі і Заходняе Украіны, стварыліся ў выніку царскае політыкі, якой была ўстаноўлена сталая „рыса юрэйскай аседласці“.

У выніку гэтага ствараліся пры абшарніцкіх маёнтках і пры буйных водных, чыгуначных і іншых шляхох спецыфічныя гандлёвыя цэнтры, так званыя мястэчкі, дзе царскім рэжымам дазвалялася асядаць і юрэйскаму насельніцтву.

Адсюль сярод мястэчковага насельніцтва налічваецца каля 50% юрэяў, якія звычайна займаліся рамесніцтвам, саматужніцтвам, гандлем і іншымі комерцыйнымі справамі.

На пасяджэнні Эканомічнае Сэкцыі Дзяржплану некаторыя прамоўцы правільна кваліфікавалі мястэчка як „эканомічную аномалію“.

Дык вось выходзіць так, што ў перспэктыве плянава-соцыялістычнае будаўніцтва павінна прыстасоўвацца да старога стыхійна-капіталістычнага спадчыны.

Мы павінны павесці рашучую барацьбу з такімі шкоднымі імкненнямі—прыстасаваць будучыя соцыялістычныя аграіндустрыяльныя цэнтры да быўшых цэнтраў выпадковых, да цэнтраў, якія па сутнасці зьяўляюцца „эканомічнай аномаліяй“. Мы павінны вызначаць будучыя аграіндустрыяльныя, а разам і культурна-політычныя цэнтры там, дзе гэтага будзе патрабаваць мэтавая ўстаноўка і задача соцыялістычнага будаўніцтва, адкуль можна будзе сапраўды найбольш паспяхова кіраваць соцыялістычным гаспадарчым і культурным будаўніцтвам.

Ці змогуць такія цэнтры зьяўляцца ў перспэктыве мястэчкі? Як правіла, ня змогуць, бо мястэчкі ёсць элемент стыхійнасці і царскага галавацтва.

Для плянава-соцыялістычнага, вытворчага і культурнага цэнтру патрэбны зусім іншыя прызнакі і якасныя элементы.

Для соцыялістычных цэнтраў эканомічных раёнаў мы павінны шукаць месцаў, якія маюць максімальную энэргетычную базу і знаходзяцца ў цэнтры, аптымальнае тэрыторыі, якая мае больш-менш аднолькавыя прыродна-гістарычныя ўмовы, што найбольш спрыяюць паспяховаму выкананню соцыялістычных плянаў па сельскай гаспадарцы і с.-г. індустрыі.

Як правіла, мястэчкі („эканомічная аномалія“) ня змогуць адпавядаць гэтым запатрабаванням соцыялістычнага будаўніцтва і нагэтак надзвычайна шкодная тая ідэолёгія, якая імкнецца прыцягнуць за валасы соцыялістычныя цэнтры да мястэчак.

З штучным утварэннем аграіндустрыяльных цэнтраў у мястэчках, якія цяпер часова ў большасці зьяўляюцца адміністрацыйнымі цэнтрамі, трэба павесці рашучую барацьбу як са шкоднай работай. У ўмовах суцэльнае калектывізацыі, пры вышуканні будучага агра-

індустрыяльнага цэнтру, ні ў якім разе ня трэба лічыцца з мястэчкамі, як эканамічнымі цэнтрамі.

Тымчасам трэба заўважыць, што калі партыя і ўрад давалі дырэктывы аб гаспадарчым упарадкаваньні мястэчак, то пад гэтымі дырэктывамі па сутэсьці разумелася ўпарадкаваньне працоўнага *насельніцтва* мястэчак, а не саміх мястэчак.

Ці значыць гэта, што ні адно мястэчка ня зможа стаць у ўмовах суцэльнае калектывізацыі сацыялістычным аграіндустрыяльным цэнтрам? Мы думаем, што частка (хаця, на нашу думку, нязначная) мястэчак зможа адпавядаць усім запатрабаваньням плянава-сацыялістычнага цэнтру і зможа сапраўды ў перспэктыве перарасьці ў сацыялістычны аграіндустрыяльны горад, але гэтае выключэньне ня трэба ператвараць у абавязковае правіла, бо гэта шкадна можа адойца на плянава-сацыялістычным будаўніцтве. У зьвязку з гэтым асабліва перасьцярагваем аднаведных працаўнікоў не захапляцца мястэчкамі пры вышуканьні цэнтру для будучых аграіндустрыяльных вытворчых раёнаў суцэльнае калектывізацыі.

Зараз апошняе пытаньне—як увязаць вырашэньне местачковае праблемы з суцэльнай калектывізацыяй.

Перш за ўсё трэба адзначыць, што ў зьвязку з суцэльнай калектывізацыяй местачковая праблема ня здымаецца з парадку дня, а, надварот, нам здаецца, яшчэ больш завастраецца, бо патрабуе больш тэрміновага вырашэньня.

Ці можна вырашаць местачковыя пытаньні ў далейшым так, як мы гэта вырашалі дагэтуль? Не! Жыццё, у зьвязку з суцэльнай калектывізацыяй БССР, патрабуе другога вырашэньня. Пытаньне гаспадарчага ўпарадкаваньня абавязкова патрабуе увязаць з суцэльнай калектывізацыяй, па першае, з тэй прычыны, што каля 45% местачковага насельніцтва займаецца земляробствам, а, па-другое, таму, што наогул амаль усе мястэчкі, як і населеныя пункты, будуць уключацца ў тэрыторыю тых ці іншых агравытворчых раёнаў у суцэльнае калектывізацыі.

Адсюль, усё працоўнае насельніцтва (земляробы, саматужнікі, рабочыя і іншыя) мястэчак неабходна будзе ўключаць у баянс працы адзіных агравытворчых раёнаў.

Нам здаецца, што сыстэма гаспадарчага ўпарадкаваньня бядняцкага насельніцтва мястэчак павінна быць такая, якая-б уключала усе працоўнае насельніцтва ў будучыя буйныя каласы ці аграіндустрыяльныя камбінаты. Бо калі ў будучых буйных каласах ці аграіндустрыяльных камбінатах будуць прыцяганы свае с.г. індустрыяльныя прадпрыемствы, то чаму ў гэтых-жа аб'яднаньнях ня могуць быць арганізаваны саматужна-прамысловыя арцелі, якія змогуць па пляну адзінага буйнога каласу працаваць ня толькі для задавальненьня патрэб вытворчасці і насельніцтва самага каласу, а нават па заказе іншых раёнаў, ці проста на рынак.

Наогул пры суцэльнай калектывізацыі ўсё местачковае працоўнае насельніцтва трэба будзе ўключаць у адзіны працоўны баянс агравытворчага раёну, на тэрыторыі якога будзе знаходзіцца мястэчка.

Узаемаадносіны-ж паміж саматужнікамі і земляробамі ў калгасе будуць канкрэтна вырашацца плянам арганізацыі працы, пры блізка ў такой, напэўна, форме, як гэта будзе і з рабочымі на індустрыяльных прадпрыемствах калгасу. А таму мы лічым, што ў далейшым выкананьне старых плянаў гаспадарчага ўпарадкаваньня мястэчак павінна быць спынена, і гэтае гэтае складзены новыя пляны, якія увядаць-б гэтак пытаньне з суцэльнай калектывізацыяй.

М. Зярыцкі і Г. Гершман

Як у Гомелі сказілі лёзунг самакрытыкі

„Партыя прызвала працоўных к жорсткай самакрытыцы для таго, каб гэтую самакрытыку зрабіць падважнікам барацьбы за сапраўднае выпраўленне ўсяго апарату, для сапраўднага, а не пярэвага барацьбы з бюракратызмам, для масавага пошуку супроць усіх ворагаў, пачынаючы з кулака і шкодніка і канчаючы элементамі разлажэння і нашых уласных радох“

Лёзунг самакрытыкі— „ня глядзячы на асобы“ крытыкі зверху да нізу і знізу да верху, ёсць адзін з цэнтральных лёзунгаў дня“.

(З адозвы ЦК УсеКП(б) аб самакрытыцы)

Што „самокритика нам нужна, как воздух, как вода“, што самакрытыка гэта „адзін з цэнтральных лёзунгаў дня“, што „трэба падняць сустрэчную магутную хвалю творчае самакрытыкі знізу“, што усё гэта надзвычайна важна, патрэбна і неабходна—гэта вам ўсякі гомельчанін партыец, як радавы, гэтак і кіруючы працаўнік—заявіць. Больш таго, ён вас запэўніць, што ў партарганізацыі з прычыны гэтага і даклады былі, і адозвы пісалі, і заклікалі, і прапрацоўвалі і ўсё, што хочаце рабілі...

Але мы ў гэтым артыкуле маем на ўвазе паказаць, як у Гомелі ў сапраўднасці *не на словах, а на справе*, у жывой канкрэтнай рэчаіснасці праводзіўся лёзунг самакрытыкі ў напрамку бязбоязнага выяўлення недахопаў „ня глядзячы на асобы“, наколькі дзейная была крытыка мас; наколькі рашуча вялася барацьба з фактамі заціску самакрытыкі і ўрэшце—наколькі самакрытыка сапраўды стала *методам* усёй працы, сродкам мобілізацыі мас вакол асноўных задач сацыялістычнага будаўніцтва, барацьбы з усялякімі скажэннямі клясаво-ліній ў практычнай дзейнасці арганізацыі, інакш кажучы, *ці заўсёды крытыка накіроўвалася ў абарону генэральнай лініі партыі*. Мы застанавім ся перш за ўсё на харак арыстэтыцы становішча самакрытыкі ў асноўных рэбачых партарганізацыях—гарраене, Н.-Беліцы, Добрушы, Рэчыцы і Залін. р-не, што, бязумоўна, дазволіць нам даць ацэнку агульнага становішча ў Гомельскай акруговай партарганізацыі.

Г а р р а ё н

Удзельная вага гарадзкое партарганізацыі, як вядома, надзвычайна вялікая ў акр. партарганізацыі. ГРК задае тон у арганізацыі па шмат якіх важнейшых пытаннях. Работа г. райкома зьяўляецца прыкладам для працы іншых раённых парткомаў.

А таму, мы з асаблівай уважлівасцю павінны прыглядзецца, як ў гар. раёне была разгорнута самакрытыка

Чыстка вытворчых ячэек выявіла зусім нездавальняючае становішча з разгортваннем самакрыткі на прадпрыемствах, налічча ў шэрагу з іх з'явішч заціску самакрыткі і, — як масавае з'явішча, — зусім слабое рэагаваньне на крытыку мас.

Ячэйка заводу „Пролетары“. Абсьледваньне становішча партыйнага калектыву ў сувязі з чысткай і сама чыстка выявіла, што самакрытыка да гэтага часу ня стала мэтодам работы заводзкіх арганізацый. Мелі месца факты заціску самакрыткі, пазат у адносінах да члена брыгады ЎсёЦСПС т. Шапіра Гэтае становішча самакрыткі адбілася на становішчы работы ўсяго заводу, адсюль і надзвычайна марудны тэмп росту парткалектыву, прытупленьне політычнае пільнасьці цэхавых партыйных ячэек, налічча шэрагу момантаў слабое адказнасьці асобных партыйцаў за работу і нават налічча выхадаў з партыі. Профэсійнальная праца не перабудована, яна не перанесена ў цэх, слабое кіраўніцтва соц. спарборніцтвам, надзвычайна слаба кіруюцца работа вытворчае камісіі. Кіраўніцтва бюро парткалектыву цэх. парт. ячэйкамі было недастатковае, за ўвесь час існаваньня цэх. ячэек (7 месяцаў) ніводнага разу іх на бюро парткалектыву не заслухоўвалі.

Рэдактар насцьцэнгазэты т. Зэльманаў піша артыкул у „П. П.“, што на заводзе „Пролетары“ ўтварылася „кладбішце рабочых пропозыцыяў“, якія ня выконваюцца: член брыгады ЎсёЦСПС т. Шапіра ў артыкуле зазначае: „в чугуно-литейном цеху рабочие прямо говорят, что боятся критиковать мастера, это имеет место и в других цехах. По адресу коммунистов — здесь раздается „жиды“, это остается без последствий. О хулигане рабочем Снитко боялись говорить открыто, смотрели, как он избивает в цеху свою дочь — рабочие не реагировали. Секретарь партколлектива т. Косовой (б. член Бюро Окружкома) на заседании завкома заметил инструктору ОПБ — „поменьше нас критикуйте“, — твое дело критиковать, а наше дело опровергать“, „12 лет жили без помощи центра (читай: без кригики сверху) проживем и дальше“. Непрерывка введена в пожарном порядке без ведома рабочих, административным приказом. Еще 6 ноября директор завода не знал, с какого срока он думает переводить завод на непрерывку, а 12 он надумал ввести ее с 20 ноября; бюро партколлектива механически проинспектировало это решение, не внеся никаких практических предложений, не дав никаких политических установок ни партчасти заводоуправления, ни завкому. Завком узнал 16, что через 2 дня вводится непрерывка“. І вось т. Шапіра робіць вынік, што можна смела сказаць, што на заводзе „Пролетары“ крытыка не разьвіта, не ў нашане, яна праводзіцца формальна, сьлізіць на паверхні, „асоб не чапае“ і патрэбнага выніку не дае; напрыклад, загад ВСНГБ за № 27 ад 19/X 1929 г. аб тым, што дырэктар атрымаў вымову за ігнораваньне рабочых прапаноў, застаўся на паперы, — гэтае ігнораваньне застаецца і цяпер. НКРСІ абвясціў дырэктару вымову за здачу транспартных работ прыватніку і за галаслоўнае „опровергательство“ рабкораўскіх заметак. І гэта ня ўзьдзеішчала. А тымчасам сярод рабочых наглядаецца вялікая зацікаўленасьць, праяўляецца вялікая ініцыятыва да соц. спарборніцтва, ініцыятыва, якая даходзіць да арганізацыі рабочых камун, а гэтую ініцыятыву ніхто не скарыстоўвае: партыйны калектыв ёю ня кіруе.

У час працы камісіі ЦКК — сэкратар ячэйкі тав. Касавой быў зьняты з працы сэкратар, адведзен з бюро АК за падтрыманьне сувязі з бацькам, былым прадпрыемцам, які пасля быў высланы ДПУ з Гомелю за сыстэматычную спекуляцыю валютай.

Ячэйка „Рухавік Рэвалюцыі“. Рашэньне АКК па справе рабкора Крыштафука ня было скарыстана для разгортваньня самакрыткі,

вынікі толькі абгаварваліся на партыйным актыве, нават пасля рашэнняў бюро і актыву ня было жорсткага адпору недапушчальным настроям, якія складаліся вакол т. Крыштафука. Бюро ячэйкі не рабіла рашучых захадаў да таго, каб сваячасова рэагаваць на заўважкі рабочаў, якія змяшчаліся ў „П. П.“ і насцьценазэце; у рабоце ячэйкі самакрытыка ня стала сродкам мобілізацыі мас вакол правядзення генэральнае лініі партыі, у выніку чаго стаўся шэраг фактаў заціску самакрытыкі, складаліся умовы для гэтага заціску. Выступаючы на сходзе рабочых па пытанню самакрытыкі, кіраўнік калектыву т. Файбусовіч дае такую ўстаноўку— „нас маецца 2 групы людзей адна, якая ненавідзіць самакрытыку, крытыкуючых і прасьледуе іх за крытыку, а другая церпяліва адносіцца да крытыкі“. На другім сходзе выказаў думку— „Я гляджу на гое (на самакрытыку), што у нас робіцца зараз на заводзе і ні чорта не разумею, што вы грызеце адзін аднаго за горла—гэта не самакрытыка, а грызенья“, „да чаго мы дойдзем далей, калі цяпер майстар кузнечнага цэху баіцца перадаць гарно другому рабочаму без агульнага сходу рабочых цэху“. Факт гэты не пацвердзіўся. Гэта была спроба стварыць паніку, што крытыка паніжае вытворчую дысцыпліну; атрымалася наадварот—што абаварэньне гэтага пытаньня на працягу 4-х дзён умацвала дысцыпліну і падняло ініцыятыву рабочых.

Калі група членаў партыі, разьбіраючы пытаньне аб самакрытыцы, гаварыла пра сэкратара калектыву т. Файбусовіча, другая частка партыйцаў ім кажа— „вы, братцы, не знаеце, с кем дело имее,е, наживете себе врага на всю жизнь, выживет сразу с завода, ведь ему больше верят, чем нам“.

Яч. скурзаводу „Пролетарский Путь“. З боку Бюро ячэйкі быў грубы заціск самакрытыкі, што стварыла сярод партыйцаў настрой: „лучше не критиковать, тогда спокойнее будет“; рабочыя баяліся адкрыта выступаць і ўказваць на недахопы ў працы, маючы на ўвазе ігнаваньне за крытыку рабоча Дубава і беспадстаўнае выключэньне з партыі т. Шуба. Усялякія крытычныя заўвагі выклікалі з боку кіруючых працаўнікоў заводу абвінавачваньні ў групоўках: „дубаўшчына“, „шубаўшчына“ і г. д. Такое становішча прывяло да паслабленьня ўсяе парт-грам. работы на прадпрыемстве, рабочыя пакінулі наведваць сходны (факт зачынення скрыпак з нумарамі, каб ня даць рабочым ісьці з заводу, затрымаўшы іх гэтакім чынам на сходзе); зусім аслабла крытыка праз насцьценазэгу; профр-бота ў ячэйцы была пастаўлена нездавальняюча; соц. спарторніцтва праводзілася без усялякага кіраўніцтва.

Фабрыка „Труд“. Самакрытыка не разгорнута. Ёсьць моманты боязьні крытыкі, слабое разгортваньне яе ў вытворчым жыцьці, мела, напрыклад, месца выступленьне партыйца на адной вытворчай нарадзе, што „адна зьмена ня можа крытыкаваць другую“; боязкасьць крытыкі яшчэ выклікаецца грубымі адказамі адміністрацыі і старшых майстроў рабочым— „не хочешь выбирать кусков из мусора, на биржу поидешь“; на запытаньне т. т. Вясёлава да Рэўіна, чаму валяецца падашва, быў агрыманы адказ— „так было и так будет“; на другое запытаньне— „чаму ваганеткі ідуць не па 20 пар, а па 17, быў атрыманы адказ: „я тебе в бане скажу“. Член партыі т. Фундатар назваў беспартыйнага рабочага провакатарам за тое, што ён сказаў яму пра недахопы ў яго рабоце, пасля чаго ўзьнік настрой, што „беспартыйным нельга ўказваць на партыйцаў“. Слаба падлягае крытыцы работа партыйнае ячэйкі, яшчэ горш—работа фабкому.

Ня гледзячы на тое, што навокал насценгазеты згрупаваны значны актыў, аднак ніякая выхаваўчая работа з ім не вядзецца. Кіраўніцтва ячэйкі вытворчасцю недастатковае, прапрацоўваемыя пытанні няносяць канкрэтны характар, ячэйка несваячасова рэагуе на непармальнасці ў вытворчасці, якія выклікаюць незадавальненне сярод рабочых; атсутнічае дастатковае кіраўніцтва вытворчасцю з боку адміністрацыі і старшых майстраў; маюцца частыя перабоі ў снабжэнні сыравінаю, што выклікае частыя прастоі і перакідкі рабочых з аднаго цэху ў другі; рашэнне Лістападаўскага Пленуму ЦК УсеКП(б), пытанне аб адзіначальні, пытанне аб гаспадарчых цяжкасцях зусім ня былі прапрацаваны сярод рабочых, дзякуючы чаму зьяўляюцца настроі: „в ЦРК ничего нет, а если и есть, то только селедки“. Адработка 2-х дзен у фонд індустрыялізацыі—гэтае пытанне ня было абгаворана сярод рабочых.

Ячэйка „Водосвет“. Ня гледзячы на тое, што гарадзкі райком у студзені м-цы 1929 г. даў дырэктыву кіраўніку прадпрыемства Звангельскаму аб знішчэнні грубасці, неаб'ектыўнасці пры рашэнні пытанняў, што прыводзіла да боязні рабочых выступаць гэтыя дырэктывы засталіся невыкананымі. Пры іх праверцы 11-IX 1929 г. гарадзкі райком вынес наступную пастанову: „Констатировать, что факты, указанные в заметке „Зажим самокритики в „Водосвете“ — как в отношении защиты негодного техника Пустовоитова, невыполнение предложений рабочих, бюрократическое отношение бухгалтера Коткина и замазывание этих фактов управляющим „Водосвета“ Звангельским—подтверждаются, самокритика развернута слабо, нельзя установить фактов открытого зажима, но он выражается в скрытой форме, в недолюбливании критики со стороны управляющего, косоглядстве на критикующих, в одергивании критикующих, отсюда боязнь рабочих критиковать Звангельского. Не выполнено большинство деловых предложений рабочих. На заметки стенгазеты администрация не реагирует или даются казенные отписки. Отсюда большое уменьшение поступления рабкоровского материала, ослабление участия рабочих на производственных совещаниях (12—15 человек)“.

Ня гледзячы на тое, што Звангельскаму вынесена суровая вымова з папярэджаннем і пераабрана бюро, аднак у час працы камісіі ЦКК наступіў шэраг новых заяў аб зажыме самакрытыкі, цікаванні крытыкуючых з боку гэтага-ж самага Звангельскага.

Ячэйка Хлебозаводу. Рабкору, якія абследавалі па даручэнню камісіі становішча самакрытыкі на прадпрыемстве, у звязку з наступнымі заўважкамі ў „П. П.“, выявілі шэраг недапушчальных з'явіў, што характарызуюць зацёк самакрытыкі, цікаванні рабкорау, сьценкорэў Абследавальнішчы: „Для того, чтобы искусственно создать вокруг рабкоров плохое общественное мнение, член партии Бар. и ч. ников — он же член Бюро и член ЦК Райкома — собирает подписи у тех, кто недоволен рабкорами, задетые ими в газете, чтобы скомпрометировать рабкора, как негодного человека с целью выжить с завода. Одно время рабкора отстраняют от общественной работы под предлогом „уходи, отдохни немного“, чтобы избавить себя от нападок Рабкоров обзывают „собаками“, „донорами денег“, забронировали себя мандатом рабкора“. Издевательства над активным рабкором и общественником Хаймовичем продолжается уже 2 года, как только он приходит на работу грубо издеваются, противники рационализа ореских мероприятий, прозо я его издевательством, свистом, песнями, похабными словами. Однажды рабочий завода Хиславский, обстреленный в стенгазете Хаймовичем, взял чашку с грязной водой и окурками и облил Хаймо-

вича. Дело это разбиралось на завкоме, который вынес мудрое решение: объявляются выговора обоим — пострадавшему рабкору (Хаймовичу) и Хиславскому, который издевался над рабкором.

Еще один случай: во время перерыва рабкор Хаймович по разрешению мастера ушел в Правление ЦРК. Администрация с быстротой молнии увольняет его с работы... Через некоторое время, однако, администрация спохватилась и восстановила его обратно. Все это так подействовало на рабкора Хаймовича, что он начал кашлять кровью".

А партычэйка, заўком і адміністрацыя на ўсе гэтыя факты зусім не рэагавалі.

Вось якое становішча з самакрытыкай у вытворчых ячэйках.

Вынікі чысткі 20-ці савецкіх ячэек, а таксама азнаямленьне з работай ячэек Акрфа і Акрсуду, у сувязі з абследваньнем гэтых органаў ЦКК, паказваюць, што у гэтай групе ячэек самакрытыка не разгорнута, ячэйкі не паставілі ў асяродку ўвагі і практычнага вырашэньня пытаньняў барацьбы з бюрократызмам, спрашчэньня савецкага апарату, значная частка ячэек нават не прапрацоўвала пастановы ЦК УсеКП(б) аб задачах работы савецкіх ячэек. Надамо некаторыя факты:

Ячэйка Камунадзелу Работа гэтай ячэйкі праверкамісіяй прызнана недавальняючай. Вынікі РСІ ад 14 жніўня мінулага году аб становішчы апарату пасьля артыкулу у „Пал. Правдзе“ п. н. „Цёмныя справы працаўнікоў Камунаддзелу“ ня былі прапрацаваны. Ячэйка зусім не займалася пытаньнямі зьніжэньня адм.-гаспадарчых выдаткаў, зжывацьня цеганіны, ня было сувязі апарату з рабочаю масаю, ня было самакрытыкі у рабоце апарату, налічча грубых скажэньняў клясавае лініі. Ячэйка ўжо пасьля чысткі 23-ХП 1929 г. прымае наступную пастанову аб запазычанасьці супрацоўнікаў Камунаддзелу: „Заслушав інфармацыю т. Гибалевича о задолженности сотрудников Коммуногдела, в том числе и руководителя т. Коровина, бюро считает недопустимым явлением то, что со стороны руководителя т. Коровина было обращено недостаточное внимание по этому вопросу, вследствие чего задолженность сотрудников выражается на сегодняшний день в 3.000 рублей. Вместе с тем, бюро считает недопустимым и неэтичным поступком со стороны Коровина, что последний занимался самоавансированием и задолженность т. Коровина выражается в сумме 450 р. На основании этого, бюро считает необходимым за моменты слабого реагирования и непринятия решительных мер к ликвидации задолженности сотрудниками и за самоавансирование со стороны руководителя объявить т. Коровину выговор. Одновременно с этим предложить руководителю т. Коровину принять решительные меры к ликвидации задолженности, не останавливаясь перед тем, чтобы с особо злостных неплательщиков взыскать в судебном порядке. Предложить т. Коровину ликвидировать свою задолженность (450 р) в 6-ти месячный срок“. Вось „паказчык“ работы ячэйкі на грунце „самакрытыкі“.

Ячэйка Потессельсаюзу (2 разы чысьцілася). У ячэйцы выкрыты шэраг спраў правае практыкі, зрашчэньне з чужым элемэнтам, сувязь з прыватнікам (сад. саюз.). Патессельсаюз дапусьціў арганізацыю крухмальнае арцелі з кулакоў, даваў назькі кулакам, рацьмяркоўваў сярод іх машыны. Малочсаюз — засьмечан заможнымі элемэнтамі, сярод часткі партыяцаў правыя настроі „если не будет мешать кулак, пусть и лег в кол оз“, „почему его не припят в колхоз, если он хороший хозяин?“. Ячэйка не мобілізавала увагі на барацьбу з гэтымі недахопамі, на барацьбу з бюрократызмам, цеганіцай, за спрашчэньне апарату. Самакрытыка не разгорнута, былі выпадкі зацісканьня (выклік кіраўніком Рыўкіным супрацоўніка Чэрніна, напісаўшага артыкул аб недахопах

ячэйкі), боязкасць крытыкаваць адкрыта. Сярод беспартыйных служачых ходзяць гутаркі: „беспартыйны завісіць ад руководителя, укажу недостаток, а он меня сократит, пути для этого найдет“. Доказам гэтага з'явілася амаль поўная адсутнасць выступленняў беспартыйных служачых у час чысткі і праверкі кіруючых кадраў.

Ячэйка АКРФА. Абследаванне ад ЦКК грашовага апарату Гомельшчыны выкрыла грубейшыя права-опартуністычныя скажэнні ліній партыі ў падатковай практыцы, як недаабкладанне кулацкіх, нэпманскіх элементаў, пры чым парт'ячэйка ў час чысткі фактычна замазала гэтыя скажэнні ў сваёй рабоце. Самакрытыка разгорнута зусім недавальняюча, з боку шэрагу партыйцаў, у тым ліку і актыву, наглядзецца неразуменне задач партыі ў галіне самакрытыкі. Напрыклад, — па пытанню аб чыстцы апарату граш. аддзелу выносіцца на кгульным сходзе служачых, дзе прысутнічаў і сакратар ячэйкі — пастанова з такім канцом: „Прымаючы пад увагу спецыфічныя умовы грашовага апарату, якім не задаволены ўсялякія кулакі і нэпманы, прасіць камісія з асаблівай асцярожнасцю падыйсці да служачых грашовага апарату“. Вось гэтая „асаблівая асцярожнасць“ і стварыла умовы сямейнага змазвання недахопаў, яна не мобілізавала партыйцаў і наогул увесць апарат на барацьбу з праяўленымі бюрократызму, якія былі ў самых грубых формах. Запомпработа пастаўлена недавальняюча, нарады склікаюцца рэдка і ў гэтай галіне фактычна нічога зроблена.

Ячэйка Райсаюзу. У ячэйцы быў яўны заціск самакрытыкі, ганенне супроць рабкора партыйца Гаўрылава, шляхам падвядзення пад антысэмітызм яго зусім правільнае крытыкі недахопаў у апарате Райсаюзу. Гэта падмацоўвалі тым, што Гаўрылаў крытыкаваў яўрэйскую частку працэўнікоў апарату (яўрэйскіх большасць у Райсаюзе) Прыследванне Гаўрылава за крытыку стварыла спрыяльныя умовы для скажэнняў ліній партыі ў нацыянальным пытанні і актывізацыі яўрэйскіх шовіністычных элементаў. Гэта выклікае ў сваю чаргу і праявы антысэмітызму. Былі дапушчаны скажэнныя права-опартуністычныя парадкі ў ганіцельнай дзейнасці Райсаюзу. Апарат ня быў мобілізаваны на барацьбу з бюрократызмам. Пры чыстцы гэтае ячэйкі правільнаму не удалося высветліць сапраўднае становішча ячэйкі, таму цяпер намечана паўторная чыстка.

Ячэйка Жылсаюзу. У сувязі з чысткай, камісія ў сваіх выніках адзначае, што, ня гледзячы на тое, што рабочыя крытыкуюць, аднак непасрэдных кіраўнікоў (прарабаў) баяцца крытыкаваць, бо былі моманты, калі прапраб пагражаў адправіць на біржу. Наогул, за крытыку можа даць горшую работу. Служачыя апарату баяцца крытыкаваць праўдзіннае. Камісіяй райкому ўстаноўлена, што Петрачэнка, старшыня Жылсаюзу яўна па-непартыйнаму адносіцца да крытыкі, абвінавачвае яўрэйскіх працэўнікоў у яўрэйскім шовінізме і ў тым, што яны быццам крытыкуюць яго таму, што ён — рускі і доўгі і т. д. выжыць. Райком па гэтай паведаў у сваёй пастанове зазначае, што з боку Петрачэнка былі *недастаткова лояльныя адносіны да крытыкі*. Бачыце, як мякка сказана: „нелояльныя адносіны да крытыкі“ замест кваліфікацыі ў гэтым выпадку налічча яўнага заціску супраць крытыкі.

Ячэйка ГЭТч. Камісія ЦКК разам з райкомам расьсудзіла за рабкора Малева аб праследванні яго кіраўніком аддзялення ГЭТч партыйцам Гарневічам і устаноўлена, што ў калектыве ГЭТч адсутнічае самакрытыка. Аднак, Райком саюзу металістых кваліфікаваў гэта, „нэпманскія адносіны да крытыкі“, у той час, калі Гарневіч нават ісаў загад, што ўсялякія заўвагі рабочых ў час працы будуць ра

глядацца, як парушэнне працоўнае дысцыпліны. Фактычна-ж вышла, што загадам Гарневіча была адменена самакрытыка ў ГЭТ'е.

На заметку Малева, зьмешчаную ў „П. П.“, аб зацёску самакрытыкі ў калектыве ГЭТ, фабком прыняў наступную пастанову: „Констатаваць, што зацёску самакрытыкі ня было, а ёсць частковае пакрыўленне лініі самакрытыкі з боку адміністрацыі“. На заметкі рабкораў — фабком не рэагаваў, кожная памылка рабкора раздувалася ў некалькі разоў, і ігнораваньне становішча стварыла абставіны ігнораваньня прапаноў рабочых, немагчымае крытыкі недахопаў, — дайшло да таго, што ў адным з калектываў, якім кіраваў гэты фабком, разганалі рэд-калегію, на што таксама не рэагавалі.

Ячэйка аўта-гуж-транспарту. Ня глядзячы на тое, што райком 5 месяцаў таму назідаў дырэктыву аб разгортваньні самакрытыкі, зазначыў на зацёсканьне самакрытыкі і г. д. — яны ў асноўнай масе сваёй засталіся нявыкананымі і цяпер ёсць таксама моманты зацёсканьня самакрытыкі з боку б. загадчыка аўтагужтранспарту Тарасевіча. Гэты загадчык заявіў на адным сходзе ячэйкі — „трэба ўбраць 2-х бузацераў рабкораў, ці я ўйду з працы“. Бюро ячэйкі не праяўляла патрэбнае аб'ектыўнасьці пры вырашэньні шэрагу пытанняў, зьвязаных з рабкораўмі. Шэраг заметак рабкор у успрымаюцца і кваліфікуюцца, як асабістыя рахункі, склокі, адсюль пераўвельняе большасьцю ячэйкі значэньня і метадаў разгортваньня самакрытыкі, што прыводзіць часта да няправільных рашэньняў бюро (настаўленьне на від рабкору Восіпаву за падачу заявы на камсамольца), альбо настанова бюро: „Праціць гаррайком аб зьняцьці з работы Літвінава, як разлагаючы элемент у калектыве“, тым часам, калі паданьня Літвінавым факты ў асноўным пацьвердзіліся.

Камісія вывучыла таксама *матэрыялы перавыборнае кампаніі рэд-калегіі насьценгазэт*. Сам райком у сваёй пастанове ад 13.1—30 г. па пытаньні „аб становішчы насьценгазэт і рабкораўскае работы ў горрайёне“ вымушан быў зазначыць наступнае: „Самакрытыка праз нізавы друк разгорнута вельмі слаба. Нават лепшыя газеты недастаткова рашучыя ў справе выяўленьня і выпукленьня хваравітых зьявішч і недахопаў як на вытворчасьці, так і ў грамадзкай рабоце. Маюцца асобныя выпадкі адкрытага зажыму самакрытыкі (электрастанцыя, аўтагужтранспарт, аб'яднаны злучок магільстых, фінансдзел, Бетдзяржбуд, ф.-ка „Труд“, „Двигатель“. Найбольш распаўсюджаныя мэтоды зажыму самакрытыкі — гэта скрытая форма (дробныя прыдзіркі, недалюбліваньне і інш.). Тормазам у справе разгортваньня самакрытыкі зьяўляецца несваячасовае рэагаваньне на заметкі, а часта і поўнае ігнораваньне, асабліва з боку адміністрацыі, а таксама ячэйкі, фабкомаў і інш. арганізацый (Акрсуд, „Двигатель“, Акрза, Палесдрук, „Просвет“, „Пролетарий“ і інш.).

Выхавальная работа сярод рабкораў вядзецца вельмі слаба. Рэдка склікаюцца нарады, сходы рабкораў; якасны склад рэд-калегіі ў значнай сваёй частцы не адпавядаў тым запатрабаваньням, якія стаяць перад газэтамі.

„Пол. Праўда“ 27. IX—29 г. у сваёй перадавіцы зазначыла: „Шэраг арганізацый слаба, альбо зусім не рэагуе на рабкораўскія заметкі. Маса заметак, пасыланых рэдакцыяй на расьсьледваньне — марнуецца ў ўстановах, часта на іх атрымоўваюцца казённыя адпіскі, нічога не робіцца, рэдакцыя бессэнсоўная. Пры гэтым становішчы самакрытыка сыходзіць на роўнае“.

Ісцэрктыўна „П. П.“, які аб'яўляў нізавы друк, у сваім артыкуле пісаў: „ні адна з гэтых прадыпрымаемых рэд-калегій не прадастаўлены са-

сабе. Рэдка дзе справаздача рэдкалегіі ставілася на ячэйцы“. На ф-цы „Просвет“ сэкратар парт'ячэйкі заявіў камісіі—„зачем вы сюда ходите, чего вы так часто обследуете нас“, гэта ў той час, калі на ф-цы напісаўшага ў насценгазэту ставяць у такія ўмовы, што ён больш ня хоча пісаць. На ф-цы „Х Кастрычнік“ рэдкалегія накіроўвае завкому заветку аб майстры, які сябе праявіў як стары прадпрыемца, а завком пастаўляе—„не прапускаць, занадта рэзка“. Прышлося сустрацца з такімі адказамі: „грош цена газете, когда она пишет об администрации“ (Шэйндлін, Аксуд).

Другі абследавацель т. Чухман адзначыў: „большая часть редколлегий не избрана рабочими, а назначена ячейками“; асабліва гэта адносіцца да савецкіх ячэек. Шмат выпадкаў заціску самакрыткі, бо-язьні пісаць у газэту. Нерэагаваньне на заветкі выклікае гутаркі,—„пишем, а что толку“.

Гэтыя факты, узятых на выбар з матар'ялаў камісіі ЦКК, сьведчаць аб тым, што самакрытка ў Гомельскай гарадзкой арганізацыі як на прадпрыемствах, так і па ўстановах,—разгорнута недавальняюча. Ня глядзячы на тое, што гарадзкі раённы камітэт за апошні час, у сувязі з чысткай, сам выкрыў шэраг зьявішчаў заціску самакрыткі, прыняў па ім рашэньні („Водосвет“, „Двигатель Революции“, Белдзяржтэатр і інш.), аднак лінія Райкому на разгортваньне самакрыткі была далёка нерашучая. У сваёй практычнай дзейнасьці Райком ня ўлічыў урокі 1928 г. па справе рабкора Любіна і сваімі недапушчальнымі паводзінамі, асабліва ў справе ячэйкі Скурзаводу і рабкора Дубава—аб'ектыўна тармазіў разгортваньне самакрыткі ў гарадзкой арганізацыі.

Нам здаецца зусім невыпадковым, што ў шмат якіх ячэйках гарраёну пры чыстцы партыі выкрыта гэткае недавальняючае становішча з самакрыткаю, менавіта гэтак няправільна вырашаліся рабкораўскія справы, што кампанія перавыбараў рэдкалегій дала недавальняючыя вынікі ў сэнсе характарыстыкі становішча самакрыткі ў нізавых зьвёньнях парт., проф. і грамадзкіх арганізацый раёну. Асабліва недапушчальна яшчэ таксама тое, што ўсе гэтыя ненормальныя зьявішчы адбываліся ў момант якраз самых настойлівых дырэктыв партыі аб рашучым разгортваньні самакрыткі і энэргічнай барацьбе з праявамі зацісканьня самакрыткі.

Зусім зразумела, што на ўсё гэта павінна была адказаць у першую чаргу парткіраўніцтва гарраёну, якое пагэтаму рашэньнямі ЦК і ЦКК ў сучасны момант абнаўляецца.

Нова-Беліцкая арганізацыя

Гэта—другая буйная партарганізацыя, якая працуе ў фабрычна-заводзкім раёне, пад бліжэйшым, непасрэдным кіраўніцтвам акругому. Паглядзімо, як тут разгорнута самакрытка.

Абследаваньне ячэек запалкавае ф-кі „Везувий“, лесазаводу „Колтуд“, сьпіртазаводу „Чырвоны Хэмік“ выявіла яўна недавальняючае становішча самакрыткі ў арганізацыі, моманты заціску і прасьледваньня за крытыку. Гэтыя недапушчальныя скажэньні, як і моманты праваопартуністычнае практыкі былі выкрыты толькі за апошні час, пры чым адначасова, гэта значыць у парадку кампаніі.

У яч. „Колтуд“ сярод ячэйкавага партыйнага актыву маецца надзвычайна вузкае разуменьне задач самакрыткі. Яе абмяжоўваюць толькі пытаньнем аб рабсьценкорах і насценгазэтах. Пры абгаварэньні гэтага пытаньня на 2-х партыйных сходах заводу „Колтуд“ былі

такія разважанні: „у нас дрэнна з самакрытыкай таму, што рабкоры паміж сабой не паладзілі“. На гэтых сходах кожны рабкор разбіраўся па костачках—хто ён такі, яго паходжаньне і г. д., а вось пры абгаварэньні на ячэйцы два тыдні таму назад дакладу аб чарговых задачах ячэйкі—пытаньне аб самакрытыцы зусім не закранаецца, бо „гэта па пляну будзе стаяць асобным пытаньнем“, як казаў сакратар ячэйкі Клімовіч. У спрэчках, як галоўны момант, стаіць пытаньне „есть ли у нас прямой, или косвенный зажим самокритики“ і выносіцца праект пастановы—„у нас у ячэйцы ні прамога ні косвёнага зажыму самакрытыкі няма“. У той час, калі ў ячэйцы і на прадпрыемстве гэта мела яўнае месца, успомнім справу рабкора Маркава. Супроць яго на глебе рабкораўскай дзейнасьці было арганізавана ганеньне і ўзьведзена клеветніцкае абвінавачваньне з інсцэніраваньнем судовае справы. Беспартыйнага рабкора Пашалыка, прыкладнага рабочага, які рашуча выкрывае недахопы на прадпрыемстве (выкрыў злачынства ў адным цэху), цкуюць, стварылі навакол яго недапушчальныя адносіны, пусьцілі чуткі, што ён сын былога абшарніка, што ён белы афіцэр, што ён шпіён з партбілетам, што ён лодыр і г. д. Тав. Пашалык прымушаны быў прасіць парт'ячэйку праверыць усе высунутыя супроць яго абвінавачваньні. Бюро ячэйкі вылучыла камісію, якая ўстанавіла, што абвінавачваньні ні на чым не абгрунтаваны, аднак, ня лічыла патрэбным яго рэабілітаваць, і ў гэтую справу прыйшлося ўмяшацца камісіі ЦКК.

У ячэйцы „Чырвоны Хэмік“ выяўлены яўны заціск самакрытыкі, неразуменьне сэнсу лезунгу партыі аб самакрытыцы. Прадстаўнікі бюро ячэйкі на пасяджэньні бюро РК выказваюць думку, „што дзякуючы гэтай самакрытыцы нам няма часу займацца работай, толькі тое і рабі, што разбірай заметкі“. АПА ячэйкі ў час чысткі пайшоў далей, кажучы, што „крытыка вашых рабкораў—гэта базарная крытыка“. Ход чысткі ячэйкі паказаў, што рэагаваньня на заметкі ня было, падыздзілі да паасобных заматак не па іх зьместу, а хто пісаў гэтую заметку. У спрэчках ставілі пытаньне — „з-за самакрытыкі мы ня можам брацца за сур'ёзную работу“, „заметкі, ня маючыя 100 проц. праўды, зьяўляюцца базарнай крытыкай“, „раз асьветлены факт не павінен больш асьвятляцца ў друку“, „у нас не рабкораў зажимаюць, а рабкоры зажимаюць“, „рабкораў баяцца і ім папусьціцельствуюць“. Усё гэта яскрава характарызуе аб тых скажэньнях, якія маюць месца ў ячэйцы. На гэтым-жа прадпрыемстве беспартыйнаму рабкору т. Міко стварылі недапушчальныя абставіны ў працы, чапляюцца, хочуць як-небудзь пазбавіцца ад яго. II, XII-29 а 6 гадз. увечары да яго прыходзіць нам. дырэктар Перавозчыкаў і кажа: „ты нешта хворы“. Ён атрымаў ідмоўны адказ. Перавозчыкаў паўтарае: „не, гэта я думаю, што ты п'яны“. Атрымаў ізноў адмоўны адказ. Нам. дырэктар пайшоў ад яго, падаслаў да рабкора Міко дырэктара заводу, старшыню аховы працы і тыя прычапіліся, што Міко п'яны. Прымусілі яго пайсьці на мэдыцынскі агляд, аказалася, што ён ня толькі ня піў, а нават ня шюхаў гарэлкі. Гэткімі мэтадамі спрабуюць кампроматаваць рабкора—грамадзкага работніка, і за ўсе гэтыя зьдзекі ніхто ніякае адказнасьці не нясе. Дзякуючы адсутнасьці кіраўніцтва рабкорамі з боку ячэйкі, рабкоры супроцьстаяцца часамі і правільным указаньням партыйнае ячэйкі. Заціск самакрытыкі ў ячэйцы стварыў глебу для праяўленьня праме працтыкі, правых настрояў сярод значнае часткі партыйцаў. Справа дайшла да таго, што на пасяджэньні бюро стала пытаньне аб дапамозе сакратару ячэйкі Каралейка скончыць пабудову свайго дому у 3 000 р. і бюро ячэйкі выносіць пастанову „прапановаць адміністра-

цыі выдаць Караленка цэглу і інш. матар'ялы". У выніку чысткі—бюро ячэйкі распушчана.

Ячэйка Комбінату. Тут былі выкрыты факты заціску, самакрытыкі і звальненне 2-х рабкораў—Астрэйкі і Склізьнёва—за крытыку недахопаў партыйца, кіраўніка работ—Лісоўскага (дзякуючы камісіі ЦКК, рабкоры цяпер адноўлены на працы). Акрамя гэтага, з боку прараба было яўнае ганенне і ціск усялякае крытычнае думкі рабочых, напрыклад, выразы: „когда ты бросишь вмешиваться не в свои дела? Брось мне указывать!“. Гэтае становішча пасеяла сярод рабочых боязкасць крытыкаваць, нават па пытанню самакрытыкі на рабочым сходзе ніхто не хацеў выказвацца, матывуючы тым, што „мы баімся звальнення з працы“. Ячэйка не рэагавала на гэтыя агідныя зьявішчы, больш таго, скаратар ячэйкі, будучы адначасова старшынёй рабачкому, без усялякіх падстаў аформіў звальненне 2-х рабкораў па лініі РКК.

Абследаванне ф-кі „Везувий“ і ўдзел у чыстцы 2-х ячэек таксама паказалі зусім недавальняючае становішча працы на фабрыцы, зрыў прамфініплану за I-ы квартал новага гаспадарчага году. Мацней загарвалі шкоднікі, кулацка-нэпманскі элемент, манахі, якіх трохі ёсць на прадпрыемстве. Партыйная арганізацыя ф-кі, якая налічвае 220 чалавек, комсамольцаў—120, не рэагуе як слід на факты антысэмітызму, якія ёсць. Ва ўпаковачным цэху распушчана бюро ячэйкі, заціск самакрытыкі, дапушчэнне п'янства на рабоце, у тым ліку і партыйцаў—нават і кіраўнікоў. На фанэрным заводзе выкрыты агідныя зьявішчы шкоднасці, аднак навакол іх, як і навакол недапушчальных скажэнняў на прадпрыемстве, ні райком, ні цэхячэйкі не мобілізавалі ўвагі партыйнага калектыву і рабочых мас. Культ-масавае праца сярод рабочых і работніц амаль не разгорнута. Усе гэтыя прычыны ў выніку даюць прарыв у вытворчай праграме за першы квартал.

Вынікі чысткі ячэйкі механічнае майстэрні ф-кі „Везувий“ кажуць аб наліччы шэрагу недапушчальных фактаў правае практыкі, асабліва па лініі жылбудаўніцтва, пабудовы ўласных дамоў (група сакратаў оў яч. ф-кі „Везувий“ пабудавалі свае дамы). Задачы самакрытыкі не ўвасемнены ячэйкай. Нават па справаздачы бюро ў час чысткі была вельмі нізкая актыўнасць (выказаліся—адзін член партыі і тры беспартыйных). Соцпаборніцтва не разгорнута, вытворчыя камісіі і нарады не працуюць. Бюро ячэйкі за слабую работу атрымала вымову.

Вынікі чысткі ўпаковачнага цэху таксама выявілі, што хваравітыя зьявішчы, якія мелі месца ў цэху (п'янства, заціск самакрытыкі, праўленне момантаў нацыяналізму), яшчэ ня зжыты. З боку бюро ячэйкі да апошняга часу былі моманты сьвядомага змазаньня самакрытыкі: „не стоит выносить сор из своей избы“. З боку сакратора ячэйкі Папсуевай была яўная пагроза крытыкуючаму таварышу: „яшчэ паглядзім, каму пападзе“. Замест разбору па сутнасці заматак—бюро ячэйкі шукала—*хто* пісаў. Насьценгазэта не сыгналізавала аб гэтых агіднасцях і толькі фіксавала заднім чыслом зверху ўскгтыя факты.

Абследаванне насценных газет, шмат—тыражнагазеты „Трускі“, праведзеная нарада рабсьценкораў—выявілі, што газеты зьяўляюцца фактычна бяспрытульнымі і бяззубымі, на асноўную масу заматак ніхто не рэагуе, асноўныя пытанні (сацпаборніцтва, чыстка партыі і інш.) яны асьвятлялі недавальняюча. Больш таго, ёсць факты зрыву 2—3 насценгазет на катна-мачальным цэху і на гэта ніхто не рэагававу. І вось рабкоры ў сваіх выступленьнях на нарадзе кажуць: „па вучоту ў нас рабкораў—40 чалавек, а запаўняюць газету—5—6, пры чым у парадку саборніцтва адзін сьценкор выклікае другога—хто больш напіша“. Бюро цэхячэек замест кіраўніцтва газэтамі таксама падрывае

іх работу, напрыклад: партыйка Сазонава расказвала: „у нас на с'ёмцы пралісалі аднаго члена бюро ў насыценгазэце, записка была правільная, але-ж бюро 4 разы збіралася, каб рэабілітаваць яго, і ўсё-ж далі няправільнае абвясненне“. „Напісалі пра другую партыйку Эстрыну, бюро таксама няправільна яе рэабілітавала“. Тут гібкасьць 100-процантная, а вось, каб наладзіць наогул рэагаваньне на запискі—гэтага няма.

Абсьледваньне ячэйкі Сьпіртазаводу і асобных спраў рабочых гэтага заводу рабкора Мяжэньнікава і групы рабкораў-партыйцаў—Качаноўскага, Фрыдлэндэра, Весалява, таксама сьведчыць аб скажэньні гэтай ячэйкай лёзунгу партыі аб самакрытыцы. Ня гледзячы на жорсткі вурок, які быў дадзены ячэйцы пры пераглядзе вышэйпамянёных спраў рабкораў, у ячэйцы і зараз маюцца настроі боязьні крытыкавань, моманты заціску. Бюро і зараз, баючыся памылкі, у пытаньнях крытыкі—ня кіруе. Пры разглядзе на бюро ячэйкі запискі аднаго беспартыйнага рабкора Гурына, зьмешчанай у „Пал. Пр.“, бюро зыйшло з правільнага шляху і замест абгаварэньня запискі па сутнасьці, перайшло на абгаварэньне рабкора, што гэта моў крытыка клясавага ворага, што гэта чужы элемент і г. д. Калі старшыня Праверкому т. Кузэн, прысутнічаўшы на бюро, выправіў памылку, то праз пару дзён сакратар ячэйкі Турчынскі „рэкамендуе гэтага рабкора Гурына для прыёму ў партыю, будучы ўнутрана яўна супроць яго, мотывуючы тым, што „я баюся, ён можа абвінавачваць мяне ў зажыме самакрытыкі“. Гэты паказчык „разуменьня“ лёзунгу партыі аб самакрытыцы, нават у сакратара ячэйкі.

Раённае кіраўніцтва Н.-Беліцы ня справілася з задачамі рашучага разгортваньня самакрытыкі. Больш таго, сваімі рашэньнямі аб выключэньні з партыі групы рабкораў-партыйцаў за пасылку калектыўнае запискі ў „Пол. Прав.“, райком стаў на шлях простага заціску самакрытыкі. Райком, у прыватнасьці сакратар райкому т. Віханаў, фактычна ўвёў у абман вышэйшыя органы, абвінавачваючы таварышоў у „групіроўцы“ і супроцьстаўленьні бюро, што адпала пры расьсьледваньні іх калектыўнае запискі. Дапушчэньнем-жа процэсу над рабкорам Мяжэньнікавым і Маркавым—райком пайшоў яшчэ далей, стаў на шлях разгрому самакрытыкі ў арганізацыі. Завяршэньнем права опартуністычнага кіраўніцтва Н.-Беліцкага РК, як вядома, зьявілася недапушчальнае абвінавачваньне па адрасу ячэйкі жал.-дор. палка ў „левым загібе“, у той час, калі гэта ячэйка зусім правільна, на-бальшавіцкаму рэзка, крытыкавала і патрабавала пераабраньня раённага кіраўніцтва, якое дапусьціла ў сваёй дзейнасьці шэраг скажэньняў партыйнае лініі.

Залінейны раён

Мы ня спыняемся падрабязна на характарыстыцы разгортваньня самакрытыкі ў гэтай буйной пролетарскай частцы Гомельскай акруговай партарганізацыі, бо рашэньні Бюро ЦК КП(б)Б аб становішчы Залінейнага раёну, аб прарывах клясавае лініі і опартуністычных памылках у Залінейнай арганізацыі яскрава сьведчаць аб зусім нездавальняючым становішчы самакрытыкі ў арганізацыі.

У галоўных майстэрнях самакрытыка была заціснута, супроць рабкораў вялося цкаваньне, актыўных рабкораў, якія протэставалі супроць скажэньняў і заціскаў, аддавалі пад суд, кваліфікавалі, як вар'ятаў, злодзеяў, бузацёраў і г. д. У ячэйцы працасьветы лепшую частку настаўніцтва, якая сьмела і рэзка крытыкавала агідныя злачынствы і скажэньні, вельмі часта цкавалі, абвінавачвалі ў склочніцтве.

разлажэнні і г. д. Кіраўніцтва ня здолела стаць на чале самакрытыкі і забяспечыць яе шырокае разгортванне „ня гледзячы на асобы“. Кіраўніцтва не прыслухоўвалася да сыгналаў, якія чуліся з асобных вучасткаў работы. На фронце разгортвання самакрытыкі ў Залінейнай арганізацыі было яўнае скажэнне лініі партыі, што, нажаль, да апошняга часу грунтоўна яшчэ ня выпраўлена.

Д о б р у ш

Чыстка колектыву—„Герой працы“ ў Добрушы праведзена гамісіяй ЦКК. Сход актыву па пытаннях самакрытыкі, азнаямленне з матар'яламі—таксама паказваюць аб зусім слабым разгортванні самакрытыкі і дрэнным рэагаванні на крытыку мас у Добрушы.

Добруская партыйная арганізацыя яшчэ ня вышла з таго крызісу, у якім яна аказалася ў мінулым годзе (вядомыя антысэміцкія справы). Чыстка 2-х буйнейшых цэхаў выявіла настроі боязні крытыкаваць, налічча момантаў заціску крытыкі, дзякуючы гэтаму на фабрыцы ня выкананы прамфінплан за 1-ы квартал, ёсць і вялікае паслабленне ў правядзенні соцпаборніцтва (апошні зрыў канфэрэнцыі ўдарных брагад). Некалькі ўдарнікаў заявілі аб выхадзе з ударных брыгад, дзякуючы нячуласці, бюрократычным адносінам адміністрацыі да рацыяналізатарскіх мерапрыемстваў рабочых, усё гэта сьведчыць аб наліччы на сёнешні дзень старых закасыцянелых метадаў профэсійнальнае работы, зусім нездавальняючае разгортванне масавае работы як па свайму зместу, так і па ахолу рабочых.

Чыстка таксама выявіла налічча шматлікіх фактаў праяўлення правае практыкі сярод камуністых—парушэння ўнутрыпартыйнае дэмакратыі.

Адсутнічае ўсялякая работа з рабкорамі і сьценкарамі. Рабкор Сударыкаў у спрэчках на сходзе актыву кажа—„самакрытыка памерла, засохла, яе ў нас у Добрушы пахавалі“.

Старшыня камісіі па чыстцы т. Бескаравайны заявіў, што „ў Добрушы ня толькі ўшчамленне самакрытыкі, а ёсць трывожныя сыгналы сямейнага затушоўвання самакрытыкі. Рабкоры пішуць аб недахопах на вытворчачыці, на іх ніхто не рэагуе“.

На ячэйцы ст. Добруш беспартыйны рабочы пытае ў сэкратара ячэйкі: „Што такое соцьялізм?“ Сэкратар адказвае: „Соцьялізм гэта гое, калі ты 80% заробку аддасі грамадзе, а 20% заставіш сабе“. Варта было беспартыйнаму рабочаму не паверыць адказу сэкратара, як той праявіў грубасць. Калі беспартыйны рабочы ў час чысткі ячэйкі ўказваў на аднаго камуністага аб яго сувязі з кулакамі, дык пасля чысткі ён яму заяўляе: „я от тебя потел, но ты от меня в 50 раз больше попотеешь“. Мэтод глушэння самакрытыкі выяўляецца нават і на самой чыстцы.

У Добрушы неяк атрымалася так, што 2 рабкоры засталіся па-за партыйй (выключылі) фактычна за крытыку аднаго АКК аднавіла, а другога—выключыла, пры чым выключэнне гэтага другога рабкора Дзянічанка праходзіла праз галаву ячэйкі, непасрэдна яго выключыла бюро колектыву за тое—„что он противопоставлял линию партии в цеху, выносил целый ряд склок в цеху и цехпартячейке, давая этим возможность чуждым элементам дискредитировать отдельных членов партии“.

АКК пайшла далей колектыву, чна выключыла яго за „подсигивание членов бюро партколлектива“ (выкрыванне іх п'янства); „возведение против них необоснованных обвинений, в целях дискреди-

тацин, за то, што прынёс секретарю ячэйкі на квартиру водку і они вместе выпілі" (секратар ячэйкі застаўся і ў партыі і секратаром ячэйкі), "што он подговаривал исключенного члена партии апеллировать в ОКК о том, что его исключили за самокритику" (!). А вось галоўнае абвінавачванне: "при разборе дела на парттройке подтвердилось и выяснилось, что *т. Дениченко использовал каждую ошибку в работе ячейки с тем, чтобы дискредитировать руководство ячейки*" (якое "злачынства"!). Вось за якія "крымінальныя злачынствы" аказаўся выключаны з партыі т. Дзянічэнка. У справе аказаўся яўна фальшывы дакумант аднаго райкому аб тым, што ён быццам быў зняты з працы за п'янства і за грубыя адносіны да насельніцтва, у той час, калі другія дакументы мясцовых арганізацый кажуць аб адваротным.

АКК пры разглядзе справы напэўна ня чытала вылісу з пратаколу бюро калектыву ад 10-III-29 г., дзе кіраўнікі, у тым ліку і секратар райкому Валюкевіч, зусім не на партыйнаму ставілі пытаньне, напрыклад: "т. Дениченко считает себя больше рабкором, чем членом партии", "если замечает ненормальности или ошибки у товарища, никогда не скажет на бюро коллектива, а будет ходить и хныкать, что ему больно смотреть на это, как рабкору". Дырэктар заводу Арндт кажа— "т. Дениченко считает себя только рабкором, а забывает, что он член партии. По моему, зажима нет, а у него выходит зажим". АКК гэта праглядела, а ў абвінавачваньні Дзянічэнка пры выключэньні яго з партыі зафіксавала: "не выполнил директивы ячейки о проведении на заседании фракции редколлегии стенгазеты председателем т. Тресковского вместо исключенного из партии Курилина" (таксама рабкор быў выключаны з партыі, зараз адноўлены АКК): "не представил в ячейку протокола фракции редколлегии и тенденциозно там составлял протокол о гонении на него как на рабкора" (пратакол быў складзены ўсёй фракцыяй, дзея пасылкі ў "П. П."). Гэткія адносіны да Дзянічэнка адштурхнулі яго ад партыйнае арганізацыі і ён захварэў. Рашэньне аб выключэньні яго з партыі ЦКК было перагледжана і ён адноўлены ў правах члена партыі; шэраг таварышоў у зьвязку з яго справай прыцягнуты да партадказнасьці.

Р э ч ы ц а

Рэчыцкія справы выкрыты акруговымі партарганізацыямі, *але выкрыты надзвычайна позна*, тым часам як сыгналізацыі ў рабкораўскіх заметках былі куды раней. Пярэвы ў Рэчыцы таксама сьведчаць аб нездавальняючым разгортваньні самакрыткі, аб дапушчэньні шэрагу грубейшых скажэньняў лёзунгу партыі і простага заціску самакрыткі на буйнейшых прадпрыемствах акругі.

Некаторыя прыклады: "На фабрыцы "Днепр" бюро цэхпартячэйкі майстэрні патрабавала прыцягнуць да партадказнасьці рэдактара насьценгазэты за тое, што ён зьмясьціў выкрываючую заметку на члена партыі без узгадненьня гэтага пытаньня з бюро партячэйкі. Парткалектыву не рэагаваў на заявы рабкораў аб зацісканьні самакрыткі на ф-цы. У калектыве была ўстаноўка контраляваць усе бяз выключэньня заметкі да іх зьмяшчэньня ў газэце. Секратар парткалектыву т. Фрэйдлін, інфармуячы бюро аб рашэньнях цэхпарт'ячэйкі па контролю заметак на куністых, заявіў: "это решение, официально надо отменить, но на практике его надо проводить", гэта заява была прынята як партыйная ўстаноўка. Рабочаму Стрэл-

чанка за напісаную заметку на комуністага, якая цалкам пацьвердзілася, вынеслі вымову на рабочым сходзе і прапанавалі: „Ня бузіць на ўвесь цэх“. Выступленьне супроць сакратара парткаляктыву кваліфікавалася як падрыў партыйнага кіраўніцтва, як паход супроць адказных працаўнікоў, супроць лініі партыі (?). Калі член партыі Смалякоў напісаў заметку пра сакратара партколектыву пад загалоўкам „Лакіраваныя комуністы“, дык за гэта патрабавалі выключэння Смалякова з партыі, ацэньвалі гэта, як троцкізм, больш таго, за гэту заметку рабкора аддалі пад суд.

Па заводу „Інгэрнацыянал“—былы дырэктар заводу (Зелянкоўскі) на просьбу прыбыўшага чырвонаармейца прыняць яго на завод адказаў—„мне рабкору не нужны“, а справа ў тым, што брат гэтага чырвонаармейца Дзянічэнка быў рабкорам на гэтым заводзе. Загадчык цэхам Ганчарэнка адказвае на заметку, якая была напісана пра яго:—„Дал бы в рожу, чтобы больше не писали“.

Гав. Разумаў у адным артыкуле, пад загалоўкам „Рабкор в осаде“, апісвае шлях аднаго найбольш актыўнага рабкора з Рэчыцы—Місюкова. Гэты рабкор (член фабкому, старшыня вытворчае камісіі, старшыня ячэйкі Аўтадору, член Праўленьня Жылтаварыства) вядзе шэфскую працу на вёсцы. Здаецца, яму павінны былі дапамагчы.—Дык куды? „Обиженные партийцы“ пачынаюць зьбіраць усялякія плёткі пра Місюкова—пускаюць хлусьлівыя чуткі аб тым, што брат яго расстрэляны за бандытызм, што сам ён дзесьці прадаваў соль, што яго дзесьці судзілі, што ён падхалім, кар’ерыст, хабарнік, склочнік і растратчык. Цэлы вечар судзілі Місюкова на бюро ячэйкі за заметку, напісаную ім у „П. П.“ у прысутнасьці прадстаўнікоў райкому Саланца і Ўзьдзінскага, прычым заметку ніхто аправергнуць ня мог, аднак яму за гэтую заметку вынеслі вымову. Гэта рашэньне было нязначнай большасьцю прынята сходам.

Глушыцелі потым пачалі дзейнічаць далей. Чым больш вострай была крытыка рабкора Місюкова, тым больш вострай становіцца цікаваньне рабкора. У насцьценгазэце зьявіліся заметкі членаў партыі пад загалоўкамі „Кар’ера Місюкова“, „Місюк на аўтадораўскія ўзносы купляе сабе ложак“, пачаліся размовы на заводзе, што яго грэба зволіць, пачалі зьбіраць матар’ял супроць яго... І толькі камісія АКК РСІ на працягу тыдню змагла разьвязаць клубок і адвесьці ўдар, які быў занесены над галавой рабкора. Рабочыя далі самы лепшы водзёў Місюкову ў часе расьсьледваньня яго справы.

Вось як у Рэчыцы распраўляліся з крытуючымі!

Пытаньні самакрытыкі і акруговае парткіраўніцтва

Аб тым, як у Гомелі падыходзілі да вырашэньня *рабкораўскіх спраў*, досыць шырока ўжо асьвятлялася ў нашым друку (пастановы ЦКК па справах рабкораў Межэньнікава, Маркава, Дубава, Гаўрылава, Заікі, Дзянічэнка і інш.

Няверная ўстаноўка парткіраўніцтва наконт „чыстай самакрытыкі“, за якую, бясспрэчна, з радасьцю прагаласуюць правыя опартуністыя, стварыла спрыячую глебу для расправы з найбольш перадавымі і актыўнымі рабкорамі з боку глушыцеляў самакрытыкі. Замест бязьлітаснае барацьбы з апошнімі, асноўны ўпор быў зроблены на вышукваньне „клясавага ворага“ сярод рабкораў, на фактычную барацьбу з перадаваю часткаю рабкораў. Узьнік цэлы шэраг спраў па абвінавачваньню рабкораў у політычных групоўках, накіраваных супроць

парткіраўніцтва і за падрыў вытворчасці (справа рабкораў сьпірта-заводу і гарбарні). Былі сфаірыкаваны абвінавачваньні на рабкораў у хуліганстве і чубараўшчыне (справа рабкораў Міркава і Мяжэньнікава). З мэтай дыскрэдытацыі рабкораў супроць іх шгучна фабрыкаваліся беспадстаўныя абвінавачваньні ў антысэмітызьме (справа рабкора Гаўрылава), такія недапушчальныя і ганебныя мэтоды ўжываліся для барацьбы з рабкорамі, а гэта значыць і для глушэньня самакрыткі. У Гомелі справа дайшла нават да таго, што рабкоры імкнуліся пакончыць самагубствам (справа рабкора Ліндэнбаўма).

Адносна ролі АКК, разгортваньні самакрыткі трэба адзначыць, што ў зьвязку з гэтым пытаньнем *Прэзыдыум ЦКК прызнаў дзейнасьць АКК нездавальняючай*. За дапушчэньне ў рашэньнях па рабкораўскіх справах, грубых парушэньняў лініі партыі аб самакрытцы, за слабасьць у барацьбе з глушыцелямі самакрыткі *АКК акрамя гэтага абвешчана вымова*. Прэзыдыум ЦКК канстатаваў, што прыняцьцем шэрагу памылковых рашэньняў па рабкораўскіх справах, сваёю нераўнадушасьцю і нясьмеласьцю ў барацьбе з глушыцелямі самакрыткі, няўмешваньнем у справе неабгрутованых рэпрэсій праз суд супроць асобных рабкораў—АКК аб'ектыўна садзейнічала ўзмацненьню бюрократычных элемэнтаў, накіраваных супроць самакрыткі і ў гэтых адносінах АКК ня выканала пастаўленых партыяй задач".

Нявыразная лінія АК і АКК у пытаньнях самакрыткі адбілася на практыцы газэты *"Полеская Правда"*. Газэта з-за боязьні "левых загібаў" і "перахлёстваньняў" аказалася няздольнай сьмела і рашуча паставіць рад баявых пытаньняў па барацьбе з праваопартуністычнымі скажэньнямі, па сапраўднаму разгортваньню самакрыткі "ня гледзячы на асобы". Газэта страціла свой твар, як кіруючы друкаваны партыйны орган.

Калі ўнікнуць у створаную ў Гомелі абстаноўку фактычнага заціску самакрыткі—нам будзе зусім зразумела, чаму меў месца ў арганізацыі шэраг іншых буйных політычных памылак і прарываў.

Мы вышэй закранулі ўжо пытаньне аб праявах праваопартуністычнае практыкі, калі капіталістычныя элемэнт з санкцыі Акрвыканкому і Нова-Беліцкага райкому імкнуліся аўладаць асобнымі вучасткамі сампрамкоопэрацыі (справа аб пабудове каніфольнага заводу пры дапамозе прыватнага капіталу). У Гомельскіх *фінорганах* мелі месца ня менш выразныя ўзоры праваопартуністычнае практыкі, як недаабкладаньне кулацкіх г.спадарак, недаабкладаньне прыватнага сэктару, грубыя скажэньні клясавае лініі і яўныя злачынствы упадаючай практыцы шэрагу раённых фінорганаў, як недаабкладаньне прыслужнікаў рэлігійных культаў, недапушчальнае становішча са спажываньнем падатку з тылаапалчэнцаў і г. д. У практыцы *судовых органаў* выкрыты рад фактаў грубых скажэньняў клясавае лініі (па падатковых справах). Суд не даацаніў соцыяльнае небясьпечнасьці супраціўленьня капіталістычных элемэнтаў нашаму разгорнутаму соцыялістычнаму наступленьню і ў цэлым шэрагу выпадкаў, скажаў клясавую лінію мяккімі прысудамі па справах гандляроў і нэчманаў. Гомельскія судовыя органы не разгарнулі рашучае барацьбы з бюрократызмам і цеганінай, з глушыцелямі самакрыткі. Наадварот, акрсуд і прокуратура сталі на зусім няправільную, грубапамылковую пазыцыю пры прывязваньні ганебных процэсаў супроць рабкораў (справы т. т. Маркава і Мяжэньнікава). Судовыя органы спынялі па "немэтазгоднасьці" цэлы рад спраў аб бюрократызме і цеганіне. І ў гэты час Гомельская АКК, заслухаўшы даклад пракуратуры, ухваліла яўна опартуністычную рэзолюцыю, у якой моўчкі абышла пытаньне аб кляса-

вай лініі судовых органаў, замяніўшы канкрэтныя дырэктывы ў гэтым напрамку опартуністычным адвакацкім тэрмінам „аб прававых нормах сялянства“.

Нерашучае і незадавальняючае разгортванне самакрытыкі стварыла спрыяючую глебу для скажэнняў лініі партыі і на іншых вучастках работы. Зброя пролетарскія самакрытыкі ня была накіравана супроць тых, хто скажаў лінію партыі ў *нацытаньні*. У арганізацыі былі яўныя скажэнні ў пытаннях нацыянальных узаемаадносін, калі паліць ільдаі барацьбы з антысэмітызмам глушылася самакрытыка, змазваліся праявы яўрэйскага шовінізму (раісаюз). Увага партарганізацыі была незадавальняюча мобілізавана на барацьбу з беларускім нацыянальным дэмакратызмам. Нерашуча выконваліся дырэктывы партыі аб беларусізацыі. У цэлым шэрагу выпадкаў не прыводзілася барацьба са скажэннямі нацыянальнае палітыкі, якія насілі яўна вяліка-дэяржаўны русацыйскі характар.

У ходзе абсьледваньня ЦКК былі выяўлены недапушчальныя *факты сямейнасьці і кругавога кіраваньня*, у выніку чаго асобныя партыйцы, ня варгыя быць членамі партыйных кіравальных органаў, трапілі ў члены бюро акруговага камітэту партыі (справы Херомінскага і Касавага). Аб маючыхся кампрамагуючых матэрыялах па гэтых партыйцаў у Гомелі доўга маўчалі і толькі ў прысутнасьці камісіі ЦКК было вырашана пытаньне аб вывадзе гэтых партыйцаў са складу бюро акруговага камітэту партыі.

Мы паўтараем: усе гэтыя зьявішчы ў Гомелі адбыліся таму, што ў партарганізацыі сапраўдная дзейная самакрытыка, ня гледзячы на асобы, была разгорнута зусім незадавальняюча.

Мы цяпер ужо ведаем, як у Гомелі за рэзкую і правільную крытыку праяў правага опартунізму на практыцы—штучна прышываліся ўхілы. Калі ячэйка чыгуначнага палка выступіла з рэзкаю крытыкаю праваопартуністычнае лініі Нова-Беліцкага райкому партыі (справа аб пабудове каніфольнага заводу), то сэкратар АК КП(б)Б т. Малаковіч на пленуме акругкому (лістапад 1929 г.) абвінавачваў ячэйку і сэкратара ячэйкі ў „левых заскоках“. Гэткія-ж недапушчальныя адносіны з боку сэкратара АК былі ім праяўлены і да іншых таварышоў, якія крытыкавалі памылкі акруговага парткіраўніцтва.

Вось як ацэньвае гэтыя факты Ц. О. „Правда“ у перадавой партаддзелу ад 3 лютага г. г.:

„Опартуністы заўсёды крычаць аб „свабодзе крытыкі“. Але як толькі ен сам становіцца на чале кіраўніцтва, дык тут-ж і бязлітасна раськраўляецца з тымі, хто на справе рэалізуе лёзунг партыі аб самакрытыцы. Для опартуністага бальшавіцкая самакрытыка сьмерці падобна. Вось чаму раепнае кіраўніцтва, сумесна з акр. КК выключае рабочых з партыі за тое, што яны ўтрох даюць допіс у газэту.

Правы опартуністы, стоячы ля кіраўніцтва, абвінавачвае ў трэцкізьме членаў партыі паслядоўна праводзячых у жыццё лінію партыі. Опартуністыя высюўваюць абвінавачваньне ў трэцкізьме супроць таварышоў, што стаяць на пазыцыі партыі, для таго, каб з імі расправіцца. Такі мэтод па сутнасьці практыкаваўся Гомельскім партыйным кіраўніцтвам“. Нам, здаецца, што ненагрэбна дадаваць да гэтае характарыстыкі Гомельскага парткіраўніцтва¹⁾.

¹⁾ Рашэньнем аб'яднанага пасяджэньня Бюро ЦК і прэз. ЦКК ад 10-ІІ—1930 г. Малаковіч па асабістай просьбе вызвалены ад абавязкаў сэкратара Гомельскага АК.

Апісаныя тут буйныя політычныя памылкі і прарывы, якія былі дапушчаны кіраўніцтвам Гомельскае арганізацыі КП(б)Б, яшчэ і яшчэ раз падкрэсьліваюць, куды можа прывесці нерашучае і нездавальняючае выкананьне дырэктыў партыі аб самакрытыцы. Гэтыя прарывы яшчэ і яшчэ раз падкрэсьліваюць патрэбнасць упарта, настойліва і бязьлітасна змагацца з усялякімі скажэннямі баявога большавіцкага лезунгу партыі аб разюртваньні дзейнае пролетарскае самакрытыкі „ня гледзячы на асобы“, бо без самакрытыкі немагчыма мобілізацыя ўсіх сіл партыі і рабочае клясы на вырашэньне грандыёзных задач сацыялістычнага будаўніцтва і выкэрчоўваньне рэштак капіталізму у нашай краіны.

Аб становішчы самакрытыкі ў Віцебскай партарганізацыі

Самакрытыка—асноўны мэтад усяе нашае працы

Адозва ЦК УсеКП(б) да ўсіх членаў партыі, да ўсіх рабочых па пытаньні аб самакрытыцы асабліва яскрава адзначае і падкрэсьлівае вялізарнае значэньне самакрытыкі, як аднаго з важнейшых *метадаў* уцягненьня рабочых мас у соцыялістычнае будаўніцтва („задачи реконструктивного периода не могут быть решены без самого смелого, самого решительного, самого последовательного вовлечения масс в дело социалистического строительства, проверки и контроля со стороны этих миллионных масс всего аппарата его очищения от негодных элементов“).

Вось гэтага значэньня самакрытыкі далёка яшчэ не разумеюць парторганы на мясцох. Досыць часта разумеюць самакрытыку, як такую дырэктыву, якую варта прапрацаваць на агульным партыйным, ці профсоюзным сходзе—і кропка. А што самакрытыка—асноўны мэтад штодзённае працы масавых арганізацый—гэта неяк забываецца, выпускаецца. Пагэтаму правільна рабочыя адзначылі (і на швэйнай фабрыцы „Прафінтэрн“, панчошнай і інш.), што „ў нас самакрытыка тады, калі хто-неоудзь прыяжджае з цэнтру і ставіць гэтае пытаньне на абгаварэньне“. У кожнае паўгодзьдзе арганізуюцца вечары самакрытыкі, на якіх адзначаецца шмат недахопаў, якія павінны былі зжывацца штодзённа, прымаецца добрая, гучная рэзолюцыя аб разгортваньні самакрытыкі, а назаўтра забываюць аб усім, ніхто не займаецца рэалізацыяй дадатных прапаноў рабочых і адхіленьнем адмоўных бакоў у працы прадпрыемства, якія выяўляюцца на вечарох самакрытыкі і наогул маюць месца на прадпрыемствах. Таму лёзунг самакрытыкі набывае нейкае абстрактнае значэньне, замест таго, каб прапітаць ёю ўсю работу партыйных, профэсійных і савецкіх арганізацый. Неразуменьне самакрытыкі, як *метаду* работы, прыводзіць да таго, што не вядзецца фактычна барацьбы з опартунізмам на практыцы, з бюрократызмам. Уяч. Віцебскага гар. камітэту ўзаемадапамогі бязумоўна ёсьць добрыя рэзолюцыі супроць правага ўхілу і барацьбы з ім. Уся бяда толькі ў тым, што памянёны камітэт у сваёй практычнай штодзённай працы яскрава ажыццяўляў правую тактыку, а ячэйка гэтага ня бачыла, ня глядзячы на рэзолюцыю, якую яна прыняла супроць правага ўхілу. Чаму так здарылася? Таму, што самакрытыка ў гэтай установе (зноў такі мелася добрая рэзолюцыя і аб самакрытыцы) ня толькі ня была разгорнута, а была ў загоне. Спробы некаторых супрацоўнікаў пакрытыкаваць дзейнасьць камітэту, яго недахопы праз насьценгазэту, расцэньваліся, як „спробы варожых элемэнтаў скарыстаць насьценгазэту, каб падар-

ваць аўторытэт рабочага вылучэнца", пасля гэтага газета ня выходзіла некалькі месяцаў, матар'ял хаваўся рэдактарам газеты (беспартыйная жанчына) пад падушкаю і на гэта агіднае з'явішча ніхто не рэагаваў у свой час.

Ячэйка нарсувязі на працягу году нічога абсалютна не рабіла, прадстаўляла сабою сваеасаблівае парожняе месца і ніхто не заікнуўся аб гэтым—бо самакрытка была ў загоне.

У яч. лекавых устаноў існавала сямейнасьць, пакрывацельства недахопаў друг за другам—гэта выцякала з неразуменьня лёзунгу самакрыткі, бо кіраўнік установы, растлумачваючы дырэктывы партыі, абавязкова патрабаваў ад кожнага выступаўшага з самакрыткай—аб асобах менш за ўсё гаварыць, а аб недахопах установы ў цэлым, прычым абавязкова даваць канкрэтныя мерапрыемствы, як зжыць гэтыя недахопы. Пагэтаму пра асобы маўчалі, гэта і ёсьць, як быццам, крытка „ня глядзячы на асобы", маўчалі і аб агульных недахопах установы,—ня ўсякі можа адначасова з крыткай недахопаў, якія ён бачыць простым вокам, даць і пранановы, як зжыць гэтыя недахопы. Можна было-б прыводзіць яшчэ шмат прыкладаў з дзейнасьці паасобных ячэек аб неразуменьні самакрыткі, але хопіць і гэтых. Чыстка вясковых і савецкіх ячэек у Віцебскай партарганізацыі паказала, што амаль няма ніводнае ячэйкі, дзе не скажаліся-б дырэктывы партыі аб самакрытцы, ці ў лепшым выпадку—самакрытка не разгорнута, як сьлед.

Асноўны вывад, які можна зрабіць з вышэйсказанага, у тым, што у сучасны момант партарганізацыі, якія не зразумелі, што самакрытка зьяўляецца асноўным мэтам усяе нашае работы, ня змогуць выконваць вялізарных задач, пастаўленых партыяй у справе рэканструкцыі ўсяе нашае гаспадаркі.

Дарэмна будуць прымацца гэтымі партарганізацыямі гучныя рэзолюцыі аб барацьбе з опартунізмам усіх колераў („правым" і „левым"), аб барацьбе з бюрократызмам, усё гэта застанеца на паперы, калі самакрытка ня будзе ўзьнята на належную вышыню, калі ўсе партыйныя, а за імі профсаюзныя, коопэрацыйныя і савецкія органы не перабудуюць форм і мэтодаў свае працы.

Ступень ажыццяўленьня лёзунгу самакрыткі, пры правярцы на тым ці іншым прадпрыемстве, установе, арганізацыі трэба ацэньваць не таму, колькі раз былі зроблены даклады, ці прыняты рэзолюцыі, а наколькі палепшана праца ўстановы, прадпрыемства, арганізацыі, наколькі ўцягнуты шырокія масы ў працу, наколькі адхілены недахопы, паказаныя імі, наколькі павялічылася вытворчасць працы.

Для разгортваньня самакрыткі трэба скласьці належныя ўмовы

Акрамя зразуменьня таго, што самакрытка зьяўляецца асноўным мэтам працы партыйных, профэсійных і савецкіх арганізацый, неабходна яшчэ забясьпечыць ва ўсёй сыстэме працы гэтых органаў належныя ўмовы для разгортваньня самакрыткі, бо „дарэмна крычаць аб самакрытцы", калі для разгортваньня яе ня будуць зложаны спрыяючыя ўмовы, ня будзе забясьпечана дзейнасьць самакрыткі. Галоўнай умовай для разгортваньня і садзейнічання самакрыткі, як гэта адзначаюць дырэктывы ЦК УсеКП(б)—зьяўляецца захаваньне *ўнутрыпартыйнай і профэсійнай дэмакратыі*: „только последовательно проведенная внутрипартийная и профсоюзная демократия подлинная выборность партийных и профсоюзных органов, полная возможность смещения любого секретаря, любого бюро, комитета и т. д. создает постоянный контроль масс, сможет снять бюрократические

наросты с нашего аппарата и уничтожить возможные проявления бюрократического зажима, компанейской „круговой поруки“, чиновной угодливости, самодурства, забвения интересов масс и мещанской успокоенности. Вне этих мероприятий лозунг самокритики превратится в бумажную отписку, которая лишь скомпрометирует в глазах масс и этот лозунг, и руководство партии, и самое партию“.

Некоторые парторганизации и партийцы наступают наперекор гэтым дырэктывам. Яскравым прыкладам грубага парушэння дырэктыў партыі аб унутрыпартыйнай дэмакратыі паказвае нам практыка Сураскага РК КП(б)Б у адносінах да вытворчае ячэйкі картон. ф-кі імя „Вароўскага“ і дзейнасць самое ячэйкі. На працягу цэрагу гадоў там змяняўся адзін сэкратар за другім. Гэты факт прыводзіўся працаўнікамі Сураскага РК, каб давесці, якія дрэнныя і мала выхаваныя партыйцы і наогул рабочыя на фабрыцы, якія ня любяць прысланых сэкратароў ячэйкі і выжываюць іх. Пры больш блізкім азнаямленні з фактамі аказалася, што рэальны камітэт на працягу апошніх гадоў праяўляў выключнае адміністраванне і верхаглядства ў кіраўніцтве ячэйкай. Досыць азначыць толькі той факт, што партыйка выбрала у сэкратары аднаго таварыша, а РК наперакор ячэйцы адклікае яго, дае яму яшчэ вымову за „абранне“ і прысылае новага таварыша. Гэта-ж самое адбылося і з выбарам у фабком. Супроць аднаго таварыша ў фабком выказалася большасць ячэйкі, а РК, каб захаваць „честь мундира“, катэгорычна навязвае гэтую кандыдатуру, партыйцы падпарадкоўвацца, але-ж на агульным сходзе рабочых кандыдатура прывалываецца і такім „парткіраўніцтвам“ бязумоўна быў падарваны аўтарытэт партыі ў цэлым.

Натуральна, што пры такім грубым парушэнні дырэктыў партыі аб унутрыпартыйнай і профсаюнай дэмакратыі ўмоў для разгортвання самакрытыкі ня толькі ня было, а наадварот, на гэтым прадпрыемстве быў выключны запіск самакрытыкі і праследванне за самакрытыку.

У Вышэцкай ячэйцы (Межынская райпартарганізацыя) быў такі выпадак, калі пры выбарах бюро ячэйкі ў прысутнасці сэкратара РК (мінулага складу) была абрана канд., якую не падтрымліваў сэкратар РК, то апошні пускаецца на „трюк“, парушаючы статут партыі: дае права голасу прысутнаму канд. партыі, але калі кандыдат партыі таксама не падтрымаў сэкратара РК, ён пазбаўляе яго голасу, а сам галасуе і, урэшце, усё-ж такі праводзіць тую кандыдатуру, якую сам выставіў. Аўтарытэт РК такім чынам выратоўваецца. Па прастаце душы, гэты сэкратар РК думае, што ён выконвае дырэктывы партыі, а ня груба парушае іх. З такім, досыць „спрошчаным“ разуменьнем парткіраўніцтва, бязумоўна, трэба весці самую рашучую барацьбу.

Дырэктывы партыі гавораць аб замене ў любы час любога сэкратара і бюро камітэту, якія не апраўдалі сябе, абюрокраціліся і г. д. Тымчасам, амаль усім няма такіх прыкладаў, каб па ініцыятыве мас і самі масы былі пняты той ці іншым працаўнік, падарваўшы даверце мас. У большасці такіх выпадкаў працаўнік „здымаецца“ ціхенька, без шуму (а гэта значыць без шырокага і актыўнага удзелу мас) і добра, калі ён не пасылаецца на больш адважную працу, а ў большасці выпадкаў бывае наадварот—высоўваецца на яшчэ большую працу, чым да гэтага часу.

Між іншым, захаванне ўнутрыпартыйнае дэмакратыі патрабуе, каб масы, якія ўдзельнічалі ў выбарах тако ці інш. працаўніка, павінны прымаць удзел і ў зняцці яго.

Дзеля таго, каб крытыка не абярнулася ў „балталёгію“, трэба забяспечыць сваячасовае рэагаванне на самакрытыку і рэалізацыю тых

прапаноў, якія ўносяцца ў парадку самакрытыкі. Практыка і факты паказваюць, што ў гэтай частцы справа абстаіць вельмі агідна, формальна і бюрократычна.

Паколькі гэта носіць да апошняга часу масавы характар, трэба вакол гэтага скласці такую думку, што несваячасовае рэагаваньне з боку адміністрацыі, профсаючных і партыйных органаў павінна разглядацца аб'ектыўна, як саботаж, як нежаданьне садзейнічаць разгортваньню самакрытыкі, у не залежнасьці ад таго, як і што думае тэй ці іншай адміністрацыі, ці прадстаўнік адпаведнае арганізацыі на конт гэтага.

Асабліва дрэнна абстаіць справа з рэагаваньнем на газэтныя заметкі (насьценгазэты і шматтыражныя на прадпрыемствах). Нідзе ня знойдзена на абсьледваных прадпрыемствах і ўстановах, каб была якая-небудзь сыстэма па рэагаваньню на газэтныя заметкі і наогул на прапановы рабочых.

Некаторыя посьпехі мы маем толькі ў галіне рэалізацыі прапаноў рабочых праз вытворчыя камісіі і нарады, дзякуючы таму, што вакол гэтага пытаньня за апошні час была складзена пэўная грамадзкая думка, а таксама гэтаму магчыма дапамог спецыяльны дэкрэт СНК СССР аб прыцягненьні віноўных да судовых адказнасьці за невыкананьне карысных прапаноў рабочых. Што датычыцца агульных сходаў, вечароў самакрытыкі, насьценгазэты, куды вельмі часта зьбіраецца цэлая куча прапаноў і паказаньняў рабочых на недахопы, ніхто не бярэ на сябе абавязку сачыць, каб усе мэтазгодныя прапановы былі рэалізаваны, каб недахопы былі адхілены. Узяць хаця-б агульныя сходы рабочых. Звычайна, на іх прымаюцца пастановы, не гаворачы ўжо аб шэрагу прапаноў рабочых, якія ўносяцца ў спрэчках, і амаль ніхто не праводзіць гэтых пастаноў у жыцьцё, а калі і праводзіць, то перад рабочымі не атрываюцца аб ступень выкананьня іх. А ёсьць-жа пэўная пастанова ВЦСПС, якая абавязвае прафорганы, на кожным сходзе першым пунктам парадку дня рабіць інфармацыю аб тым, як выкананы пастановы, прынятыя папярэднімі сходамі. Гэтага ніхто ня робіць. Гэтым самым выходзіць у рабочых мясцах, дзякуючы безадказнасьці профсаюнальных і партыйных на прадпрыемствах, на абавязку якіх ляжыць правядзеньне пастаноў пасьля сходу, аб якіх адносіны да прымаемых рэзолюцый і пастаноў.

Тое-ж самае і ў галіне рэагаваньня на газэтныя заметкі. На ўсіх прадпрыемствах і ўстановах, дзе толькі ня прыходзілася быць, усюды рэдакцыі газэт скардзяцца, што ніхто не звяртае ўвагі на тыя заметкі, якія зьмяшчаюцца на старонках друку („Чулочница“, „Метпроловец“, „Очковщина“ і г. д.). І самі рэдакцыі, асабліва бюро дасягненьняў слаба працуюць у гэтым напрамку, не дамагаюцца належнае рэалізацыі газэтных заметак. Аб усім гэтым маецца шэраг дырэктыў і пастаноў партыйных органаў, а „воз“, што называецца, і „ныне там“. Аднак, пакінуць так становішча нельга. Партыяйкі на прадпрыемствах павінны заняцца справай пастаноўкі прынятага рэагаваньня на прапановы рабочых, што паступаюць у парадку самакрытыкі (агульныя сходы, друк і г. д.). Дзеля гэтага, у першую чаргу, партыяйкам самім трэба пачаць сваймі прыкладамі, як трэба рэагаваць і рэалізоўваць прапановы рабочых. У другую чаргу—прыцягваць да партыйнае адказнасьці ўсіх тых, хто бюрократычна адносіцца да адхіленьня недахопаў, паказаных рабочымі. Вылучыць спецыяльных працаўнікоў па лініі партыяэк. фабкомаў, на абавязку якіх ляжыць сачыць за пастановамі агульных сходаў, за рэалізацыяй рознага роду прапаноў і заўваг, унесеныя з боку шырокіх мас на гэтых сходах. Органы КК РСІ на месцах

павінны ў большай меры прыцягваць да адказнасці віноўных адміністрацараў, гаспадарнікаў, партячэйкі і прафорганы за нерэагаваньне на прапановы і газэтныя заметкі рабочых.

Калі Віцебская АКК прыцягнула да адказнасці дырэктара панчошнае фабрыкі за нерэагаваньне на газэтныя заметкі, то гэта дало пэўныя вынікі. Пасьля таго ў адміністрацыйным парадку быў зложаны загад па фабрыцы аб абавязковым рэагаваньні на газэтныя заметкі з боку адм.-тэхн. пэрсаналу на тыя газэтныя заметкі, якія тычацца іх цэху, зьмены, аддзяленьня і г. д. Гэта мерапрыемства трэба прызнаць вельмі мэтазгодным, толькі на вялікі жал, выкананьне загаду на працягу доўгага часу не правяралася і шэраг інструктараў і майстроў ня выконвалі яго.

Трэба, каб органы пракуратуры на месцах таксама надышлі да гэтае справы бліжэй і ўзяліся за яе сур'ёзна. Нават невялічкі вопыт Віцебскае пракуратуры прыцягненьня да судовае адказнасці за грубое ігнораваньне газэтных заmetaў з боку адміністрацыі (зав. Метпром) відавочна паказаў рабочым, што пісаньне ў насценгазэту, не зьяўляецца гульнёю ў „салдацікі“, як можа гэта скласьціся такое ўражаньне, там дзе ніхто на газэту не звяртае ўвагі, дзе ходзяць такія нікудышнія настроі, што гаспадарнікам няма часу адказваць на заметкі, ім трэба займацца сваімі справамі. Гэтая думка, выказаная на сходзе партактыву ф-кі „Профінтэрн“ адным адміністратарам зьяўляецца тыпова бюрократычнаю. Па аднаму гэтаму выразу відаць, што гэты працаўнік ня любіць самакрытыкі, ён зусім не разумее, што газэта менавіта і зьяўляецца сродкам выяўленьня рознага роду недахопаў на прадпрыемстве і дапамагае гаспадарніку ў яго працы.

Формы і мэтоды заціску самакрытыкі і прасьледваньня за самакрытыку

Разглядаючы цэлы шэраг фактаў, якія сьведчаць аб становішчы самакрытыкі ў паасобных організацыях Віцебскае акругі па матар'ялах чысткі вясковых і савецкіх ячэек, па матар'ялах газэты „Віцебскі Пролетары“ і спэцыяльнаму абсьледваньню некаторых прадпрыемстваў прыходзіцца канстатаваць, што для пасьпяховага разгортваньня самакрытыкі прыдзецца перамагаць вялікую коснасьць, супраціўленьне і боязкасьць крытыкі, што існуе на практыцы цэлы шэраг паасобных поглядаў, спроб абмежаваньняў і наогул няправільнага разуменьня самакрытыкі. Усе гэтыя паасобныя погляды пры іх ажыцьцяўленьні на практыцы прыводзяць ні да чаго іншага, як толькі да заціску самакрытыкі і маічымасьні бюрократычным элемэнтам любога апарату „па свайму погляду“ кваліфікаваць любую крытыку, як непатрэбную і шкодную. У гэтых адносінах мы маем шматлікія камбінацыі, якія даходзяць часта да віртуознасьці.

Адным з найбольш популярных момантаў зьяўляецца патрабаваньне раней (чым пісаць, ці выступаць) праводзіць праверку сапраўднасьці фактаў з тым, каб гэта было падцьверджана на 100% (швэйная ф-ка). Інакш—абзываньне бузацёрам (Сураская організацыя—картонная ф-ка, абутковая ф-ка). Наогул, ужываньне ачужэньня тэрміну ў сучасны момант выклікае сумненьне ў праўдзівасьці яго, бо кожнага выступаючага з крытыкай, кожнага, хто не дае спакойна жыць, „можна залічыць у бузацёры“. Выказаўся, напрыклад, старшыня праўленьня арцелі сампрамсаюзу Бэйлінсон у такім сэнсе, у адносінах да т. т., якія паказвалі на недахопы ў арцелі: „3—5 бузацёраў выключым з арцелі і будзе ціха“.

Падвядзенне выступаючых з крытыкай пад склочнікаў, што яны зводзяць асабістыя разрахункі (яч. камітэт. узаемадапамогі). Нават больш таго, уся газета ў гэтай установе была абазвана „склочнай“, бо, бачыце, яна там крытыкавала старшыню камітэту і інш. кіраўнікоў.

Выступленне, што „рабкоры і самакрытыка перашкаджаюць працаваць“, абгрунтоўваецца такім чынам, што досыць часта для расьсьледваньня заматак складаюцца камісіі, якія затрачваюць пэўны час, што трэба даваць адказы ў газету, траціць таксама час і г. д. („Профінтэрн“, панчошная фабрыка).

Крытыка дзейнасьці членаў партыі, сэкратароў парт’ячэек, працаўнікоў РК і г. д. лічыцца як падрыў партыйнага кіраўніцтва, падкол пад партыйнае кіраўніцтва і на падставе гэтага абагуленьня—гэтым самым наогул крытыкуецца, як быццам, уся партыя (Межынскі раён, Сураскі раён, картон. ф-ка)

З гэтым зьявішчам трэба весьці барацьбу і растлумачэньне, што крытыка паасобных кіраўнікоў няхай сабе і вельмі паважаных—ня ёсьць крытыка партыі і яе політыкі. Бязумоўна партыя вяла і будзе весьці рашучую барацьбу з рознымі антыпартыйнымі выступленьнямі супроць генэральнае лініі партыі, але ж з выкарыстоўваньнем гэтага моманту з мэтай заціснуць самакрытыку таксама змагацца.

Незразуменьнем лёзунгу самакрытыкі трэба лічыць і такое зьявішча, калі працаўнік, падпаўшы пад крытыку, у якога аказалася той ці іншы недахоп, ставіць пытаньне аб зьняцьці яго з працы, што у яго падарваны аўторытэт, што яму нельга працаваць далей. Якраз наадварот—самакрытыка разьлічана на дапамогу таварышам, якія знаходзяцца на тэй ці іншай кіруючай працы. Калі яны правільна зразумеюць самакрытыку і калі сваячасова будуць адхіляць усе тыя дэфэкты, якія будуць выяўлены ў парадку самакрытыкі, калі кіраўнік будзе прыслухоўвацца да голасу шырокіх мас, гэтым самым ён будзе ў далейшым унікаць памылак і аўторытэт яго павінен ўзрастаць у большай ступені.

Найбольш агідныя такія адносіны да крытыкуючага, калі на падставе яго асабістых недахопаў, кідаецца яму абвінавачваньне, што ты „ня лепшы“, а „горшы“ і г. д., што „куды ты лезеш крытыкаваць другіх, калі ты сам не бяз грэха“ (камітэт узаемадапамогі, Пышнякі Сур. раёну, „Прафінтэрн“, картон. ф-ка).

Людзі, якія працуюць, ня могуць быць без памылак. І сапраўды, калі лічыць, што крытыкаваць можа толькі той, хто ня мае памылак, г. зн. зьвесьці самакрытыку да нуля. Гэта зьявішча набывае масавы характар і з ім трэба павесьці рашучую барацьбу.

Так, хапаюцца за соцыяльнае становішча таго, хто выступае з крытыкай і калі ў яго родзе знойдуць якую-небудзь „бабульку“ непролегарскага паходжаньня, то залічваюць у катэгорыю „чужы элемэнт“. Так, напрыклад, залічвалі ў Віцебскім гар. камітэце ўзаемадапамогі крытыкаваўшых селькора Ваяводу, Лесьнікава, у п/кал., у пажарнай камандзе, у ячэйцы кіноўстаноў і г. д. і г. д., ня іледзячы на тое, што ў сучасны момант гэта—сумленныя савецкія працаўнікі і засталіся яны-б такімі, калі-б ня выступалі з крытыкай, а вось калі пачалі выкрываць недахопы, узяліся тады і за іх.

Па гэтай-жа лініі ідуць нягодныя спробы празьмернага раздуваньня асабістых недахопаў крытыкаваўшых, выкарыстоўваньне іх мінулых праступкаў з мэтай дыскрэдытацыі іх, а на падставе гэтага—простое прыкрываньне тых недахопаў і памылак, якія ўказваюцца імі ў сучасны момант.

Патрабуюць, каб крытыкаваўшы быў „св'яцей самага папы рымскага“.

Сучасны рабкор, калісь яшчэ ў 1922 г. быў п'яным падабраны міліцыяй, значыцца ён і цяпер „разлажыўшыся элемент, п'яніца, сядзеў арыштаваны за цёмныя справы і г. д.“ (пажарная каманда).

Рабкор быў у партыі ў 1923 г. механічна, а магчыма і па другіх прычынах выбыў з партыі, працуе на прадпрыемстве рабочым, член саюзу; яму ўвесь час напамінаюць, што яго з партыі выкінулі і амаль ня лічаць антысавецкім элементом.

У селькора Лесьнікава (Сураскі раён) выпадкова карова ўзышла на калгаскія пасевы, фігуруе абвінавачваньне, што „ён падрывае калгаснае будаўніцтва, св'ядома травіць пасевы калгасаў“.

Селькор Ваявода (Ліозьнянскі раён) для сельска-гаспадарчае выстаўкі ўзяў два экспанаты з агульнага ліку 25 у заможнага сялянна, значыцца „связь з кулакамі“.

На картоннай фабрыцы рабкор сказаў, што „норма вялікая“,—адгэтуль вёў агітацыю супроць нормаў, супроць мерапрыемстваў, намерчаных партыйнымі і профэс. організацыямі—і падвялі пад „шкодніцтва“. Фактаў пра гэта шмат.

Колькаснае падагульваньне фактаў супроць крытыкі прыводзіць да новых якасных адносін да іх—пачынаюць прасьледваць. Бязумоўна, калі мы гаворым аб прасьледваньні і прасьледацелях, то трэба мець на ўвазе, што такіх прастакоў ня бывае, якія скажучь адкрыта, што „вось я сякі-такі цябе прасьледую, ці прыдзіраюся да цябе за тое, што ты выступаў з крытыкаю“ і г. д. Дзеля гэтага і ўжываюцца ўсе тыя прыёмы, якія апісваліся вышэй і досыць часта прыходзіцца дасканала расьсьледаць справу, каб дакапацца да сутнасьці яе.

Рабселькораўскія справы бываюць вельмі і вельмі складаныя і акруговыя органы (АК, АКК) досыць часта штэмпелююць іх, як гэта паказваюць ім мясцовыя працаўнікі, якія бываюць зацікаўлены ў гэтых справах, і, бязумоўна, штэмпеляваньне прыводзіць да політычных памылак.

На цэлым шэрагу прадпрыемстваў (не гаворачы аб установах) рабочыя выступаюць з заявамі аб тым, што яны баяцца выступаць, ды ня толькі рабочыя, а і куністыя: „Здаравей паслухаць і памаўчаць, чым выступаць з крытыкай“ (акулярная ф-ка); „выступіш з крытыкай, потым за вароты пойдзеш“ (панчошная ф-ка); „мы баімся выступаць з крытыкай“ (картон. фабрыка). Адкуль выцякае баязьлівасьць рабочых выступаць. На гэтых прадпрыемствах, як быццам, непасрэднага ганеньня за самакрытыку не ўстаноўлена. Рабочыя, якія даўно працуюць на прадпрыемствах, старыя кадры, як правіла, больш адкрыта і больш рашуча выступаюць з самакрытыкай. Але адным тым, што яны „маладыя рабочыя“, нельга аб'ясьніць боязкасьці выступаць. Гэтую прычыну, на-мойму, досыць яскрава выразіла адна работніца („Прафінтэри“, № 1), якая на такое запытаньне дала адказ: „Адміністрацыя ў любы час знойдзе магчымасьць прыжаць хвост“. Зусім правільна. Кожны рабочы, кожны працаўнік мае якія-небудзь недахопы ў сваёй працы. Інструктары, маістры, загадчыкі, адміністрацыя заўсёды маюць магчымасьць на гэтыя недахопы „зв'ярнуць увагу“. Загэтым яна і пастаўлена. Уся розьніца толькі ў меры адносін да гэтых недахопаў. Гэтую меру адносін бывае надта цяжка выявіць тады, калі ўвесь „трохкутнік“ на прадпрыемстве ня любіць самакрытыкі.

Парт'ячэйкам на месцах трэба быць надта чулымі пры падыходзе да вырашэньня такіх спраў, маючы на ўвазе адзначаную акалічнасьць.

Вельмі часта прыдзецца высвятляць, чаму за адны і тыя-ж недахопы аднаму спагнаньне дадзена, а другому не. Чаму дэфекты пачалі вышукваць у такога рабочага цяпер, а не раней, г. зн. калі ён пачаў выступаць з крытыкай. Толькі пры правільным разуменьні самакрытыкі і правільным падыходзе да яе з боку нізавых партыйных і профэсійных арганізацый, якія штодзённа працуюць і назіраюць за ўсёю работаю, могуць быць адхілены зьявішчы лішняе прыдзіркі адміністрацыі да рабочых, выступаючых з крытыкай, а на факты праследваньня, зацэску самакрытыкі будзе сваячасовае рэагаваньне і рашучы адпор з прыцягненьнем віноўных да адказнасьці. Толькі пры гэтых умовах шырокія рабочыя масы будуць усё больш і больш удзельнічаць у разгортваньні самакрытыкі без усялякае боязьні быць за гэта падвергнутым якому-небудзь ганеньню.

Крытыка, якая непатрэбна нам

На Пленуме Маскоўскага Камітэту ЁсеКП(б) тав. Молатаў з прычыны артыкулу, зьмешчанага ў „Большевику“ сказаў „нельзя же в одно и то же время говорить „наш лозунг самокритики“ и вместе с тем усиленно заботиться о том, как бы поаккуратнее срегламентировать эту самокритику, как бы уже сразу осадить проведение этого лозунга. В конце концов, чтобы научиться плавать, надо войти в воду. Необходимость же руководства со стороны партии никто оспаривать не будет“. Пагэтаму, зразумела, катэгорычна і рашуча трэба адкінуць усе тыя абмежаваньні і тлумачэньні, якія імкнуцца даць паасобныя працаўнікі і кіраўнікі гэтаму пытаньню, аб чым пісалася вышэй.

Адгэтуль ні ў якім разе не выцякае тое палажэньне, што асобам, якія хочуць выкарыстаць гэты лёзунг з мэтай пакрытыкаваць генэральную лінію партыі, мы павінны ім патураць. Гэтае крытыкі нам непатрэбна, бо яна накіравана супроць асноўных падвалаў дыктатуры пролетарыяту. Наадварот, самакрытыка мае мэтай, акрамя выяўленьня і накіраваньня агню на бюрократаў, жулікаў і інш. разлажыўшыхся элемэнтаў, і выкрыцьце тых, хто выступае супроць партыі і савецкай улады ў цэлым, хто пасуе перад гаспадарчымі цяжкасьцямі і г. д.

На практыцы Віцебскай акругі выяўлены некаторыя адмоўныя бакі непатрэбнае нам крытыкі, на якіх трэба застанавіцца. Некаторая адсталая частка рабочых, толькі што прыйшоўшая на фабрыку, новыя злаі, яны, будучы незадаволены жорсткімі запатрабаваньнямі ў сучасны момант адносна павышэньня працоўнае дысцыпліны, прадукцыйнасьці працы і якасьці прадукцыі, за што ім выносяцца тыя ці іншыя спагнаньні ў адміністрацыйным парадку, яны выступаюць супроць быццам грубасьці і бюрократызму адміністрацыі, а пры расшыфроўцы гэтага выходзіць, што яны незадаволены адпаведным працоўным рэжымам. З гэтакімі настроймі цэхаўшчыны, саматужніцтва, жадаючага выкарыстоўваць самакрытыку з мэтай падрыву працоўнага рэжыму, трэба весці барацьбу (панчошная фабрыка і інш.).

Гэтакія факты выяўляюцца на тых, галоўным чынам, прадпрыемствах, дзе недастаткова разгорнута крытыка недахопаў вытворчага быту рабочых. Гэта выцякае з няправільнага разуменьня самакрытыкі ў тым напрамку, што „крыць можна толькі адміністрацыю“ і асабліва на вечарох самакрытыкі, а што адмоўныя зьявішчы і недахопы ў вытворчым быту саміх рабочых, дэзарганізуючыя соцыялістычнае будаўніцтва, як: п'янства, прагулы, брак, дзякуючы нядбай

працы—зніжэнне вытворчасці працы і г. д.—што гэта ня так важна, што з гэтым у лепшым выпадку трэба пачакаць да лепшага моманту.

Вось таму на прадпрыемствах, дзе гэтыя недахопы бічуюцца, выступаюць некаторыя рабочыя і плачуць аб тым, што „калісьці рабочыя былі, як адна сямейка, а зараз кожны крытыкуе друг друга“ (панчошная, швэйная фабрыкі). Гэтыя настроі і адначасова недахопы вытворчага быту рабочых будуць знішчацца па меры лепшае арганізацыі соцспарборніцтва і ўцягненнем у яго ўсіх рабочых. Разгортваючы ўсё шырэй лёзунг партыі аб самакрытыцы, падымаючы шырокія рабочыя масы на барацьбу супроць бюрократаў, злачынцаў, растратчыкаў, асоб, што скажаюць клясавую лінію ў рабоце апарату, арганізуючы яшчэ больш лютую крытыку ўсіх недахопаў, адначасова мы павінны паставіць у большай меры на практычныя рэйкі арганізацыю паказальнае працы і спарборніцтва сярод саміх рабочых і паміж масавых і грамадзкіх арганізацый.

Ня глядзячы на шырокую кампанію, якую правяла партыя па соцспарборніцтву, ёсць усё-ж паасобныя вучасткі, паасобныя прадпрыемствы, якія яшчэ недастаткова ацанілі і практычна падышлі да справы соцспарборніцтва. Гэтаму прыкладам зьяўляецца швэйная ф-ка „Профінтэрн“. Яшчэ дагэтуль адсутнічалі ўдарныя брыгады, спарборніцтва паміж цэхамі разгорнута ня было, дзякуючы чаму цэлы шэраг якасных паказчыкаў знізіўся (узрос брак з 0,92 проц. да 1,02 проц., сабекошт знізіўся толькі на 3,17 проц. замест 7,1 проц. прадгледжаных па пляну). Партыйцы і камсамольцы зусім недастаткова ўдзельнічалі ў правядзенні соцспарборніцтва, слаба ўдзельнічалі ва ўдарных брыгадах і выкліках, не змагаліся за разгортванне гэтае справы.

Трэба адзначыць, як агульны недахоп працы нізавых парт. і проф. ячэек—адсутнічае спецыяльная праца з новымі слаямі рабочых. Ні на водным прадпрыемстве, якія былі ўзяты ў выбарчым парадку, не пастаўлена гэтая праца. А ёсць прадпрыемствы, якія за апошні год значна ўзраслі за лік прыняцця новых рабочых з вёсак, што не пераварыліся яшчэ ў пролетарскім катле (панчошная ф-ка ўзрасла на 45 проц.).

Прыглядаючыся да гэтых прадпрыемстваў, заўважваецца таксама, што недастаткова была прапрацавана дырэктыва партыі аб адзіначальлі ў напрамку правільнага ўразумення правоў і абавязкаў дырэктара на прадпрыемстве і яго ўзаемаадносін з другімі часткамі заводскага „трохкутніку“.

Правільна пастаўленая праца па соцспарборніцтву, з новымі слаямі рабочых і правільнае ўразуменне дырэктывы партыі аб адзіначальлі знішчыць недахопы, якія маюцца ў вытворчым быту рабочых, паставіць самакрытыку сярод рабочых саміх на належную вышыню.

Агульныя вывады становішча самакрытыкі ў Віцебскай партарганізацыі

Усе паказаныя факты грунтуюцца на матар'ялах, здабытых пры праверцы вясковых і савецкіх ячэек у Віцебскай арганізацыі. Акрамя гэтага, было спецыяльнае абследаванне шэрагу прадпрыемстваў у напрамку таго, як разгорнута там самакрытыка, праверка дзеінасьці Віцебскай АКК, галоўным чынам у напрамку таго, як яна вяла барацьбу з парушэннямі лёзунгу партыі аб самакрытыцы. Гэта асабліва сур'ёзная ўвага да данай галіны зразумела таму, што ўсялякае паслабленне самакрытыкі цягне за сабою паніжэнне актыўнасці

мас у барацьбе з бюрократызмам і інш. недахопамі савецкага апарату і злачынствамі паасобных працаўнікоў.

Віцебская партарганізацыя атрымала належныя урокі на справах, звязаных з пытаннем самакрыткі і прайшоўшымі ў апошні час у ЦКК і ЦК КП(б)Б. Справа адносна абвінавачвання рэдакцыі „Заря Запада“ (сучасны „Віцебскі Пролетары“), дзе бюро АК і Прэзідыум АКК, а потым і аб'яднаны пленум АК і АКК прызналі сваю памылку, дапушчаную ў справе самакрыткі, палітычную памылку; справа гарадзкога камітэту ўзаемадапамогі, калі дзякуючы таму, што Бюро АК не завастрыла, як належыць пытаньня аб скрыўленьнях клясавых ліній і правах практыкі ў камітэце ўзаемадапамогі, а звязала ўсю справу да асобы, чым была дэзорыентавана партыйна-грамадзкая думка.

Усё гэта разам узятая і чыстка парт'ячэек, бязумоўна, адыграла вялікую ролю ў справе садзейнічання разгортваньню самакрыткі. Аднак, сучасная паласа самакрыткі ў Віцебскай партарганізацыі характарызуецца пакуль што тым, што ўся паказаная работа (прызнаньне сваіх памылак кіруючымі партарганамі, „крытыка зверху“, чыстка парт'ячэек) садзейнічала выкрыцьцю такіх фактаў скажэньня клясавых ліній, такіх відаў бюрократызму і злачынстваў, якія знаходзяцца, можна сказаць, на павярхоўі і відаць простаму воку, якія пасля выкрыцьця абурваюць і выклікаюць здзіўленьне, як яны маглі быць да гэтага часу. Выкрыцьцё гэтых фактаў, бязумоўна, зьяўляюцца дадатным, але-ж сьведчыць, што самакрытыка яшчэ толькі пачынаецца, што яна знаходзіцца на першай ступені, а за гэтым павінна пайсьці больш глыбокая і сыстэматычная самакрытыка такіх фактаў бюрократызму і іншых недахопаў, якія простым вокам зразу ня выкрыеш, якія патрабуюць досыць частага вывучэньня ўсяе сыстэмы працы таго ці іншага апарату і яго хібаў.

Адозва верасньёўскага пленуму ЦК КП(б)Б да ўсіх членаў КП(б)Б, у якой пленум з бальшавіцкай цвёрдасьцю заявіў, што „ўсе адзначаныя недахопы ў рабоце паасобных органаў зьяўляюцца вынікам таго, што ў арганізацыі ня былі створаны належныя ўмовы для разгортваньня смелае бальшавіцкае самакрыткі, што самакрытыка ня была ўзьнята на бальшавіцкую вышыню, часта крытыкавалі“, зважаючы на асобы, — самакрытыка ва многіх выпадках была „невывучальна дэмаганічна“; таксама пастанова аб'яднанага пленума Віцебскага АК і АКК (20/X 1929 г.) аб сваёй памылцы ў справе самакрыткі і разгортваньні яе — не знайшлі яшчэ да гэтага часу належага пералому ў нізавых раённых партарганізацыях і парт'ячэйках. Уся купнасьць фактаў, якія меліся, якія маюцца і цяпер у нізавых партарганізацыях і якія ахопліваюць большасьць парт'ячэек у арганізацыі, паказваюць, што дырэктывы партыі аб разгортваньні самакрыткі „ня глядзячы на асобы“, „крытыкі зверху да нізу і знізу да верху“ (адозва ЦК Усе КП(б) ня выканана да гэтага часу ў Віцебскай партарганізацыі. Асабліва гэта невыкананьне назіраецца ў частцы падняцьця магутнае хвалі самакрыткі знізу, уцягненьне ў гэтую справу шырокіх працоўных мас.

На самой справе, калі ўзяць любое бюро парт'ячэйкі на пёсцы, ва ўстанове, а таксама на прадпрыемстве, дык мы ўбачым, што самакрытыку яшчэ сяк-так ажыццяўляюць паасобныя рабкоры, друк (насьценгазэта); бюро парт'ячэек жа ня толькі не выпраўляюць усяе гэтае справы, а, наадварот, большасьць з іх знаходзіцца ў ролі абараняючыхся ад самакрыткі (гэта ў лепшым выпадку), а то і ў ролі ганіцеляў і глушыцеляў самакрыткі (усе пералічаныя вышэй прад-

прямствы). Няўжо самакрытыку павінны праводзіць толькі спецыяльныя працаўнікі, рабкоры і друк.

А ніводная з абслюдваных парт'ячэек ня ўжыла належных і рашучых мер да правільнае пастаноўкі рэагавання на заметкі з боку адміністрацыі і ўсяго заводскага трохкутніка. Таксама не выкарыстоўваюцца газеты, „як праваднік партыйнага ўплыву на масы і сродак выяўлення сапраўдных настрояў рабочых“. Парт'ячэйкі яшчэ не падыходзяць да насыценгазет, як да істотнага зьвяна партыйнае і масавае працы на прадпрыемствах (з пастаноў 4-й нарады рабселькораў). Ніякае спецыяльнае працы з рабселькорамі не вядзецца, на мясцох яны ня выходзяць на паасобных прыкладах памылак у пытаньні самакрытыкі з боку парт'ячэек і парторганаў. Адгэтуль бываюць такія сур'ёзныя факты, калі Віцебскі РК склікае 3 разы рабкораў, яны ня прыходзяць, ці заява ў рэдакцыю „Віц. Пралет.“ Ліозьнянскага сэкратара РК: „Дайце мне сьпісы рабселькораў—тады я склікаю іх“. Працівапастаўленьне ў шэрагу выпадкаў парторганаў і парт'ячэек, з аднаго боку, і рабкораў і друку—з другога, адсутнасьць кіраўніцтва самакрытыкай з боку парторганаў і парт'ячэек на мясцох, а не такое кіраўніцтва, якое разумелася ў сэнсе „рэгуляваньня і тармажэньня“ самакрытыкі. Усё гэта прывяло да таго, што ў некаторых выпадках самакрытыкай пачалі аўладаць элементы, якія па свайму сацыяльнаму становішчу далёка не зьяўляюцца пролетарскімі, якія пастараліся папоўніць гэты прабел, якія не адыгрывалі б асабліва актыўнае ролі пры ўмовах, што парт'ячэйкі кіруюць і садзейнічаюць разгортваньню самакрытыкі.

Паглыбіць разгортваньне самакрытыкі так, як гэтага патрабуюць дырэктывы партыі, можна толькі тады, калі парторганы на мясцох усвядомяць, што працаваць старымі мэтадамі немагчыма, што трэба зрабіць значны пералом ва ўсёй сваёй працы, што трэба без баязьлівасьці прызнавацца перад шырокімі масамі працоўных аб сваіх памылках і ўсю сваю працу падаваць крытыцы гэтых мас. А факты кажуць, што нізавыя партарганізацыі не ўсьведамляюць політычнае сутнасьці гэтае справы і ня робяць пералому нават тады, калі ім прапануюць аб гэтым. Возьмем хоць такія факты. У Суражскім раёне праходзіць політычны судовы процэс у абарону селькора Лесьнікава, яго ганцеляў асуджаюць. Замест таго, каб мясцовай парт'ячэйцы (Пытнякоўскі сельсавет) і РК заняць пасля гэтага рашучую пазыцыю, зрабіць належныя політычныя вынікі, скласьці адпаведныя абставіны для працы селькора, дык яны, бачыце, незадаволены процэсам, яны працягваюць тую-ж самую лінію „пасыўных і нейтральных назірацеляў“, якую займалі і да судовага процэсу, бо яны лічаць, што гэта „ня зусім добраякасны селькор“, што за ім ёсьць пачасовныя памылкі, — яны не разумеюць політычнага сэнсу ўсяе справы. Прыгавор падцьверджаны вышэйшай судовай інстанцыяй—Вярхсудом, але-ж у Суражы працягваюць сваю лінію, гэтыя таварышы забываюць, што ў нас адна законнасьць—пролетарская, савецкая і што суражскае законнасьці няма. І трэба не адзін раз стукнуць па галаве, як сьлед гэтым таварышом, каб яны хоць што-небудзь зразумелі. А гэтых фактаў шмат (Ліозно, картон. ф-ка і інш.).

Ці возьмем такі яшчэ факт разуменьня лёзунгу партыі аб самакрытыцы.

Калі старшыня Высачанскага РВК, хоць перад чысткай савецкага апарату ў раёне, рашыў адкрыта прызнацца ў сваіх памылках і памылках працы РВК, то бюро РК забараніла яму выступаць, бо там

у сілу неабходнасці прыйшося-б закрануць райкомаўскія „пэрсоны“ і наогул РК, бо масы запыталі-б: „А дзе было кіраўніцтва РК“?

Пры такой сьвядомасці партарганаў, якія з прычыны „чэсти своего мундира“ ня хочуць прызнаваць адкрыта памылак, разгарнуць самакрытыку немагчыма.

Віцебскаму АК і АКК, не абмяжоўваючыся прыняццем пастаноў Кастрычнікавага Пленуму АК і АКК, прыдзецца намясціць яшчэ шэраг практычных мерапрыемстваў, якія-б забяспечылі сапраўднае разгортванне самакрыткі і падняцце яе на вышэйшую ступень і штодзенна і неаслабна праводзіць праверку выканання партыйных дырэктыв па гэтаму пытанню, робячы і арганізацыйныя вывады да зсоб, не разумеючых лёзунгу самакрыткі, якія праяўляюць тупасць у гэтым пытанні і тармазяць разгортванне самакрыткі.

Н. Конюхаў

Правы ўхіл на справе ¹⁾

Правыя ідэолёгі кулака і нэлмана

Пад кіраўніцтвам камуністычнае партыі мы ўтрынаццаты год пролетарскае рэвалюцыі ўступілі з вялікімі політычнымі, гаспадарчымі культурнымі дасягненнямі.

Гэтыя дасягненні зьяўляюцца непасрэдным вынікам праводзімай адзіна-правільнай політыкі партыі, якую з энтузіязмам падтрымліваюць і рэалізуюць мільёны пралетарскіх мас і мільёны асноўных мас сялянства. Першы год ажыццяўленьня пяцігодкі, увесь жыццёвы вопыт шляху, які намі пройдзены, з усёй яснасцю і відавочнасцю сьцьвярджаюць гэта. Уся рабочая класа ўпарт працуе над ажыццяўленьнем пяцігодкі ў 3—4 гады па ўсіх грунтоўных галінах разьвіцця народнае гаспадаркі і культуры і тэмпы соцыялістычнага будаўніцтва, якія вызначыліся ў мінулы год, даводзяць аб мажлівасьці выкананьня гэтае задачы.

І вось пасля гэтага ставіцца пытаньне, што-ж засталося на сёньняшні дзень ад „раўнаньня на вузкія месца“, ад „дэградации сельскаго хозяйства“ і г. д. Што сьцьвярджалася ідэолёгамі правага ўхілу? Зусім нічога. Жыццёвы вопыт, лінія, якая прадугледжана партыяй па ўсіх пытаньнях соцыялістычнага будаўніцтва—*„палазьлі на абедзьве латкі“ правых ухілістых*. Дзякуючы неспрыміровым адносінам з боку партыі і яе ЦК да правага ўхілу, дзякуючы напружанай барацьбе з ім, за прынцыповую лінію партыі і яе ідэювую чыстату бяз ніякіх уступак, партыя паставіла лерад сабою на калені ідэолёгаў і тэорэтыкаў правага ўхілу, партыя перамагла.

Бухарын, Рыкаў, Томскі і інш. прыхільнікі правых падалі заяву аб прызнаньні сваіх антыпартыйных памылковых поглядаў. Пры ацэнцы гэтых прызнаньняў правых ухілістых, мы павінны сказаць, што ўсё гэта ставіць іх бліжэй да генэральнае лініі партыі, бліжэй да таго, каб разам з партыяй змагацца за ажыццяўленьне яе. Зразумела, што партыя дасьць магчымасьць удзельнічаць ва ўсім яе будаўніцтве былым ідэолёгам і тэорэтыкам правага ўхілу, але яна будзе правяраць іх на справе ажыццяўленьня лініі, на праводзімай рабоце.

Але-ж прызнаньне памылак правымі ўхілістамі зусім ня зьнішчае правага ўхілу, бо карэньні яго пакуль што захоўваюцца ў існаванай дробна-буржуазнай вытворчасці. Ня здымецца з парадку дня і далейшае змаганьне з правай практыкай, з правай ідэолёгіяй ва ўсіх галінах нашага будаўніцтва.

Патрэбна ўлічыць тое, што ідэолёгі правага ўхілу так далёка зайшлі ў сваіх разнагалосьях з партыяй, што сталі на шлях фрак-

¹⁾ У аснове сваёй артыкул напісаны на матар'ялах Кастрычнікавага РК КП(б)Б.

цыйнае барацьбы, на шлях актыўнае барацьбы з партыяй, супроць яе генэральнае лініі. На гэтай стадыі барацьбы правых ухлістых з партыяй могуць быць толькі дзве мажлівасці: усё больш і больш адыходзіць ад партыі, ці рашуча павярнуць да партыі і разам з партыяй змагацца супроць правага ўхілу, разам з партыяй змагацца за ажыццяўленьне яе генэральнае лініі.

Прынятае Пленумам ЦК УсеКП(б) апошняе папярэджаньне правым ухлістым, прымусіла, іх выбраць другое. Цяпер за імі справа давесці партыі ня толькі формальна, а па сутнасьці поўную сваю гатоўнасьць на рашучую барацьбу з правым ухілам, барацьбу за ажыццяўленьне генэральнае лініі партыі.

Ні ў якім разе нельга ацэньваць падачу заяў Бухарыным, Рыкавым, Томскім і іншымі, як канец барацьбы з правым ухілам і яго забясьпекай. Цяпер можа здарыцца, што некаторыя таварышы паслабіць барацьбу з праяўленьнем правага ўхілу як у тэорыі, так і ў практыцы, выходзячы з думкі, што правы ўхіл абмяжоўваецца тым асабовым складам „большых“ і „малых“ ідэолёгаў, а ня тымі карэньнямі, умовамі, абставінамі і базай—чыю ідэолёгію тэорэтыкі правага ўхілу адбівалі. Вось чаму грубаю памылкаю трэба лічыць такія настроі ў сувязі з падачай заяў Бухарыным, Рыкавым, Томскім і др. Гэтыя настроі накіраваны на тое, каб усыпіць старошкасьць партыі, паслабіць увагу да барацьбы з правым ухілам, як найбольш небяспечным на цяперашняй стадыі нашага соцыялістычнага будаўніцтва. Возьмем, напрыклад, тэорыю „мирного вращения кулака в социализм“. У інтарэсах каго гэта тэорыя і да чаго яна вядзе. Гэта тэорыя толькі ў інтарэсах кулака і нэпмана, бо яна прыводзіць да ўступак кулаку, на супрацоўніцтва рабочае клясы і беднаты з ім, а ў выніку на перараджэньне дыктатуры пролетарыяту. Супрацоўніцтва двух варожых кляс цягне за сабою здачу пазыцый пролетарыяту і панаваньне кулака і нэпмана пры падтрыманьні „сусьветнае буржуазіі“. А на практыцы? Кулак змагаецца з калгасным будаўніцтвам, шляхам падпалаў, забойства ў адным выпадку, імкненьнем папасьці ў калгас, узарваць і разлажыць яго з сярэдзіны, у другіх выпадках. Вось што азначае на практыцы „мирное вращение кулака в социализм“.

А што азначае пропаганда поглядаў „узких мест“, супроць узятых партыяй тэмпаў індустрыялізацыі. Гэта ня што іншае, як адцягваньне тэрмінаў будаўніцтва соцыялізму ў нашай краіне, як падпаданьне нашае краіны ў поўную залежнасьць ад капіталістычных краін. Для пасьляховага прасоўваньня ўперад, партыя і рабочая кляса з усёю рашучасьцю разьвіваюць тэмпы соцыялістычнага будаўніцтва як у галіне індустрыялізацыі краіны, так і сельскае гаспадаркі. Гэтым самым разьвіваецца рашучае соцыялістычнае наступленьне на капіталістычныя элемэнты у напрамку іх выкарчоўваньня як у горадзе, так і ў вёсцы. Суцэльная калектывізацыя вёсак, раёнаў і акруг; давязеньне пляну заготовак, пры актыўным удзеле батрацка-бядняцкіх і сярэдняцкіх мас, да кулацкага двара; выцсканьне кулака і нэпмана з таваразвароту, усё гэта выклікае шалёнае супраціўленьне кулака і нэпмана; усё гэта яшчэ больш абвастрае клясавую барацьбу. І ў гэтым самы час з боку правага ўхілу наглядаем актыўнае выступленьне супроць мерапрыемстваў партыі. І калі ідэолёгі правага ўхілу адышлі і адмовіліся ад пропаганды сваіх поглядаў, то засталіся карэньні, засталася база, ідэолёгію якое яны адбівалі. Вось чаму ў шмат разоў павінна быць ўзмоцнена рашучая барацьба з праявамі правага ўхілу як у тэорыі, так і на практыцы.

За выразную клясавую лінію ў рабоце

Для партыі ў цэлым заўсёды важна, каб усе зьвеньні—партыйнага, савецкага, гаспадарчага і профсаюзнага апаратаў працавалі выразна, спраўна, каб цалкам і поўнасьцю забясьпечвалася абарона пролетарскае дыктатуры, адзіинства партыі. Для партыі патрэбна, каб у поўнай адпаведнасьці з генэральнай лініяй партыі вялася сапраўдная барацьба з клясавым ворагам на ўсіх вучастках соцыялістычнага будаўніцтва. Даны ў свой час Ёльлічом Лёзунг „хто каго“ набывае ў сучасны момант выключнае значэньне. Цяпер, мінавіта ставіцца пытаньне так: ці ты з намі супроць клясавага ворага, ці ты на яго баку супроць соцыялістычнага будаўніцтва.

Цяжкасьці рэканструкцыйнага пэрыоду, абвастрэньне клясаве барацьбы, бурны ўзрост усяе соцыялістычнае гаспадаркі, нябывалы ўзрост актыўнасьці пролетарскіх мас,—усе гэтыя процэсы патрабуюць вялічэзнае напружанасьці і выразнасьці ў рабоце. Адначасова гэта зьяўляецца і праверкаю таго, на колькі ўсе нашы зьвеньні здольны забясьпечыць прасоўваньне ўперад, на колькі здольны біць па клясаваму ворагу, добра разабрацца ў абстаноўцы ўсіх зьявішч, выбраць з іх найбольш важныя і галоўныя з тым, каб, ухопіўшыся за яго, падняць усю суму зьявішч на прынцыповую політычную вышыню. Гэта павінна зьявіцца галоўным і рашаючым у ацэнцы кожнага комуніста на кожным вучастку нашага будаўніцтва, куды яго паставіла партыя.

Жыцьцё паказвае, што паасобныя вучасткі соцыялістычнага фронту, некаторымі комуністамі здаюцца на літасьць клясаваму ворагу. Паасобныя зьвеньні ня выгрымліваюць актыўнага ц.ску, дробна-буржуазнага акружэньня, кулак і нэпман яшчэ ў шэрагу выпадкаў прарываецца, корміцца савецкай капейкаю, разлагае з сярэдзіны падчас вельмі важныя зьвеньні гаспадарчага і савецкага апарату. Вось чаму ў шмат разоў павінна быць узнята клясавая старожкасьць, ранучая барацьба на ўсіх вучастках, якая забясьпечвае нам пасфінховае прасоўваньне ўперад па соцыялістычнаму будаўніцтву.

Тыя факты, якія былі разабраны ў нашай арганізацыі ў свой час, а таксама тыя, якія ўлічаны за апошні час, усе яны характэрны тым, што мы маем у паасобных вучастках нашае працы, у некаторых частках партыі, прытуленьне клясаве старожкасьці і скажэньне партыйнае лініі ў рабоце. Вось затым неабходна разабраць усе гэтыя факты, зрабіць з іх належныя політычныя вуроки, паказаць, у якіх формах і праяўленьнях на практыцы жыве правы ўхіл.

За бальшавіцкую няпрыміронасьць

У № 266 „Зьвязды“ была дана падрабязная характарыстыка і ацэнка антыпартыйнай вылазцы Кузьміцкага ў АБВШ. Разгляд гэтых памылак паказвае, да чаго можа прывесць павярхоўны разгляд і нэмарксыцкі аналіз зьявішч, што мелі месца ў парт’ячэйцы АБВШ.

У пастанове Кастрычнікавага Райкому КП(б)Б, у адным з пунктаў сказана „Бюро Райкому зварачае ўзагу партарганізацыі АБВШ на тое, што наўкола данага антыпартыйнага выступленьня Кузьміцкага з боку паасобных таварышоў былі праяўлены прымірэнчыя адносіны, жаданьне замазаць політычную сутнасьць справы Кузьміцкага і г. д. Політычнае кіраўніцтва школы дапусьціла памылку, калі не дабіліся бальшавіцкага ўсьведамленьня данае справы, як справы, што носіць падзойна політычны характар сярод п’ігалоўна ўсіх таварышоў партарганізацыі“. Гэты пункт пастановы Бюро Райкому і прадугледжвае

тыя памылкі, якія былі дапушчаны пры вырашэнні пытання аб Кузьміцкім.

Кузьміцкі зусім выразна вылажыў плятформу правае опозыцыі па асноўных пытаннях соцыялістычнага будаўніцтва. Кузьміцкі ў адказ на пастанову Лістападаўскага Пленуму ЦК УсеКП(б) аб выключэнні з Політбюро Бухарына, на апошняе папярэджаньне Рыкаву і Томскаму, зрабіў злосную вылазку супроць лініі партыі, супроць наступлення на капіталістычныя элементы, супроць тэмпу соцыялістычнага будаўніцтва. І, не ўважаючы на тое, асобныя таварышы з партарганізацыі школы паставілі пытаньне, а потым ухвалілі рэзолюцыю, што Кузьміцкі моральна разлажыўся, што Кузьміцкі п'яніца, што гэта павінна заняць пэўнае месца пры выключэнні яго з партыі. З гэтымі мотывамі партыйны сход і выключыў з партыі Кузьміцкага. Вось рэзолюцыя, ухваленая сходам:

„Разам з гэтым (г. зн. Кузьміцкі ня згодзен з лініяй партыі Н. К.), Кузьміцкі ў апошні час праявіў поўнае маральнае разлажэньне (п'янства, хуліганства), ня гледзячы на шэраг папярэджанняў“. І далей для магчымага выключэння: „Прызнаючы ўсю няправільнасьць і шкоднасьць палітычных поглядаў Кузьміцкага ў справе соцыялістычнага будаўніцтва, што супадаюць з поглядамі правай опозыцыі, а таксама поўнае яго маральнае разлажэньне, партсход пастанаўляе выключыць Кузьміцкага з партыі“.

У гэтай пастанове партыйнага схода АБВШ ясна выявілася, што ячэйка, ня гледзячы на антыпартыйную дзейнасьць Кузьміцкага зрабіла памылку, паставіўшы на ўзровень з прапандай антыпартыйных поглядаў, якія несаўмяшчальны з прабываньнем у партыі, бытавое і моральнае разлажэньне Кузьміцкага.

З гэтае пастановы таксама відаць, што акалічнасьць бытавога парадку Кузьміцкага прытупіла політычную вострасць пытання, разбавіла выразную політычную ацэнку, унесла сумненьні ў асяродзішча некаторых таварышоў з партарганізацыі. Гэта паказвае і тое, што політычна-прынцыповая вышыня гэтага пытання была зьніжана да ўзроўню простага і немарксыцкага тлумачэння зьявы (моральнае разлажэньне Кузьміцкага).

Перад тым, як была ўхвалена партсходам гэтая рэзолюцыя, разгарнуліся шырокія спрэчкі. Усе выступленьні таварышоў за выключэннем двух, асноўную ўвагу канцэнтравалі якраз на бытавым і маральным разлажэньні Кузьміцкага.

— Выступленьне Кузьміцкага ня мае ніякай ідэі.

Кузьміцкі політычна няпісьменны і сьляпы як дзіця.

Ён ад папоек разлажыўся так, як разлагаецца васеньні грыб пасля васеньняга дажджу.

У выступленьні Кузьміцкага відаць, што ён політычна няпісьменны і хоча спэкуляваць на політычным выступленьні.

— Опозыцыйнасьць Кузьміцкага зьяўляецца непаразуменьнем і ва ўсім гэтым адыгрывае галоўную ролю алькаголь.

— Я бачу ў выступленьні Кузьміцкага манэўр, якім ён хоча замазаць сваё п'янства і хуліганства.

Такі быў тон выступленьняў у спрэчках пры ацэнцы злоснае антыпартыйнае вылазкі Кузьміцкага.

Глыбокая памылка гэтых таварышоў менавіта заключаецца ў тым, што яны зусім не разглядалі гэтага выступленьня ў сувязі з клясавай барацьбой, якая актывізуецца ў горадзе і ў вёсцы, з актыўным супроцьдзеяннем кулака і нэлмана соцыялістычнаму наступленьню. Гэтыя таварышы акалічнасьць бытавога парадку палічылі за сутнасьць, узялі

за выточнае палажэнне пры ацэнцы вылазкі Кузьміцкага і няўхільна скаціліся да беспрынцыповасці ў справе Кузьміцкага.

З усяго матар'ялу відаць, што выступленне Кузьміцкага супроць партыі застала ячэйку знянацку. Таварышы, што выступалі зусім не разглядалі Кузьміцкага ў сувязі з яго політычнай лініяй, дзейнасцю ў мінулым. На самай-жа справе, Кузьміцкі, яшчэ будучы ў лягерах, выказвае падобныя погляды. Значыцца, выступленне 20-га лістапада мела за сабой сваю гісторыю і толькі заставалася бяз рэагавання з боку некаторых таварышоў і парторганаў.

Політычнае кіраўніцтва школы калі і ўзяло ў пачатку правільную політычную ўстаноўку ў сувязі з выступленнем Кузьміцкага, дык не давяло яе да канца. Тады, калі спрэчкі набылі фальшывы напрамак з боку асобных таварышоў, трэба было даць тон, выразны напрамак далейшым спрэчкам. Гэтага-ж ня было зроблена. Па-другое, яўная памылка, якая была дапушчана і знайшла свае выяўленне ў рэзолюцыі, не атрымала цвёрдага і рашучага протэсту з боку політычнага кіраўніцтва школай, і па-трэцяе, нельга было дапускаць такога становішча, каб асобныя таварышы вышлі з партыйнага сходу з нявыразным усведамленнем політычнае сутнасці выступлення Кузьміцкага. Політычнае кіраўніцтва школы гэтага не дамаглося. Вось група тых асноўных памылак, якія былі дапушчаны пры вырашэнні пытання аб выступленні Кузьміцкага.

Кістрычнікавы раённы камітэт вылучыў свайго прадстаўніка для супольнага з ячэйкай разгляду дапушчаных памылак. Трэба сказаць, што парт'ячэйка зусім пабальшавіцку і сваячасова выправіла дапушчаную памылку. Таксама сваячасова і з усёю шчырасцю прызналі свае памылкі асобныя таварышы з парт'ячэйкі АБВШ. Ва ўхваленай другой рэзолюцыі парт'ячэйка з усёю выразнасцю формулявала політычную сутнасць выступлення Кузьміцкага. Аднак урокі справы Кузьміцкага трэба значна пашырыць, бо яны кідаюць сьвятло на работу правае опозыцыі і ценя на невыстарчальна часамі энэргічную і выразную работу асобных ячэек у барацьбе з ідэёвымі хістаннямі, за лінію партыі.

Па-першае, тактыка правых ухілістых у фракцыйнай барацьбе з партыяй характэрная сваім політычным двурушніцтвам. Да пары, да часу „згаджацца“ з лініяй партыі, у вузкім коле весці пропаганду антыпартыйных паглядаў, а ў цяжкі момант з усёю сілаю паўстаць супроць лініі партыі.

Па-другое, выступленне Кузьміцкага і іншых, як ён, з усёю яснасцю паказвае, куды расце і коціцца правы ўхіл, чыю ідэалёгію ён вказвае ў тэорыі і на практыцы. Выступленне паказвае на непарыўную сувязь актыўнае дзейнасці правага ўхілу супроць партыі з супраціўленнем кулака і нэпмана, якія актывізуюцца ў горадзе і ў вёсцы. Вось чаму трэба быць асабліва клясава-пільным і заўсёды ўзброеным для рашучае ідэёвае і арганізацыйнае барацьбы з антыпартыйнымі поглядамі правых, якія несумяшчальны з прабываннем у партыі.

Па-трэцяе, часта нашы партыйныя ячэйкі заслаба ведаюць і ўлічваюць асобных таварышоў па іх рабоце і ў праводзімай імі лініі. Асобныя таварышы часамі прыніжаюць політычна-прынцыповую вышыню зьяў і фактаў.

Па-чацьвертае, іншы раз, няўмела, няверна мы выходзім нашы маладыя партыйныя кадры на канкрэтных пытаннях барацьбы за чыстату ленінскае лініі, за ідэёвую чыстату радоў нашай партыі.

„У нас няма скажэння ў клясавай лініі“

Здавалася-б, што пра справу Белсампрамсаюзу гаварыць не патрэбна-бо справа ўсім вядомая і вырашаная, аднак некаторыя таварышы з Белсампрамсаюзу лічаць, што „Права-ўхілістых з работы паздымалі, кіраўніцтва абнавілі і пытаньне вырашана“. У гэтым і ёсць грубейшая памылка гэтых таварышоў, якая прыводзіць да яўнае недаацэнкі тых карэнняў адкуль выцякае правы ўхіл. Паздымалі людзей, якія праводзілі на практыцы правы ўхіл, але карэнні ўхілу засталіся, яны живуць і цяпер. Малейшае прытупленьне клясавое старожкасьці і зараз-жа мы будзем адчуваць у дзейнасьці правую практыку. На гэтую хваробу хварэюць тыя партыйныя ячэйкі, якія лічаць, што „адкуль у нас быць праваму ўхілу“. Пры такой пастаноўцы пытаньня можа быць адно становішча—прадставіць паўнейшы прастор для права-опартуністычнае практыкі. Так здарылася ў адной з парт'ячэк нашага раёну.

Сакратар партыйнае ячэйкі „Чырвонага Крыжу“, на сходзе па справаздачы бюро, ідэалёгічнае становішча ячэйкі ацэньвае так: „У нас праваопартуністычных зьявішч не адмечана і скажэння клясавай лініі няма“. Такая ацэнка бязумоўна прымусіла настаражыцца прысутных і выступіць з рэзкаю крытыкай. Даць такую ацэнку гэта раўнасьляна таму, што ячэйка жыве ізолявана ад усяе краіны, і на якой не адчуваецца ніякіх уплываў звонку. А што-ж мы маем на самай справе. У апарце, які абслугоўваецца ячэйкаю, дзе працуюць камуністы, маецца нічым няпрыкрыты правы ўхіл і прымірэнства да яго. Мелі месца зьявішчы, калі на выдаваемых брошурах, блянках зусім „баяліся“ абазначыць слова БССР, бо гэтыя журналы ішлі за межы. У брошурах маюцца месцы, дзе выказваецца адкрыта аб цяжкасьцях умоў жыцьця ў Савецкім Саюзе і жаданьне выехаць за-граніцу. Калі беспартыйная частка супрацоўнікаў апарату стварыла нецярпімыя ўмовы работы для камуністых, калі фактычна кіраўніцтва апаратам было ў руках непартыйных і г. д.

Усе гэтыя зьявішчы мелі сваю гісторыю, даўнасьць, але ніхто на іх не рэагаваў, мірыліся з гэтымі зьявішчамі і камуністыя.

Правая практыка

Беларускі Саюз інваліднае коопэрацыі (БСІКО) мае дастаткова шырокі ахоп работы па вытворчаму коопэраваньню інвалідаў. У гэтую сыстэму ўключана і сетка гандлёвых арцелей. На працягу 1927-28 г. праводзілася права-опартуністычная практыка ў значнай частцы гандлёвых арцелей бяз чоткага і яскравага рэагаваньня і барацьбы з гэтым як з боку праўленьня, так і партыйнай ячэйкі. Праведзенае дасьледаваньне РК і ЦКК КП(б)Б выявіла шэраг недапушчальных зьявішч і ў сваім рашэньні азначыла наступнае „Прэзыдыум ЦКК ухваляючы вынікі камісіі адзначае, што парт'ячэйка і фракцыя Праўленьня БСІКО праводзілі права-опартуністычную лінію ва ўсёй партыйнай дзейнасьці з яўным зажымам самакрытыкі, ігнараваньне насьценгазэт, прасьледваньне за крытыку, даходзячае да звальненьня з працы за крытыку (справа Гурвіча, Міхальцова, Марозенкі, Кагана, Шварца). Гэта недапушчальная дзейнасьць выказалася ў асаблівасьці ў:

а) у гандлёвай сувязі з прыватнікамі шэрагу арцеляў (асабліва 1927-28 г.), скарыстаньне некаторымі прадпрыемствамі прыватнага капіталу, дапушчэньне кабальных зьдзелак з прыватнікамі;

б) засьмечанасьць арцеляй, асабліва гандлёвых, клясава-варожымі элемэнтамі і давер'і ім кіраваць часткаю арцеляй, моманты абароны гэтых элемэнтаў у час чысткі арцеляй з боку некаторых партыйцаў (Сайкоў, Каліскі, Сіняўскі);

в) актыўным праяўленьні з боку значнае часткі рабочых інвалідаў, у гэтым ліку з боку часткі партыйцаў і комсамольцаў рвацкіх настройаў і наогул анты-пролетарскіх адносін да вытворчасці (п'янства, рас-траты і г. д.), пры зусім слабой барацьбе з гэтымі зьявішчамі з боку партыйнай ячэйкі і фракцыі Праўленьня БСІКО;

г) дапушчэньні бюрократычных адносін да законных запатраба-ваньняў рабочых інвалідаў, нерэагаваньне на прапановы рабочых, праяўленьне ў кіраваньні мэтадаў камандаваньня ў шкоду разгорт-ваньня коопэрацыйнай грамадзкасьці, дапушчэньне мэтадаў скажэньня коопэрацыйнай дэмократыі і недапусьцімага навязваньня кандыдатур пры выбарах*.

Бюро Райкому паставіла—аб'явіць выгавар бюро ячэйкі, зьняць сэкрэтара, зрабіць датэрміновыя перавыбары бюро ячэйкі і чыстку яе радоў.

Як і ў шэрагу другіх устаноў і арганізацый, так і НКФ не ізоля-ваны ад тых умоў і тае абстаноўкі, у якой мы жывем і працуем. Тым больш, што НКФ стаіць на надзвычайна вялікім участку фронту на-ступленьня на капіталістычныя элемэнты. Яго апарат выконвае над-звычайна важныя задачы і па гэтаму зусім зразумела, што партыя павінна прад'явіць да яго органаў вялікія запатрабаваньні, паасобныя-ж зьявішчы гавораць аб тым, што ў некаторых выпадках у даным апа-раце дапушчаюць перакручваньне лініі партыі. Напрыклад, мы ня гэтак даўно мелі такія процэсы, як Віцебскіх фінпрацаўнікоў, справу Мен-скага АКРФА. Па тых даных, якія ёсьць, дасьледваньне праводзіў беспартыйны інспэктар. Да якога-ж заключэньня ён прышоў і як ён правільна ставіў пытаньне аб тым кіраўніцтве, якое мела месца ў Го-мельскім апараце падатковага аблажэньня. У выніках ён піша: „Нічога ня зроблена ва ўказаных галінах. АКРФА фактычна выпусьціла з сваіх рук справу кіраўніцтва аблажэньнем самай заможнай вярхушкі групы таргоўцаў“. Гэта было ў першай рэдакцыі, у другой рэдакцыі гэтага месца не аказалася. У разьдзеле, па недавучоту зваротаў па паасобных прадпрыемствах і памылкі ў аблажэньні ў першапачатковай рэдакцыі былі наступным чынам формуляваны: „Усе пералічаныя намі недахопы ў рабоце падатковага апарату Гомельскага АКРФА, якія датычацца аблажэньня бягучага году, мелі сваёй несамненнай спадчынай на-ступнае: 1) праізвольнае, неабаснаванае, а ў іншых выпадках незакон-нае ісчысленьне зваротаў даходаў плацельшчыкаў, а другое зусім віда-вочнае недааблажэньне прыватнага тарговага сэктару, і сьледавацельна, недабор у карысьць дзяржаўнага і мясцовага бюджэтаў, значныя па сваім разьмерам сумы налагавых даходаў. Асоба важна тут адзначыць тыя абставіны, што недааблажэньне галоўным чынам каснулася вярху-шачнай, самай моцнай і з пункту поглядаў інтарэсаў таваразварота, самай паразытычнай групы палуоптавых і оптавых прадпрыемстваў г. Гомелю. Гэты вывад выцякае з прыведзенага намі аналізу ўстанаў-леньня зваротаў па крупнейшых прадпрыемствах на аснованьні кніг, выбарак з спраўкамі і г. д.“.

У другой спраўленай рэдакцыі дадзена наступная формулёўка: „Усе пералічаныя намі недахопы ў рабоце падатковага апарату Гомельскага АКРФА, якія датычацца аблажэньня бягучага году, мелі сваёй спад-чынай наступнае: 1) недавучот зваротаў па паасобным прадпрыемствам; 2) неабаснаванасьць аблажэньня. „Патрэбна сказаць, што па гэтаму

дасьледваньню былі складзены два акты і другі акт належыць як аўтару не каму небудзь, а Начальніку Падатковага Кіраўніцтва гав. Кардашэнка. Беспартыйны інспэктар у політычнай ацэнцы пайшоў далей ва ўсіх адносінах, чым Кардашэнка—партыйны кіраўнік гэтага апарату. Кардашэнка грунтоўныя, вузлавыя пытаньні маючыя вялікае політычнае значэньне ў дзейнасьці АКРФА змазаў, выбіў усю клясавую сутнасьць. Гэта зьявішча зусім недапушчальна тады, калі мы павінны патрабаваць ад падатковага апарату больш выразнага рашучага наступленьня на клясавага ворага, а тут мы маем задачу пазыцый кулацкім, нэпманскім элементам.

Па даных НКФ лічыцца нядоімак з прыватніка 2.385.000 руб., а з коопэрацыі 527.000 руб. Калі супаставіць адносіны ў таваразвароце коопэрацыі з прыватнікам, дык суадносіны будуць адваротныя. Падгрэбна сказаць, што нядоімкі складаліся на працягу некалькіх гадоў і сродкі дзяржавы клалі ў кішэню нэпману. Для доказу можна прывесці наступныя зьявішчы: скажам Шпрыц павінен нядоімак 9.453 руб., Тургель 14.000 руб. і г. д., а ці ўзыскана гэта сума. Зразумела, што яна ў фонд дзяржавы не паступіла. Падатковы апарат перадаў справу ў суд, суд засудзіў пасадзіць на 9 месяцаў і ў канечным выніку Шпрыц і Тургель зарабілі па 1.000 руб. у месяц. Ці такая лінія адпавядае лініі партыі ў галіне рашучага наступленьня на нэпмана, далёка не. Гэта дзе магчымасьць думаць аб неабходнасьці перагляду лініі НКЮ. Гэта патрабуе ад нас рашуча выразнае, глыбокае правэркі дзейнасьці ўсіх органаў НКФ і НКЮ ў галіне забясьпечаньня ўзятае партыяй лініі ў наступленьні на кулака. Яшчэ адна заўвага аб тым-жа НКФ і НКЮ—гэта справа Лапірава. Яна заключаецца ў тым, што буйны пастаўшчык каменьяў быў абложаны і вось Гомельскі АКРФА з разьліку 80 000 зрабіў аблажэньне. Лапірава за нявыплату пасадзілі пад арышт. Што-ж робіць яго жонка,—яна падае заяву Пракурору Рэспублікі. І вось Гохман, нядоўга думаўшы, накладвае рэзолюцыю: „Запатрабаваць справу, перагледзіць яе і арышт на маемасьць адмяніць“. Гэта справа цягнецца на працягу цэлага году, а Лапіраў нажывае на ёй. З аднаго боку Гохман правіў поўнае адсутнічаньне клясавае старожкасьці пры разглядзе гэтае заявы і другое—праявілася злачынная цеганіна. Гомельскае АКРФА піша НКФ, НКФ НКЮ'у, цягаліся на працягу году з-за Лапірава і ўсё-ж аб'ектыўна здарылася так, што яны абаранялі Лапірава. Факты скрыўленьня клясавае лініі, факты праяўленьне правага ўхілу на справе можна адзначыць і ў Белжылсаюзе ў шэрагу ЖАКТ'аў, і ў Палаце Мерак і Вагі і ў шэрагу іншых устаноў. Але лічу, што ўзятых, розных па сваёй форме, праяўленьняў канкрэтных выпадкаў зусім досыць для таго, каб зрабіць політычныя вурокі ў нашай рабоце і кіраўніцтве.

За бальшавіцкі контроль і сьмелую пролетарскую самакрытыку

Пералічаныя вышэй факты і зьявішчы правае практыкі мелі месца на шэрагу вучасткаў фронту соцыялістычнага будаўніцтва. Цяпер важна адказаць на пытаньне, чаму-ж гэтыя зьявішчы мелі у шэрагу выпадкаў сваю гісторыю, сваю даўнасьць і былі цяжкімі.

Яны ня былі выжыты сваячасова таму, што ня было разгорнута сапраўднае пролетарскае самакрытыкі. Справа Белсампрамсаюзу, БСІКО, Чырвонага Крыжу і г. д. характэрныя тым, што ня было самакрытыкі ў адным выпадку і заціскалася яна у другім.

Барацьба з правым ухілам у тэорыі і ў практыцы мысьліма толькі на грунце самакрытыкі, ня гледзячы на асобы, незалежна ад таго адкуль-бы ня выходзіла і кім-бы ня прыкрывалася.

Пры ўсім гэтым, ва ўсіх справах чырвонаю ніткай праходзіць адсутнасьць пролетарскага контролю і ўплыву. Скажам у ЦК Чырвонага Крыжу няма ніводнага вылучэнца-рабочага. НКФ, НКЮ, Дзяржаўны Унівэрсытэт да гэтага часу з прадпрыемствамі зьвязаны ня былі, пролетарскага ўплыву не адчувалі. Той вопыт, які атрымалі ў час чысткі партыі і савецкага апарату праз прымацаваньне рабочых брыгад, якія добра апраўдалі сябе, патрэбна і на далей замацоўваць, як шэфства прадпрыемстваў над савецкім апаратам.

Усе вышэй адзначаныя факты і зьявішчы патрабуюць ад кожнага камуністага і партарганізацыі ў цэлым высокае клясавое старожкасьці, непаслабнае ўвагі да рашучае барацьбы з канкрэтнымі праявамі правае практыкі. Патрэбна з усёю сілаю ў штодзённай рабоце весьці выкрываўчую дзейнасьць тэорыі і практыкі правага ўхілу і прымірэнчых адносін да яго, як найбольш небясьпечнага на цяперашнім этапе соцыялістычнага будаўніцтва. Гэта ні ў якой меры не павінна паслабіць барацьбы з рэшткамі і рэцэдывамі контр-рэволюцыйнага троцкізму, левымі загібамі, якія знаходзяць сваё праяўленьне і патрабуюць ад кожнага камуністага няпрыміронае актыўнае барацьбы.

П. Пасюкевіч

Практыка правага ўхілу на вёсцы

XVI партконференцыя ў сваіх пастановах досыць выразна паказала партыі тыя прычыны, якія выклікалі неабходнасьць правядзеньня генэральнае чысткі партыі.

У пэрыод рэканструкцыі соцыялістычнай гаспадаркі краіны, звязанай з соцыялістычным наступленьнем на капіталістычныя элемэнты гораду і вёскі і з абвастрэньнем клясаве барацьбы, партыя павінна асабліва дасканальна перагледзець свае шэрагі для таго, каб узмаціць супроцьдзейнічаньне ўплыву дробна-буржуазнае стыхіі, зрабіць партыю больш аднолькавай, больш баяздольнай у справе перамогі цяжкасьцяй соцыялістычнае рэканструкцыі народнае гаспадаркі (3 рэз. XVI партконференцыі). Аб чыстцы і праверцы членаў і кандыдатаў УсекП(б)Б.

Верасьнёўскі Пленум ЦК КП(б)Б падводзячы вынікі чысткі вясковых ячэек, адзначыў „наяўнасьць шматлікіх яркіх выпадкаў простага скрыўленьня клясаве лініі, п'янства і разлажэньня, змычкі асобных вясковых камуністых з кулацкімі элемэнтамі, вельмі слабы і абмежаваны ўдзел вясковых камуністых у калектыўным будаўніцтве сельскае гаспадаркі, простае нежаданьне з боку шэрагу вясковых камуністых ісьці ў калгасы, пасьпэўны ўдзел, а ў некаторых выпадках і простае процідзеяньне з боку камуністых каляктывізацыі". Пленум ЦК КП(б)Б прызнаў, што „чыстка і праверка вясковых ячэек паказала, што далёка ня ўсе вясковыя камуністыя зразумелі сутнасьць небясьпекі правага ўхілу. Барацьба з правым ухілам у практычнай рабоце не заўсёды праводзіцца рашуча".

Партыя вядзе рашучую барацьбу з опартуністымі ўсіх колераў у тэорыі і практыцы ня толькі ў парадку чысткі, але і ў усей штодзённай працы, таму будзе карысным разгледзець усе тыя факты і праявы правага ўхілу на практыцы, якія выяўлены ў процэсе чысткі вясковых ячэек. Віцебская партарганізацыя, каб зрабіць пэўныя і практычныя вынікі для яшчэ большае барацьбы ў далейшай рабоце пасабных партарганізацый і камуністых з фактамі опартуністычнае тэорыі і практыкі, зьнішчэньне гэтых фактаў у пачатку іх узьнікненьня, умець разглядаць сімптомы „правае хваробы“ і не даваць ёй распаўсюджвацца і прыносіць шкоду партыі.

Цяжкасьці пэрыоду соцыялістычнае рэканструкцыі, абвостраўшая клясавая барацьба, бязумоўна выклікаюць хістаньні ў дробна буржуазных пластох насельніцтва, што знаходзіць свой адбітак ў некатэрых прапластаваньнях рабочае клясы і нават партыі. Гэтыя хістаньні, якія адбіваюць уплыў дробна-буржуазнае стыхіі, на практыцы праяўляюцца ў тым, што камуністыя адыходзяць ад генэральнае лініі партыі ў асноўных пытаньнях і перш за ўсё ў пытаньні разгортваньня соцыялістычнага наступленьня на капіталістычныя элемэнты, на кулацтва ў

вёсцы. „У даных ўмовах найбольшай небяспёкай унутры партыі зьяўляецца правы ўхл, як выражэньне простага адмаўленьня ад ленінскае палітыкі партыі (з пастановы XVI партконференцыі).

Вельмі часта думаюць, што тэорэтыкі правага ўхілу сядзяць недзе ў цэнгры, а што на вёсцы—проста па сваёй несьведомасьці, па палітычнай нялісьменнасьці, людзі пачынаюць кульгаць на правую ногу. Бязумоўна, што пераважная частка менавіта такіх, але-ж факты кажуць нам, што ёсьць „тэорэтыкі“, што яны ня хочуць працаваць сьляпцамі, яны хочуць паказаць нам тую ці іншую „тэорыю“. Бязумоўна, усяе сыстэмы поглядаў правага ўхілу ў іх няма, у іх ёсьць гэорэтыка, узятая з опартуністычнага арсэналю—па аднаму, двух пытаньнях.

Вось прыклады з паасобных выступленьняў (Пынякоўская ячэйка):

а) „Я ня веру ў ажыцьцяўленьне 5 гадовага пляну, бо сельская гаспадарка заняпала“.

б) „Трэба ўзмацніць легкую індустрыю, ці па крайняй меры прывозіць тавары з-за межаў, а ня ўсе грошы тахціць у буйную прамысловасьць. Прычым досыць арыгінальна абгрунтоўвае гэтую сваю заяву тым, што цяпер праводзіцца загатоўка другароднага віду сырцу, у тым ліку і ануч; пагэтану ён лічыць, што Савецкая ўлада хоча зрабіць усіх „анучнікамі“ (вось куды хваціў), а ён супроць гэтага. Як і сьлед „прылічнаму“ опозыцыянэру, ён за шырокую дэмократыю. „Ня трэба зачыненых сходаў, навошта сакрэты, усе павінны ведаць“. Ён і супроць вылучэньня рабочых і сялян, бо яны „зьяўляюцца непадрыхтованымі“. Гэта найбольш буйны „тэорэтык“.

А вось тлумачэньне другога тэорэтыка-ўхіленца (Бешанкавіцкая ячэйка) Лабанава, які скончыў да рэчы Зіноўеўскі Унівэрсытэт. Ён скрыўляў у сваёй працы клясавую лінію, не апіраўся на беднату і на запытаньне растлумачыць разьлічча паміж бальшавікамі і меншавікамі адказаў:—„Бальшавікі ідуць проста за беднотой, а меншавікі навуковым спосабам“. Гэткае „марксыцкае“ тлумачэньне паказвае, што вучоба яго ў Камвузе не дала яму карысьці.

Ёсьць і такія тэорэтычныя абгрунтаваньні, што малазямельныя і бядняцкія гаспадаркі ня могуць быць калектывізаваны, што „з бядняцкіх калектываў нічога ня выйдзе“. Выходзіць, значыцца, што кулацкія, як больш моцныя, больш абсталяваныя маглі-б скарэй пабудаваць калгасы. Гэта ўжо ня толькі ўрастаньне кулака ў соцыялізм, побач ці сумесна з бедняком і серадняком, але-ж і перавага кулака на шляху да соцыялізму перад другімі соцыяльнымі прапластаваньнямі.

Сваяасаблівым „урастаньнем кулака ў соцыялізм“ трэба лічыць і такое абгрунтаваньне свае правае практыкі. „Трэба здаваць ў арэнду зямлю не бедняку, а кулаку, бо апошні лепш апрацуе зямлю і дзяржаве больш будзе хлеба“ (Янавічы, загадч. вэтэрынарным пунктам).

Тое-ж самае гаварыў адзін аб'ездчык-камуніст у Сураскім раёне і ажыцьцяўляў гэта на практыцы—наймаў на працу выключна заможных, бо „беднякі гультаі“ і аддаваў угнаеньне таксама заможным—„на іх зямлі будзе большы ўраджай“.

Ёсьць і такія разважаньні, „што калектывы можна і трэба будаваць толькі на асушаных балотах“. (Гэта, здаецца, устаноўка „блажэннай памяці“ Лабаноўскага). Тут у гэтых разважаньнях хаваецца нежаданьне чапаць заможнага і кулака. „Нашто агітаваць, каб сяляне, што абжыліся ў вёсцы, будавалі калгасы на тэй зямлі, якая ім прыналежыла з даўняга часу. Вось на новай, дык калі ласка. Прычым на новую, мабыць, пойдзе той, хто ня мае „старое“, ці наогул у каго

дрэнная гаспадарка—гэта значыць бядняк. Такім чынам усе будуць здаволены і будзе клясавы мір“.

І ўрэшце мы маем выступленне (Нефэдаў, Немайцянская ячэйка), што калгасы ў сучасны момант не зьяўляюцца „жыццёвымі“, адгэтуль вядома трэба разумець, што галоўная ўвага партыі павінна быць сконцэнтравана на індывідуальных гаспадарках, накіравана на рост і дапамогу ім, прычым нават не разьмяжоўваецца, каму з соцыяльных груп трэба дапамагаць.

Мы добра ведаем, што правы ўхіл і „левы“ досыць часта пераходзіць адзін у адзін і што там, дзе ёсьць правы ўхіл, там павінен быць і „левы“. „Левы ўхіл ёсьць цень правага ўхілу“ (Сталін). Але-ж мы заўсёды разумелі, што канкрэтныя носьбіты гэтых ухілаў, суб'екты ўсё-ж такі розныя, па крайняй меры, калі ёсьць такія факты, што правыя трансфарміруюцца ў „левых“ ці наадварот, то ўсё-ж з працягам пэўнага часу. Аднак маецца такі прыклад, калі камуністы адначасова зьяўляецца і права-ўхіленцамі і „левым“. Гэта яскрава паказвае, як добра могуць ужывацца гэтыя, на першы погляд два канца-восьці, абодвы па сутнасьці дробна-буржуазныя тэорыі.

Прыклад, які мы прыводзім першым, калі камуністы ня верыць у ажыццяўленьне пяцігодкі, калі ён супроць узмоцненае індустрыялізацыі краіны і адначасова лічыць, што „Троцкага дарэмна выключылі з партыі“, што „Троцкі быў і будзе рэвалюцыянерам“.

Разглядаючы ўсе гэтыя факты, а іх магчыма ёсьць многа, мы павінны адзначыць, што хаця барацьба з канкрэтнымі праявамі правага ўхілу на даным этапе барацьбы мае асабліва важнае значэньне, аднак гэта ні ў якой меры не павінна паслабляць ідэалёгічнага выкрываньня правага ўхілу. Пагэтаму партыйныя органы павінны непаслабна вясці разьясьняльную работу сярод камуністых, пранізаць усю палітыкавыхаваўчую і асьветную працу пытаньнямі, якія дасканальна аналізуюць опозыцыйныя сыстэмы і погляды, усямерна падвышаючы ідэйна-політычны ўзровень вясковых камуністых.

Уласна кажучы, група так званых практыкаў правага ўхілу, алілюйшчыкаў, якія быццам не заўважаюць у штодзённай практычнай рабоце, што яны скажаюць клясавую лінію, што яны абслугоўваюць сваім апаратам, а досыць часта і сродкамі соцыяльна варожых пролетарыяту элемэнтаў, гэта група найбольшая і гэтых спатыкнуўшыхся людзей штодзённа праз друк і іншымі спосабамі выяўляюць, выводзяць, што называецца, на чыстую ваду.

Тут асабліва шмат фактаў па лініі працаўнікоў зямельных нізавых органаў, паколькі яны ня ўсюды на мясцох рашуча перабудавалі сваю працу ў адрозьніваньне ад тэй, якую „дыктавала прышчэпаўшчына“, паасобных коопэрацыйных, грашовых, судовых і іншых органаў. Напрыклад, у гэтай частцы мы маем такія факты: камуністы, ведаючы, што кулак абкладзены падаткам ў 1.500 руб., у парадку самаабкладаньня, налічвае яму толькі 9 руб., у той час, як патрэбна 250 руб. (Бешанковічы); камуністы, што стаяць на чале розных устаноў, выдаюць розныя даведкі, не адбіваючы сапраўднага маемаснага становішча кулацкае ці заможнае гаспадаркі і кулацкія дзеці скарыстоўваюць гэтыя даведкі для розных мэт (паступленьне ў навучальныя ўстановы і г. д.); бярэцца пад абарону кулак, якога пазбавілі права голасу, камуністы арганізуе збор подпісаў (з большага падкулачнікаў) з хадайнічаньнем аб аднаўленьні ў правоў голасу пазбаўленага (Ліозно).

Прыём камуністых, вычышчаных, як чужы элемент, ва ўстановы (старшыня райсаюзу Савгандльскаслужачых). Выкрэсьліваньне тэрміну „гандляры“ і замена іх „заможнымі“, таму што гэта прыгажэй гучыць (Віцебскі Камітэт Узаемадапамогі). Прывілеі, якія даюцца пасаджаным у ДОПР спэкулянтам і гандляром, перад беднякамі, бо першыя больш інтэлігэнтныя людзі і г. д. Адным словам опартунізм у практычнай працы досыць распаўсюджанае зьявішча і ён прымае розныя формы, часам да таго дзікія і галавацяпскія, што дзівішся, як гэта мог зрабіць чалавек, які лічыць сябе камуністам. Бязумоўна, трэба тут жа адзначыць, што вясковым камуністам прыходзіцца вясьці працу непараўнальна ў больш цяжкіх умовах, чым гарадзкім. Абкружэньне іх дробна-ўласніцкімі масамі, ва ўмовах дробнае таварнае вытворчасці, якая „параджае капіталізм, стала штодзённа, шточасна стыхійна і ў масавым маштабе“ (Ленін), садзейнічае таму, што маладыя камуністы (а ў вёсцы галоўным чынам члены партыі з невялікім партстажам) пад напорам гэтае дробна-буржуазнае стыхіі здаюць на першым часе паасобныя (можа і невялікія) участкі клясавых пазыцый. Такія камуністы вельмі часта не разумеюць у чым іх, уласна кажучы, абвінавчваюць, бо суб'ектыўна яны думалі, што працуюць надта сумленна і, правільна, а выходзіць, што памаленьку яны коцяцца ў балота опартунізму, а не і больш—у балота абыватальшчыны. Гэтых фактаў шмат. Іх выявіла і праверка вясковых камуністых, і выяўляюць іх штодзённа, паміма праверкі. Аднак характэрным зьяўляецца тое, з большага партэйкі, у якіх былі гэтыя камуністы, ня бачылі гэтых зьявішч, праглядзелі іх. Досыць часта і ячэйкі і вышэйшыя парторганы (РК) не правяраюць як след фактаў, не звяртаюць увагі на ўсялякія сымптомы, штэмплююць той матар'ял і інфармацыю, якую ім даюць, без належнае праверкі. Так, у адным мэліарацыйным т-ве скажалася клясавая лінія, а член партыі запэўнівае РК, што там усё добра, і яму верылі на слова. Чым гэта ўсё можна аб'ясніць. Гэта можна аб'ясніць толькі політычнаю блізарукасыцю, дзяляцтвам гэтых ячэек, няўменнем улавіць політычны сэнс у цэлым шэрагу зьявішч. А ня трэба забываць, што дзяляцтва і прымірэнства—рэзэрвы правае лініі ў практычнай працы. Чыстка вясковых ячэек павінна паслужыць пераломным момантам у пастаноўцы працы кожнае ячэйкі і асабліва тых, дзе былі выяўлены факты правае практыкі. Павінна вясьціся самая паступовая і рашучая барацьба з правым ухілам на практыцы. Неабходна, каб кожны камуніст, кожная ячэйка на вёсцы ўсямерна імкнулася падмаць свой політычны і культурны ўзровень, каб лепей зразумець тыя політычныя задачы, што стаяць цяпер перад усёю партыяй.

* * *

Праверка вясковых ячэек выявіла шмат фактаў нежаданьня паасобных камуністых ісьці ў калгасы. З рэшты-ж і група гэтых камуністых як быццам імкнецца праводзіць лінію партыі і нават праводзяць „агітацыйную“ працу сярод насельніцтва за ўступленьне ў калгасы. Бязумоўна фальшывасць іх становішча не дае магчымасці быць актыўнымі працаўнікамі ў гэтым напрамку, іх зараз жа выкрываюць простым запытаньнем: „А чаму сам ня ідзеш у калгас“. І яго „агітацыя“ зводзіцца да нуля, а з большага яшчэ дае і адмоўныя вынікі.

Ніжэй будуць прыводзіцца якраз такія факты, якія кажуць, што ўмовы для ўступленьня ў калгасы былі, але паасобныя камуністы па ўсялякіх прычынах ухіляліся ад уступленьня.

Вось якія ёсць прыклады. Быў арганізаваны калгас і камуніст уступіў у яго, але праз некаторы час з прычыны таго, што быццам не жадаюць другія сябры сям'і, асабліва жонка,—выходзіць з калгасу. Прычым высвятляецца, што ён сам падбухторваў жонку выходзіць з калгасу і нават сам заяву ёй напісаў (Вярхоўная яч., Бандарэнка). Наогул, ёсць шэраг фактаў, калі партыйцы матывуюць няўступленне ў калгас тым, што сям'я, жонка ня хоча ўступаць і што яе цяжка перавыканаць. Калі ўжо ёсць, скажам першая ступень да каляктывізацыі, аграмаджэнне некаторых процэсаў—сумесная апрацоўка зямлі, запражка коняй і г. д., дзе і камуністы ўдзельнічае, тут здавалася-б, яму даецца поўная магчымасць весці працу ў напрамку арганізацыі калгасу, а ён ставіцца пасыўна, трусьліва да гэтага (Суражская яч.). Аднаму камуністу пры праверцы на запытаньне: „Чаму ня ўступаеш у каляктыў“, у той час, калі пры яго вёсцы гэткі быў арганізаваны, дык ён адказваў, што ня ідзе таму, што жонка яму сказала, „што нядаўна забілі аднаго яўрэя ў калгасе“. Тут мы бачым ня толькі нежаданьне клясавое барацьбы, так сказаць прыныпова, але трусьлівасць і боязкасць за сваю скуру, якая можа пастрадаць, калі камуністы будзе ажыццяўляць лінію, якая не па нутру кулаку (Лазукоўская яч.—Дэментэй).

Маюцца і выпадкі процідзейнічання арганізацыі калгасаў, ці злачынная халатнасць, калі сяляне жадаюць уступіць у калгас, але, дзякуючы нежаданьню камуністага справа развальваецца (Дабрамысленская яч., Ганчароў). Сяляне на сходзе ўзьнялі пытаньне аб арганізацыі калгасу, а камуністы, што прысутнічаў тут, не прычакаў канцу сходу, зьбег і такім чынам таксама справа ня была даведзена да канца. У вёсцы арганізаваўся калгас з 14-ці бядняцкіх сем'яў, а камуністы туды не ўваходзіць. Дзякуючы гэтаму ён ўжо страчаны, як член партыі, бо кулакі выступаюць супроць калгасу, а ён адпору не дае. Парт'ячэйка даручае яму працу сярод калгаснікаў, ён сабагуе яе, бо сапраўды які-ж з яго працаўнік, калі ён не пайшоў у калгас (Бешанковічы—Анціховіч).

Ёсць і такія выпадкі, калі „здаюць партбілет“, каб ня ісьці ў калгас, уласніцкія тэндэнцыі пераважаюць над усім іншым. Характэрныя і такія настроі, што некаторыя жадаюць ісьці ў калгас, але каб не са сваёю гаспадаркаю. Двурэшніцтва іх надта яскрава відаць—яны хочуць і „камуніі“ служыць і на ўсякі выпадак мець уласную гаспадарку, калі не яны самі, то хоць бацькі, браты і г. д.

Ёсць і такая зьява аднаго члена партыі, што „ў калгасы няхай ідуць усе п'яніцы“. Вышэй пералічаныя камуністыя, якія толькі абцяжарвалі партыю і перашкаджалі будаваць калгасы,—павыкідваны з шэрагаў партыі. Мы маем значны рост калгасаў за апошні час як па БССР, так і па ўсяму Саюзу, чым расчарованы ня толькі практыкі опартуністыя, але-ж рухнула дашчэнту разьбітая ўстаноўка правых, што калгасы не зьяўляюцца шляхам соцыялістычнага разьвіцьця вёскі, што сяляне адмовяцца ад гэтага „шляху“, ня пойдучь па ім і гэтак далей.

„Усе ўзрастаючая кіруючая роля буйное сацыялістычнае прамысловасьці зьявілася асноваю таго масавага каляктыўнага руху, тэй вялізарнай працы, якая праводзіцца цяпер на вёсцы. Калгасны рух за апошні год набыў нячуваны размах. У будаўніцтва калгасаў ужо ўцягнуты па СССР і БССР мільёныя масы батракоў, беднякоў і сераднякоў“.

(З адозвы ЦК КП(б)Б да дню ўраджаю).

* * *

Праверка выявіла сапраўдных кулакоў, па маемаснаму становішчу, якія пралезлі ў партыю. Магчыма, што яны акулаліся ўжо будучы ў партыі, дзякуючы іменна скарыстоўваньню ў асабістых мэтах свайго прабывання ў партыі, аб гэтым гаворыць нам і спецыяльнае абследаваньне, праведзенае ЦК КП(б)Б (гл. арт. Пайкіна „Камуністы-сяляне Беларускай вёскі“). Наогул, у выніку абследаваньня сялян-камуністых склад іх з соцыяльнага пункту гледжаньня прызнаны недавальняючым.

Факты, выяўленыя ў процэсе чысткі, паказваюць, што камуністыя зьвязаны з заможнай гаспадаркай, не гаворачы ўжо з эксплёататарскай-кулацкай, ня могуць быць праваднікамі клясаво-ліній партыі на вёсцы, нават і тады, калі-б яны жадалі гэтага. І задача правёркі галоўным чынам была—выявіць гэтых тыпаў і рашуча ачысьціць ад іх шэрагі партыі, бо калі можна перавыхаваць чалавека заражанага тэй ці іншай скажам нават кулацкай ідэалёгіяй, то кулака, які прырос да свайго эксплёататарскага гаспадаркі ўсёю істотай сваёю, перавыхаваць нельга.

Камуністы мае 10 дзесяцін зямлі, гаспадарка заможная, сам член праўленьня сельска-гаспадарчае коопэрацыі. Працаваў у коопэрацыі выключна для асабістае выгады, сыстэматычна скрыўляў клясавую лінію. Вось яго праца: а) перадае насенны матар’ял 50 пуд. свайму цесьцю, замест таго, каб выдаць яго бедняком; б) ужывае ўсе захады, каб надзяліць зямлёю былога абшарніка і якраз у тым маёнтку, дзе ён раней быў і эксплёатаваў сялян. У дадатак яшчэ да ўсяго ўчыніў рэлігійны абрад—вянчаўся ў царкве.

Характэрна адзначыць, што большасьць гэтых кулацкіх тыпаў не парывае сувязі з рэлігіяй. Для іх няпрыемна неяк быць атэістамі, парываць з рэлігіяй, гэта ўжо будзе „яскрава камуністычны крок“. Кулацкая ідэалёгія ня можа мірыцца з атэізмам.

Вось другі яскравы прыклад: камуністы—старшыня сельска-гаспадарчае арцелі (Чашнікі, Лазарэвіч). Бацька мае 15 дзесяцін зямлі, 2 коняй, 3 каровы, дробнае жывёлы 10 шт., зямля абрэзана, сын не парваў з гэтай гаспадаркаю, відавочна, што сын уступіў у партыю і ў арцель для „адводу вачэй“. Бязумоўна, што арцель працавала дрэнна, бо ён асабіста ня быў зацікаўлены ў гэтай працы.

Тав. Яраслаўскі ў сваім артыкуле „Папярэднія вынікі чысткі шэрагаў партыі“ адзначае, што „праверка вясковых ячэек зьявілася адным з момантаў, калі выявілася рэзкая клясавая барацьба ў вёсцы“ і што вакол выключэньня ці ня выключэньня таго ці іншага камуніста паміж беднатою і кулакамі з падкулачнікамі разгарэлася бойка.

Для ілюстрацыі гэтага палажэньня цікава прывесці яскравы прыклад гэтае барацьбы пры чыстцы вышэйпамянёнага Лазарэвіча, проста можна сказаць літаратурны дыялёг. Прывожу яго так, як ён запісаны ў пратаколе правёркамісіі.

„Аб кандыдатуры Лазарэвіча выказваюцца ў спрэчках:

С.—(падкулачнік)—„Лазарэвіч прымае актыўны ўдзел у рабоце сельскага савета, увесь час бароніць беднату, чотка праводзіць клясавую лінію“.

М. „Лазарэвіч зьяўляецца з кулацкай сям’і, абіжае сям’ю чырвонаармейцаў. П’янствуе, бярэ хабары. Прышоўшы да мяне, сілком застаў сьпячы лічніцу, кажучы, „я табе скіну частку падатку“. Маю гаспадарку ня ўнес у сьпіс на аслабаненьне ад сельгаспадатку, хаця гаспадарка сям’і чырвонаармейца. Яму ня месца ў шэрагах партыі.“

Быў выпадак, калі ён жадаў згвалціць быўшую загадчыцу чытальняю А."

Ш.—(падкулачнік)—„М. (выступіўшы перад ім) сёння зьяўляецца эксплёататарам чужое працы, ёсць батрак, яе брат, будучы ў валвыканкоме, браў хабары, горкі п'яніца, яна клейміць зра пазорам Лазарэвіча, ён стаіць у сваёй працы толькі за беднату, чотка праводзіць клясавую лінію. Калі яго выключыць з партыі, то, бязумоўна, будзе памылка“.

Б.—„Мой сын у Чырвонай арміі, я бяднячка, Лазарэвіч мяне абклаў падаткам, гэта неправідлова, тады як заможных аслабанае“.

П.—„М. напасіла жанчыну і па дасабістых счотах жадае абклеветаць Лазарэвіча. Б. атрымала крэдыт, як бяднячка, а потым пусьціла сыну на касцюм. Гэта злоўжываньне, Лазарэвіч правільна працаваў“.

Ш.—„Па с.-савету Лазарэвіч працаваў, як астатні работнік. У 1927 г. У. скідаў сельска-гаспадарчы падатак і гасьціў у яго“.

К.—„Ш—гутарыць лож, ён свайго брата разарыў, пабіў, за што прыцягваўся судом да адказнасці і наогул, ён супроць калектывізацыі і савецкай улады, і ўсіх камуністых ня любіць“.

Комэнтары да гэтага дзялёгу клясавых барацьбы зусім лішнія. Ня толькі кулакі, але не парваўшы сувязі з сваімі заможнымі гаспадаркамі таксама ня могуць праводзіць яскравае клясавое політыкі, затым калі даручаецца яму ўзысканьне самаабкладаньня, то ён вельмі энэргічна сыскаваў з беднаты, пагражаў ёй усімі карамі і зусім павольна ня прымаючы рашучых мер, узысківаў самаабкладаньне з заможных (Ліозна).

Магчыма, што праверка ня ўсіх кулацкіх тыпаў выявіла, паколькі ў шэрагу ячэек недастаткова была разгорнута самакрытыка, яшчэ можа сям-там дзе-небудзь і заваляліся яны (трэба прыняць пад увагу іх вялікую прыстасавальнасць) і задача партычэек пільна сачыць за гэтакімі выпадкамі і рашуча ачысьціцца ад усіх, як простых кулакоў дык гэтак і тых, што не парвалі сувязь з кулацкімі гаспадаркамі.

* * *

На мясцох існуе думка, што выкрыцьцё правага ўхілу заўсёды цягне за сабою тое ці іншае загібаваньне камуністага. Гэта няправільна. Усе вышэйпададзеныя факты з большага ня былі звязаны з моральным распадам. А таму мы залічваем такія факты ў асобную групу, прычым лічым, што адыход іх ад пролетарскіх клясавых пазіцый адбыўся дзякуючы таму, што на глебе моральнага распаду, яны прадстаўляюць сабою людзей, якія лёгка падпадаюць пад уплыў кулацкіх і чужых нам элементаў, прычым, бязумоўна, сюды не адносяцца асобы проста загінуўшыя ці што парушаюць камуністычную этыку, а на мясцох досыць часта ўсе гэтыя факты залічваюцца як „правы ўхіл“.

„Правда“ ў перадавіцы партыйнага аддзелу „Выше знамя принципіальнай борьбы с опортунизмом“ падкрэсьлівае ўсе гэтыя моманты: „Половая распущенность, семейственность, не есть еще правый уклон на практике“... „надо распознавать и разоблачать опортунистическую практику даже тогда, когда она не сопровождается моральным разложением“.

Усе факты моральнага загібаваньня пачынаюцца звычайна з п'янкі, а ад яе і ўсе якасьці.

Глушнёў (Сененск. яч.) сыстэматычна п'янстваваў з кулакамі. А таму калі працаваў старшынёю сельска-гаспадарчага крэдытнага т-ва, то

выдаваў крэдыт на меліорацыю пераважна заможным, ваўначоску, якая была ў коопэрацыі, перадаў ілжэтаварыству, у якім галоўным чынам сядзелі заможныя і кулакі.

Бутвіловіч (Ліозна)—сябра праўленьня спажывецкага таварыства—сыстэматычнае п'янства, склокі, групоўкі. На працягу свае працы груба парушаў клясавую лінію, выкарыстоўваў фонд беднаты, не па прызначэнню коопэраваў заможных за лік гэтых фондаў, скрываў усякімі мерамі хваравітыя зьявішчы ў ячэйцы і г. д.

Такіх прыкладаў шмат ёсць. Яны з фактычнага боку ні чым не адрозніваюцца ад выпадкаў простага парушэння камуністычнае этыкі. Але тут адначасова мы маем клясавыя скажэнні. Будзе, бязумоўна, зусім няправільным, як гэта некаторыя партыяйкі і райкомы робяць, калі яны заважаюць пры разглядзе гэтых пытанняў галоўную ўвагу на парушэннях камуністычнае этыкі, а не на фактах парушэння клясавых ліній (асабліва сьць дзяляцтва) і раіўча трэба адхіліць такія выпадкі, калі простае парушэнне яе і разлажэнне партыяйкі будуць кваліфікаваць як правы ўхіл. Гэта асабліва шкодна, бо гэтым самым „отвлекается внимание масс от политических прорывов в отдельных звеньях аппарата, от извращений классовой линии в работе отдельных организаций“ (з „Правды“).

Апошняе пытаньне, якое можа паўстаць у сувязі з вышэйпаданым матар'ялам і аб якім мы ўжо гаварылі, гэта тое, што шмат якія ячэйкі не заўважалі фактаў опартунізму, фактаў скажэння клясавых ліній, якую праводзілі іхныя партыйцы.

Акрамя політычнае блізарукасьці ячэек тут трэба яскрава адзначаць такі тэзіс: усе гэта сталася магчымым дзякуючы таму, што *крытыка і самакрытыка недастаткова была разгорнута ў гэтых партыяйках.*

Тут узаемазалежнасьць бязумоўна поўная, адсутнасьць самакрытыкі не дае магчымасьці выкрыць ня толькі правы ўхіл, а і розныя злачынствы. Аб гэтым гавораць факты. Прычым маецца шэраг фактаў, калі ячэйкі сваімі паводзінамі—зацісканьнем самакрытыкі—процідзейнічаюць раскрыцьцю фактаў правага ўхілу. Побач з тым, што прымаюцца добрыя рэзолюцыі аб барацьбе з правым ухілам, наогул канкрэтна не зьвяртаецца ўвага на тое, што робіцца пад носам у ячэйкі і райкома.

Характэрным прыкладам можа служыць Межынская райпартарганізацыя, дзе была слаба разгорнута самакрытыка і калі сакратар РК разумеў крытыку дзейнасьці Райкому як вядзеньне пад яго падкопу. Дзякуючы гэтаму стварыліся: а) прымірэнчыя адносіны да правага ўхілу (выбары заможных у коопэрацыю); слабая праца па калектывізацыі раёну: самакрытыка сярод рабочых саўгасу не разгорнута. Рабочыя баяцца крытыкаваць адміністрацыю, баяцца каб ня зволілі. Партыйцы цьмяна разумеюць лёзунг самакрытыкі (Тыраспольская ячэйка); палічка сямейсьцьвеннасьці (Бешанковічы) пры чыстцы сяброў партыі, не жаданьне „выносіць сьмяцьця з сваёй хаты“ (з вывадаў праверкаму).

Селянін, які выкрываў аднаго камуністага, дадае ў канцы выступленьня: „Ведаю, што за маё выступленьне мне не паздаровіцца, гаварыў-бы больш, але боязна, бо будзе пасьля „порка“ (Сененская арганізацыя).

Меліся выпадкі і помсты за выступленне з крытыкаю, прычым у досыць oryginalных формах. Пры чыстцы пакрытыкавалі старшыню спажывецкага таварыства (Пустын. яч., Сенно) і калі назаўтра адна сялянка прышла ў коопэрацыю, дык старшыня т-ва сказаў: „Я вам мукі ня дам, бо ваш гаспадар умее многа гаварыць“.

Яшчэ шмат ёсць такіх фактаў. Бязумоўна, што сьвядомыя і несьвядомыя ўхіленцы баяцца самакрытыкі, але дзякуючы ёй раскрываецца іхны палітычны твар. А адсугнасьць самакрытыкі, наадварот, садзейнічае прытупленьню клясавых чуласьці і спрыяе правай лініі ў практычнай працы.

Вось чаму партыяйкі і наогул партарганізацыі павінны ўсямерна садзейнічаць разгортваньню самакрытыкі, сыстэматычна правяраць як выконваюцца дырэктывы партыі ў гэтай галіне, бо самакрытыка ёсць гострае аружжа супроць правага ўхілу ў практычнай працы, супроць скажэньня клясавых ліній. Правільна разорьнутая самакрытыка павінна садзейнічаць выкрыцьцю права-ухіленцкіх памылак у самым пачатку, ня дасьць магчымасьці ім назьбірацца, а зможа нават і папярэдзіць (выхаваўчая мэта) тых камуністых, якія па несьвядомасьці ці па сваёй ненадрыхтованасьці губяць клясавы твар і якія змогуць выправіць свае памылкі.

Куніца

Нацыянальнае будаўніцтва на Гомельшчыне за апошнія тры гады

Вялізарныя поспехі сацыялістычнага будаўніцтва забяспечваюцца
паспяховым вырашэннем нацыянальнага пытання

Паспяхова будуючы сацыялізм, партыя і рабочая класа тым самым паспяхова вырашаюць нацыянальнае пытанне, як частку ўсяго непарыўнага цэлага нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Шпаркі тэмпы індустрыялізацыі Савецкае краіны, шпаркі рост сацыялістычнае прамысловасці і сацыялістычных элементаў сельскае гаспадаркі адзначае і больш шпаркі тэмпы знішчэння перажыткаў нацыянальнае няроўнасці, забяспечвае ў перспектыве канчатковае і поўнае вырашэнне нацыянальнага пытання ў Савецкім Саюзе.

Пролетарыят Савецкага Саюзу, пад кіраўніцтвам УсеКП(б), настойлівым правядзеннем ленінскай лініі ў нацыянальным пытанні сапраўды дамогся значнага эканамічнага і культурнага пад'ёму ўсіх акраінных савецкіх рэспублік, што былі ў мінулым пераважна раёнамі сельска-гаспадарчымі з вялізарнай большасцю сялянскага насельніцтва, раёнамі прыгнёчанымі і зруйнаванымі політыкаю царскае ўлады. Эканамічны і культурны рост БССР з'яўляецца найбольш відачым паказальнікам гэтых дасягненняў. Пад кіраўніцтвам КП(б)Б, з вялізарнай дапамогай СССР, Савецкая Беларусь з краіны аграрнае, адстае, вырастае ў краіну індустрыяльна-аграрную, дзе хутка растуць новыя магутныя электрастанцыі, фабрыкі, заводы, гіганты-савгасы і калгасы, буйнейшыя культурныя ўстановы.

У Гомельскай акрузе, далучанай да БССР усяго 3 гады таму назад, у той перыяд, калі ва ўсім Савецкім Саюзе рашуча вызначыўся пераход ад перыяду вастанаўчальнага к перыяду рэканструкцыі, калі побач з бурным ростам і сацыялістычнай перабудовай усяе гаспадаркі СССР, эканамічны і культурны рост акраінных савецкіх рэспублік, у тым ліку і БССР, пайшоў яшчэ шпарчэй, правільнае правядзенне нацыянальнае політыкі дало асабліва спрыяючыя вынікі. За апошнія гады мы маем асабліва шпаркі рост прамысловасці, што забяспечвае значнае развіццё ў акрузе металаспрацоўчае, хэмічнае дрэваапрацоўчае прамысловасці, рост капітальных укладанняў у прамысловасць на 311 проц. па параўнанню з 1926-27 г., рост бюджэту па параўнанню з бюджэтам 1926-27 г. — на 229 проц. Адначасова маем значны рост культурных устаноў як у горадзе, так і на вёсцы.

На базе магутнага росту сацыялістычнага будаўніцтва па ўсёй БССР і па Гомельскай акрузе маем значнае палепшэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню рабочых і сялянскіх мас; пашыраецца пролетарская база ў акрузе, ідзе буйны рост пролетарскае культуры, пролетарскае па зместу і нацыянальнае па форме, беларускіх працоўных

мас і культуры нацыянальных меншасцяў, узмацняецца саюз рабочае клясы з асноўнымі масамі сялянства.

Рашучая барацьба з скажэннямі лініі партыі ў нацпытаньні

Рашуча праводзячы ў жыццё генэральную лінію партыі, настойліва змагаючыся з усялякімі ўхіламі ад правільнае ленінскае лініі, партыя адначасова вяла і вядзе непаслабную барацьбу з усялякімі ўхіламі ад правільнае лініі партыі па нацыянальным пытаньні. Разбурыўшы контр-рэволюцыйны троцкізм і троцкісцкую ўстаноўку ў нацыянальным пытаньні, партыя не паслабляе барацьбы з праявамі правага ўхілу, як галоўнай небясьпекай у даны момант і прымірэнцкімі адносінамі да яго, як па ўсім фронце будоўлі соцыялізму, таксама на фронце нацыянальнага будаўніцтва. Правыя ўхілістыя, выказваючыся супроць шпаркага тэмпу індустрыялізацыі краіны, тым самым трымаюць курс на захаваньне і замацаваньне рэштак нацыянальнае няроўнасьці. Правыя ўхілістыя, замазваючы налічча абвостранае клясавое барацьбы ў краіне, тым самым спрабуюць дэмабілізаваць сілы партыі, накіраваныя на барацьбу з кулаком і нэпманам, якія актыўна зуюцца, якія ў сваім супраціўленьні мерапрыемствам партыі і савецкай улады усямерна скарыстоўваюць старую апрабаваную прыладу—сеяць нацыянальную варожасьць (актывізацыя вялікадзяржаўнага расійскага шовінізму, нацыянал-дэмакратызму, рост антысэмітызму, актывізацыя яўрэйскага і польскага шовінізму).

Вялізарнае абвастрэньне клясавое барацьбы, звязанае з рэканструкцыйным пэрыодам, узмацненьне супраціўленьня капіталістычных элемэнтаў нашаму соцыялістычнаму наступленьню—уносіць значныя ўскладненьні ў тую абстаноўку, у якой партыі прыходзіцца праводзіць нацыянальную палітыку і патрабуе ад усяе КП(б)Б рашучае мобілізацыі ўсіх сіл для барацьбы супроць беларускага нацыянал-дэмакратызму, які зьяўляецца найбольш небяспечным у даны момант, у ўмовах БССР супроць расійскага, яўрэйскага, польскага і інш. шовінізму.

Пад кіраўніцтвам ЦК уся КП(б)Б дала рашучы адпор усім вылазкам нацыянал-дэмакратаў, ноўнасьцю выкрыўшы контр-рэволюцыйную сутнасьць нацыянал-дэмакратычных імкненьняў. Аднак, растлумачальная праца аб сутнасьці нацыянал-дэмакратызму і накіраваньне ўвагі ўсяе партарганізацыі на барацьбу з ідэалёгіяй і практычнай працай нацыянал-дэмакратаў у Гомельскай акрузе, праведзена недастаткова. Таму партарганізацыя павінна зараз-жа накіраваць значна больш увагі і сіл на барацьбу з канкрэтнымі праявамі нацыянал-дэмакратызму і на правядзеньне растлумачальнае працы ў гэтай галіне. Адначасова павінна праводзіцца непаслабная барацьба з паасобнымі фактамі і ідэалізацыі ролі „Бунда“ ў рэвалюцыйным руху на Беларусі, замазваньне яго дробна-буржуазнае сутнасьці да рэвалюцыі і контр-рэволюцыйнае дзейнасьці пасля Кастрычнікавага перавароту, а таксама са спробамі замазваць налічча клясавое барацьбы ў шэрагах яўрэйскага насельніцтва, з размовамі аб усім яўрэйскім насельніцтве пры недастатковым разьмежаваньні інтарэсаў яўрэйскіх працоўных мас ад нэпманскае часткі яўрэйскага насельніцтва.

Востра стаіць перад намі задача барацьбы з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам

Ва ўмовах Гомельшчыны, яшчэ вельмі складанай стаіць задача барацьбы з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам, бо за апошні час маюцца факты больш рэзкага праяўленьня яго. Гомельшчына яшчэ не перажыла таго этапу барацьбы з вялікадзяржаўным расійскім шовініз-

мам, які прайшла ўся КП(б)Б, у Гомельшчыне на сёнешні дзень тэмп беларусізацыі недастатковы і ёсць шэраг фактаў актыўнага супраціўлення беларусізацыі, у Гомельшчыне яшчэ наглядаецца такое становішча, калі паасобныя партыйныя ячэйкі не заўсёды даюць рашучага адпору праявам вялікадзяржаўнага расійскага шовінізму. Бярэм некалькі прыкладаў, якія пацвярджаюць гэтыя факты. У Залінейнай арганізацыі на адным са сходаў партыйнае ячэйкі Гом.-Гаспадарч. ставілася на галасаваньне пытаньне адносна выпіскі газеты „Звязда“,—ці трэба сябру партыі выпісваць орган ЦК партыі. Гэтае пытаньне ставілася на галасаваньне, пры чым частка галасавала—за, частка—супроць і яшчэ большая частка ўстрымалася. На II акруговай партыйнай канфэрэнцыі была прынята пастанова аб тым, каб кожны камуністы ня толькі выпісваў, але-ж і чытаў „Звязду“. Ня глядзячы на гэтую пастанову, якая была прынята 2 гады таму назад, галасуецца, ці выпісваць усім камуністам „Звязду“. Другі прыклад заводу „Пралетары“. Там ставілася на галасаваньне пытаньне, рабіць даклад на беларускай ці на расійскай мове. На фабрыцы „Дняпро“ мы мелі такое зьявішча, калі ў політшколе, пасля вурока, які вядзецца на беларускай мове, адзін з слухачоў заяўляе: „Куды гадзіцца гэта беларуская мова, толькі дурманіць голавы, ад яе трэба ўцячы ў Расею“. Прысутныя камуністы маўчаць і ні слова не гавораць ні за, ні супроць.

На ячэйцы Акрсуду два вечары спрачаліся па пытаньні аб тым, ці зьяўляецца парушэньнем дырэктыў партыі, калі член партыі не вывучае беларускае мовы. Адзін член партыі гэтае ячэйкі ў іншым месцы так ставіць пытаньне: „Партыя праводзіць беларусізацыю дзеля таго, каб узмацніць саюз рабочае клясы з працоўным сялянствам. Чаму нам пайсьці да сялянства, няхай яно ідзе да нас,—рабочая кляса ведае лепш расейскую мову, неабходна, каб сялянства пайшло да рабочае клясы і вывучала расейскую мову“. Бачыце, ён ледзьве не абвінавачвае партыю ў хвасьцізьме, ва ўступках сялянству. Гэта толькі маленькая частка ўсіх выпадкаў. Яны гавораць аб тым, што пытаньне барацьбы з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам ва ўмовах Гомельшчыны захоўвае сваё вялізарнае значэньне і што перад партыйнай арганізацыяй Гомельшчыны яна стаіць значна вастрэй, чым перад усёй КП(б)Б. Вось чаму Гомельская партарганізацыя ў нагу з усёю КП(б)Б, змагаючыся і нацыянал-дэмакратызмам як галоўнай небясьпекай у даны момант ва ўмовах БССР, павінна ня ў меншай меры мобілізаваць свае сілы на барацьбу з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам, не паслабляючы адначасова барацьбы з яўрэйскім, польскім і інш. шовінізмам.

Такім чынам на сёнешні дзень у абстаноўцы абвостранае клясаве барацьбы маем некаторы рост і актывізацыю вялікадзяржаўнага расійскага шовінізму, нацыянал-дэмакратызму, яўрэйскага і польскага шовінізму, а таксама антысэмітызму. Вялікадзяржаўныя расійскія шовіністы адбіваюць настроі кулацка-нэпманскага асяродзьдзя, мінулых расійскіх чыноўнікаў і зрусіфікаванае часткі яўрэйскага мяшчанства, незадаволенага мерапрыемствамі па беларусізацыі школы і савецкага апарату. Ва ўмовах БССР, дзе горад у значнай частцы зрусіфікаваны, дзе сярод гарадскога насельніцтва значная частка яўрэйскага насельніцтва, будзе правільна, калі скажам, што носьбітамі вялікадзяржаўнага расійскага шовінізму зьяўляюцца ня толькі былыя расійскія чыноўнікі, але-ж і зрусіфікаваная частка яўрэйскага мяшчанства нашых гарадоў і мястэчак. Носьбітамі беларускага шовінізму зьяўляецца беларуская-інтэлігенцыя, якая адбівае настроі кулацтва, незадаволенага шпаркім тэмпам соцыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Адносна яўрэйскага шовінізму трэба адзначыць, што за апошні час маем цэлы

шэраг выпадкаў, калі яўрэйскі шовінізм ад абароны пераходзіць у наступленне, калі ён найбольш яскрава адбівае настроі нэпманскае часткі яўрэйскага насельніцтва, заможных саматужнікаў, незадаволеных таксама шпаркім тэмпам соцыялістычнага будаўніцтва. Зразумела, што ўся маса шовіністых імкнецца зрабіць уплыў на адсталыя групы рабочых і працоўнага сялянства. Галоўная мэта барацьбы гэтае варожае нам часткі насельніцтва заключаецца ў тым, каб затрымаць шпаркі тэмп эканомічнага і культурнага будаўніцтва ў нашай краіне.

Нашы дасягненні і недахопы ў нацб удаўніцтве

Пераходзім да асьвятленьня дасягненняў і недахопаў у практычных мерапрыемствах па вырашэньні нацпытання. На сёнешні дзень у Гомельскай акрузе маецца значнае павялічэньне ў параўнаньні з мінулымі гадамі рабочае праслойкі ў прамысловасьці, асабліва ў будаўнічай, дрэвапрацоўчай і хэмічнай. У гэтых галінах прамысловасьці, якія найбольш хутка растуць у акрузе, ёсць значнае павялічэньне рабочых-беларусаў, а ва ўсім складзе членаў саюзу 58,9 проц. беларусаў.

Тут паўстае вельмі цікавы малюнак адносна таго, які процант беларусаў выяўлены ў акрузе ў час правядзеньня перапісу ў сьнежні, 1926 г. Па гэтаму перапісу ў Гомельскай акрузе лічыцца беларусаў толькі 54,4%, а расійцаў—31%. Калі зараз возьмем лічбы на першае красавіка 1929 г., дык маем па катэгорыі рабочых членаў профсаюзаў 10 проц. расійцаў, а беларусаў—58,9 проц. Гэта гаворыць аб тым, што ў час перапісу значная частка насельніцтва аказалася запісанай расійцамі, тым часам, калі яны зьяўляюцца беларусамі.

У галіне росту рабочых беларусаў у прамысловасьці—на бліжэйшы час стаць такая задача: пры агульным росьце рабочае клясы неабходна дамагчыся значнага павялічэньня рабочых-беларусаў, асабліва ў той частцы прамысловасьці, дзе на сёньня маецца малы процант іх. Напрыклад, сярод гарбароў—на 1,032 рабочых 48 беларусаў, што складае 4,7 проц.; сярод друкароў—усяго 35 беларусаў. На швэйнай ф-цы за апошні час набралі значную частку новых кадраў рабочых, бралі маладую рабочую сілу і нічога не зрабілі, каб павялічыць колькасьць рабочых-беларусаў у гэтай галіне прамысловасьці.

У саматужных арцелях за апошні год наглядаецца значны рост беларусаў. За тры гады павялічылася агульная колькасьць членаў саматужных арцеляў на 416 проц., беларусаў у арцелях—58 проц. У акруговых савецкіх установах сярод адказных працаўнікоў—45 проц. беларусаў, 17 проц. расійцаў, 31 проц. яўрэяў, 1 проц. палякаў. Горш абстаіць справа ў коопэрацыі, дзе толькі 28 проц. беларусаў, 11 проц. расійцаў і 57 проц. яўрэяў. У прафэсыянальных установах сярод кіруючых адказных працаўнікоў—45 проц. беларусаў, 3,5 проц. расійцаў і 40 проц. яўрэяў. Неабходна зрабіць такія вынікі, што недастаткова вядзецца праца ў галіне падрыхтоўкі рабочых-беларусаў для кіруючае працы акруговых устаноў, асабліва ў коопэрацыйных. У адносінах да савецкага будаўніцтва трэба сказаць, што з часу далучэньня Гомельшчыны да Беларусі ў акрузе значна расьце лік беларускіх сельсаветаў, якіх зараз маецца 204.

Цэнтральным застаецца пытаньне беларусізацыі

У бліжэйшай рабоце па правядзеньню нацыянальнае політыкі, у ўмовах Гомельскае акругі, адным з цэнтральных пытаньняў застаецца пытаньне настойлівага і рашучага правядзеньня беларусізацыі.

У абстаноўцы абвостранае клясавое барацьбы адным з асноўных сродкаў па ўзмацненьні саюза пролетарыяту з асноўнымі масамі сялянства, па ўзмацненьні кіруючае ролі пролетарыяту ва ўсім соцыялістычным будаўніцтве і па поўнаму ажыццяўленьню кіруючае ролі партарганізацыі і рабочае клясы ў культбудаўніцтве, па рашучаму змаганьню з праявамі нац.-дэмакратызму і шовінізму ўсіх масьцей, — зьяўляецца актыўная праца па яшчэ большаму ўзмацненьню тэмпу беларусізацыі. Вялізарныя задачы, якія стаяць перад партыяй у справе соцыялістычнае рэканструкцыі ўсяе народнае гаспадаркі, і асабліва ў справе соцыялістычнае перабудовы сельскае гаспадаркі, ня могуць быць вырашаны без вялізнага росту актыўнасьці працоўных мас. І сотні тысяч працоўных акругі ў асабліва сьці сялянскую беднату, батрацтва і сьрадняцтва ня зможам цалкам прылучыць к соцыялістычнаму будаўніцтву, калі не перавядзем рашуча і цьверда працу савецкага, коопэрацыйнага, профэсійнальнага апарату, партыйных і комсамольскіх арганізацыяў на беларускую мову.

Члены партыі, якія яшчэ не ўясынілі сабе гэтае важнейшае задачы, якія пад тым альбо іншым відам супраціўляюцца правядзеньню ўсіх мерапрыемстваў па беларусізацыі, вызначаных партарганізацыяй, — такія члены партыі іграюць на руку нашым клясамым ворагам, менавіта цяпер, калі стаць пытаньне аб актыўным уцягненьні ў соцыялістычнае будаўніцтва сотняў тысяч працоўных усіх нацыянальнасьцяў.

Паасобныя дасягненьні ў справе беларусізацыі у акрузе маюцца ў навучальных установах. Адначасова ёсьць некаторыя дасягненьні ў справе беларусізацыі савецкага і партыйнага апарату. Беларусізацыя профэсійнальнага апарату праводзіцца вельмі недастаткова.

Партыйныя, савецкія і профэсійнальныя арганізацыі ў сваёй рабоце яшчэ не дамагліся неабходнага пералому. На сёньні дзень наглядаюцца такія зьявішчы, калі пастановы нацкамісіі адносна прыцягваньня да адказнасьці паясобных працаўнікоў, якія ня выконваюць дырэктыў партыі па беларусізацыі, ляжаць у АКК неразгледжанымі. Таксама правертройкі. Яны пішучь наогул, што ячэйка нічога не зрабіла ў справе беларусізацыі, а каб прычынуць да адказнасьці, гэтага ня робяць. Некаторыя дасягненьні у сваёй рабоце маюць ударныя брыгады па беларусізацыі партыйнага актыву. У адносіне комсамольскае арганізацыі, пленум акругамоу ўжо сказаў, што у галіне беларусізацыі комсамольская арганізацыя Гомельшчыны ня толькі не зьяўляецца застрэльшчыкам, але-ж тосыць часта адстае ад іншых акруговых арганізацыяў.

За апошні час ёсьць дасягненьні ў справе выпіскі беларускіх цэнтральных газэт. На 1-VI-29 г. па акрузе выпісана 738 экз. „Зьвязды“, а на 1-I-30 г. 3510 экз., „Беларускай вескі“ на 1-I-30 г. 4.831 экз. замест 2283 на 1-VI-29 г. Зразумела, што гэта недастаткова. Акругком даў устаноўку, каб на 1-I-30 г. было 5.000 экз. „Зьвязды“, невыкананьне такім чынам на 1.500 экз. Таксама ёсьць пастанова пленуму Акругамоу, што кожны комсамалец павінен выпісваць па аднаму экз. тае ці іншае цэнтральнае беларускае газэты. Па распаўсюджваньні кніг на весцы маецца некаторае павялічэньне. За першы квартал мінулага году па лініі Райсаюзу былі распаўсюджаны беларускія кнігі на 2800 руб., а на першы квартал г. г. 6.500 руб. У бібліотэках, якія знаходзяцца ў веданьні АкрІІА, у клубных бібліотэках беларускіх кніг вельмі мала.

Пастанова акругкому, што да першага студзеня 1930 году насыценгазэты і друкаваныя газэты прадпрыемстваў павінны перавесць сваю працу на беларускую мову на 25 проц., ня ўсімі рэдколегіямі яшчэ

выконваецца. Напрыклад, пасля таго, калі ў шэрагах артыкулаў у „Звязьдзе“ і „Палескай Праўдзе“ досыць пісалася аб дрэнным становішчы беларусізацыі ў Залін. арганізацыі, выпускаецца друкаваная газета галоўных майстэрняў, у якой няма ніводнага артыкулу на беларускай мове. Таксама наглядаецца ў насыценгазэтах друкароў, заводу „Пралетары“ і інш. Цяпер стаіць пытаньне аб тым, каб на 1-IV г. г. у значна большай меры перавесці працу насыценгазэт прадпрыемстваў на беларускую мову. „Палеская Праўда“ за гэтыя тры гады мае шэраг дасягненьняў у справе правядзеньня растлумачальнае працы аб сутнасьці нацыянал-дэмакратызму, вялікадзяржаўнага шовінізму, яўрэйскага і польскага шовінізму, а таксама ў справе мобілізацыі мас на барацьбу з канкрэтнымі праявамі шовінізму ўсіх масьцей. Дырэктывы АК аб беларусізацыі газеты да пачатку гэтага году на 30 проц. „Палескаю Праўдаю“ выкананы з перавышэньнем. Неабходна ўзмацніць тэмп беларусізацыі „Палескае Праўды“ з тым, каб да 1-га жніўня гэтага году ня менш 60 проц. матэрыялаў змяшчалася на беларускай мове. Газэта павінна правесці па гэтым пытаньні адпаведную растлумачальную працу ў масе рабочых, чытачоў і сваячасова арганізаваць для гэтае справы ўсю масу рабкораў.

Беларускія Першы і Другі Дзяржаўныя Тэатры, а таксама Беларускі Вандроўны Тэатр адыгралі ў справе беларусізацыі ў Гомельскай акрузе вялікую ролю. Задача ўсіх грамадзкіх арганізацый Гомельшчыны—ўзмацніць тую працу, якая прароблена дзяржаўнымі тэатрамі за апошнія 2—3 гады.

З вывучэньнем гісторыі КП(б)Б, эаанамічнага і культурнага становішча Беларусі справа пакуль што дрэнная. Калі зрабіць праверку сярод кіруючых працаўнікоў, дык значны процант з іх ня ведае гісторыі КП(б)Б, ня мае яскравага прадстаўленьня адносна эаанамічнага і культурнага росту Беларусі з часу яе існаваньня. Тое, што працаўнікі дрэнна ведаюць гісторыю КП(б)Б, пагэтану яны дрэнна разумеюць барацьбу з нацыянал-дэмакратызмам, якая цяпер у нас вядзецца. У нас усе таварышы ведаюць аб Б. С. Грамадзе і калі ў газетах сталі часьцей пісаць адносна контр-рэвалюцыйнай ролі дробна-буржуазных нацыялістычных арганізацый на Беларусі і ў тым ліку пра Грамаду, дык паасобныя таварышы ставілі пытаньне: „Як-жа, Грамада—гэта рэвалюцыйная арганізацыя, нядаўна мы яе абаранялі, а зараз гаворым аб дробна-буржуазнай яе сутнасьці“. Вось, якое ўяўленьне маецца аб гісторыі КП(б)Б, аб барацьбе КП(б)Б з дробна-буржуазнымі арганізацыямі і іх уплывам на паасобныя групы працоўнага насельніцтва Беларусі.

Эаанамічны і культурны рост працоўных нааменшасьцяй

Значна палепшылася за гэтыя гады эаанамічнае і культурнае абслугоўваньне нааменшасьцяў і, у першую чаргу, яўрэйскага насельніцтва. Сярод членаў профсаюзаў і служачых яўрэяў маецца 26,2 проц., а ў вытворчых профсаюзах, за выключэньнем чыгуначнікаў і воднікаў—36 проц. рабочых-яўрэяў. Сярод профсаюзу сельскагаспадарчых рабочых—15 проц. яўрэяў, значна большы процант, чым па ўсёй Беларусі. Зразумела, што пры агульным росьце рабочае клясы ў акрузе—стаіць задача павялічэньня колькасьці рабочых-яўрэяў, асабліва сярод чыгуначнікаў і воднікаў. Сярод членаў арцеляй сампраамкоопэрацыі яўрэяў—42 проц., а ў сельскай гаспадарцы, у калгасах і земляўпарадкаванымі налічваецца 8.063 чалавек, што складае 13 проц. усяго яўрэй-

скага насельніцтва акругі. Гэта зьяўляецца бязумоўна значным дасягненнем.

У справе абслугоўвання яўрэйскага працоўнага насельніцтва, галоўнай задачай на бліжэйшы час стаіць уцягненне працоўных мас яўрэйскага насельніцтва і яўрэйскае беднаты ў сельска-гаспадарчую працу. Адсюль вынікі, што грамадскую працу вакол гэтага пытання неабходна значна падняць, што праца ОЗЕТ на сёнешні дзень ні ў якім разе ня можа нас здаволіць. Нам неабходна зрабіць ОЗЕТ інтэрнацыянальнай арганізацыяй, у якую ўцягнуць вялікую частку рабочых і, у першую чаргу, рабочых-беларусаў, расійцаў, палякаў і інш.

Галоўная колькасць рабочых-палякаў маецца на чыгунцы, але праца сярод іх вядзецца слаба. У адносінах да працы сярод польскага сялянскага насельніцтва пастаўлена цяпер задача, каб да 1-га верасня 1930 г. уцягнуць у колгасы ўсіх беднякоў, батракоў і сяраднякоў палякаў, якія жывуць у акрузе.

У мэтах найлепшага эканомічнага і культурнага абслугоўвання яўрэйскіх, польскіх, расійскіх і інш. нацменшасцяў маем па акрузе: расійскіх сельсаветаў—14, польскіх—7, яўрэйскіх—2, украінскіх—2.

Хатчытальняў: польскіх—8, яўрэйскіх—5, украінскіх—1.

Школ: яўрэйскіх—23, з іх 9 сямігодак, польскіх—23, з іх 2 сямігодкі, украінскіх—6, польскіх—1 і г. д. Акрамя гэтага ёсць значная колькасць лікпунктаў, школ агульнае рабочае адукацыі, выключна для абслугоўвання нацменшасцяў.

Так, на падставе эканомічнага і культурнага росту Гомельскае акругі за апошнія 3 гады маюцца значныя дасягненні ў справе вырашэння нацпытання. Смелым вырашэннем нацыянальнага пытання партыя і рабочая кляса рашуча ідуць па шляху фактычнага вынішчэння нацыянальнае няроўнасці, узмацняюць саюз рабочае клясы з працоўным сялянствам, узмацняюць саюз паміж працоўнымі ўсіх нацыянальнасцяў, і на падставе ўсяго гэтага партыя і рабочая кляса праводзяць вялізарную работу па інтэрнацыянальным выхаванні ўсіх працоўных, што насяляюць СССР.

Данільчык І Карнейчык

Супроць нацыянал-дэмакратычных выпраў- леньняў гісторыі Савецкай Беларусі

Ідэалізацыя мінулага Беларусі зьяўляецца адной з форм праяўленьня беларускага нацыянал-дэмакратызму, які гэтакім чынам хоча замяніць няшчадную барацьбу супроць беларускага кулака змаганьнем за ажыццяўленьне „незалежніцкіх ідэалаў“.

Ідэалізацыя мінулага, дакомуністычнага рэволюцыйнага руху на Беларусі, падкрашваньне „пад бальшавізм“ нацыяналістычных плыняў і партый з боку нацыянал-опартунізму ў КП(б) Бел.; імкненьне, напрыклад, „парадніць“ КПБ з „Беларускай Сацыял. Грамадой“ аб'ектыўна мае мэтай „падправіць“ лінію КП(б)Б элемэнтамі з „Б. С. Г.“. Гэтым нацыянал-опартунізм становіцца на службу нацыянал-дэмакратызму і выконвае яго задачы.

Вось чаму надзвычайна актуальнай цяпер зьяўляецца патрэба поўнага выяўленьня ўсіх падобных спроб у нацыянал-опартуністычных пісанінах і заявах. Мы бяром на гэты раз „гістарычныя працы“ Жылуновіча, якія дадзены ў „Полымя“.

Часопісь „Полымя“ не заўсёды зьяўляецца даступнай для шырокіх партыйных колаў, якія-б маглі звяртаць увагу савецкае грамадзкасьці на паасобныя шкодныя думкі, але значная частка беларускай, савецкай інтэлігенцыі (як, напр., настаўніцтва і інш.) даволі часта ёю карыстаецца і, пры адсутнасьці стала распрацаваных марксыцкіх падручнікаў па гісторыі Беларусі, успрымае і распаўсюджвае, зусім памылковыя і шкодныя для нас, нацыянал-дэмакратычныя тэорыі.

Усё гэта можа ня было-б такім небяспечным, калі-б шкодныя для нашае партыі і грамадзкасьці нацыянал-дэмакратычныя думкі з 1923 году не працягваліся ў той ці іншай форме т. Жылуновічам да апошніх часоў.

На разборы прыкладаў шкоднае ідэалізацыі мінулага, якімі па сутнасьці зьяўляюцца гістарычныя артыкулы т. Жылуновіча (за подпісам ЖХЗ, зьмешчаныя ў часопісі „Полымя“ № № 5—6, 7—8 за 1923 г.; № № 1 (9), 2 (10) за 1924 г. і № 10 за 1928 г.; на прыкладзе таго, як ня трэба і ня можна пісаць гісторыю Беларусі, мы зараз і застановімся.

Нацыянал-дэмакратычныя ўстаноўкі ў гістарычных артыкулах ЖХЗ

Гісторыю Савецкай Беларусі т. Жылуновіч пачынае з апісаньня політычных настрояў і поглядаў культурна-нацыянальных адраджэнцкіх колаў, якія, пасля разбурэньня немцамі беларускага культурна-нацыянальнага асяродку—Вільні, гуртаваліся ў Петраградзе, Менску, Маскве і інш. мясцох „вакол адзінай думкі—праграмы нацыянальнага вызва-

леньня Беларусі і пабудаваньня яе незалежнай" (гл. "Полымя" № 5—6 за 1923 г. стар. 141).

Гэтыя колы складаліся з рабочых, пісьменьнікаў, студэнтаў, служачых і рэдкіх асоб з лібэральнае інтэлігенцыі. Уся ўвага іх зьбіралася на падзеях імперыялістычнае вайны, ад якой і фармаваліся іх погляды. Сілы іх былі слабыя, яны не маглі "конкрэтызаваць сталай праграмы бліжэйшых патрабаваньняў". Старую праграму Бел. Сац. Грамады яны таксама не маглі прыняць з прычыны рознакаляровасьці іх політычных і соцыяльных поглядаў. "Пры гэтым страшэннае зацішша ў рабочым і політычным руху казала ўпэўнена за безнадзейнасьць арганізацыі тых сілаў, якія-б маглі прыняць гэтую праграму. Аставалася, на часе, толькі нацыянальная ідэя (падкрэсьлена намі. А. К.), якая будзіла варожасьць да пануючага ладу і гуртавала на падставе гэтае варожасьці ўсе беларускія адраджэнцкія элементы".

У гэтых умовах захпіла беларускіх культурнікаў "неспадзявана выбухнуўшая фэўральская рэволюцыя". Яна "застала беларускі рух у досыць нявыразным політычным расслаеньні".

З гэтага кароткага ўступу, як мы бачым, справа т. Жылуновіча завязваецца адразу вакол нацыянальнага пытаньня і тых адраджэнцкіх гурткоў, якія зьяўляліся носьбітамі гэтай ідэі.

Мы ня будзем спрачацца аб тым, выразнае, ці ня выразнае было партыйнае расслаеньне беларускага руху ў часе лютаўскае рэволюцыі, ад чаго залежалі і фармаваліся погляды беларускіх адраджэнцаў, ці "ад павароту ваеннага шчасьця тэй ці іншай стараны", ці ад чаго-небудзь іншага, чаму для іх важней за ўсё было-б нацыянальнае вызваленьне Беларусі і яе незалежнасьць і чаму для іх неспадзяваным выбухам зьявілася лютаўская рэволюцыя.

Для нас цікава толькі адно, чаму гэта асобныя культурніцкія гурткі, адраджэнцкія колы і іх нацыянальная ідэя засланілі сабою тыя асноўныя соцыяльныя сілы і арганізацыі, якія мелі рашаючае значэньне ў рэволюцыйным руху на Беларусі і якія Жылуновіч чамусьці праглядзеў у той час і наогул ня бачыць іх зусім на працягу сваіх гістарычных артыкулаў, і чаму для Жылуновіча першапачатковай справай зьяўляецца нацыянальная ідэя? Ці выпадкова гэта? Кожнаму сьвядому чалавеку, які, тым больш, калі піша гісторыю рэволюцыйных падзей за пэўны час, камуніст, павінна быць вядома, што ў рэволюцыйных справах адыгрывае рашаючую долю клясавы фактар, рухавыя сілы, клясы. З іх патрэбна было-б пачынаць пісаць гісторыю Савецкай Беларусі. Але, як гаворыцца ў расійскай прыказцы,—"всяк молодец на свой образец", так замест гісторыі Савецкай Беларусі т. Жылуновіч піша гісторыю Беларускай Соц. Грамады. Нацыянальны момант на працягу ўсяго асьвятленьня гісторыі Савецкай Беларусі займае ў яго пераважнае месца, а соцыяльна-клясавы фактар—другараднае.

Чаму гэта так вышла?

А вышла гэта таму, што т. Жылуновіч не зразумеў у той час суадносін клясавых сіл на Беларусі і не зразумеў задач рэволюцыі.

Будучы членам Бел. Соц. Грамады, якая зьяўлялася групай дробна-буржуазнай інтэлігенцыі і ня была зьвязаная ні з шырокімі пролетарскімі масамі, ні з асноўнымі масамі працоўнага сялянства, т. Жылуновіч, як і ўся БСГ, ня мог улічваць запатрабаваньняў гэтых мас у рэволюцыі.

Пасьля лютаўскае рэволюцыі гэтыя запатрабаваньні зводзіліся якраз та: 1) выхад з імперыялістычнай вайны, 2) пераходу ўлады к Саветам Рабочых і Салдацкіх Дэлегацый, 3) канфіскацыі і наменчальнае

№ 5—6

аў, слу-
збіра-
аліся іх
сталай
ел. Сац.
ровасці
нае за-
знадзей-
рограму.
на намі.
вала на
эменты".
адзявана
скі рух

луновіча
жэнцкіх

ае было
волюцыі,
нцаў, ці
ад чаго-
нае вы-
званым

я гурткі,
я асноў-
эньне ў

прагля-
х гэта-
справай
свядо-
цынних
рэволю-
рухавыя
Савецкай
моладз
луновіч
мант на
е ў яго

той час
волюцыі.
упоўкай
шырокімі
ланства.
яу гэтых

ліся як-
утды к
шчыцкае

зямлі; 4) устанаўленьня контролю над вытворчасцю, 5) нацыяналізацыі банкаў і інш.

І хіба няясна, што толькі праз ажыццяўленьне гэтых задач працоўныя масы, пад кіраўніцтвам пролетарыяту і яго ленинскай партыі, маглі ўступіць на сапраўдны шлях будаўніцтва сацыялізму.

Нацыянальнае-ж пытаньне ў ходзе рэволюцыі займала і цяпер займае падпачальнае месца ў справе дыктатуры пролетарыяту „Вопрос о правах нации есть не изолированный и самодовлеющий вопрос, а часть общего вопроса о пролетарской революции, подчиненная целому и требующая своего рассмотрения под углом зрения целого“ (Сталин, — „Вопросы ленинизма“, выд. 4, стар. 130).

Гэтага „цэлага“ не магла бачыць БСГ, ня бачыў яго тады і ня бачыць цяпер т. Жылуновіч. Пагэтану ён асвятляе рэволюцыйны рух 1917 г. на Беларусі такім чынам, што нацыянальны момант у яго займае пераважнае месца перад усімі іншымі момантамі і што толькі Беларуска-Соцыялістычная Грамада ў Пецябургу, у перадкастрычнікаўскія часы, зьяўлялася тым політычным асяродкам, навакол якога адбываліся ўсе політычныя падзеі, і толькі Пецябурская арганізацыя БСГ была сапраўдным кіраўніком тагочаснага рэволюцыйнага руху на Беларусі; толькі БСГ збіралая навакол сябе ўсе рэволюцыйныя сілы, яна змагалася з усімі контррэволюцыйнымі плынямі і толькі ад яе залежыў лёс усіх політычных падзей.

Нават больш таго, на Жылуновічу, левая частка БСГ—Пецябурская арганізацыя была заснавальніцай Савецкай Беларусі. Яна, бачыце, асновапаложніца нашай дзяржаўнасьці, з яе ўтварылася КП(б)Б. Вось гон і ўстаноўка ўсіх гістарычных артыкулаў ЖХЗ,

Што менавіта гэтакую, а ня іншую, устаноўку мы маем у політычных поглядах т. Жылуновіча, мы гэта пакажам далей словамі самога аўтара.

На другой старонцы сваіх „уступаў да Акцябра“ (гл. „Полымя“ № 5—6 за 1923 г.) т. Жылуновіч алісвае далейшае разьвіцьцё нацыянальнага руху пасля лютаўскага рэволюцыі, якая адчыніла „шырокія небасхілы“ для беларускіх дзеячоў і паставіла перад імі „патрэбы арганізацыйнай чыннасьці“ і „ўзрасьціла надзею на атрыманьне калі ня поўнай незалежнасьці, то, на усякім разе, аўтаноміі“. Дзеля гэтага „трэба было расшавельвацца, збіраць сілы, гуртаваць іх і адначасова намячаць тыя асновы, на якіх можна было-б узводзіць будынак сталай грунтоўнай працы“. Разам з гэтым, „аднак, праправавалася праграма, ды такая, якая магла-б зьяднаць найбольшы лік людзей на найбольшым ліку пунктаў“ (якіх пунктаў? Д. і К.). З гэтай мэтай у першых днёх марта 1917 г. была склікана нашыраная нарада беларускіх дзеячоў, на якой адбываліся спрэчкі аб далейшай працы.

На нарадзе „Большасць“ праводзіла думку Беларускай Сацыялістычнай Грамады з марксыцкімі адценьнямі (Б. Тарашкевіч, К. Душэўскі, Э. Буцько, Х. Чарнышэвіч і інш., клічучы ўсіх згуртавацца навакол яе, як самай сталай і апраўданай жыцьцём у мінулым. (Падкрэсьлена намі. Д. і К.). Ня глядзячы на апазыцыю не сац. элемэнтаў і аблысьнікоў, БСГ сабрала большасць і зрабілася кіраўніком і арганізатарам беларускіх нацыянальна-сацыялістычных элемэнтаў. Яна стала цэнтрам, куды пацякла паводка стыхійна ўзьнятага беларускага руху ў Пецябурзе. Другой арганізацыі ня было пакуль, а таму на маяк грамады нацягнуліся ўсе тыя, хто адчуваў сябе беларусам і меўся прыняць удзел у вызваленьні свайго краю“ („Полымя“ № 5—6 за 1923 г., стар. 142).

Якія там маглі быць „марксысцкія адценьні“, аб гэтым мы гаварыць не бярэмся, але ў чым заключаецца „сталасць і апраўданасць жыццём у мінулым“ БСГ і на якую апраўданасць спасылаецца аўтар, гэта нас вельмі дзівіць. У якіх рэвалюцыйных бойках сябе БСГ апраўдала і ў чым гэта яе мінулае? Калі гутарка ідзе аб рэвалюцыі 1905 г. і ўдзеле ў ёй БСГ, дык роля БСГ, як нацыянальна-рэвалюцыйнае арганізацыі, была нязначнай. Наколькі вядома, тады яна шырокай сувязі з працоўнымі масамі ня мела, хаця і выдала некалькі лістовак. Тады-ж БСГ змяніла лёзунг—„Пролетарыі всех стран, соединяйтесь“, на лёзунг—„Працавітая бедная ўсіх краёў, злучайся“.

„Зьмена лёзунгу і нават нявыстаўленьне яго на сваіх адозвах,—як зазначае т. Ігнатоўскі,—сведчыць аб дробна-ўласніцкім напрамку БСГ; політычнай нясталасці, нявытрыманасці“ (глядзі зборнік „Сацыялістычны рух на Беларусі ў проклімацях 1905 г.“—выданьне Інбелкульту, Менск, 1927 г., стар. 63).

Па зямельных пытаннях БСГ пасля 1905 г. выказвалася за Сталыпінскую рэформу, як гэта рабіў у 1907 г. і ў наступных гадох орган БСГ „Наша Ніва“.

„БСГ заўсёды была партыяй беларускай дробна-буржуазнай і буржуазнай інтэлігенцыі і 1904—1905 годы—годы рэвалюцыйнага ўздыму—яна толькі маскавалася ў рэвалюцыйнае адзеньне, арудавала радыкальнымі лёзунгамі, каб пацягнуць за сабою масы.“

У годы-ж рэакцыі і Сталыпіншчыны яна пачала яскрава выяўляць імкненні роднай сабе сацыяльнай праслойкі—беларускіх вясковых багатыроў, якія натуральна зьяўляліся яе сацыяльнай базай“. (Я. Штыль. „Зьвязда“ № 186 ад 17/VIII-29 г.).

Мы ня маем ніякае падставы дзеля таго, каб сказаць, што ў 1917 г. БСГ, і яе Пецярбургская арганізацыя, стала партыяй новых сацыяльных сіл, іншай політычнай арганізацыяй, якая б паставіла перад сабой новыя сацыяльныя задачы. Яна ў 1917 г. ставіла перад сабой тыя-ж самыя вузка-нацыяналістычныя задачы, якія потым адыгралі контр-рэвалюцыйную ролю ў яе дзейнасці.

Тав. Ігнатоўскі ў сваім лісьце ў газэту „Зьвязда“, які змешчаны ў № 222, 28-га верасня г.г. на 4-й старонцы, гаворачы аб памылках зробленых ім у сваёй кніжцы „Гісторыя Беларусі ў XIX і пачатку XX стагодзьдзя“, зазначае, што ім: „5) Недастаткова падкрэсьлена контр-рэвалюцыйная сутнасьць Беларускай Сацыялістычнай Грамады і нацыяналістычнага беларускага руху ў часы перадкастрычнікаўскія і часы Кастрычнікавай рэвалюцыі“. Чуеце, тав. Жылуновіч? *Контр-рэвалюцыйная сутнасьць БСГ!* Аб чым гэта ўсё сведчыць? Аб якой апраўданасці жыццём і сталасці БСГ у мінулым можа быць гутарка? Цэнтрам якога беларускага руху яна зьявілася? Што гэта быў за нацыянальна-сацыялістычны рух, мы добра ведаем з контр-рэвалюцыйнай дзейнасці „Беларускага нацыянальнага Камітэту“, утворанага ў сакавіку м-цы 1917 г. у Менску зьездам Беларускіх дзеячоў пры актыўным удзеле БСГ. Зьяўляючыся ўвесь час цэнтрам контр-рэвалюцыйнага руху, нацыянальны камітэт разам з ЦК БСГ на працягу ўсяе рэвалюцыі, утвараючы розныя арганізацыі (Вялікая Рада, Вайсковая Рада і інш.) у інтарэсах абшарнікаў, утваралі контр-рэвалюцыйныя блёкі, то з пятлюраўскімі арганізацыямі, то з нямецкімі і польскімі окупантамі.

Такое становішча, што БСГ—„самая сталая і апраўданая ў мінулым“, „рэвалюцыйная“, якая „мела гістарычную заслугу“, панібраталася з памешчыкам Скірмунтам, старшынёю Белнацкамітэту і бандытам Алексюком, маючы большасць у Белар. камітэце, мусіць

Жылуновічу ня вельмі падабалася. Каб выйсьці з гэтай няпрыемнасьці і супярэчнасьці, Жылуновіч адмяжоўваецца ад БСГ наогул і пераходзіць да ўсхвалення левай часткі БСГ, якой зьяўлялася Пецярсбургская арганізацыя. Гэтую левую частку БСГ Жылуновіч выводзіць з Пецярсбургскіх фабрык і заводаў.

„На Знаменскую 36, дзе засінавалася Бюро БСГ, пацягнуліся беларускія рабочыя з Нараўскай і Неўскай застаў, з Выбарскай стараны, з Васільеўскага востраву, ды салдаты“.

Нават Пуцілаўскі завод, па словах Жылуновіча, зьяўляўся пролетарскай базай БСГ.

„Далейшыя сходы, якія ішлі адзін за другім праз кожныя 4 дні, папаўнялі лік сяброў Грамады, галоўным чынам рабочымі. Само сабою вядома, што тактыка ўправы Пецярсбургскай арганізацыі БСГ мусіла паступова ўхіляцца ўлева“, бо—„усе дэлегаваньні ў тыя ці іншыя рэвалюцыйныя ўстановы падалі на сяброў Грамады—рабочых“ („Полымя“ № 5—6 за 23 г., стар. 143).

Паляваньне Пецярсбургскіх арганізацый БСГ Жылуновіч тлумачыць у асноўным так: улетку 1917 г. Беларускае нацыянальна-соцыялістычнае рух, дзякуючы ўплыву беларускага пролетарыату Пецярсбургу на Пецярсбургскія арганізацыі БСГ, паступова прымаў левы напрамак і быў накіраваны супроць сіл адкрытай контррэвалюцыі, супроць русіфікатарскае палітыкі эсэраў і інш. Як довад у карысьць сапраўднага рэвалюцыйнага змаганьня левай часткі БСГ, Жылуновіч замест фактаў падае рэзолюцыю, прынятую на мітынгу БСГ 1-га чэрвеня 1917 г. у будынку Пуцілаўскага заводу, наступнага зместу:

„Відаючы лёзунг „вольнае самаўсьведамленьне“ (падкрэсьлена намі. Д. і К.), мы беларусы—рабочыя Нараўскага раёну—бярэм яго пад сваю ахону і лічым яго адным з выдатнейшых пунктаў нашае праграмы. Побач з другімі і беларускаму працоўнаму народу павінна быць дадзена права на культурна-нацыянальнае самаўсьведамленьне“... І далей: „Мы беларусы—рабочыя Нараўскага раёну, як дзеці і сыны працоўнага дэмакратычнага дзесяцімільённага беларускага народу, павінны ўзяць долю Беларусі ў свае рукі і абараніць яго ад гвалту як польскага, гэтак і расійскага, вольна вядучы справу яе культурна-нацыянальнага адраджэньня“ (падкрэсьлена намі. Д. і К.). Рэзолюцыя канчаецца наступнымі радкамі: „Азнаёміўшыся з праграмаю Беларускай Сац. Грамады, як партыі, маючай сваім грунтам інтэрнацыянальна-рэвалюцыйны сацыялізм, прызнаем яе сапраўднай паказчыцай волі працоўнага беларускага народу і становімся пад яе штандар змаганьня за сацыялізм, за інтэрнацыянал, праз самаўсьведамленьне ўсіх народаў наогул і беларускага ў асобку.“ („Полымя“ № 5—6 за 1923 г., стар. 147).

З гэтае рэзолюцыі і далейшых разважаньняў Жылуновіча відаць, што левая частка БСГ у сваёй дзейнасьці нічым не адрозьнівалася ад усяе БСГ. Мы бачым, што яна таксама стаяла на глебе культурна-нацыянальнага адраджэньня Беларусі, як і ўся БСГ.

І хіба ня ясна, якою туманнаю заслонаю блытаных фраз у параўнаньні з сапраўдным шляхам да сацыялізму зьяўляецца „шлях“ праз „вольнае самаўсьведамленьне ўсіх народаў“.

Ясна, што левая частка БСГ так далёка была ад „сапраўднай паказчыцы волі працоўнага беларускага народу“, як далёкімі зьяўляліся яе нацыяналістычныя імкненьні ад сапраўдных імкненьняў пролетарыату і працоўнага сялянства.

Ясна, што левая частка БСГ сваімі нацыяналістычнымі імкненьнямі да „вольнага самаўсьведамленьня“ выражала інтарэсы клясаў, жадань-

нямі якіх было разброіць рэвалюцыю, а інтарэсы пролетарыяту і працоўнага сялянства выражала бальшавіцка-ленінская партыя, якая з'явілася адзіным кіраўніком усіх працоўных у рэвалюцыйнай барацьбе.

Што „сапраўднай паказчыцай волі беларускага працоўнага народу“ была ні левая ні правая БСГ, а Комуністычная партыя (б-коў), гэта давалі самі працоўныя масы сваім падтрыманьнем усіх мерапрыемстваў бальшавікоў і галасаваньнем за іх ва Устаноўчы Сойм (гл. лічбы, даныя т. Кнорыным /у брашуры „1917 год в Белоруссии и на Западном Фронте“, стар. 69-70).

І дарэмна Жылуновіч напружвае свае сілы, каб надаць рэвалюцыйны выгляд Пецярбурскім організацыям БСГ. Так, на старонцы 143—144 „Полымя“ № 5—6 за 23 г. вось у які колер фарбуе ён „сапраўдную паказчыцу волі працоўных“ Пецярбурскую БСГ:

„Пераважнасьць рабочых у Пецярбурскай організацыі Сацыялістычнай Грамады прыдавала ёй выгляд чыста-пралетарскай Беларускай організацыі“.

А далей, пасля зьмены Грамадою старой праграмы, ён піша:

„Да гэтага створаная новая праграма яе была цалкам прыстасавана да марксыцкай і Беларускай Соц. Грамада выраўнялася па партыі марксыцкай“. („Полымя“ № 7—8 за 1923 г., стар. 90).

Але як ні стараецца паважаць наш гісторык, які адзначае політычную дыфэрэнцыяцыю ўнутры БСГ, барацьбу левае часткі з правымі ў Белнацкамітэце і іншымі дробна-буржуазнымі партыямі (меншавікамі і абласьнікамі-эсэрамі), а на справе выходзіць, што ўжо напярэдадні Кастрычніка (15-га кастрычніка 1917 г.) гэтая, з дазволу сказаць, — „марксыцкая партыя“ замест сапраўднае рэвалюцыйнае барацьбы займалася вылучэньнем прадстаўнікоў у пятлюраўскую „Радую Народаў, абраную зьездам прыгнечаных народаў Расіі ў Кіеве“. І толькі нязгода на кандыдатуры абшарніка Р. Скірмунта, як прадстаўніка ўраду, вымусіла левых грамадаўцаў пакінуць сесію Рады беларускіх організацый і партый і адкалоцца ад правае часткі БСГ.

Праўда, мы бачым далей, што гэты раскол ня быў яшчэ канчатковым і габінэтная, машыная вазьня яшчэ працягвалася. На 3-м зьездзе БСГ у Менску 14—25-га кастрычніка 1917 г. Пецярбурская гарадзкая організацыя БСГ брала ўдзел у выбарах Цэнтральнага Камітэту БСГ. І нават „агонь Кастрычнікавай рэвалюцыі, якраз супаўшы з днём заканчэньня 3-га зьезду“, ня мог зрушыць левае часткі БСГ з яе нацыяналістычнае пляцформы. Гэты агонь „перад ёю, — бачыце, — адчыняў іншыя шляхі ў далейшым змаганьні ў галінах нацыянальнага пытання“. Вось у чым была „рэвалюцыйнасьць“, так званая, левае БСГ. Ад нацыянальнага пытання яна не магла адыйсьці ніяк, ні на крок, як і ўся БСГ.

Выстаўляючы нацыянальнае пытаньне, як галоўнае перад іншымі соцыяльнымі задачамі, БСГ гэтым абязбройвала пролетарыят, затумаваньвала яму галаву і тым тварыла контррэвалюцыйную справу. Гэтага, аднак, не разумее тав. Жылуновіч.

Але для Жылуновіча і гэтага мала. Ён ня толькі не разумее гэтае шкоды БСГ і ня толькі не прызнае сваіх памылак, калі апісвае контррэвалюцыйную сутнасьць і дзейнасьць БСГ у ружовых колерах, ён называе яе яшчэ рэвалюцыйнымі заслугамі ў барацьбе за справу пролетарыяту, якіх БСГ ніколі ня мела.

Тут лявізна, па нашаму, ні пры чым. А на ёй фактычна Жылуновіч хоча адыграцца. Роля кожнае дробна-буржуазнае партыі і яе, так званыя, „левыя напрамкі“ дастаткова высьветлены і правераны ў ходзе ня толькі нашае пролетарскае рэвалюцыі. Гісторыя рабочага

рэвалюцыйнага руху і дзейнасьць так званых „Рабочай Партыі“ ў Англіі і ў Нямеччыне соцыял-фашысцкіх, згодніцкіх прадажных арганізацый даюць найлепшыя прыклады таго, чаго варты ў сапраўднасьці іх левыя крыльлі (часткі), якія толькі абманьваюць і штодзённа прадаюць інтарэсы рабочае клясы буржуазіі. Не магла быць выключэньнем у гэтых адносінах і левая частка БСГ, як-бы аб ёй не расьпінаўся Жылуновіч.

Але ў яго, чым бліжэй да Кастрычніка, тым рэвалюцыйней становіцца Пецярбурская арганізацыя БСГ, тым большае раздваеньне намячаецца ў яе шэрагах. Нават больш таго, пасля Кастрычніка з левай часткай БСГ адбываецца цудоўная мэтамарфоза, яна ператвараецца ў Беларускую Соцыял-Дэмакратычную рабочую партыю (большавікоў) і закладвае БССР.

„У Кастрычнікаўскім паўстаньні чынны ўдзел прыняла Нароўская раённая арганізацыя, якая гэтым палажыла канчатковую мяжу падзелу між згодніцкімі элемэнтамі і іх рэвалюцыйным крылом. Гэтая акцыя работніцка-пралетарскай часткі Белсоц. Грамады была больш, чым акцыяй прызнаньня Савецкага ладу—гэта быў першы крок да арганізацыі тае Савецка-Камуністычнае ідэолёгіі, якая прывяла праз арганізацыю Беларускай Соцыял-Дэмакратычнай Рабочай Партыі большавікоў да заляжэньня Бел. Соц. Сав. Рэспублікі. („Полымя“ № 1 (9) за 1924 г., стар. 165).

Вось дык вынаходніцтва. А мы думалі дагэтуль, што Беларуская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка закладвалася на аснове братэрскага саюзу пролетарыяту і працоўных сялян усіх нацыянальнасьцяў былое Расіі, у тым ліку і нацыянальных меншасьцяў сучаснай Беларусі, пад кіраўніцтвам Ленінскае партыі, злучаных у барацьбе за сваё вызваленьне ад усіх відаў соцыяльна-эканамічнага, у тым ліку і нацыянальнага прыгнечаньня. Мы ніколі ня думалі, што ёсьць такія асобныя групы, якім адным толькі належыць роля ўтварэньня такіх фактаў, як Савецкая Рэспубліка, не гаворачы ўжо аб арганізацыі новае ідэолёгіі, ды яшчэ „Савецка-Камуністычнай“ (?) (вось дык сапраўды „боты ў сьмятку“). Аказваецца, у Жылуновіча знайшлася такая група ў асобе Нароўскае арганізацыі БСГ, якая, змагаючыся за „іншыя шляхі... у галіне нацыянальнага пытаньня“ і толькі, зразу гэтым самым робіць пачатак арганізацыі і новай ідэолёгіі, і Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Заклаўшы такі „моцны“ грунт для сваёй тэорыі, Ж., з лёгкасьцю кіно-апарата, круціць кола гісторыі і перад гледачамі выплывае „хуткае пераіменаваньне“ Нароўскае арганізацыі ў Беларускую Соцыял-Дэмакратычную Рабочую Партыю (большавікоў). Цэнтральная Гарадзкая Арганізацыя БСГ гэтае пераіменаваньне „сустракае з прыемнасьцю“, хаця сама прызвае большавікоў пасля 25-га кастрычніка да „стварэньня адзінае Соцыялістычнае ўлады“ ў блёку з меншавікамі, Беларуская Соцыял-Дэмакратычная Рабочая Партыя (большавікоў) з свайго боку таксама падтрымлівае цесныя зносіны з Цэнтральнай Пецярбурскай Гарадзкой Арганізацыяй БСГ і зьвязаныя з ёю Бабруйскай і Віцебскай арганізацыямі. Усе яны паступова лявеюць, паміж імі і ЦК БСГ у Менску лажыцца „непераходная ідэёвая прорва“. Але, вось бяда.. „апошнія спробы захаваньня таго ці іншага контакту паміж Беларускім Пецярбургам і Менскам“ паказваюць, што, ня гледзячы на іх лявізну, і нават пераіменаваньне Нароўскае арганізацыі БСГ у большавіцкую партыю, яны бяруць удзел у справе, якая межавалася з контррэвалюцыйнасьцю. Справа гэтая выразілася ў пасылцы 13 дэле-

гатаў з Пецярбургу ў Менск на Ўсебеларускі зьезд, які арганізавалі 15-га сьнежня 1917 г. нацыяналістычныя і контр-рэвалюцыйныя арганізацыі: Вялікая Рада, Вайсковая Цэнтральная Рада, Беларускае Соц. Грамада і Беларускае Спаўняючы Камітэт Заходняга Фронту (гл. „Полымя“ № 1 (9) за 1924 г., стар. 166—170).

Работа зьезду зводзілася к падрыхтоўцы нацыянальна-дэмакратычнай улады на Беларусі ўзамен Савецкай улады, і Саўнарком Заходняй вобласці прыняў захады к разгону гэтага зьезду.

Вось якія захады да ўтварэньня Савецкай Беларусі прымала БСГ, а па Жылуновічу гэта называецца залажэньнем БССР. Дзе-ж тут сумленнасьць?

Аб разгоне гэтага зьезду ў сваёй кніжцы „1917 год в Белоруссии и на Западном Фронте“, стар. 74, тав. Кнорын піша наступнае:

„Перед Совнаркомом Области стал вопрос о I-м Всебелорусском съезде, созванном в Минске с разрешения Наркомнаца, но без контакта с Областными органами власти, и представляющем белорусские кружки со всей РСФСР, но не представляющем белорусских крестьянских масс Области. После длительной борьбы за революционное большинство левой части съезда принятая съездом резолюция о власти, однако, оказалась национально-демократической, на деле сводящаяся к замене власти советов национально-демократической властью, выделенною съездом. Вследствие этого Совнарком Области решил Съезд распустиť. Что он в этом решении был прав, доказывает то обстоятельство, что в течение продолжительного времени различные организации, связывающие себя с первым Всебелорусским съездом, вели анти-советскую пропаганду в крае“.

Можна было-б чакаць ад прадстаўнікоў Пецярбурскіх беларускіх арганізацый і ў прыватнасьці ад т. Жылуновіча прызнаньня памылкі ў справе з гэтым зьездам. Але-ж мы бачым, што яшчэ ў 1924 годзе („Полымя“ № 1 (9), стар. 166) Жылуновіч усё гэта называе, як „апошнія спробы захаваньня таго ці іншага контакту“ (з кім?—Д. і К.)

Калі-ж паглядзім, як паставіўся сам Жылуновіч да разгону зьезду і параўнаем яго тагочасную думку з тым, што ён напісаў аб зьездзе ў пазьнейшыя часы, дык убачым яшчэ большую яго асабістую памылку. Памылка заключаецца ў наступным.

На III Усерасійскім Зьездзе Саветаў (10-га студзеня 1918 году), дзе ў ліку дэлегатаў былі як прадстаўнікі ад Саветаў Беларусі і прадстаўнікі БСГ. Апошнія выступалі з пратэстам супроць разгону Ўсебеларускага зьезду Менскаю большавіцкаю ўладаю. Адказваючы на гэты пратэст, тав. Сталін абазваў Ўсебеларускі зьезд „зьездам памешчыкаў“. Прадстаўнікі ад Беларусі на чале з г. Фрунзэ у сваю чаргу вынеслі пратэст супроць нацыянал-дэмакратычнае вылазкі грамадаўцаў. Жылуновіч па поваду гэтага моманту вась што напісаў у той час у газэце „Вольная Беларусь“ № 5 ад 17 (4) лютага 1918 г.:

„У першы раз на III зьездзе Радаў Рабочых, Салдацкіх і Сялянскіх дэлегатаў, паміж іншымі фракцыямі была згуртавана грамадка беларусаў-сацыялістаў, якая заняла месца на зьездзе між большавікамі і інтэрнацыяналістамі. Праўда, грамадка беларусаў была невялікая ў параўнаньні з другімі фракцыямі—усяго з 15 чалавек, але гоману нарабіла аб сабе многа. Расійская дэмакратыя бадай што ніколі аб беларускіх сацыялістах гэтулькі не гаманіла. Другі інтэрас,—у які бок хілілася гэта гаворка.

Большавікі і левыя эсэры крычалі, што беларусаў сацыялістаў няма, што гэта самазванцы, трасьлі на іх кулакамі і пагражалі набіць, але нічога не памагала. Не, не,—ды загаворыць хто-небудзь з грамадкі беларусаў. Яны скардзіліся і даводзілі хвальшывую палітыку большавікоў у нацыянальным пытаньні, напаміналі аб разгоне Ўсебеларускага зьезду і—крык і пратэсты былі ім адказам. На беларусаў сыпаліся мянюшкі: каледзінцы, згоднікі з буржуазіяй і т. п. Ні досыць таго, мабыць, беларусы сацыялісты дужа рэзалі вочы камісарам „Заходняй вобласьці“ з Міхайлавым¹⁾ на чале. І яны, гэтыя паны з дэмакратыі, павялі болей адважную барацьбу, хоць і не-пачэсную для дэмакратыі, затое рашучую. Матар'ялам яны запасьліся раней, перад зьездам. Ніважны гэта быў матар'ял—а хлусу і плётак зложаны, але падпёрты „рэальнаю сілаю“. Едучы на зьезд, камісары захапілі з сабою тузін „б'ёлоруссов“ Слушкага павету, каторыя катэгарычна запратэставалі супроць аддзелу Беларусі. Гэтага, казалі яны, дамагаюцца толькі паны, а з імі падкупленыя беларусы-сацыялісты. Вось гэты тузін цёмных вырадкаў з Случчыны, да пяць-шэсьць „свядомых“ камісараў „Западной Области“, ды два-тры чужынцы—сацыялісты з Віцебшчыны,—на агульны лік чалавек з дваццаць—зработлі сход наперакор беларусам-сацыялістам і доўга спрачаліся аб тое, як ім назвацца: ці проста сацыял-дэмакратамі, ці сацыял-дэмакратамі „так званай Беларусі“. Нарэшце ўхвалілі пратэст, назваўшы яго „Протест социалистов с Белоруссии“.

У гэтым пратэсьце, прачытаным на зьездзе і потым выдрукаваным у „Правдѣ“, гаварылася, што Мінскі зьезд беларускі складаўся з адных памешчыкаў і згоднікаў-сацыялістаў, што ўсе цяперашнія беларускія вайсковыя і іншыя рады—гэта контр-рэвалюцыйныя гнёзды, што яны іх настанавілі разagnaць і шм. др. Частка зьезду надарыла пратэстантаў воплескамі. Беларусам-сацыялістам адказаць на гэту хлусьню не дазволілі.

Нацыянальнае пытаньне яшчэ дужа незразумела для Расійскай дэмакратыі. Ды і якое ім дзела да нацыянальнага пытаньня? Яны належаць да... Расійскай інтэрнацыянальнасьці і—баста. І стуючы на гэтым грунце, яны лічаць усякі нацыянальны рух буржуазным. Каб ня даць месца беларусам у Цэнтр. Выкан. Камітэце, яны апраатэставалі сем мандатаў, выданых прадстаўніком Рады, бяз жаднае матывіроўкі.

„Што-ж?—падумалі беларусы-сацыялісты:—іх сіла—іх воля“.

Толькі трэба навучыцца трохі, каб ведаць саміх сябе, каб не сароміць сябе потым, а з расійскай дэмакратыяй беларускім сацыялістам бадай што спаткацца яшчэ давядзецца“. „Д. Жылуновіч“.

З гэтага агіднага артыкулу мы бачым, што ў той час Жылуновіч, абзываючы большавікоў „панамі з дэмакратыі“, вырашэньне нацыянальнага пытаньня Савецкай Уладаю і Камуністычнаю партыяю лічыў русіфікатарствам і захоўваў думку аб тым, што „з расійскай дэмакратыяй (чытай, Савецкаю Уладаю—Д. і К.) беларускім сацыялістым бадай што спаткацца давядзецца“.

І цяпер, будучы камуністам, замест таго, каб прызнацца, што сваёю работаю ён рыхтаваў нож у сьпіну Савецкай уладзе, ён усё гэта пакрывае такімі выразамі:

¹⁾ Міхайлавым ў тыя часы зваўся т. Фрунзэ (Д. і К.)

„Факт роспуску Ўсебеларускага з'езду ў Менску хутка адышоў на задні плян і ўражаньне ад гэтага няпрыёмства згладжвалася. Усё больш і ясьней вызначаліся перад левай паловай БСГ перспектывы грунтоўнай пастаноўкі нацыянальнай палітыкі ў праграме Савецкай улад. Перад ёю (левай паловай БСГ. Д. і К.) яскрава вызначыўся іншы шлях, на які амаль не з самага моманту лютаўскай рэвалюцыі, яна ціха, упарта і ўпэўнена накіроўвала (падкрэсьлена намі Д. і К.). Гэты шлях вёў да шчыльнага прылучэньня к прынцыпам Савецкай Улады“. („Полымя“ № 1 (9)—24 г., стар. 171).

І нявіннасьць захавана, і рэвалюцыйнасьць набыта.

І прыкрытыя гэтаю рэвалюцыйнасьцю нацыянал-дэмакратычныя групы—Нароўская і Пецяўбургская гарадзкая арганізацыя БСГ, заляжыўшы аснову для будучай КП(б)Б праз праіменаваньне першай у „Беларускую РСДРП большавікоў“ цяпер сумесна прыступілі да арганізацыі асновы Савецкае Беларусі, праз утварэньне Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту.

Факт заляжэньня гэтае асновы Жылуновіч апісвае так:

„У інтарэсах рэвалюцыі трэба было беларускую нацыянальную справу перадаць у рукі рэвалюцыйным элемэнтам, блізкім да Камуністычнае партыі. Гэткімі былі—Беларуская, Соц.-Дэмокр. Рабочая Партыя і Левая Беларуская Сацыялістычная грамада. Першая, шчыльна збліжалася з Камуністычнаю (у той час Сацыял-Дэмакратычнаю) Партыяй большавікоў і сваёю праграмаю і сваёй тактыкай. Вось тады і пачала Белар. Соц.-Дэмокр. Раб. партыя перагаворы з Народным Камісарыятам па нацыянальных справах адносна заснаваньня Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту. Пецяўбургская арганізацыя Бел. Соц. Грамады сваёю пастановаю ад 4-га студзеня згадзілася прылучыцца да гэтага.

Гэткім чынам адчынілася першая мажлівасьць да супрацоўніцтва з Савецкаю ўладаю Беларускіх нацыянал-сацыялістых“ (падкрэсьлена намі. Д. і К.) („Полымя“ № 1 (9) за 1924 г., стар. 172).

Шчыра дзякуем вам, т. Жылуновіч, за тое, што вы хоць са спазьненьнем, у 1924 годзе, але-ж прызналіся, што ў заснаваньні Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту ўтваралася „мажлівасьць супрацоўніцтва з Савецкаю ўладаю Беларускіх нацыянал-сацыялістых“.

І вось з гэтага органу „супрацоўніцтва нацыянал-сацыялістых“ гав. Жылуновіч выводзіць заснаваньне Беларускае савецкае дзяржаўнасьці. У „Полымі“ № 10 за 1928 г. на стар. 81 ён піша, што:

„Беларускі Нацыянальны Камісарыят зьявіўся першаю ячэйкаю Беларускае Савецкае дзяржаўнасьці“.

Якая-ж гэта дзяржаўнасьць, запытае чытач,—калі ў яе аснове ляжаць не Саветы Рабочых і Салдацкіх Дэпутатаў—органы дыктатуры пролетарыяту, а Беларускі Нацыянальны Камісарыят—орган „супрацоўніцтва з Савецкаю ўладаю беларускіх нацыянал-сацыялістых?“. Выходзіць, што Савецкая Беларусь ня ёсьць дзяржава дыктатуры пролетарыяту. Можна гэта памылковае выражэньне думкі гав. Жылуновіча? Факты паказваюць адваротнае. Заклучны акорд, якім гав. Жылуновіч заканчвае апісаньне ўтварэньня Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту, як пачатку новага этапу рэвалюцыйна-соцыялістычнага руху, гаворыць нам, што гэтая думка не выпадковая. Свой артыкул „Ад Кастрычніка 1917 году да лютага 1918 году“ гав. Жылуновіч канчае наступнымі радкамі:

„Так паступова пасоўвалася левае крыло Беларускага нацыянальнага рэвалюцыйнага руху ў бок злучэньня свае працы

з працаю ўлады работнікаў і сялян, завяршаючы гэтым адзін з сваіх гістарычных кругабегаў (падкрэсьлена намі. Д. і К.) („Полымя“ № 1 (9) за 1924 г., стар. 173).

Такім чынам па Жылуновічу выходзіць, што беларускі нацыянальна-рэвалюцыйны рух, завяршаючы сваё разьвіцьцё новым кругабегам злучэньня з працаю ўлады работнікаў і сялян, прывёў к утварэньню Савецкай улады на Беларусі праз утварэньне Бел. Нац. Камісарыяту. Выходзіць, што Савецкая ўлада на Беларусі ёсьць вынік злучэньня нацыянальна-рэвалюцыйнага руху на яго новым этапе з уладаю рабочых і сялян. Гэта значыць, што на Беларусі Савецкая ўлада ня ёсьць вынік пролетарскае рэвалюцыі і дыктатуры пролетарыяту, а што гэта ўлада, якая атрымалася ад злучэньня пролетарскае рэвалюцыі з буржуазна-нацыяналістычным рухам.

Вось дзе гістарычнае абгрунтаваньне сучаснага нацыянал-дэмакратызму ў Жылуновіча.

Ня злучэньне буржуазнага руху і дыктатуры пролетарыяту зьяўляецца зьместам Савецкай улады на Беларусі,—адкажам мы яму, а зьмест Савецкай улады ёсьць дыктатура пролетарыяту, якой т. Жылуновіч да гэтага часу зусім не зразумеў. Ён стаіць на пункце гледжаньня буржуазнае рэвалюцыі, не разумее сутнасьці пролетарскае рэвалюцыі і мэханічна злучае дзьве працілегласьці, дзьве нязлучныя па свайму зьместу рэчы.

На гэтым аднак яшчэ ход гістарычных падзей у Жылуновіча не канчаецца. Стаўшы раз на буржуазны пункт погляду ў ацэнцы пролетарскае рэвалюцыі і не зважаючы на перасьцярогі партыі, ён вымушан быў даць у нац.-дэм. памылках да свайго лёгічнага канца. Утварэньне Камуністычнае Партыі (большавікоў) Беларусі, ён без вялікае цяжкасьці выводзіць з левае часткі БСГ і розных сэкцый РКП, заснаваных у Маскве і іншых гарадох РСФСР.

Вышэй мы ўжо зазначалі, што Нароўская раённая арганізацыя БСГ была перайменавана ў Бел. С.-ДРП (большавікоў) Гэта перайменаваньне Жылуновіч зьвязвае з рэвалюцыйным уздымам, які адбываўся перад кастрычнікам у 1917 годзе. Няўдалае выступленьне Карнілава, нявыразныя адносіны да яго коаліцыйнага ўраду „ясна сьведчылі пра арганізаваны наступ на заваёвы рэвалюцыі... Нясталасьць меншавіцка-эсэраўска-кадэцкага ўраду ў поглядах на вырашэньне нацыянальна-сьвядомая і ўпартая надбайства да важнейшых заданьняў рэвалюцыі“, усё гэта спрыяла шырокаму ўспрыманьню „масамі ланіскіх ідэй і лэзунгаў. Зразумела, што гэты працэс ня мінаў і членаў арганізацыі БСГ. Яе Нароўская рабочая арганізацыя аддалася ад Цэнтральнае гаралізкае, намацаваючы глебу для новых афармленьняў.

Апошнія пад канец верасьня канчаткова пасьпелі на тое, каб на іх падставе перайменаваць Нароўскую рабочую арганізацыю Беларускай Сацыялістычнай Грамады ў Беларускаю Сацыял-Дэмакратычную рабочую партыю большавіксў, з праграмай і статутам РС-ДРП(б)“. („Полымя“ № 10 за 1928 г., стар. 95).

У „Полымі“ № 1 (9) за 1924 год, стар. 165, Жылуновіч адзначае, што „чыны ўдзел“ Нароўскай раённай арганізацыі ў Кастрычнікаўскім перавароце і яе „хуткае перайменаваньне ў Бел. С.-ДРП(б)“ прывяло да заляжэньня Беларускае Сацыялістычнае Савецкае Рэспублікі. Аб заляжэньні БССР, як яно адбывалася, мы даволі выразна казалі ўжо. Нас цяпер толькі цікавіць гісторыя Бел. С.-ДРП і яе месца і роля на тэй характарыстыцы і дзейнасьці, якую ёй надае Жылуновіч.

З паданых вышэй вынітак можна ўявіць сабе, што канчатковым момантам для хуткага перайменаваньня Нароўскай Раённай арганізацыі

цыі БСГ у БС-ДРП з'явіўся яе чынны ўдзел у Кастрычнікавым перавароце, а паступовае аддаленне яе перад кастрычнікам ад Цэнтральнай Гарадзкой арганізацыі падмацавала пад ёю глебу ня толькі для аформлення і перайменавання, а нават і да прыёму праграмы і статуту РСДРП(б).

Так, нам здаецца, трэба разумець думкі Жылуновіча па гэтаму пытанню; тым больш, што ён тутсама („Полымя“ № 10, 1928 год, стар. 75) зазначае, што „гэты значны ў гісторыі беларускага сацыялістычнага руху факт (перайменаванне БСГ у БСДРП—Д. і К.) адбыўся пры непасрэдным кіраўніцтве т. А. Чарвякова. Такім чынам, з кастрычніка месяца пачалося арганізаванае жыццё Беларускіх камуністычных атрадаў адзінае ў той час Расійскае Сацыял Дэмакратычнае партыі бальшавікоў“.

Тут, як бачым, БСДРП у Жылуновіча з'яўляецца атрадам адзінае РСДРП(б), які заснаваны ў Кастрычніку 1917 году. Гэта ён піша ў 1928 годзе. У 1924 годзе ў артыкуле „Ад Кастрычніка 1917 году да лютага 1919 году („Полымя“ № 1 (9) за 1924 г., стар. 171-172), гаворачы аб заснаванні Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту, Жылуновіч характарызуе БСДРП у той час не як атрад адзінае РС-ДРП(б), а як блізкую да камуністычнай партыі. Вось яго характарыстыка: „Гэтакімі (элемэнтамі, блізкімі да камуністычнай партыі. Д. і К.) былі—Белар. Соц.-дэмокр. рабочая партыя і Левая Беларуская Соцыяліст. Грамада. Першая шчыльна збліжлася з Камуністычнай (у той час сацыял-дэмакратычнай) партыяй бальшавікоў і сваёю праграмай і сваёю тактыкай“.

Тут пэўная супярэчнасць і заблытанасць, нявыразнасць у асьвятленні гэтага пытання Жылуновічам. Пазнейшыя зазначэнні Жылуновіча аб БСДРП (1928 г.) гавораць аб прыёме ёю праграмы РСДРП(б) і статуту, а ранейшыя (1924 г.) гавораць толькі аб шчыльным збліжэнні з РКП(б).

Па той самай вынятцы аб набліжэнні да РСДРП(б) можна меркаваць, што бліжэй да камуністычнае партыі і рэвалюцыйнымі з'яўляліся і Левая БСГ і БСДРП. Паміж імі, як быццам, у Жылуновіча няма розніцы ня існуе.

Па справе аб адчыненні Устаноўчага Сойму, які вызначаўся на 5 студзеня 1918 году, Жылуновіч зазначае, што: „Бел. С ДРП мела свой выразны погляд на падзеі, якія мелі быць: яна ішла разам з Савецкай уладай“ (Полымя № 1 (9)—24 году, стар. 170).

Аб чым сьведчыць такое зазначэнне? Яно найлепшым чынам паказвае, чым магла з'яўляцца Бел. СДРП пры такой характарыстыцы і што гэта быў за арганізаваны атрад адзінае РКП(б),—авангарду пролетарскай рэвалюцыі. Бел. СДРП ішла разам з Савецкаю ўладаю. Добра яшчэ, што ня супроць Савецкай улады. З гэтага зазначэння ніякім чынам не пача раз'ядаць Бел. СДРП, як атрад адзінага авангарду рабочае класа РКП(б), а тут хутчэй за ўсё выглядае нейкі падарожнік Савецкае ўлады. Гэтаму падарожніку ў такім разе ніяк не прыстае гучная назва Бел. СДРП(б). Па сваёй дзейнасці яна не адпавядае ні ў якой меры таму атраду РСДРП(б), у які яе залічае Жылуновіч, бо рабочым Беларусі добра вядома, як вырашаў іх рэвалюцыйную справу сапраўдны атрад РКП(б) у асобе старых бальшавікоў франтавікоў, якія праводзілі працу на месцах і ў цэнтры. Нароўская-ж раённая арганізацыя БСГ пачынен Бел. СДРП(б), у якую ўваходзілі рабочыя Беларусі, як мы бачым з апісання Жылуновіча, пасля кастрычніка выключна займаецца нацыянальнымі справамі. У гэтых адносінах яна

сапраўды нічым не адрозьніваецца ад левае БСГ: гэта, мусіць, і дае падставу Жылуновічу раўнаць іх паміж сабою.

Разам з БСГ Бел. СДРП брала ўдзел у 1-ым Усебеларускім „славутым“ зьездзе ў Менску, які быў разгагнаны потым за тое, што прадстаўнікі ні БСГ ні Бел. СДРП не змаглі пайсьці разам з Савецкай уладай, ні з камуністычнай партыяй, як гэтага ад іх патрабавалася, а нацыяналістычныя імкненьні паставілі іх у адны шэрагі з контррэволюцыйнымі элемэнтамі.

У далейшым усю дзейнасьць БСДРП(б) Жылуновіч звязвае з працаю Нацыянальнага Беларускага Камісарыяту. БСДРП(б) ён проста імянуе Беларускай Камуністычнай Партыяй. На стар. 163 „Полымя“ № 2 (10) за 1924 г. (артыкул „Арганізацыя сіл“) Жылуновіч, выказваючы здавальненьне ў справе вырашэньня Беларускага нац. пытаньня Савецкаю ўладай пасья Кастрычніка, ставіць перад сабою такія задачы:

„Між левымі коламі беларусоў і Савецкай уладай было поўнае наразуменьне, поўная коардынацыя чыннасьці ў справе належнага вырашэньня беларускага нац. пытаньня. Ад гэтага хутка напращвалася чароднае пытаньне—зьліць Левую Беларускую Сацыялістычную Грамаду з Беларускай Камуністычнай Партыяй. І ня сумленна, што яно зараз-жа магло-бы выліцца ў канкрэтную форму і гэтым адмеціць вобразнае завяршэньне ў эвалюцыі наймацнейшай Беларускай Сацыялістычнай Партыі, якою была на працягу лютаўскага пэрыяду рэвалюцыі Беларуская Соц. Грамада ў яе левым крыле“... але „здэрэньні моманту“ (наступ немцаў на Менск і Петраград) „перамянілі хаду разьвіцьця беларускага руху“

Паступова, няўхільна і вельмі проста завяршаў свой гістарычны кругабег у Жылуновіча Кастрычнік, які ўтварэньнем Савецкай улады злучаў з ёю для супрацоўніцтва Беларускіх нацыянальна-рэвалюцыйных сацыялістых, а далейшы ход падзей павінен быў мець сваім вынікам „вобразнае завяршэньне“ праз шлюб БСГ з Бел. КП(б) і ўпрыгожаньне сябе вянкам з „наймацнейшай Сацыялістычнай Партыі, як—Левае БСГ. Тут, бачыце, у Жылуновіча, як у клапатлівага гаспадара добрапрыстойнага дому, усё прадугледжана наперад, усё разьлічана па пляну і робіцца паціху, спакойна, так што лепш і ня прыдумаеш. Дапраўды, каб немцы не пашкодзілі, дык у яго-б адбыўся вельмі выгадны шлюб паміж БСГ і БКП(б). Бо калі раней у Жылуновіча Савецкая ўлада на Беларусі зьявілася ў выніку злучэньня пролетарскае рэвалюцыі з буржуазна-нацыянальным рухам, дык цяпер праз перайменаваньне часткі БСГ у БСДРП, і ўся Левая БСГ пасля Кастрычніка ледзьве ня стала Беларускай Камуністычнай Партыяй, толькі на яе бяду шлюб гэты ня ўдаўся. Але-ж усё-такі Жылуновіч выходзіць і тут лёгка з цяжкага становішча. На другой старонцы таго-ж часопісу ён піша, што з пераездам Савецкага ўраду ў Маскву „Грамада яшчэ падавала адзнакі жыцьця, але хутка замерла, перадаўшы большасьць сваіх сяброў Беларускай Камуністычнай Партыі, якая скора ўлілася ў Расійскую Камуністычную Партыю на правах аўтаномнай сэкцыі. Апошняя, з пераездам Беларускага Камісарыяту ў Маскву, служыла магутнаю падпору ў шырока разгорнутай працы застаўленага ў Петраградзе Пецярбурскага аддзелу Беларускага Камісарыяту. Яна паступова расла і павялічвалася і складала сабою крэпкае ядро ў Камуністычным Беларускім Руху. Аднак, у адносінах да Камісарыяту, Беларуская Камуністычная Партыя зьяўлялася пэрыфэрыяй“

Калі мы паставім перад сабой пытаньне, чаму хутка замерла Грамада, дык атрымаем ад Жылуновіча („Полымя“ № 10 за 28 г.,

стар. 78). наступны адказ: 1) памяншэнне ўплыву і скарачэнне асабовага складу, які адбываўся праз выезд з Пецябургу дэмабілізаваных салдат—адна прычына, другая—пераход часткі членаў БСГ у іншыя партыі і трэцяе—„было ясна,—кажа ён, што існаванне ў Пецябурзе ды ў іншых мясцох БСГ пры Савецкім ладзе не натуральна“.

У чым была гэтая ненатуральнасць, Жылуновіч яе ня вытлумачвае, але з далейшых радкоў мы можам уявіць сабе, што гэтая ненатуральнасць існавання БСГ пры Савецкім ладзе, па нашаму, была натуральнай смерцю Грамады, якое Жылуновіч ня хоча прызнаць. Бо, ня маючы пад сабою пэўнае сацыяльнае глебы—салдат беларусоў, якія раз'ехаліся з Пецябургу з ліквідацыяй старога арміі, Грамадзе ня было на каго абaperцца, Пуцілаўскія рабочыя беларусы, якімі казыраў Жылуновіч, як апоры Грамады да Кастрычніка, калі і маглі выпадкова пападаць у яе шэрагі, пакуль не разабраліся ў тым, што з сябе прадстаўляла Грамада, дык пасля Кастрычніка не маглі заставацца там і сілаю лёгкіх рэвалюцыйных падзей і па свайму клясаваму пачуццю павінны былі перайсці—і лепшая частка іх пераходзіла ў шэрагі Адзінага Расійскага Комуністычнага Партыі, бяз права аўтаноміі і якіх-бы там ні было ўмоў і сепаратызму. У гэтым адыходзе рэвалюцыйных элементаў і была смерць Грамады.

Жылуновіч, як прадстаўнік ілжэ-рэвалюцыйнага, дробна-буржуазнага Грамады, ня хоча так проста змірыцца з смерцю сваёй партыі. Яму трэба паказаць свой дробна-буржуазны гонар і пагэтану ліквідацыю яе ён абстаўляе такім чынам, што справа адбываецца ня ў смерці, а ў раптоўным перараджанні БСГ у БСДРП, праз змену старога назвы. Бо калі Левая БСГ была блізкай, як кажа Жылуновіч, да Компартыі і Нароўскай Арганізацыі раней прыняла назву БСДРП, дык, па яго лёгіцы, Пецябурскай арганізацыі ўсёй наогул ужо ня цяжка было змяніць старую назву і паказаць яе ў выглядзе злучэння з РКП(б) на правах аўтаномнага секцыі. А каб гэтае злучэнне было гучным, і падобным да сапраўднасці, дык ня простую назву трэба было надаць Грамадзе, а выставіць яе ў ролі пролетарскага авангарду абароны інтарэсаў працоўных усяе Беларусі, таго авангарду, пад кіраўніцтвам якога пролетарыят былое Расіі дасягнуў перамогі. Адгэтуль у Жылуновіча так лёгка надаюцца арганізацыям Грамады назвы Бел СДРП, ці Беларускай Компартыі бяз жаднага права і падставы для гэтага. А ці гэтая Грамада нічога ня губляе, а набывае толькі пачэсную назву роданачальніцы КП(б)Б. У гэты бок накіравана ўсё гістарычнае асьвятленне справы Жылуновіча. Звычайны распад дробна-буржуазнага арганізацыі і адыход ад яе лепшае часткі ў Адзіную Расійскую Комуністычную Партыю Жылуновіч шляхам лёгкіх пабудаванняў хоча ператварыць у нейкую гістарычную эпоху, у гістарычныя заслугі БСГ.

У яго такі атрымоўваецца. Пасля таго, як праца Грамады аслабла, „рэштку часу яна выкарыстала толькі для таго, каб заклімаць у сваёй рэзолюцыі ад 11-га сакавіка 1918 г. працу Беларускае Рады і падкрэсьліць сваю блізкасць рэвалюцыйным рабочым. Гэтай рэзолюцыяй была абвешчана вайна і правай частцы БСГ, якая прыняла ўдзел у Радзе і яе працы. *Лёгічна стварылася становішча, якое тлумачыла памянёную рэзолюцыю, як этап пераходу Левага БСГ у шэрагі БСДРП(б)* (падкрэслена намі. Д і К) і вайны пад яе сьцягам з Менскім буржуазна-незалежніцкім асяродкам. Ня болей, як праз месяц пасля гэтага Пецябурская арганізацыя БСГ фактычна перастала існаваць. Правая яе частка, згрупаваўшыся вакол Рады, яшчэ існавала нейкі час, перайменаваўшыся далей увясну 1918 году ў Беларускаю

Партыю Соцыялістых-Рэвалюцыянераў". (Полымя № 10 за 1928 г., стар. 78).

Стаўшы пад штандарт БСДРП, якім Жылуновіч надзяліў БСГ для змаганьня з незалежнікамі, яму нямінуча прышлося ісьці далей па шляху апісаньня дзейнасьці ўсё тае-ж самае БСГ пад новаю назваю. Замест прызнаньня факту самаліквідацыі і сканчэньня на гэтым гісторыі БСГ, калі яму так неабходна было пісаць апошнюю, ён ня можа на гэтым спыніцца, бо яго сэрцу мілы грамадаўскія шэрагі, ён з імі ня хоча беспаваротна разлучыцца, таму ў яго на сцэну выплывае новая мэтамарфоза—далейшае перайменаваньне БСДРП(б) у Беларускаю Сэкцыю РКП, якая ўжо сваю працу сконцэнроўвае навокал Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту.

Пецярбугская сэкцыя „зьяўлялася адказнай за працу Беларускага Камісарыяту ў Маскве". Але кіраўніцтва яе ня было выстрачальным. Паступова пры Камісарыяце складалася партыйнае ядро, якое пад канец Кастрычніка (1918 г.) злажыла фракцыю Белнакому. Па ініцыятыве гэтае фракцыі 14-га лістапада 1918 г. была заснавана і зацьверджана Маскоўская Беларуска сэкцыя РКП(б).

„Заснаваньне Маскоўскай Беларускай сэкцыі РКП(б) таксама прымусіла шмат якіх беларусаў—рабочых, і быўшых членаў іншых партый,—гаворыць Жылуновіч (стар. 81, „Полымя" № 10 за 28 г.)—увайсьці ў шэрагі РКП(б). Праца сэкцыі навокал шырылася, захапляла пад свой уплыў разнастайныя моманты Беларускага жыцьця ў РСФСР. Са сьнежня м-ца газэта Белнакому „Дзяніца" зрабілася і ворганам сэкцыі". Маскоўская сэкцыя наладзіла зносіны з Менскам, а ў іншыя гарады РСФСР (Казань, Саратаў, Казлоў, Тамбоў і інш), дзе былі Белсэкцыі, пасылаліся людзі, каб наладзіць з імі сувязь.

„Шырокім фронтам распачалася організацыя Беларускіх Комуністычных сіл і падрыхтоўкі іх для працы ў Беларусі", бо „ўсё выразней выпуклялася ідэя агалашэньня Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Ідэя гэтага насілася ў паветры ўжо пры заснаваньні Беларускага Нацыянальнага Камісарыяту".

Гэтай ідэяй захапляліся быўшыя грамадаўцы, якія, па Жылуновічу, разьяжджалі сярод бежанцаў і на сходах выносілі пастановы аб канечным абвясчэньні Беларускае Савецкае Рэспублікі. З гэтаю мэтай склікалася канфэрэнцыя Беларускіх Сэкцый РКП(б) 21-га сьнежня 1918 г. Сэкцыі ў Жылуновіча кіравалі ўсім рэвалюцыйным рухам на Беларусі. Яны рыхтавалі кадры, пасылалі людзей на працу, яны штурхалі справу ўгварэньня БССР наперад і ўступалі ў перапалку з Абласным Камітэтам РКП(б) Заходняе Вобласьці ў Смаленску, які быццам з імі на гэта не згаджаўся. Адным словам, уся справа адбывалася па волі сэкцыі, усе падзеі складваліся ў выніку іх працы, іншых організацый і іншых сіл для Жылуновіча не існавала.

Ніводнага слова аб сапраўднай, доўгай, гэраічнай, штодзённай упартай барацьбе працоўных мас Беларусі за сваё вызваленьне і аб іх кіраўніку ў Жылуновіча няма. Сапраўдная гісторыя разьвіцьця бальшавізму на Беларусі Жылуновічу невядома і ён яе ведаць ня хоча, ён хоча пісаць сваю гісторыю.

На ідэю агалашэньня БССР пальму першынства Жылуновіч хоча прысудзіць Левай Грамадзе, з якое склаліся сэкцыі РКП(б) і якім быццам належыць ініцыятыва заснаваньня Белнакому, праз які ў яго адбываецца заснаваньне БССР, а праз гэта заслуга падае на БСГ з якое, па Жылуновічу, усё пачалося. Але гэта было-б ня поўным, як і

заслугі для Грамады. Скажаўшы А, трэба сказаць і Б. Утварыўшы БССР па гісторыі Жылуновіча, трэба для яе даць і кіраўніка, ды такога, які мае заслугі ва ўтварэньні гэтае дзяржавы. Раз у РСФСР гэткім кіраўніком зьяўляецца РКП(б), чаму і БСГ ня стаць КП(б)Б?

З гэтаю мэтаю ўвесь час патрэбны былі Жылуновічу аўтаномныя Беларускае секцыі РКП(б) і падрабязнае апісаньне іх дзейнасьці з пасьлядоўнай на першы погляд, лёгічнай і як быццам праўдападобнай эвалюцыі БСГ. Гэтая пасьлядоўнасьць, а па сутнасьці загадзя ёсьць прадугледжаная тэндэнцыянасьць Жылуновіча — дробнага буржуа, ёсьць ня што іншае, як бессаромнае імкненьне зрабіць Грамаду бацькам КП(б)Б, абманіць грамадскую думку, якой ён хоча навізаць тое, што падказана яму клясамым ворагам. Ён шукае гістарычнага апраўданьня нацыянал-дэмакратычным ухілам, якія на даным этапе нашага разьвіцьця асабліва небясьпечны для нашае партыі. Зьяўляючыся рупарам варожых нам сіл, Жылуновіч находзіць для іх апраўданьне ў сваёй „гістарычнай“ канцэпцыі, чым узаконьвае фактычна, апраўдвае супроць нас нацыянал-дэмакратычную барацьбу і ўсіляе яе, як абаронца, будучы членам нашае партыі. Наша партыя ніколі нікому не дазваляла і не дазволіць тварыць гэткую злачынную справу.

Заклучэньне

Мы ня поўнасьцю скарысталі гістарычную блытаніну Жылуновіча, бо час і мейсца ня далі нам на гэта магчымасьці. Дзеля таго, каб ра-збраць тую мешаніну, якая пад назваю гісторыі Савецкае Беларусі цягнецца на працягу 60 стар., патрабавалася-б напісаць цэлую кнігу. Нам здаецца, што і без вялікай пісаніны мы асноўную мэту выканалі. Мы паказалі на фактах і словах самога аўтара сутнасьць нацыянал-дэмакратычных памылак, яго дробна-буржуазны, не марксыцкі, анты-партыйны падыход у апісаньні гісторыі Савецкай Беларусі.

Ні слова вы там ня знойдзеце аб працы Менскага Савету Рабочых і Салдацкіх Дэлеатаў і аб той рэвалюцыйнай барацьбе з рознымі дробна-буржуазнымі партыямі і клясамым ворагам пролетарыяту, якую вяла на Беларусі група старых бальшавікоў-франтавікоў, закінутых імперыялістычнаю вайною на Заходні фронт, арганізаваўшых Камуністыч. Партыю (б) Беларусі. Дарэмна вы будзеце шукаць, калі заха-чаце знайсці ў Жылуновіча апісаньне тых рэвалюцыйных зрухаў, са-праўдных гістарычных падзей і тае рэвалюцыйнае работы, якая вялася сярод салдацкіх, рабочых і сялянскіх мас на Беларусі бальшавікамі да Кастрычнікаўскіх заваёў, і пасьля кастрычнікаўскага змаганьня. Уся гістарычна-рэвалюцыйная справа—героічная перамога пролетарыяту ў Жылуновіча вырашаецца габінэтным парадкам, прадстаўніцтвамі, „мышынай гульнію“ розных дробна буржуазных партый, згод-ніцтвам з буржуазнымі элемэнтамі БСГ, што ён лічыць за рэвалюцый-ную барацьбу і бачыць у гэтым заслугу БСГ. Усё гэта ён хоча прад-ставіць нам у выглядзе гісторыі Савецкае Беларусі. Бязумоўна, што гэткая гісторыя непатрэбна ні нашай Комуністычнай Партыі, ні Са-вецкай грамадзкасьці. Гэтая гісторыя патрэбна ўсім нацыянал-дэмо-кратычным варожым нам элемэнтам і, як відаць, Жылуновіч разам з імі, які па сёньня ня ведае сутнасьці пралетарскае рэвалюцыі, не зразумеў суадносін клясавых сіл і тых запатрабаваньняў пролетарыяту і асноўных мас сялянства, якія пад кіраўніцтвам бальшавіцкае партыі вырашалі справу пралетарскае рэвалюцыі. А ведаць гэта ён павінен удвойчы, і як комуніст, і як гісторык, калі ўзяўся асьвятляць справу рэвалюцыйнага руху ў інтарэсах рабочае клясы і працоўнага сялянства.

Але ён асьвятляе гэта, як дробны буржуа, якому трэба пахваліць сябе і свае мінулае, трэба падфарбаваць тое, што асуджана і адхілена сапраўднай гісторыяй, здадзена ёю ў архіў. Жылуновічу трэба сілцом прыцягнуць факты за валасы, каб замазаць дробна-буржуазную сутнасьць сваіх поглядаў, якія выклікаюць у яго, як крадзены тавар у малавонятнага злодзея з-пад крысы. Той ідэсвы багаж, якім ён нагрудзіўся ў дробна-буржуазнай БСГ, застаўся ў яго, будучы і ў нашай партыі, хоць ён хоча выдаць яго за нешта іншае, як бундаўцы ў свой час, хоча перамянуць усе галавой уніз, каб давесці, што компартыя да яго прыйшла, а ня ён да яе, што левая частка БСГ, у якой ён быў, гэта ёсьць роданачальніца КП(б)Б. З яе ўтварыліся ў Пецярбургу Беларускае сэкцыі РКП(б), адсюль і пачатак нашае Савецкае дзяржаўнасьці і нашага камуністычнага будаўніцтва.

Адсюль усе якасьці нацыянал-дэмакратычнае прыгожасьці, адсюль усе козыры ў рукі тых нацыянал-дэмакратаў, якія мараць і чакаюць яшчэ з Захаду буржуазнае дэмакратыі. Наша партыя ніколі ня будзе згаджацца з такімі памылкамі і ўхіламі, яны заўсёды змагалася з імі, выпраўляла і будзе іх выпраўляць рашучым чынам і ў далейшым.

На спробу Жылуновіча падмяніць сапраўдныя кастрычніцкія заваяваньні рабочых мас на Беларусі дробна-буржуазнымі дамагаўнямі мы павінны адказаць наступнымі словамі т. Кіорына аб утварэньні Савецкае Беларусі і Камуністычнае Партыі: „Основателем и создателем Коммунистической организации Белоруссии была старая большевистская гвардия, заброшенная в Белоруссию войной из Ленинграда, Москвы, Иванова и т. д. и нашедшая здесь широкое поле для партийной работы в рабочей и солдатской массе и среди белорусского крестьянства. Местные же белорусские и еврейские „Бундовские“ революционные организации и их старые лидеры еще долгое время продолжали оставаться под влиянием мелкой буржуазии. В тяжелых испытаниях гражданской войны им пришлось выбирать между буржуазной демократией и диктатурой пролетариата и они пошли за победившим пролетариатом.

От российского большевизма, от РСДРП большевиков, а не от национально-социалистических партий идет история коммунизма в Белоруссии“. (З прадамы да брашуры „1917 год на Беларусі і на Заходнім Фронце“).

Вынікі, якія мы робім, павінны быць наступнымі: „Партыя організаваўла моцныя ўдары па правых ухілістых, антысэмітах, шовіністых, нацдэмакратах, глушыцелях самакрытыкі, бюрократах і розных школьніках. Але-ж хаця харчовая база іх і звужаецца ў выніку нашага соцыялістычнага наступленьня, але капіталістычныя элементы яшчэ не разьбіты да канца, яны, адчуваючы няўхільнасьць паражэньня і пагібель, будуць узмацняць актыўнасьць, а таму нам трэба трымаць адточанай зброю барацьбы“. І далей: „Пры абвостранай клясавай барацьбе, пры разгортваньні фашысцкіх арганізацый у Заходняй Беларусі, на чале якіх сталі Беларускае нацыянал-дэмакраты, хістаньні асобных членаў партыі зараз-жа скарыстоўваюцца клясавымі ворагамі ў нас і за межамі ў сваіх мэтах, для барацьбы з Савецкай дзяржавай. Таму трэба памятаць, што кожны крок адыходу ад генэральнай лініі партыі ёсьць дапамога буржуазіі.

Трэба тым, хто яшчэ не канчаткова заблытаўся, тэрмінова зрабіць належныя вывады, яны павінны самі дашчэнтна разьбіць і рашуча асудзіць свае „гісторыі“. Трэба хутчэй, а то будзе позна, выбіраць пэўдзельнічаць у будаўніцтве соцыялізму, ці аддаць сябе на скарыстаньне

буржуазіі". (З выступленьня т. Васілевіча на Ўсебеларускай нарадзе сакратароў ячэек КП(б)Б калгасаў і савгасаў, — „Зьвязда“ № 245 ад 25-X—29 г.).

Хутчэй варушэцца з прызнаньнем і асуджэньнем сваіх нацыянал-дэмакратычных памылак, — скажам і мы ў заключэньне іншым нацыянал-дэмакратычным ухільістым, іначай позна будзе выбіраць куды пайсьці.

Сёньня т. Жылуновіч прызнаў свае памылкі, асудзіў свае шкодныя нацыянал-дэмакратычныя ўстаноўкі сваёй далейшай дзейнасьцю, на справе т, Жылуновіч павінен давесьці, што ён сапраўды становіцца ў шэрагі будаўнікоў сацыялістычнай краіны.

А. Ашаровіч

Нарада яўпартпрацаўнікоў пры ЦК КП(б)Б)

(Некаторыя вынікі)

Якую мэту ставіла сабе гэтая нарада. Па-першае, у парадку самакрытыкі ўскрыць права-опартуністычныя памылкі, зробленыя ў яўрабце, біць канкрэтных носьбітоў правага ўхілу, разьбіць права-опартуністычную тэорыю, якая стварылася на працягу гадоў у працы яўбюро; па-другое, на аснове правільнай партыйнай устаноўкі выправіць зробленыя памылкі і ў той-жа час актывізаваць партыйных працаўнікоў для далейшае пазытыўнае працы сярод яўрэйскіх працоўных мас, разьбіваючы пэсымістычныя настроі і „левыя загібы“, якія стварыліся ў некаторых працаўнікоў.

Паводле гэтай мэтавай устаноўкі былі зроблены даклады на нарадзе, і ў гэтым напрамку вяліся жывыя дэбаты па дакладах.

Пэсымізм, як выраз опартунізму

Лістападаўскі Пленум ЦК УсеКП(б) падвёў вынікі вялікіх дасягненьняў партыі і пролетарыяту за першы год пяцігодкі. Дасягненьні вялізарныя ва ўсіх галінах соцыялістычнае рэканструкцыі. Тав. Сталін назваў першы год пяцігодкі „Годам вялікага пералому“.

Вось як Лістападаўскі Пленум характарызаваў мінулы гаспадарчы год: „Вынікі мінулага гаспадарчага году, які прайшоў пад знакам бурнага росту соцыялістычнай індустрыі і соцыялістычных элемэнтаў у народнай гаспадарцы, сьведчыць аб новых вялікіх дасягненьнях рабочае клясы, савецкай улады, партыі ў галіне соцыялістычнага будаўніцтва“ (рэзолюцыя Лістападаўскага Пленуму).

Гэты момант правільны таксама і ў адносіне дасягненьня партыі у галіне соцыялістычнае працы ў яўрэйскіх працоўных масах.

Яўрэйскі рабочы, як арганічная частка агульнага пролетарыяту, таксама знаходзіцца пад уражаньнем вялікіх соцыялістычных дасягненьняў. Яўрэйскае працоўнае асяродзьдзе не замкнёна, аднолькавыя законы савецкай эканомікі ўплываюць таксама і на яго.

Гэта трэба падкрэсьліць таму, што ад нашых прыхільнікаў мы часта чулі жаласьлівыя ноткі, пэсымістычныя настроі ў адносінах да эканом-працы сярод яўрэйскіх рабочых і працоўных.

Панікёры, якія спужаліся шпаркага наступленьня соцыялістычнага сэктару гораду і вёскі, гаварылі, што соцыялістычнае будаўніцтва прыкладзе да дэградацыі эканамічнага становішча яўрэйскіх працоўных

) У парадку інфармацыі.

мас. У такім тоне часам пісаліся розныя меморандумы, пабудаваныя на няправільных, а часам і тэндэнцыйных лічбах.

Таму нарада асабліва падкрэсьліла позытыўныя моманты прароснай эканомічнай і культурнай працы.

Лічбы, якія б'юць па праваму ўхілу

Як ішоў рост колькасці яўрэйскіх рабочых на фабрыках і прадпрыемствах БССР.

Возьмем некаторыя лічбы:

На 1-ае красавіка 1927 году	На 1-ае красавіка 1929 году
Беларусаў 126297 (57,7%)	Беларусаў . . . . 158322 (64 %)
Яўрэяў 55044 (25,6%)	Яўрэяў 61172 (24,7%)

Тут мы маем абсалютны рост больш чым на шэсьць тысяч рабочых. Калі процант зьнізіўся на 0,9, дык гэта таму, што беларуская вёска мае аграрную пераналюдненасць на 40 проц., што стварае параўнальна вялікую рэзервовую армію для фабрык, але калі мы параўнаем рост яўрэйскіх рабочых у адносінах да яўрэйскага насельніцтва Беларусі з ростам беларускіх рабочых у адносінах да беларускага насельніцтва, дык мы ўбачым, што тым часам, калі удзельная вага яўрэйскіх рабочых у яўрэйскім насельніцтве павялічылася за гэтыя два гады на 1½ проц., дык удзельная вага беларускіх рабочых у беларускім насельніцтве павялічылася толькі на 1/2 проц.

Калі мы гаворым аб процантных суадносінах, дык гэта не таму, што мы прыхільнікі нейкае „процантнае нормы“. Ні ў якім разе нашы біржы працы не рэгулююць размеркаваньня працоўнае сілы па нацыянальнаму прынцыпу. Але мы падалі гэтыя процантныя суадносіны, каб паказаць, што няма ніякае падставы для абы-якіх пэсымістычных настрояў, альбо дэмагогічнага штукарства. Якраз наадварот, у нас адбыўся вялікі рост, які мы адзначаем.

Падамо некаторыя лічбы, якія характэрызуюць процэсы колькасных зьмен, што адбываюцца ў складзе яўрэйскіх рабочых Беларусі.

У швэйнай індустрыі:

У 1927 г.	У 1929 г.
Беларусаў . . . . 52 %	Беларусаў 10,9%
Яўрэяў . . . . . 42,1 %	Яўрэяў 86

Ня глядзячы на тое, што ў абсалютных лічбах мы маем вялізарны рост яўрэйскіх рабочых у швэйнай індустрыі (у адным Віцебску павялічэньне з 758 да 1565), іх удзельная вага падае. Ніхто з нас ня будзе ліць сьлёзы, калі швэйная індустрыя перастане быць спэцыфічна „яўрэйскай“. Нацыянальныя адгародкі, якія адмяжоўвалі швэйную індустрыю, наклалі спэцыфічную пячатку на пэўныя пласты швэйнікаў. Гэта была нацыянальная абмежаванасць, цэхаўшчына, хвасьцізм. Цяпер разам з мэханізацыяй індустрыі, з яе вялізарным ростам адбываецца таксама процэс інтэрнацыяналізацыі складу рабочых мас у швэйнай індустрыі.

Такія процэсы адбываюцца і ў другіх галінах індустрыі. Возьмем мэтал. індустрыю. Там мы маем такія лічбы:

У 1927 г.	У 1929 г.
Беларусаў 41,9%	Беларусаў 46,6%
Яўрэяў 34,7%	Яўрэяў 37,1%

Такім чынам у метал. індустрыі расьце ўдзельная вага яўрэйскіх рабочых. Гэта бязумоўна позытыўная зьява. Процэс інтэрнацыяналізацыі двухбаковы. У швэйнай індустрыі павялічваецца лік беларускіх рабочых, у металёвай індустрыі, на транспарце і інш. павялічваецца колькасць яўрэйскіх рабочых.

Рост саматужна-прамысловае коопэрацыі можна характарызаваць наступнымі лічбамі: на 1-е кастрычніка 1928 г. ёсьць па ўсёй Беларусі арганізаваных у арцелі 9600 саматужнікаў, на 1929 г.—18 тысяч. У акругах 89 крэдытных таварыстваў з 29.400 сябрамі.

Падрыхтоўка партыі ў галіне працы сярод яўрэйскіх рабочых і працоўных знайшла свой адбітак у росьце як дзяржаўнага, так і мясцовага бюджэту.

На разьвіцьцё саматужна-прамысловае коопэрацыі было адпушчана ў 1929-30 г. 593 300 р. замест 330.500 р. у мінулым годзе, г. зн. ёсьць рост на 79,5 проц., гэта ўжо досыць гаворыць аб новых перспэктывах для саматужна-прамысловай коопэрацыі. На ільготны крэдыт для мейстачковае беднаты пры перасяленьні было адпушчана ў гэтым годзе 245 тысяч руб. (такое рубрыкі дагэтуль у бюджэце ня было). На яўрэйскую прэсу было адпушчана ў 1929-30 г. 965 тысяч р. замест 126 т. р. у 1928-29 г. Для яўрэйскага сэктару Беларускай Акадэміі Навук выдзелена 32.976 руб. замест 26.906 р. мінулага году. Для гаспадарчага ўпарадкаваньня ў мястэчках адпушчана на 1929-30 г. 240 тысяч руб. замест 70 тысяч рублёў у 1928-29 г., г. зн. рост на 272,9 проц. Акрамя таго, мы маем рост сум на падняцьце ўзроўню яўрэйскіх працоўных і беднаты ў мясцовым бюджэце на 17 проц.

Калі чытаем гэтыя лічбы, дык бачым, якую вартасьць мае зьява Гітэлаў, Цэйтліных і Бэнцыянаў, Кацаў аб заняпадзе яўрэйскага народу ў Савецкім Саюзе. Ні ў воднай капіталістычнай краіне няма такіх перспэктыў для яўрэйскіх працоўных і бядняцкіх мас, як у Савецкім Саюзе. Факты і лічбы, якія мы падалі, сьведчаць аб вялізарных дасягненьнях.

Прымаючы ўсё гэта пад увагу, нарада яўрэйскіх партпрацаўнікоў асудзіла выступленьні таварышоў Бэйліна і Карпа на пасяджэньні прэзыдыуму савету нацыянальнасьцяў, дзе яны абмалявалі становішча так, што тэмп „фізычнага выміраньня яўрэйскае беднаты ідзе хутчэй за гаспадарчае ўпарадкаваньне“. У гэтай формулёўцы маецца недаацэнка вялікай эканомічнай працы, якая была прароблена ў яўрэйскім асяродзьдзі, недаацэнка перспэктыў, звязаных з соцыялістычным будаўніцтвам краіны. Да гэтага часу яшчэ ў многіх працаўнікоў пануе ўяўленьне, што форсіраваны тэмп соцыялістычнага будаўніцтва прыводзіць да зруйнаваньня яўрэйскіх працоўных і бядняцкіх мас. У рэчаіснасьці якраз наадварот. Расьце колькасць рабочых на фабрыках, пашыраецца сетка саматужна-прамысловае коопэрацыі, працоўная моладзь уцягваецца ў буйную індустрыю, павялічваецца колькасць яўрэйскіх сялян.

Нашы правыя элемэнт падпадаюць пад уплыў гандлярскіх, спэкуляцкіх элемэнтаў, якія выбіваюцца з сваіх эканомічных пазыцый соцыялістычным сэктарам. І гэтыя элемэнт бачаць у зруйнаваньні свае крамы заняпад усяго „яўрэйскага народу“. Вось гэтая хлусьня зьяўляецца сродкам барацьбы супроць соцыялістычнага будаўніцтва краіны.

Тэорыя правага ўхілу ў рабоце яўбюро

Правы ўхіл у яўрабоце мае тыя-ж самыя соцыяльныя карэньні, што і правы ўхіл наогул. Гэта рэшткі капіталізму, дробна-буржуазная стыхія, актыўнасьць клясавага ворага і г. д. Небясьпека правага ўхілу

ў яўрабoce ўзмацняецца дзякуючы шэрагу асаблівасцяў яўрэйскага асяроддзя. Асаблівасці іх наступныя: нааўнасьць значнае колькасці гандлярскіх і нэпманскіх элементаў, значны лік буржуазнай інтэлігенцыі. Удзельная вага гэтых пластоў у яўрэйскім асяроддзі вельмі значная.

Наступленьне соцыялістычнага сэктару на гэтыя элементы выклікае ў часткі адсталых рабочых, а часам і ў партыйных таварышоў нацыяналістычныя настроі. Трэба констатаваць, што яшчэ рэшткі бундызму маюць месца сярод адсталых рабочых і нават сярод некаторых партыйцаў. Небясьпека правага ўхілу ў рабоце сярод яўрэйскіх працоўных узмацняецца яшчэ тым, што апараты замежных арганізацый, як „Джойнт“, „Орт“, „Еко“, „Емсо“, зьяўляюцца каналамі, праз якія замежная яўрэйская буржуазія праводзіць свой уплыў на масы, якія абслугоўваюцца гэтымі арганізацыямі. Бывае, што гэтыя апараты націскаюць на партпрацаўнікоў, што і прыводзіць апошніх да правых па сутнасьці ўчынкаў. Прыкладам можа служыць тэлеграма тав. Сьмідовіча аб перанясеньні дня калектывізацыі на другі дзень, таму што ў вызначаны дзень быў іомкіпур (судны дзень). Акрама таго, трэба мець на ўвазе, што яўрабoта часта мае характар вузкага практыцызму, ці „дзяляцтва“, таму што прoблeмы яўрабoты вельмі мала тэарэтычна апрацаваны. Зразумела, што соцыяльныя карэньні правага ўхілу ў рабоце сярод яўрэйскіх працоўных агульныя, але, калі мы хочам весці канкрэтна барацьбу супроць правага ўхілу, мы павінны ўлічваць усе асаблівасці яўрэйскага асяроддзя, таму што яны бязумоўна ўзмацняюць небяспеку. Тыя памылкі, якія зрабіла яўбюро на практыцы пад кіраўніцтвам Бэйліна, вынікаюць з няправільнае права-опартуністычнае тэорыі. У чым заключалася так званая „тэорыя“ правага ўхілу ў рабоце сярод яўрэйскіх працоўных.

Тэорыя выявілася ў тым, што „ўсе маюць права на працу і зямлю, нават выштурхнены кулак і нэпман, што гандляр з сваімі капіталамі, і сваёй ініцыятывай і вопытам зьяўляюцца карысным элемэнтам у соцыялістычным сэктары, што яўрэйская буржуазія зусім другога сорту. Яна не вінавата і не небяспечна, таму што царызм прымуся яе гандляваць.

У зьвязку з гэтым быў падхоплены лёзунг „ад крамы да соцыялізму“. Такім чынам пачалі глядзець на гандляра, як на цэнтральную фігуру мястэчка, якога трэба ў першую чаргу ўпарадкаваць. Лёзунг прoдуктывізацыі яўрэйскіх мас разглядаўся, як агульна-нацыянальная задача, соцыяльная сутнасьць якое не ўзмацняць клясавую барацьбу, а паслабляць яе, што ў выніку зьяўляецца супраціўніцтвам клясы. Вось гэтая тэорыя была схавана пад расплывчатым тэрмінам „упарадкаваць дэкласаваныя элемэнтaы“. А хто ня лічыўся дэкласаваным. Учарашні гандляр сёньня дэкласаваны.

Прапамленьне правага ўхілу на практыцы

Возьмем раней саматужна-прамысловую коопэрацыю. Там правы ўхіл выявіўся больш яскрава чым дзе. У рэзалюцыі яўбюро за 14 лістапада ёсьць такі пункт: „Пашырыць будаўніцтва новых прамысловых аб'яднаньняў, асабліва для галіны прoдукцыі экспартных тавараў і сельска-гаспадарчых прылад для ўцягненьня больш элемэнтаў з буйных гандляроў і другіх груп, выкарыстоўваючы іх вопыт, ініцыятыву і сродкі

Бюро ЦК аданіла гэтую ўстаноўку як права-опартуністычную, якая вяла на практыцы да скрыленьня клясавae лініі, як, напрыклад,

засьмечаныя арцелі нэпманскімі элемэнтамі. Пытаньне аб саматужна-прамысловай коопэрацыі абмеркавалася на Верасьнеўскім Пленуме ЦК КП(б)Б, дзе былі ўскрыты права-опартуністычныя памылкі у працы саматужна-прамысловае коопэрацыі. Вось што кажа рэзольцыя Пленуму:

„Было-б памылкай, калі-б мы недацэньвалі вялікага значэньня разьвіцьця коопэрацыйна-саматужнай індустрыі, асабліва ва ўмовах Беларусі“.

Пленум дакладна і яскрава формуляваў значэньне прамысловае коопэрацыі на бліжэйшы час: „Пры гаспадарчым росьце краіны дзяржаўная індустрыя, ня гледзячы на напружаны тэмі яе разьвіцьця, ня зможа задаволіць усе запатрабаваныя народнае гаспадаркі і прамысловае коопэрацыя дапаможа ў часе таварнага готаду праз яе дадатковыя тавары на вясковым і гарадзкім рынку.“

Прамысловая коопэрацыя можа ахапіць значныя кадры лішняе працоўнае сілы. Ва ўмовах Беларусі прамысловая коопэрацыя можа аблегчыць аграрную пераналюднёнасьць беларускае вёскі, зьменшыць беспрэцоўс у горадзе і дапамагчы разьвязаць местачковую праблему“.

Рэзольцыя Пленуму адзначыла, што „ня гледзячы на дырэктывы, якія былі дадзеныя на конт гэтага, партыйныя, савецкія і асабліва гаспадарчыя органы ўсё яшчэ недацэньваюць ролю і значэньне прамысловае коопэрацыі ва ўмовах Беларусі“. Разам з тым Верасьнеўскі Пленум вельмі моцна ўдарыў па тых права-опартуністычных памылках, якія зрабіла яўбюро ў сваіх дырэктывах на конт саматужна-прамысловае коопэрацыі. Наогул зьяўляецца ненармальным становішча, пры якім кіраўніцтва коопэрацыі праводзілася праз яўбюро ЦК КП(б)Б. Такое становішча прыняло да скрыўленьня партыйнае лініі. Вось што кажа рэзольцыя Пленуму: „У рэзультатце ўзмоцненьня соцыялістычнага будаўніцтва, капіталістычныя элемэнт гораду і вёскі, якія выбіты з шэрагу галіў народнай гаспадаркі, накіравалася ў прамысловую коопэрацыю ў можах яе завязваньня“ Замест гэта, каб даць моцнае апапор капіталістычным элемэнтам, якія імкнуліся ў коопэрацыю, опартуністычнае кіраўніцтва дапамагала ім ўзмацняцца ў коопэрацыі. Тут мы маем на увазе вядомую дырэктыву яўбюро аб выкарыстоўваньні капіталау, ініцыятывы і вольту былых нэпманскіх элемэнтаў

Ранейшае кіраўніцтва глядзела на саматужна-прамысловую коопэрацыю, як на „яўрэйскую ўстанову“.

Працаўнікі апарату тармазілі беларусізацыю яго.

Таму што кіраўніцтва глядзела на саматужна-прамысловую коопэрацыю, як на „яўрэйскую ўстанову“, нічога не рабілася для коопэрацыі вясковых саматужнікаў. Яго работі канцэнтравалася толькі ў горадзе і мястэчку. Характэрна падкрэсьліць, што ў статыстыцы саматужна-прамысловае коопэрацыі няма рубрыкі для нацыянальнага складу. Мабыць, кіраўніцтва глядзела на гэтую коопэрацыю, як на выключна яўрэйскую, таму ня было патрэбы ўвесці такую рубрыку ў статыстыцы, ня гледзячы на тое, што ў друіх акругах большасьць саматужнікаў беларусы. Такім чынам, мы бачым, што правы ўхл. у кіраўніцтве коопэрацыі быў афарбаваны ў нацыяналістычны колер. У галіне зямліўпарадкаваньня не хапала дыфэрэнцыраванага клясавага падыходу— усе маюць права на зямлю— амаль такая была „ўс а ноука“. У шэрагу рэзольцый і выступленьняў, якія мелі месца на першым Зьездзе беларускага Азэту, былі права-опартуністычныя памылкі. „Зьвязда“ і „Акцябр“ ускрылі гэтыя памылкі.

Фракцыя азэтаўскага праўленьня піша так у сваім тлумачэньні:

„Комфракцыя Беларэты канстатуе, што ў выступленьнях і рэзольцыях Усебеларускага зьезду Азэты маецца шэраг формулёвак, якія даюць няправільную і права-опартуністычную ўстаноўку працы Азэты, што ў дакладах і выступленьнях на зьездзе і ў прынятых рэзольцыях быў абмінуты момант клясавага змаганьня, ня была прыцягнута увага да пытаньня аб недапушчэньні ў калгасы клясава-варожых элемэнтаў і да пытаньня аб чыстцы калгасаў ад кулацка-нэпманскіх элемэнтаў. Асабліва трэба асудзіць рэзольцыю зьезду аб гаспадарчым упарадкаваньні ў мястэчках, дзе шмат разоў паўтараецца формулёўка „уцягнуць яўрэйў ў прадукцыйную працу“. Такую формулёўку можна тлумачыць толькі такім чынам, што партыя і дзяржава займаюцца ўпарадкаваньнем на зямлі і ў другіх галінах вытворчасьці ўсіх яўрэйў ня лічачыся з іх клясавай прыналежнасьцю.

Такая формулёўка адчыняе дзьверы нашаму саматужнаму і сельска-гаспадарчаму коопэрацыі клясава-варожым, капіталістычна-эксплуататарскім элемэнтам, такая формулёўка можа таксама зрабіць уражаньне, што Азэты ставіць сабе нацыянальныя мэты, якія стаяць над клясавымі інтарэсамі пролетарыяту, які будзе сацыялізм, таму трэба такую формулёўку асудзіць самым катэгорычным чынам“.

Далей у тлумачэньні гаворыцца:

„Мы констатуем, што ў пэўнае часткі азэтыўскага актыву аслабла клясавы пачуцьцё. Частка азэтыўскага актыву і яўрэйскіх аграномаў, прадстаўляюць сабе зямляўпарадкаваньне працоўных яўрэйў, як чыста нацыянальную справу. Гэта няправільна і з гэтым трэба змагацца. Кожны крок у галіне ўпарадкаваньня на прадукцыйнай працы яўрэйскіх працоўных і беднаты зьяўляецца ў першую чаргу крокам на шляху сацыялістычнага будаўніцтва і тут трэба завастрыць клясавы пачуцьцё супроць ворага. Партыя будзе і далей з вялізарнай энэргіяй праводзіць працу ў галіне прадуктывізацыі яўрэйскіх працоўных і бедняцкіх мас“.

Сутнасьць гэтага тлумачэньня заключаецца ў тым, што Азэты прызнаў свае памылкі, ускрывае іх, абяцае выправіць і адначасова бярэ на сябе абавязкі падняць тэмпы працы. Газэта „Эмэс“ назвала гэтае тлумачэньне бальшавіцкім, падкрэсьліла, што самакрытыка беларускага Азэты можа быць прыкладам і для цэнтральных органаў.

Зразумела, што была прароблена вялікая праца ў галіне зямляўпарадкаваньня яўрэйскіх працоўных і беднаты. За апошні год арганізаваны 43 яўрэйскіх калгасы і 5 пасёлкаў. Усяго на Беларусі 277 яўрэйскіх калгасаў з плошчай у 34092 гэктары.

Акрамя таго, ёсьць шмат індывідуальных сялянскіх гаспадарак. Як мы бачым, зямляўпарадкаваньне яўрэйскіх працоўных ішло, галоўным чынам, па лініі калектывізацыі. Гэта, зразумела, дадатны момант.

Разам з гэтым права-опартуністычная ўстаноўка вяла да скрыўленьня клясавых ліній на практыцы. Яўрэйскія калгасы засьмечаны сацыяльна-чужымі элемэнтамі. Гандляры і спэкулянты пралезьлі ў калектывы і вядуць там дэзарганізатарскую працу. Недарма вядомы Лібавіцкі рабін у сваіх прамовах у Варшаве і Бэрліне казаў, што ў Саюзе Рабінаў рэлігія можа аблагодзіць толькі на яўрэйскага селяніна. У рабочым і саматужніку рабін ужо расчараваўся.

Некаторыя працаўнікі вельмі клапаціліся аб тым, каб яўрэйскія калгасы былі нацыянальна замкнёны і ня прымаў сялян-беларусаў. Павестках з Полацкай акругі стала вядома, што трэцяя частка крэдытаў, якія былі дадзеныя яўрэйскім калгасам, патрачаны на гаспадарчыя мэты, што зьяўляецца вялікім злачынствам. Тымчасам, важна адзна-

чыць, што з агульнае сумы крэдытаў у 131 тысяччу рублёў, якая была далёна ўсім калгасам Полацкай акругі, яўрэйскія калгасы атрымалі цалы 45% у той час, калі з агульнага ліку 129 калгасаў маецца толькі 14 калгасаў яўрэйскіх, а з 34 таварыстваў толькі 5 яўрэйскіх.

Правы ўхіл у культурнай працы

У галіне культурнае працы мы маем вялікія дасягненні. Вырасла школьная сетка. Разгарнулася выдавецкая праца. Варта адзначыць, што за апошні год мы маем прырост яўрэйскіх студэнтаў, якія навучаюцца ў яўрэйскіх ВНУ на 200 асоб. Вось якія „падставы“ маюць пэсымістычныя настроі наконт адсутнічання глебы для культурнае працы.

Але мы павінны адзначыць і вялікія памылкі, якія былі данушчаны ў культурнай працы.

ІКАсьветы зусім не клапаціўся аб падрыхтоўцы кадраў. Соцыальны адбор студэнтаў дрэнны. Гэць яўрэйскія прафэсары ідэалічна чужыя рабочай клясе.

Вось як адклікаецца яўрэйская прэса аб прафэсары Раўрэбэ:

„Вось мы атрымоуваем асабліва прыемнае прывітаньне ад Ёхіля Раўрэбэ. Даўно ўжо ня гучала яго песьня, цэлыя гады. Мы ня сустракалі яго сярод зноў пачынаючых, і ў замежных зборніках твару яго ня відна. Няўжо і ён зламаў сваё даўнейшае пяро.“

З вуснаў доктара Вішніцэра („Цукунфт“—жнівень 1928 г.) мы даведаліся, што ён займаецца дасьледчым працай. Ён профэсар ібрыскай мовы у Менскім унівэрсытэце і кіруе групай, якая зьбірае дакуманты рабінскай літаратуры і гэта правільна.

Нарад нам ляжыць кніга з яго спробай ускрыць частку таго, што наогул можна знайсці ў асобе аўтара „Овон-Софрیم“, аднаго з найбольшых місіянераў Палестыны пачатку 17-га стагодзьдзя“.

Вось якую характэрыстыку дала гэбрэйская „Гашкуфо“ навукова-дасьледчай працы, якая вядзецца ў нас. Тое, што „Гашкуфо“ здаволеная такой навуковай працай, зьяўляецца дрэнным знакам для нас.

І ня дзіва, што на яўрэйскай сэкцыі пэдфаку гэбрэйскай мове аддаецца амаль што 50 проц. заняткаў літаратуры. Нам прыходзілася весьці рашучую барацьбу з аб’ектывістычным напрамкам тав. Сосіса ў навуковай працы. Гэты напрамак антымарксысцкі і яшчэ больш пэрыясытны ім, што спрабуе карыстацца марксысцкай фразэалогіяй. Аб’ектывізм прыводзіў да адсутнічання ў навуковай працы ваяўнічасьці марксызму. Праца была адарвана ад сучаснасьці і, зразумела, не магла ўжо быць звязанай з соцыялістычным будаўніцтвам краіны. Аб’ектывізм тав. Сосіса прывёў да нацыяналістычнай устаноўкі ў яўрэйскай гісторыяграфіі. У сваім артыкуле „Да гісторыі яўрэйскай гісторыяграфіі“ тав. Сосіс бярэ за крыніцу яўрэйскай гісторыі біблію. Яўрэйскі народ у яго заўсёды аднолькавы ў часе і прасторы. Ад Адама да Сосіса яўрэйская гісторыя адна. Пры такім сьветапоглядзе, зразумела, няма поўнага адмежаваньня ад буржуазных гісторыкаў, як Грэці Дубноў. Сосіс крытыкуе іх „па-таварыскі“, выходзячы з іх асабістага погляду. Нам прыходзілася весьці барацьбу і з Гольдбергамі, якія таксама маюць ухіл да аб’ектывізму ў дасьледаваньні літаратуры, эстэтычнае пачуцьцё якіх ня можа пераварваць пралетарскае літаратуры.

Усе гэтыя опартуністычныя памылкі былі ўскрыты, дзякуючы разгорнутай бальшавіцкай самакрытыцы на старонках „Акцябра“, на сходзе па чыстцы партыі Пэдфаку, Яўпэдтэхнікуму і Акадэміі. Наша барацьба і нашыя дасягненні маюць, бязумоўна, усесаюзнае значэньне.

Мазырская справа

Нарада заслухала даклад тав. Бэра аб становішчы яўрабёты ў Мазырскай акрузе. Доклад быў выкліканы нахабнымі шовіністычнымі выступленнямі ў Мазыры. Яўрэйскі шовінізм быў ускрыты ў часе чысткі партыі, калі партыйныя таварышы апэлявалі да „вуліцы“, да нэпмана, абвінавачваючы праверком у антысэмітызьме. Тав. Бэр яскрава абмаляваў асаблівасьці Мазырскай акругі. Пласт рабочых там невялікі. Катэсьці Мазыр быў бундаўскім асяродкам. Сярод саматужнікаў і рабочых ёсьць шмат „быўшых“, у якіх яшчэ моцна захаваліся бундаўскія традыцыі. Апарат гандлёвых і коопэрацыйных арганізацый засьмечаны соцыяльна чужымі элементамі. Раён быў правай рукою коопэрацыі. Комуністага здымаюць з працы таму, што ён, як атэіст, не карыстаецца аўторытэтам сярод веруючага насельніцтва. Так гэта формулявана ў пратаколе. Калі памірае жанчына, якая займае пэнароўнае выбарчае месца ў сынагозе, просяць у коопэрацыі бялізны для пахаваньня. Гарсавет пастапаўляе выдаць 12 мэтраў бялізны для гавару, які прызначаны для хлебазагатоўкі. Адказныя партпрацаўнікі бачылі ўсе гэта і маўчалі, бо баяліся, каб іх не запозрылі ў антысэмітызьме.

Спрэчкі, якія вяліся вакол дакладу тав. Бэра, паказалі, што Мазыр не зьяўляецца выключэньнем. У Беларусі ёсьць шэраг гарадоў і мястэчак, якія маюць тыя-ж „асаблівасьці“, што і Мазыр.

У некаторых мясцох у часе чысткі апарату і партыі, калі вычышчаліся нягодныя працаўнікі яўрэі, кідаліся словы „Процэс Бэйліна“.

Ёсьць партыйныя таварышы, якія даюць такую формулёжку: праўда, што і антысэмітызм і шовінізм — клясавыя ворагі, але антысэмітызм вораг з зубамі, а шовінізм бяз зубоў. У многіх таварышоў ёсьць яшчэ думка, што шовінізм гэта толькі рэакцыя супроць антысэмітызму, што шовінізм мае толькі абарончы характар. Гэта няправільна. Ва ўмовах дыктатуры пролетарыяту, калі Савецкая улада вядзе упартую барацьбу з антысэмітызмам, шовінізм зьяўляецца такой-жа самай небяспэкай, як і антысэмітызм. І адзін і другі зьяўляецца зброяй у руках клясавага ворага для барацьбы супроць пролетарскае дыктатуры, супроць соцыялістычнага будаўніцтва. Паміж антысэмітызмам і шовінізмам існуе нейкі „надыянальны падзел працы“ антысэмітызм вядзе шкодную працу сярод яўрэйскіх мас, а шовінізм сярод яўрэйскіх. Але клясавая сутнасьць іх аднолькавая.

Той факт, які здарыўся ў Мазыры, павінен падаваць сьпэцыяльны аб небяспэцы шовінізму усім партыйным, профэсыянальным і коопэрацыйным арганізацыям. На гэтым канкрэтным выпадку партыйныя і рабочыя масы павінны навучыцца як змагацца з шовінізмам.

Нарада констатавала, што калі ў барацьбе з антысэмітызмам маюцца вялікія дасягненьні, дык аб барацьбе з шовінізмам гэтага сказаць нельга. Таварышы патрабавалі, каб да яўрэйскага шовінізму даласяваліся такія-ж жорсткія адміністрацыйныя спэцыяльныя як і да антысэмітызму.

Далейшая праца

Перамога над левым ухілам у яўрабёце прывядзе да шырокага разгортваньня партыйнае працы сярод яўрэйскіх працоўных. Некаторыя таварышы, асабліва правыя ухілісты, зразумелі барацьбу з левым ухілам, як сродак для абмежаваньня яўрабёты. Яны думалі, калі гандляр ня пойдзе ў арцелі і калгасы, дык каго-ж мы возьмем. Бюро ЦК дало выразную ўстаноўку.

Пастанова Бюро (ад 14-га лістапада 1929 г.) гаворыць наступнае „У зьвязку з тым, што ў рабоце па ўцягненьню яўрэйскае беднаты ў вытворчую працу былі скрыўленьні класавас лініі, лічыць неабходным:

а) праводзіць далей рашучую чыстку сельска-гаспадарчых калектываў і саматужных арцеляў ад капіталістычных, спекулянцкіх і разлагаючых элементаў;

б) галоўнай задачай пры камплектаваньні сельска-гаспадарчых і саматужных арцеляў, зьяўляецца ўцягненьне працоўнае беднаты;

в) разам з гэтым дапусьціць да вытворчае працы (калгасы і арцелі) тую частку беднаты, якая пазбаўлена выбарчага права, якая займалася дробным гандлем, але якая не эксплёатавала чужое працы і ня менш як за год да гэтага часу кінула гандаль.

Устаноўка партыі вельмі выразная.

Па-першае, трэба ачысьціць арцелі і калгасы ад чужых элементаў (у пастанове адзначана хто яны). Гэтыя элементы дэзарганізуюць працу арцелі і калгасу.

Па-другое, наша асноўная задача весьці працу сярод працоўнае беднаты. Раней за ўсё мы павінны клапаціцца аб ёй. Яна—асноўны аб'ект нашае працы.

Па-трэцяе, мы павінны дыфэрэнцыраваць масу, пазбаўленую выбарчых правоў, выдзеліць з яе самых бяднейшых, якія займаліся толькі дробным гандлем, не эксплёатавалі чужое працы і парвалі з сваім мнулым. Такія элементы мы ўцягнем у саматужныя арцелі і калгасы.

Трэба адзначыць, што ўбюро ЦК КП(б)Б першае паставіла гэтае пытаньне. І нас вельмі здзіўляе, што тав. Кіпер у газэце „Эмэс“ абвінавачвае нас у стварэньні на Беларусі тэорыі аб тым, што мерапрыемствы па ўцягненьню непрацоўных элементаў у вытворчую працу зьяўляюцца правым ухілам. Адкуль гэта ўзяў тав. Кіпер. Наадварот мы паставілі пытаньне і вырашылі яго.

Гав. Чэмерынскі так характэрызаваў у „Эмэсе“ пастанову ЦК „У пастанове ўбюро ЦК КП(б)Б ад 14-га лістапада па пытаньні аб ўцягненьні ў сельска-гаспадарчую і саматужна-прамысловую коопэрацыю вытрымана прынцыпова правільная лінія. Могуць быць розныя думкі наконт некаторых практычных частак пастановы, можна патрабавань яе канкрэтызацыі, але прынцыпова яна можа быць прынята“.

З другога боку, мы маем у „Акцябры“ перасьцярогу наконт ухілу ўлева, наконт „левых“ настройў і „пераўвядзеньняў“. Тав. Чэмерынскі спрачаецца з намі аб тым, на каго трэба зрабіць націск: на працоўную беднату, ці на пазбаўленых выбарчых правоў. Мы думаем (такія пастанова ЦК), што галоўнай задачай зьяўляецца ўцягненьне ў вытворчую працу працоўнае беднаты. Тав. Чэмерынскі думае, што трэба зрабіць націск на пазбаўленых выбарчых правоў. А калі ня так, кажа гав. Чэмерынскі, дык не патрэбны такія інстытуты, як „Камзэт“ і „Азэт“.

Хто ведае становішча такіх саматужнікаў, як краўцы, шаўцы, якія у сувязі з разьвіцьцём дзяржаўных фабрык (Меншвэй, Вігшвэй, Бальшавік і інш.) сталі зусім лішнімі; хто ведае становішча крэдытных гаварыстваў, якія нічога ня робяць з вялікай масай саматужнікаў—адзіночак з прычыны недахопу сыравіны—той зразумее, што галоўнай задачай зьяўляецца праца сярод іх, іх перавыхаваньне эаэномічнае і палітычнае.

Неабходна весьці асноўную працу сярод працоўнае беднаты ня голькі дзякуючы адзначаным эаэномічным прычынам, але і палітычным. Калі мы ў сваёй палітычнай працы ставім сабе вялікія палітычныя мэты, як соцыялістычнае наступленьне на капіталістычныя элементы, ліквідацыя кулацтва, як класы, мы павінны мобілізаваць усе

блізкія нам элементы, якімі зьяўляюцца працоўныя. Арцелі і калгасы павінны быць сацыялістычным асяродкам. Мы-ж займаемся ня толькі „урбанізацыяй“ беднаты, але і ўцягваем яе ў барацьбу супроць кулака і нэпмана і таму павінны галоўную ўвагу звярнуць на яе. У той-жа час мы ўцягнем у арцелі і калгасы і тую частку беднаты, аб якой гаворыць пастанова бюро ЦК КП(б)Б.

Абвінавачваць нас у стварэнні тэорыі аб неўцягненні прадукцыйных элементаў у прадукцыйную працу, можна толькі ў гарачцы полемікі.

Кожны працаўнік, які падыходзіць аб'ектыўна, прызнае, што мы першыя паставілі гэта вельмі важнае пытаньне. Праўда, дырэктыва бюро трэба канкрэтызаваць, разьвіць, але адмаўляць, што мы такое пытаньне паставілі і вырашылі, немагчыма.

Што ўстаноўка партыі ў галіне эканомпрацы правільная, мы ўпэўніліся таму, што дэлегаты з месц, усебакова разглядаеўшы яе, згадзіліся з ёю і ўзялі на сябе абавязак ажыццявіць яе.

Тыя таварышы, якія былі ўведзены ў правы ўхл па літасьці яў-жоро і таму так моцна білі правых ухілістых з гэтага яўжоро, перабудуюць на месцах методы свае працы паводле указаньняў нарады і выправяць зробленыя памылкі.

Гэтыя пытаньні трэба разглядаць на агульных сходах парт'ячэек і ня толькі на такіх, дзе большасць сяброў яўжэю. Трэба паставіць яўработу пад контроль усяе партыі.

Гэта асабліва важна ў сучасны пэрыод завастрэньня клясавае барацьбы, калі мы праводзім сунэльную калектывізацыю, ліквідуем кулацтва як клясу. Гэты шпаркі тэмп сацыялістычнага будаўніцтва стварае яшчэ больш шырокія мажлівасьці для гаспадарчага упарадкаваньня яўжэйскіх працоўных і беднякіх мас на фабрыках, агульных калгасах, спэцыяльных зямельных фондах, у Крыме і Біро-Біджане.

Тэмп яўпрацы трэба паскорыць.

МАТАР'ЯЛЫ І ДАКУМАНТЫ

Новыя моманты ў сытуацыі і задачы КПЗБ

(Пастановы III Пленуму ЦК КПЗБ)

III пленум ЦК КПЗБ канстатуе, што сучаснае міжнароднае становішча характарызуецца абвастраннем супярэчнасцей агульнага крызісу капіталізму, што сведчыць то ўсё большым расхістанні гнілой капіталістычнай стабілізацыі. Сярод гэтых супярэчнасцей на першым месцы стаяць супярэчнасці паміж капіталістычным сьветам і краем будуючага сацыялізму—СССР. Небясьпека і падрыхтоўка вайны супроць СССР прымае ўсё больш непасрэдны характар.

Унутраныя супярэчнасці капіталістычнага сьвету з асаблівай яскравасьцю выяўляюцца ў найбольш слабых яго звеньях, у тым ліку і ў фашыстоўскай Польшчы. Тут канамічны крызіс прымае зацяжны характар і выяўляецца ва ўсё больш цяжкіх формах: фінансавы крызіс, змяншэнне ўнутранай акумуляцыі капіталу, звужэнне ёмкасці ўнутранага рынку масавага спажывання і ўзрастаючыя цяжкасці ў галіне вопкавата бітву, застою ў гандлю, прамысловага крызісу, паступова ахопліваючы ўсё новыя галіны прамысловасці, у першую чаргу тыя, якія вытвараюць прадметы масавага спажывання (тэкстыльная, скураная, будаўнічая і пр.). Значныя цяжкасці перажывае і цяжкая прамысловасць, якая ўзмоцнена падтрымліваецца ўрадам ў ваенных мэтах (апошнія скарылі на металургічных фабрыках). У сувязі з гэтым узмацняецца наступ капіталу на працоўныя масы і ўзрастае тэрар фашыстоўскага рэжыму; ідзе далейшы ўзрост рэвалюцыйнай актыўнасці мас, разгортваецца шырока контр-наступленне пралетарыяту і ўзрастаюць элементы палітычнага крызісу фашыстоўскай дыктатуры.

Усё гэта падзеяў цалком і поўнасьцю павяўджае аналіз сусветнага эканамічнага становішча і тую ацэнку „трэцяга перыяду“ пасляваеннага крызісу капіталізму, якія дадзены ў настановах VI кангрэсу Камінтэрну, X пленуму ВККІ, таксам палітычнага і эканамічнага становішча Польшчы, якую даў VI пленум ЦК КПЗБ і якая павяўджае правільнасць вызначанай ім лініі.

I. Асноўныя моманты сытуацыі ў ЗБ і Польшчы

1. У выніку акупанцкай палітыкі фашыстоўскага ўраду эканамічны крызіс у ЗБ прымае асабліва вострыя формы. У асноўных галінах прамысловасці ЗБ (тэкстыльная, траапрацоўчая, гарбарная) зачыняецца шэраг прадпрыемстваў, альбо пераходзіць на частковыя рабочы тыдзень. Крызіс асабліва цяжка адбываецца на дробнай прамысловасці, асабліва ў ЗБ. У Беластоку зачынілася звыш 20 тэкстыльных фабрык. У Вільні гарбарні ў зачыніліся дзве. Гандаль замірае, на афіцыйным даным колькасць патэнтаў у Вільні зменшылася: 1-й катэгорыі—на 38%, 2-й—на 18, 3-й—на 10%. Бязупынна расце колькасць апрацовак вэксалёў, сума пладжы, на якіх ідзе за 9 месяцаў больш, чым на 100%.

Узмацняючы ваенную падрыхтоўку, фашызм фарсіруе прадукцыю ваеннай прамысловасці і ваеннага будаўніцтва павялічваючы падатковы цягар і абвастраючы гаспадарчы крызіс. Ваеннае будаўніцтва ў ЗБ ідзе галоўным чынам па лініі пабудовы казармаў, фортыфікацый і іншых аб'ектаў ваеннага значэння, пераважна-ж будаванне стратэгічных дарог, якія будуцца шляхам шырокага ўжывання ірымусовых дарожных работ сляніскіх масаў (шарваркі).

2. Гаспадарчы крызіс, далейшыя крокі капіталу ў галіне рацыяналізацыі і палітыка фашыстоўскага ўраду нясуць рабочай класе злыбеду хронічнага беспрацоўя, жорсткага абмяжэння і пашчэня жыццёвага зроўня (рост дарагоўд, абвастраючыся жыллёвы крызіс, скарачэнне дапамогі беспрацоўным на працягу мінулых двух гадоў у 4 разы).

ЗБ рацыяналізатарскі націск і эксплёатацыя прымае найбольш грабежніцкі характар: зніжэнне зарплат, павялічэнне рабочага дню, выплата грашмі толькі 60% зарплат, брыгадная сістэма, пры якой майстры залікаваліся ва ўзмоцненай эксплёатацыі рабочых, прымо рабочых па ўмовах сістэмы „ўласнага варштату“, у выніку чаго рабо

чыя аўтаматычна пазбаўляюцца ўсіх сацыяльных заваесаў і прымушаны працаваць 16 гадзін, бяз права на дапамогу касаві хворых, пэнсыі на выпадак беспрацоўя і т. п. Прадпрыемствы ў ЗБ, у большасці выпадкаў тэхнічна вельмі адсталыя могуць вытрымаць канкурэнцыю лепш абсталяваных прадпрыемстваў Захаду і даваць вялізныя барышы выключна толькі ў выніку каленіяльнай эксплуатацыі працы (Клесаўскія камнеломы, фабрыка галёш у Вільні, папярковыя фабрыкі і пр.)

3. Імпэрыялістычная і мілітарная палітыка ўраду, страшэнны рост бюракратычнага і паліцэйскага апарату, экспартны дэмпінг, высокія картэльныя цэны ўзвальваюць на працоўных масаў усе ўзрастаючы прыгнёт падатковых павіннасьцяў і дарагоўлі.

Гаспадарчы крызіс узмацоўвае беспрацоўе ў вёсцы і абвастрае зямельны голад. У тым-жа кірунку дзейнічае абшарніцка-кулацкая зямельная палітыка фашыстоўскага ўраду. Неўраджай і голад сталі хранічным зьявішчам у ЗБ і паўтараюцца ўжо падрад 6 гадоў. У бягучым годзе недарод аханіў у Віленшчыне 30% азійных і 70% яравых. Голад насаўваецца ў гэтым годзе на ЗБ у асабліва пагражаючых і вострых формах. Пасеўная плошча ў Віленшчыне вясной гэтага году скарацілася на 30%. Шмат гадоў падрада зруйнаваных і галадаючых масаў няшчадна спажываюцца падаткі, штрафы, адміністрацыйныя сьняжаны і недаімкі. Распрадажа з аукцыёну маемасьці сялянскай беднаты прыймае эпідэмічны характар. Голад выкарыстоўваецца абшарнікамі і ўладамі дзеля ўзмацнення кабальнай эксплуатацыі галадаючых масаў (прыгонная сыстэма адработкаў на мізэрныя падачкі галадаючым).

Усё гэта прыводзіць да далейшага абядненьня шырокіх масаў сялянскай беднаты і сьрадняцтва. За кошт руйнаваньня гэтага апошняга папярэеца бядняцкай праслойкі ў вёсцы. Спад цэнаў на сельска-гаспадарчыя прадукты, абшарнікі і кулакі кампэнсуюць слабе шляхам усиленьня эксплуатацыі сельска-гаспадарчых рабочых і сялянскай беднаты пры дапамозе найбольш кабальных формаў.

Азначаны 1-м зьездам КПЗБ працэс капіталістычнага разьвіцьця абшарніцкіх і кулацкіх гаспадарак у вышэйпаказаных варунках ЗБ, вядзе да далейшага рэзкага паніжэньня жыццёвага зроўню і паглыбленьня галечы сельска-гаспадарчых рабочых і пралетарыяту, прысьпяшэньня працэсу паўлэрызацыі вясковай беднаты, пазбаўленьня магчымасьці прылажыць сваю рабочую сілу ў вытворчасьці, вядзе да ўсё большага ўжываньня абшарніцкіх эканоміяў і кулацкіх гаспадарак працу сезонных і рэдукцыі сталых рабочых.

Эканамічны крызіс выклікае руйнаваньне шырокіх масаў гарадзкой дробнай буржуазіі, асабліва імаглікай у малых гарадох і мястэчках ЗБ. Агульнае паніжэньне пакупнаў здольнасьці працоўных масаў выклікае масавую ліквідацыю дробных гандлёвых прадпрыемстваў; зачыняюцца майстэрні саматужнікаў і рамеснікаў, якія ня могуць вытрымаць канкурэнцыі буйнага капіталу і не знаходзяць збыту сярод зруйнаваных масаў. Гарадзкія падаткі ўзрастаюць за апошнія 2 гады больш, чым удвое. Рост дарагоўлі распрадажа маемасьці за недаімкі канчаткова руйнуюць гарадскую дробную буржуазію, чанаўняючы і без таго шматлікавую армію беспрацоўных.

І. Эканамічны крызіс агалілае гніласць і няўстойлівасьць капіталістычнай стабілізацыі ў Польшчы. Усё больш цэнтралізаваны і маніпольны, а значыць імпэрыялістычны характар польскага капіталізму, абвастраючыся барацьба за рынкі, усё больш сільнейшае імкненьне да вонкавай экспансіі знаходзяць свой выраз ва ўсё больш востра выступаючай імпэрыялістычнай палітыцы фашыстоўскай Польшчы, у гарачковай падрыхтоўцы нападку на СССР* (VI пленум ЦК КПП).

У сілу свайго імпэрыялізму, фашыстоўская Польшча зьяўляецца асноўным зьвязном арганізуемага пад гегемоніяй Францыі і Англіі антысавецкага блёку. Узмацненьне вонкавага саюзу з Румыніяй, спробы папярэньня Малай Антанты шляхам уключэньня ў яе Польшчы, заключэньне саюзу з Латвіяй, якая ператварылася ў агента польскай ахранкі (выдача тав. Пашына), канцахты на ўцягненьню ў гэты блёк Літвы і падрыхтоўка захопу Літвы, шалёны тэмп узбраеньняў, спробы мабілізацыі, манэўры польскай арміі на Заходняй Беларусі паходы-маршы фашыстоўскіх арганізацыяў (марш шляхам Баторыя) пазіленне будаваньне ваенных дарог і будынкаў,—усё гэта з пэўнай яскравасьцю сьведчыць, што *небясьпека вайны супроць СССР робіцца ўсё больш непасрэднай і актуальнай*. Ашукаць масы і ўсыпіць іх чуфнасьць да гэтай небясьпекі, фашыстоўскі ўрад імкнецца шляхам узмацненьня пацыфісцкіх жэстаў (падпісаньне пратаколу Літвінзэ і іншае)

II. Радыкалізацыя і рост рэвалюцыйнай актыўнасьці працоўных масаў

1. Абвастрэньне ўнутраных і вонкавых супярэчнасьцяў і далейшае расхістаньне капіталістычнай стабілізацыі, наступленьне капіталу, абвастрэньне фашыстоўскага тэрору і ўцёску выклікае прысьпяшэньне працэсу *зжываньня ілюзіяў, зьвязаных з адноснай капіталістычнай стабілізацыяй і прысьпяшае працэс лявэньня мас і рост іх рэвалюцыйнай актыўнасьці*. Працэс гэты ахоплівае ўсё больш шырокія колы працоўных масаў.

Бягучы пэрыяд руху рабочых, сялянскіх і паняволеных народаў, пэрыяд масавых палітычных баёў супроць фашыстоўскай дыктатуры характарызуецца ўсё большай перамогай контр-наступальных элемэнтаў, пры частковым выяўленьні элемэнтаў наступленьня на пэкаторых вучастках рэвалюцыйнага фронту... Бліжэйшы пэрыяд—гэта пэрыяд забя-

2. У заходняй Беларусі апошні перыяд характарызуе яшчэ *шырокая хваля стачачнага руху*. Рух гэты поўна яшчэ разгорнуты і характар, ахопліваючы масовыя бу, ія прац прымусовы. Ён адзначаецца: а) яркай-выражаным палітычным характарам (забастоўка на тэме "Неман", палітычныя забастоўкі і забасты ў Вільні і ўвязку з забасты і забойствам 1 мая рабочага Рафа, забастоўка ў звязку са з'яўленьнем аднаго рабочага з тартаку ў Стаўпецкім парку і пр.); б) націпчанымі чвартасцю і "працям" пастыю, які і падзых на пелькі цяжкія варункі барацьбы (тута "Неман" 2 месяцы, пры страдзі яшчэ паліцэйскім тэрры), в) узліненнем у стачачны рух рабочых, пават нічэшні, адпавядаючых і расіслых (хвалі забастоўак на тартаках) і пават з развітым стачачнага руху расіслых рух беспрацоўных, які прымае часта формы бурных дэманстрацый (Вільня, Бярэсце).

Уб працэсе пэтыцыйнага рабочага кітэы сьведчань з вельма — мн. гэные уплыву сацыял-
факты тоўскх партыў на прапріемных і пріфасюных, а таксама хіраць арганізацый
Б. С. У. Зб (прачал сацыял фінансаву на дэлеганым сходзе і гэтыя чыныкі у Велаток
дзе чыны 80% дэлегану сталі на пазіцыі рэвалюцыйнага прафрэху, ма апыкась сьцья-
згодных мітынгу, баікоў пэцкаўскага прадумань саюзу краўцоў у Пінску і т. д.)
а таксама рост нашага ўплыву, асабліва на буйных прадпрыёмствах
і таксама рост нашага ўплыву, асабліва на буйных прадпрыёмствах

А таксама рост нашага ўплыву, асабліва на буйных прадпрыемствах.
Хіт першачасова кампанія, магутная баявая дэманстрацыя ў Вялікім саляным
часе паказвалі ажыраві 1 мая, і пра актывіўных наступленню ва ўсёй Вялікай жапуна
масштаў удзел не толькі моладзі але і стараных рабочых і сялян у дэманстрацыях МКОД у
яскара-выражаны камуністычны характар гэтых дэманстрацыяў, уварта абарона беспа-
лачым рабочымі на пух стаягу, паліцыя багата крымінальнымі ажыравімі яскрава еднач-
а, і горах, злы контр-інсталяцыяне супраць франкфурцкай дыктатуры

[illegible]

4. Меркваньм показывае рост рэвалюцыйнага фактэўнага масэвьяўляеца і кэжа абча-
стражыма барацьба працоўных масэ супроць хістэаючых нацыянальна ўціску. Пы-
ска іста гвардыя хітра задумана манэўры фашызму і яго агентаў не маюць значы-
на для вывадаў з барацьбы нацыянальна масэўнага змагацца дзяржаўна адноў-
раўнаважыць агентам фашызму манэўраў раішым, і ў гэтым з прэсам трывае
і спробам фашызму (Тыш) барацьба працоўных і хістэаючых моладзі супроць фашы-
стаў і кол адноў з боку масэ камішн раішым і яго агентам супроць БССР дадае і
імаціцыйна, кэраўчым рол партыі ў нацыянальна вызваленчай барацьбе, ілю-
і актыўная барацьба супроць хістэаючых элементаў унутры нацыянальна вызваленчай
рэху, —сведчаць аб буйных паражэньнях фашыстоўскага ўраду ў яго нацыянальна
палітыцы.

і рэвалюцыйных рабочых і сялян, зачыненне шэрагу левых прафсаюзаў, арганізацый ГБШ, к-ту дапамогі галадуючым, разгром сэкратарыятаў Б. Р. Сял. П. Клюбуб), арганізуе фашыстоўскія баявыя атрады, выкідае рэвалюцыйных рабочых з прадпрыемстваў, усільвае сыстэму штрафаў і т. п.

3. Дзеля ўзмацавання непасрэднага сааіго ўплыву сярод рабочае клясы, асабліва-жа на прадпрыемствах, маючы значэнне для вяртання мэтаў фашызм імкнецца насаджваць арганізацыі ББС, якія з'яўляюцца адной з форм непасрэднага арганізацыйнага ахопу мас фашызмам і яго штурмавым атрадам. ББС пранікае ў першую чаргу ў тыя пласты рабочае клясы, якія больш усяго знаходзяцца ў залежнасці ад ураду (ваенная прамысловасць), альбо якія карыстаюцца падаткамі з боку фашыстоўскага ўраду і найбольш адсталыя пласты рабочае клясы.

За апошні час ББС старання прабуе ствараць свае арганізацыі на тэрыторыі ЗБ, важнай для фашызму з пункту гледжання падрыхтоўкі вайны супроць СССР і такім чынам пашырыць і запое адваджаць для фашызму згубленыя пазыцыі.

4. Узмацняючы тэрар і пашыраючы сетку арганізацый для тэрарызавання мас на фабрыках, у фальварках, у вёсках, фашызм разам з тым, яшчэ больш разгортваў манэўры, разлічаныя на ашуканства мас і падтрымоўвання ў іх ілюзій. Ва ўмовах крызісу фашызму і ўладу рэвалюцыйнай актыўнасці мас асабліва ўзрастае дзейнасць ППС і іншых агентаў фашызму, якія прыкрываюць сілю контр-рэвалюцыйную, штрайк-брэхэрскую сутнасць апазіцыйнай і радыкальнай фразалёгіі. ППС, Бунд, ПЦ і іншыя ўсё больш эрастаюцца з апаратам фашызму, праяўляюць ўсё большую актыўнасць у барацьбе з рэвалюцыйным рухам і ў падрыхтоўцы мас да вайны супроць СССР (удзел у судах працы, арбітражных і іншых органах фашыстоўскага ўраду, праэкт „палешанай“ канстытуцыі з яго гаспадарчымі падаткамі, кантролем над прадукцыяй і інш., прапаганда гаспадарчай „дэмакратыі“, арбітражу, супрацоўніцтва з урадам пры захаванні для мас відочнасці апазіцыі, закулісныя размовы Дашынскага з Пілсудзікім, усиленная траўля СССР, стральба пэпэсаўскіх баявікоў у рабочых на дэманстрацыях, у дэлегацыю на чыезд прафсаюзаў, затрыманне і перадача ў рукі паліцыі бундаўскай каленіі у дзень 1 мая ратуючыся ад праследванняў паліцэйскіх граміл удзельнікі камуністычнай дэманстрацыі і г. д.).

ППС, улічваючы рост рэвалюцыйных настроў у масах, усільвае сваю радыкальную фразалёгію, высоўваючы лёзунгі, як 7-гадзінага рабочага дня, часам, пават, адзінага фронту з камуністамі і т. п.; выкарыстоўваючы прыход да ўлады ўраду Макданальда, моцна жаніруе панцыфіскай фразай, каб усыпіць чуйнасць мас у адносінах да рыхтуючага ванаду на СССР; імкнецца адцягнуць масы ад барацьбы з фашыстоўскай дыктатурай, прадракаючы мірнага звароту да парлямэнцкай дэмакратыі шляхам капітуляцыі ўраду палкоўнікаў, сеяньнем у масах дэмакратычных ілюзій, якія з'яўляюцца галоўнай перашкодай для перамогі дыктатуры пралетарыяту і заслонай для буржуазіі перад пралетарскай рэвалюцыяй.

ППС разам з іншымі сацыял- і нацыял-фашыстоўскімі сялянскімі партыямі, імкнецца паралізаваць узростаючае незадавальства сялянскіх масаў і адцягнуць іх ад барацьбы за зямлю бяз выкупу шляхам абвастрэння ілжывых псеўда-радыкальных апазіцыйных лёзунгаў (танныя цэны на зямлю, астаўленне абшарнікам ня больш 60 га, адзіны сялянскі фронт, які на практыцы значыць адзінаства з кулакамі і падпарадкаванне ім асноўных мас сялянства і т. п.).

У ЗБ і ЗУ ППС імкнецца выхавать рабочыя масы ў духу польскага вялікадзяржаўнага шавінізму, прышчэпаць ім атруту польскай нацыялістычнай ідэалогіі і распаляе нацыянальную калатню (нацыянальныя прафсаюзы, прапаганда вялікадзяржаўнай Польшы і т. п.). Разам з тым, улічваючы ўзрастаючую барацьбу працоўных мас паняволеных народаў супроць акупацыі, за сваё нацыянальнае вызваленне, ППС імкнецца аслабіць гэтую барацьбу і прымірыць масы з фашыстоўскай акупацыяй, высоўваючы лёзунгі тэрытарыяльнай і школьнай аўтаноміі, роўнапраўя і т. п. Вось чаму ў барацьбе за масы галоўным ворагам камуністычнага руху з'яўляецца сацыял-фашызм ва ўсіх сваіх праявах (ППС, Бунд, ПЦ, нямецкая с.-д., беларускія і украінскія сацыял- і нацыяналістычныя). VI пленум ЦК КПП рашуча надкрэсліў, што „ППС і іншыя сацыял-фашыстоўскія згодніцкія партыі з'яўляюцца тым ворагам, які глыбей усяго пранікае ў масы, які хітрэй усяго дэзорыентуе масы, які пралазе ў масы, якія прагнуць змагацца з фашызмам і адрывае іх ад рэвалюцыйнай барацьбы ня толькі дэмакратычнай і апазіцыйнай фразай, але таксама апазіцыйнымі манэўрамі ў адносінах да ўраду, з'яўляецца ворагам, які захапіў кіраўнічыя органы профруху і кантрацыі, які вельмі хітра разьбівае фронт палітычных і эканамічных баёў пралетарыяту, які найбольш па здрадніцкім аманавісць да пралетарскае дзяржавы—СССР“.

IV Роля беларускага нацыянал-фашыстоўскага лягэру

1. Задачы ўдзілення і тармажэння рэвалюцыйнай барацьбы беларускіх працоўных мас, уцягнення іх у арбіту ўплыву фашызму, выкарыстоўванне мас для ажыццяўлення фашыстоўскіх плянаў, а ў першую чаргу падрыхтоўкі вайны за паняволенне

насыць папулярнасцю рэвалюцыйнай Б. С.-Р. Грамады. Беларускі нацыянал-фашызм, аўскамі свайго правадыра Луцкевіча, імкнецца падарваць рэвалюцыянізацыю ўплыў на працоўныя масы ЗБ—БССР і яе чырвонай сталіцы—Менску, супроцьстаўляючы ім фашыстоўскую Польшчу і акупаваную праз яе Вільню, як „Мекку“ беларускага руху, сталіцу будучай „незалежнай“ буржуазнай Беларусі, якая канцэнтруе „усіх лепшых сыноў беларускага народу“, праследуемых у БССР, г. ё. кулакоў і іншых прадстаўнікоў буржуазнай контр-рэвалюцыі. Гэтая адкрытая прапаганда разгрому Савецкай Беларусі, падрыхтоўка глебы для ажыццяўлення імперыялістычных імкненняў польскага фашызму. Тое-ж значэнне мае прапаведуемая нацыянал-дэмакратамі ў БССР „заходняя арыентацыя“, арыентацыя на фашыстоўскую Польшчу, на панавольне ёю Савецкай Беларусі. Лёзунг „Незалежная Народная Беларуская Рэспубліка“ служыць нацыянал-фашыстам дзеля маскіроўкі іх дапамогі польскаму фашызму ў справе панавольнення БССР, у той час, як лёзунгі „адзінага нацыянальнага фронту“ і „творчай культурнай працы“ служыць ім дзеля адцягвання мас са шляху рэвалюцыйнай класавай барацьбы.

4. Рахунае наступленне пралетарскай дыктатуры на капіталістычныя элементы гораду і вёскі, падрываючы і звужваючы базу нацыянал-дымакратызму ў БССР, адначасна, выклікае яго шалёнае супраціўленне і ўсілівае яго сувязь з беларускім нацыянал-фашызмам у ЗБ і польскай фашыстоўскай дыктатурай. Нацыянал-дэмакратызм у БССР, які выражае ідэалёгію напманскіх і кулацкіх элементаў, робіць націск на пасобныя зьвязныя КП(б)Б, якія найменш зьвязаны з пралетарыятам і паддаюцца ўплыву чужых элементаў, маючы свой выраз у форме нацыянал-апартуністычных ухілаў і памылак. кулацкага скажэння класавай лініі партыі ў зямельнай палітыцы (прышчэпаўшчына) і інш.

Нацыянал-апартуністычны ўхл у КП(б)Б выражаецца ў няправільнай ацэнцы дробна-буржуазнага нашаніўскага руху, у спробах выяжджэння карэнняў КП(б)Б з дробна-буржуазнай Бел. Сацыялістычнай Грамады замазвання ролі Луцкевіча, тэорыі самабытнасці разьвіцця беларускага народу і яго бяскласавасці, супроцьстаўленні беларускай культуры вялікарасейскай і „культурнай“ арыентацыі на Заход, у памылках паасобных таварышоў у правядзеньні на практыцы нацыянальнай палітыкі партыі (выступленне т. Жылуновіча) і інш.

Гэтыя праявы беларускага нацыянал-апартунізму ў шэрагах КП(б)Б, побач з нацыянал-дэмакратызмам, робіць націск на шэрагі нацыянальна-вызваленчага руху ў ЗБ, спрыяючы ўзмацненню ў ім хістанняў, падрываючы веру ў правільнасць палітыкі савецкай улады і выкарыстоўваюцца беларускім нацыянал-фашызмам і фашыстоўскай дыктатурай у барацьбе з рэвалюцыйным рухам у ЗБ. Гэтыя-ж праявы даюць матэрыял для траўлі СССР і аб'ектыўна садзейнічаюць ваенным плянам фашыстоўскай дыктатуры.

3 імі, як і з усялякімі іншымі відамі праяўлення нацыянал-апартунізму (вялікарасейскага, яўрэйскага) паспяхова змагаецца бальшавіцкі ЦК КП(б)Б у абарону ленінскай лініі партыі.

5. Паляпшэнне мас і нарастанне новай рэвалюцыйнай хвалі змушае лягер беларускага нацыянал-фашызму ўзмацняць радыкальную фразеалёгію, больш старанна маскіраваць свой твар агентаў фашыстоўскай дыктатуры, сваё супрацоўніцтва з яе органамі і ўсё большае ўрастанне ў апарат фашыстоўскай дыктатуры, праводзіць усё новыя манэўры дзеля лшуканства мас, а сваю ролю праваднікоў захопніцкіх плянаў польскага імперыялізму прыкрываць маскай абаронцаў беларускага народу ад праследвання „Маскоўскага імперыялізму“.

Прыкрываючыся радыкальнай фразеалёгіяй, беларускія нацыянал-фашысты, побач з ужываннем правакацыі і даносаў, ідуць па лініі ўжывання фізічнага тэрару ў адносінах да рэвалюцыйнага руху і яго кіраўніка—кампартыі.

Дзякуючы гэтаму, беларускі нацыянал-фашызм зьяўляецца галоўным ворагам камуністычнага руху ў барацьбе за беларускія працоўныя масы. Небясьпека з гэтага боку яшчэ больш павялічваецца ў выніку таго націску, які робіць нацыянал-фашызм, побач з нацыянал-дэмакратызмам, у БССР, на вядомыя колы беларускага нацыянальна-вызваленчага руху,—націску, які выяўляецца ў шэрагу ўхілаў і хістанняў унутры гэтага руху, а таксама і прасачваецца ў шэраг, нашай партыі. Дзеля гэтага барацьба з беларускім нацыянал-фашызмам і яго ўплывам на нацыянальна-вызваленчы рух і нашу партыю зьяўляецца галоўнай задачай КПЗБ, асабліва-ж! маючы на ўвазе ўсё больш актуальную пагрозу ваеннага нападу фашыстоўскай Польшчы на СССР.

V. Работа партыі, дасягненні і недахопы

1. Дзейнасць КПЗБ за мінулы перыяд працякала ў варунках разьвіцця гаспадарчага і палітычнага крызісу фашызму, абвастрэнні ваеннай небяспекі, якая прыймае ўсё больш непасрэдны характар, далейшага лявання мас і росту іх рэвалюцыйнай актыўнасці, абвастрэння фашыстоўскага тэрару і ўсіленых манэўраў з боку фашызму і яго агентаў, далейшага зрастання сацыял-фашыстаў з фашыстоўскім апаратам, пры адначасным абвастрэнні левай і апазыцыйнай фразеалёгіі з боку сацыял-нацыянал-фашызму.

2. У цяжкіх варунках дзікага фашыстоўскага тэрару, які з усёй цяжкасцю наваліўся на нашыя партарганізацыі, партыя за мінулы перыяд мае шэраг дасягненняў:

а) З агульна палітычных кампаній, праведзенных партыяй за мінулы перыяд, неабходна падкрэсліць пасляхова праведзеныя кампаніі 1-га мая, Міжнароднага Чырвонага Дню (1 жніўня) і МЮД (1 верасня). Усе гэтыя кампаніі выявілі ўзрост уплыву нашае партыі, папулярнасць нашых лозунгаў, баявую актыўнасць мас і іх гатоўнасць да барацьбы пад кіраўніцтвам партыі супроць фашыстоўскай дыктары, за дыктатуру пралетарыяту, у абарону СССР, а таксама рэст актыўнасці нашае партыі, уменне мабілізаваць масы на актыўныя баявыя выступленні пад сцягам кам партыі (баявая першамайская дэманстрацыя ў Рязні, мітынг-дэманстрацыя ў Карэлічах). Яскрава выяўлены камуністычны характар (сцягі і лозунгі партыі і КСМ) спрыяў разкаму разьмежаванню рэвалюцыйнага і сацыяльна-фашыстоўскага лагера. У ходзе гэтых кампаній партыя наша змагла шырока разгарнуць выдывецкую працу мясцовых арганізацый, ахапіць шырокія масы шэрагам мітынгаў і масовак, шырока дэставаць тактыку адзіната фронту знізу шляхам арганізацыі перамаіскіх і антыпавенных камітэтаў, склікання канфэрэнцый і інш. У кампаніі Чырвонага Дню, ня гледзячы на мабілізацыю ўсіх сіл фашызму, які ператварыў 3-й аддзін суцэльны павенны лагер, партыя наша змагла правесці шырокую падрыхтоўчую працу (шматлікавыя мітынгі і масовыя) і арганізаваць шэраг выступленняў у дзень 1-га жніўня (збастоўка звыш 1000 рабочых у Вільні, шматлюдны мітынг у Беластоку, шэраг спробаў ладжання дэманстрацыі, разгнаных паліцый, камуністычныя сцягі у вёсках ЗБ і т. д.). У ходзе антыпавеннай кампаніі партыя наша змагла ўзмацніць свёе пазіцыі ў арміі, што знайшло сваё выяўленне ў азмаўленні ба аальска салдат аднаго з палкоў выступіць з казармы у дзень 1-га жніўня, выйсцванне чырвоных сцягаў у казармах, ва ўдзеле салдат у перамаіскіх мітынгах, пасылка салдацкіх дэлегацый да рабочых з запэўненнем, што ня будзь страляць і т. н. МЮД'ўская кампанія, якую пасляхова прывёў КСМЗБ пад агульным кіраўніцтвам партыі, характарызуецца шырокім удзелам у дэманстрацыях ня толькі рабочай і сялянскай моладзі, але таксама і дарослых рабочых і сялян. Усе гэтыя кампаніі выявілі значную ініцыятыўнасць і самадзейнасць паасобных нашых арганізацый, у першую чаргу Віленскай.

б) У галіне ўзмацнення нашага ўплыву на буйных і асабліва важных прадпрыемствах, за апошні час маецца некаторае зрушэнне, хоць усё яшчэ няма пералому ў гэтай галіне і дасягнутыя вынікі ўсё яшчэ вельмі нязначны, *уплыў і сувязі нашае партыі на паасобных буйных прадпрыемствах некалькі ўзраслі*, хоць усё яшчэ далёка не ў выстарчальнай ступені. Усильна ўвага з боку ініцыятыўнага арганізацыі да буйных прадпрыемстваў і кіравання і барацьбой рабочых гэтых прадпрыемстваў; узрасла актыўнасць паасобных гарадзкіх партарганізацый.

в) За мінулы перыяд партыя ўзмацніла свае пазіцыі ў нацыянальна-вызваленчым руху, пасляхова кіруючы барацьбой супроць узрастаючага нацыянальнага ўціску. У працэсе праведзеных кампаній (у звязку з фашызаваннем ТБШ, падзеі ў беларускіх гмінах) партыя дала рашучы адпор усім атакам фашызму і яго агентаў, змагла мабілізаваць шырокія масы на барацьбу з нацыянальным прыцісненнем, змагла дэмакратычна мабілізаваць фашызму і беларускага нацыянальна-фашызму, ізаюючы ад мас набытоны небясы пачынаюрага на гэтым участку рэвалюцыйнага фронту нацыянальна-фашыстоўскую групу Лудкевіча-Астроўскага. У кампанію ў звязку з ТБШ, партыя ўзяла шырокія масы, што знайшло свой выраз у шматлікіх рэвалюцыйных пратэстах, вынесеным, як армія і нацыя ТБШ, так і шырокімі масамі пралетарыяту і сялянства на прафсаюнных сходках і сходах мітынгах і інш. Партыя нашадла змаглася з ухілам і хістаннямі ў нацыянальна-вызваленчым руху, выпрастоўваючы лінію гэтага руху і ўзмацняючы камуністычную фракцыю ўнутры яго.

г) Партыя пасляхова правяла выбры ў гмінныя рады ў шэрагу месц, асабліва-ж у Слонімсчыне, у якіх ня гледзячы на шалены фашыстоўскі тэрар у варунках абвостранай класавай барацьбы, была забяспечана перамога рэвалюцыйным сьпіскам. У часе гэтай кампаніі была праведзена шырокая масавая работа шляхам арганізацыі сялянскіх сходаў і мітынгаў.

З. Побач з гэтымі дасягненнямі, неабходна падкрэсліць шэраг буйных недакопаў і памылак, як цэнтральнага кіраўніцтва, так і паасобных партарганізацый:

а) *Адставанне і осту актыўнасці партыі да росту актыўнасці рабочых і сялянскіх масаў, асабліва-ж нашых мясцовых арганізацый.* Партарганізацыі ня дала часта ахапіць сваім кіраўніцтвам узастаючыя стыхавыя выступленні рабочых і сялянскіх масаў і нягавіць у хвасце пацэсу. Гэтае адставанне актыўнасці партарганізацыяў прыводзіць да даспылення рэвалюцыйнага руху і аблягчае сацыялі-нацыяналі-фашыстам зрываць і ламаць яго.

б) *Слабое кіраўніцтва эканамічнай барацьбой рабочай класы.* шэраг стыхійна узнікшых забастовак працякаў без кіраўніцтва альбо-ж пры слабым кіраўніцтве нашай партыі, што прыводзіла часта да захопу кіраўніцтва сацыял-фашыстамі, якія зводзяць іх на шлях арбітражу.

Асноўнай прычынай слабага кіраўніцтва эканамічнай барацьбой рабочае класы, апрача арганізацыйнай слабасці нашых арганізацый, зьяўляюцца скрыўленні тактычнай лініі партыі ў галіне прафруху. Гэтыя скрыўленні ішлі, з аднаго боку, па лініі *профсаюзнага легалізму, ліквідатарства і эканалізму*, з другога боку, па лініі *профсаюзнага фэтышызму*, г. ё. канцэпцыі, што без самастойных рэвалюцыйных прафсаюзаў ня можа

быць самастойнага кіраўніцтва партыяй забастовачнай барацьбой мас, што арганізацыі забастовачнай барацьбы павінны папярэджаць арганізацыя самастойных рэвалюцыйных прафсаюзаў. V пленум ЦК КПП, а зараз-жа за ім і II пленум ЦК КПЗБ правільна і паслядоўна раскрытыкавалі правыя памылкі, якія ішлі па лініі прафсаюзнага легалізму, ліквідатарства і эканамізму, якія прадстаўлялі галоўную небяспеку, правільна падкрэслілі неабходнасць настойлівага правядзення тактычнай устаноўкі на самастойнасць партыі ў галіне арганізацыі і кіраўніцтва эканамічнай барацьбой рабочае клясы паміма і напярэкор бюракратычным праф. апаратам, абаніраючыся на шырокія, непасрэдна абраныя масамі, органы барацьбы, як фабзавкомы і т. п. і ўцягваньня ў кампаніі масы неарганізаваных рабочых. Аднак, гэтыя пленумы, а таксама красавікоўская прафнарада, далі партыі памылковую ўстаноўку, якая заключалася ў „курсе на стварэньне рэвалюцыйных прафсаюзаў“, як „адзіным сфэсэбе захаваньня прафруху для клясавай барацьбы і сацыялізму“, у курсе, які павінен быў прывесці „да супроцьстаўленьня сучасным прафсаюзам Цэнтральнай Камісіі, разгорнутай новай сыстэмы рэвалюцыйных прафсаюзаў, што і прадракалася ў пастанове нарады, якая падкрэсьліла, што „бліжэйшым і труднейшым пэрыядам зьяўляецца пераходны пэрыяд ад канцэнтраваньня нашай працы ў саюзях Цэнтральнай Камісіі, да зусім асобнай рэвалюцыйнай прафарганізацыі“. Такая тэза вядзе да прафсаюзнага фэтышызму“ (пастанова VI пленуму ЦК КПП).

Гэты памылковы курс быў разьвіты ў рэвалюцыйна-Краявога Бюро, а таксама ў цыркуляры ЦПО. Гэтыя рэвалюцыі, агалашаючы памылковы курс на стварэньне роўналежных прафсаюзаў, адцягвалі ўвагу партыі ад неабходнасьці арганізацыі органаў адзінага фронту рабочых мас непасрэдна на прадпрыемствах і стварэньня органаў кіраўніцтва барацьбой, абраных самымі масамі (камітэты акцыяў, фабзавкомы, стачачныя камітэты). Гэтая пазыцыя магла прывесці на практыцы да стварэньня шэрагу роўналежных прафсаюзаў, ня маючых дастатковай апоры ў масах, магла аслабіць нашу дзейнасьць і ўплыў у рэфармісцкіх прафсаюзах, што спрыяла-б адрыву нашай партыі ад мас, пакіданьне зарганізаваных у рэфармісцкіх прафсаюзах мас пад выключным уплывам сацыял-фашызму, магла-б затрудыніць аб'яднаньне ўсіх рабочых вакол камітэтаў барацьбы, магла спрыяць тэндэнцыям да ўцягнаньня з прафсаюзаў і далейшаму распыленьню прафруху. У гэтых варунках лезунгі партыі ўмасавеньня прафсаюзаў і стварэньня органаў кіраўніцтва барацьбой мас на прадпрыемствах, змаглі застацца толькі сакрамэнтальнымі формуламі. Найбольш яскравыя прыкметы гэтага курсу мелі месца ў прафсаюзнай практыцы Віленскай і Пінскай арганізацыі і цыркуляры ЦПО, які даў дырэктыву не „заклікаць масы ўступіць ва ўск прафсаюзы, уваходзячы ў Віленскую ППС-аўскую акруговую камісію.

VI пленум ЦК КПП раскрытыкаваў рашуча і да канца памылковы курс, дадзены партыі V пленумам ЦК КПП і разгорнуты ў дапасаваньні да варункаў ЗБ II пленумам ЦК КПЗБ. VI пленум КПЗБ правільна распрацаваў тактыку партыі ў прафруху ў складзенай цяпер сытуацыі і накрэсьліў шлях выраўненьня лініі партыі ў галіне прафруху.

в) *Назвычайнае аслабленьне кіраўніцтва штодзённай барацьбой сялянскіх мас.* Ня гледзячы на ўзрастаючую актыўнасьць вясковай беднаты і асноўных мас сярэдняцтва ў барацьбе супроць фашыстоўскай зямельнай палітыкі, падатковага ярма, у прыватнасьці шарваркаў і кабальнай эксплёатацыі сельска-гаспадарчага пралетарыяту і вясковай беднаты, гэтая барацьба ў большасьці выпадкаў працякала стыхійна, без кіраўніцтва з боку нашых партарганізацыяў. Партыя не змагла арганізаваць кампаніі салідарнасьці з забастовачным рухам сельска-гаспадарчых і сезонных рабочых, які шырокая хваля агарнуў ЗУ і суседняе Люблінскае ваяводзтва і ў ходзе гэтай кампаніі разгарнуць барацьбу сельска-гаспадарчага пралетарыяту і вясковай беднаты ЗБ. Кампанія па барацьбе з голадам была праведзена надзвычайна слаба і выявіла шэраг апартуністычных скажэньняў (філантрапізм—ўстаноўка на арганізацыю спектакляў і іншых форм збору сродкаў і іх раздачу сярод галадаючых замест згрупаваньня ўвагі працоўных і эксплёатаваных мас гораду і вёсцы, у тым ліку і галадаючых мас, на барацьбе з віноўнікам голаду—фашыстоўскім урадам). Барацьба сялянскіх мас з падатковым ярмом і шарваркамі, камасацыяй і інш. у паасобных выпадках тармазілася і скажалася мясцовымі партыйнымі камітэтамі (лезунг „палушарварак“, утрымліваньне мас ад актыўных выступленьняў супроць падаткаў і камасацыі). Партыя да гэтай пары не змагла наладзіць кіраўніцтва працай рэвалюцыйных радных у органах мясцовага самаўраду, сваячасова не рэагавала на скажэньні партыйнай лініі ў гэтай галіне і выпадкі раскладаньня і загібаваньня паасобных груп рабоча-сялянскіх радных у органах мясцовага самаўраду. Адказнасьць за гэтыя памылкі, у першую чаргу, ляжыць на кіруючых органах партыі, якія не змаглі сваячасова выраўняць лінію партыі ў галоднай кампаніі і даць выразную ўстаноўку ў гэтай кампаніі, вывучыць і даць адпаведныя дырэктывы вясковым арганізацыям па лініі зьместу і форм актуальных кампаніяў на вёсцы.

Аслабленьне працы партыі ў гэтай галіне падрывала давер'е мас да партыі, спрыяла аслабленьню ў паасобных выпадках гегемоніі партыі ў легальных арганізацыях, усильваючы ў іх авангардысцкія настроі і было адной з прычын росту легалісцкіх і пават ліквідатарскіх настрояў у шэрагах нашай партыі (Косаўскі раён).

г) *Узрастаючая дыспрапорцыя паміж палітычным уплывам і арганізацыйным ахопам, якая выявілася ў памяншэньні колькасьці членаў партыі ў шэрагу гарадзкіх (Беласток, Горадня) і вяскоўных арганізацыяў, у адсутнічаньні ячэек на буйных прад-*

прыемствах, ня гледзячы на ўзмацненне там нашага ўплыву, адсутнічанне фабрычна-завадскіх камітэтаў, памяншэнне ліку членаў прафсаюзаў, знаходзячыхся пад нашым уплывам і т. п. Асноўная дырэктыва І з'езду КПЗБ, па ўзмацаванню пралетарскага ядра нашай партыі і паляпшэнню сацыяльнага складу нашых вясковых арганізацыяў шляхам уцягнення сельска-гаспадарчага пралетарыяту, палупралетарыяту і вясковай беднаты—да гэтай пары ня здзейснена. У выніку разгрому шэрагу гарадскіх арганізацыяў і ў выніку слабасці працы па ўцягненню ў партыю новых рабочых кадраў, суадносіны міжпралетарскай і сялянскай часткай нашай партыі яшчэ больш пагоршыліся. Усё гэта яшчэ болей павялічвае небяспеку хвасцызму, націску на нашу партыю дробна буржуазнай стыхіі і памяншае яе адпornaсць варожым нам уплывам і аслабленню барацьбы з правай небяспекай у нашай партыі. Побач з гэтым неабходна падкрэсліць пэздавальняючы стан актыву многіх вясковых арганізацыяў, як на сацыяльнаму складу (наяўнасць чужых партый элементаў), так і на яго ідэалёгічнай вытрыманасці. Нездавальняючым таксама з'яўляецца сацыяльны склад часткі гарадскога актыву. Вельмі невыстарчальным было вылучэнне і выхаванне новага актыву з рабочых буйных прадпрыемстваў у гарадох, сельска-гаспадарчага пралетарыяту і вясковай беднаты ў вёсцы, што асабліва востра дае сябе адчуваць у звязку з усё ўзрастаючым фашыстоўскім тэрарам, які б'е, у першую чаргу, па кадрам нашага актыву і вырываючым з нашых шэрагаў найбольш актыўных таварышоў.

д) Слабасць камфракцый у легальных арганізацыях, асабліва ў іх кіруючых органах (у прыватнасці, нацыянальна-вызваленчы рух) і кіраўніцтва гэтымі фракцыямі з боку парткамітэтаў, што затrudняе правільнае правядзенне лініі партыі ў гэтых арганізацыях і сваячасовае папраўленне дапушчаных імі памылак і скажэння лініі партыі.

е) Парткіраўніцтва не змагло сваячасова дастасаваць метады працы партарганізацыяў і парторганаў да варункаў узрастаючага тэрару фашыстоўскай дыктатуры і не прыняла сваячасова шэрагу канкрэтных мерапрыемстваў дзеля большага заканспіравання партпарату і арганізацыі і барацьбы з аслабленнем дысцыпліны, дэканспірацыяй і нядбайствам, чаму спрыялі, у значнай меры, няжытыя яшчэ да канца праявы фракцыйнасці ў нашай партыі.

4. За мінулы перыяд кіруючымі органамі, таксама як і паасобнымі арганізацыямі і таварышамі, быў дапушчаны шэраг памылак, якія мелі пераважна правы характар. Акрамя зазначаных ужо памылак у галіне профруху і галоднай кампаніі, неабходна адзначыць памылкі, якія ідуць па лініі адзінага фронту з сацыял-фашыстамі (Вільня, КСМ), удзел у фашыстоўскіх судах працы (Беласток), ілюзіі ў адносінах да сацыял-фашыстаў (Горадня, Пінск), выступленні супроць удзелу ў першажніўскіх дэманстрацыях (ячэйка хэмікаў у Вільні), кулацкага скажэння лініі нашай партыі ў шэрагу вясковых арганізацыях (за камасанцыю, палушарваркі, галасаванне за бюджеты і паасобныя артыкулы бюджэту ў органах мясцовага самаўраду і інш.), пераацэнка спораў унутры фашыстоўскага лягеру (выступленні т. З. і Р. на Віленскім АК), няпрызнання працэсу радыкалізацыі мас і росту рэвалюцыйнай актыўнасці (Баранавічы, КСМ), нацыянал-апартуністычных памылак (артыкул т. А. Сталевіча ў „Полымя“, які ён сам прызнаў памылковай і цалкам і поўнасьцю салідарызаваўся з крытыкай, дадзенай у рэвалюцыі Краёвага Бюро, хоць і не адразу зусім усвядоміў сабе карэнныя гэтых памылак), памылкі камфракцыі ў нацыянальна-вызваленчым руху і т. п. Усе гэтыя памылкі, якія вырастаюць на грунце ЗБ, у асноўным ідуць па лініі апартуністычных канцэпцыяў правай групы т. т. Кастшэвы, Стэфанскага, Бранда, якія заключаюцца ў ацэнцы ППС, як варожай сілы фашызму пры няжытай устаноўцы на самастойную ролю дробнай буржуазіі, у пераацэнцы церцяў унутры буржуазнага лягеру, узьведзеных да разьмераў аднаго з рухавых сіл рэвалюцыі, у пераацэнцы капіталістычнай стабілізацыі і пераацэнцы польскага імперыялізму і небяспекі ваеннага нападу фашыстоўскай Польшчы на СССР. Барацьба, якую партыя праводзіла супроць апартуністычных поглядаў т. т. Кастшэвы, Стэфанскага і Бранда (1-шы зьезд КПЗБ і інш.), палегчала сваячасовую крытыку важнейшых памылак на мясцох і перасілення іх, як усёй партыяй, так і паасобнымі таварышамі (самакрытыка т. Сталевіча). Аднак, кіраўніцтва ЦК КПЗБ не заўсёды сваячасова рэагавала на гэтыя памылкі, а ў паасобных выпадках тармазіла самакрытыку ў шэрагах партыі (забарона сакратарыяту провізорууму неадкладна рэагаваць на выступленне т. З. і Р. у Вільні, тармажэнне барацьбы з антыпартыйнай групай у Горадні).

За мінулы перыяд у барацьбе з правай небяспекай на грунце правільнай лініі Камінтэрну і ЦК КПП, партыя ішла на шляху кансалідацыі сваіх шэрагаў і ламаньні фракцыйных перагародак. Аднак усё яшчэ мелі месца паасобныя праявы фракцыйнай дзейнасці, накіраваныя на зрыў бальшавіцкай кансалідацыі партыі (фракцыйная дзейнасць т. Ю. Пружанскага і т. Дармана, а таксама выступленні сакратара ВОК т. Р., накіраваныя на дыскрэдытацыю і падрыў аўтарытэту кіраўніцтва ВГК і ВОК КСМ ЗБ).

VI. Задачы партыі

1. VI пленум ЦК КПП так зазначае асноўныя задачы, якія стаяць перад усёй КПП, у тым ліку і перад КПЗБ:

„І аснадарчы і палітычны крызіс фашызму, рэвалюцыянізаваўне шырокіх працоўных мас гораду і вёскі і пераход іх у контр-наступленне, ствараюць асабліва спрыяючых

варункі дзеля ўтрымання ўплыву кампартыі ў масах і ставяць перад партыйнай задачай падняць гэтыя масы да вялікіх клясавых баёў, якія будуць расхістваць падваліны фашыстоўскай дыктатуры і разьвіваць барацьбу за дыктатуру пралетарыяту. Ад адпаведнай актыўнасці партыі, ад яе правільнай тактыкі і баявой гатоўнасці залежыць падняцце барацьбы на больш высокі ўзровень, ператварэнне стыхійнага абурэння мас у дэманстрацыі і палітычныя забастоўкі, завастрэнне эканамічных баёў супроць фашызму, зрыў вленых плянаў фашызму і прысяшэнне звалення фашыстоўскай дыктатуры".

2. Вайнёнай задачай КПЗБ з'яўляецца: *мабілізацыя мас на барацьбу супраць уся абвешчанага вайны небыспэкі і захопніцкіх плянаў польскага фашызму. Правядзенне кампаніі і Чырвонага Дня абвешчанага чуйнасць працоўных у адносінах да вайны небыспэкі і актывізаваць іх на барацьбу з вайновымі плянамі фашызму. Гэты пераломны момант павінен быць выкарыстаны дзеля далейшага сыстэматычнага разгортвання антываеннай кампаніі, у якой цэнтральнымі лозунгамі павінны быць лозунгі абароны СССР і ператварэння імперыялістычнай вайны ў грамадзянскую дзеля звалення фашыстоўскай дыктатуры.*

Барацьба супроць вайны ў варунках ЗБ патрабуе, у першую чаргу, *дэмакравізацыі ролі беларускага нацыянальна-фашыстоўскага лягера па абодвух баках мяжы, які з'яўляецца галоўным дапаможнікам польскага фашызму ў справе ідэалёгічнай падрыхтоўкі нападу на СССР з мэтай паніжэння БССР і разгрому бацькаўшчыны сусветнага пралетарыяту. Разам з тым, партыя павінна завастрыць барацьбу супроць ППС, якая з'яўляецца галоўнейшым агентам фашызму ў справе ўцягнення польскага пралетарыяту ў арбіту вайнаў палітыкі фашызму, заражэнне яго атрутай вялікадзяржаўнага шавінізму, а таксама супроць яўрэйскіх сацыял-фашыстоўскіх партыяў, якія актыўна дапамагаюць у падрыхтоўцы вайны, максімальна выкарыстоўваючы паціфісцкую фразалёгію. Неабходна рашуча змагацца супроць паціфісцкай фразалёгіі, як дымавой завесы, якая прыкрывае падрыхтоўку вайны, уцягваючы масы ў адзіны рэвалюцыйны фронт дзеля барацьбы з вайной.*

Трэба ўзмацніць працу партыі па лініі барацьбы з вайной сярод сялянскіх мас, жанчын і моладзі (КСМ ЗБ) і на грунце нацыянальна-вызваленчага руху. Партыя павінна змагацца з маючымся ў сялянскіх масах настроямі пасыўнага чакання вайны, якая звольніць іх ад фашыстоўскага ражыму, выкарыстоўваючы незадавальства мас супроць фашыстоўскай дыктатуры, якая мае выраз у гэтых настроях, дзеля мабілізацыі мас на актыўную барацьбу супроць фашыстоўскай дыктатуры і яе вайновым плянаў. Асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на антываенную працу сярод адпуснікоў і рэзервістых і праз КСМ, сярод дзяржслужбоўцаў і рэкрутаў. Неабходна выкарыстаць выявіўшыся ў звязку з першажніўскай кампаніяй, рэвалюцыйны настрой сярод салдат дзеля замацавання і ўсілення партработы ў арміі. Партыя павінна ўвясваць кожную эканамічную кампанію з барацьбой супроць вайны, за зваленне фашыстоўскага ражыму і ўстапаўленне рабоча-сялянскага савецкага ўрада, за дыктатуру пралетарыяту, укараняючы ў сьвядомасць мас неабходнасць узбройнага паўстання, як адзінага шляху да звалення панавання буржуазіі, а таксама папулярызацыі лозунгу генэральнай забастоўкі і разьвіцця яе ў узбройнае паўстанне.

3. Барацьба супроць імперыялістычнай вайны і ў абарону СССР павінна цесна звязвацца з усімі палітычнымі кампаніямі партыі і з усёй штодзённай барацьбой пралетарыяту і працоўных і эксплёатаваных мас сялянства. Лозунг абароны СССР павінен быць асноўным лозунгам кампаніі ў звязку з 12-й гадавінай Кастрычнікавай рэвалюцыі, у якой неабходна папулярызаваць дасягненні СССР і, у прыватнасці, БССР па шляху сацыялістычнага будаўніцтва ў горадзе і вёсцы, аграмадны размах індустрыялізацыі, сацыялістычнае перабудовы вёскі на грунце калектывізацыі, паліпшэння палажэння пралетарыяту і працоўных мас сялянства, рост культурнага будаўніцтва і пераможнае наступленне дыктатуры пралетарыяту на капіталістычныя элементы гораду і вёскі. Пяцігадовы плян сацыялістычнага будаўніцтва, тэмпы якога ўжо перавышаны мінулым гаспадарчым годам, павінен быць шырока асвятлены перад працоўнымі масамі ЗБ. Той факт, што капіталістычны ўкладаны ў мінулым гаспадарчым годзе ў БССР шмат перавышаюць асноўны і абаротны капітал даваеннай прамысловасці Беларусі, павінен служыць яркай ілюстрацыяй магутнага тэмпу сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР. Папулярызацыя гэтых дасягненняў БССР з'яўляецца дзельным аружжам у барацьбе супроць паклёпніцкай кампаніі польскага фашызму і беларускага нацыянальна-фашызму. Неабходна ў звязку з паваротам дэлегацыі ад рабочых і сялян Польшчы, ЗБ і ЗУ разгортваць шырокую кампанію справядачы аб паездцы гэтай дэлегацыі на фабрыках, тартаках, фальварках і вёсках ЗБ. Дзеля паспяховага правядзення справядачнай кампаніі, трэба арганізаваць масоўкі на заводзе, прафсаюзу і ў вёсцы дзеля абрання дэлегацыяў прывітання. Гэтыя дэлегацыі павінны непасрэдна звязвацца з дэлегацыяй у СССР і атрымаць ад яе справядачы дзеля перадачы свайм масам. Справядачная кампанія дэлегацыі ў СССР павінна таксама стаць сыгналам дзеля сацыялістычнага спаборніцтва працоўных ЗБ і БССР. Кожны ўдар, накіраваны супроць фашыстоўскай дыктатуры, рост забаставачнай барацьбы, палітычныя стачкі і дэманстрацыі, рост рэвалюцыйных арганізацыяў пралетарыяту і эксплёатаванага сялянства, заахаванне кампартыяй большасці рабочае

клясы—гэта той неабходны фонд, які працоўныя ЗБ уносяць у справу будаўніцтва сацыялізму ў СССР і абароны яго перад атакамі імперыялізму. І, наадварот, кожны новы завод, кожны новы калектыў у савецкай вёсцы—гэта ўклад, унасімы гераічным пралетарыятам Савецкага Саюзу ў справу сусьветнай пралетарскай рэвалюцыі. *Трэба таксама папулярызаваць у масах ЗБ трэцюю пазыку індустрыялізацыі, як шлях да прысьпя-шэння пераможнага сацыялістычнага будаўніцтва ў СССР—аплоту сусьветнай пралетарскай рэвалюцыі і заклікаць масы да актыўнага ўдзелу працоўных і экспloatаваных мас ЗБ шляхам збору грошаў і падпіскі на пазыку індустрыялізацыі СССР.*

4. Рост рэвалюцыйнай актыўнасці пралетарыяту ставіць партыю шчыльна перад важнейшай задачай *заваявання большасці рабочае клясы.* Гэтая задача ня можа быць паспяхова развязана без аўладання буйнымі прадпрыемствамі і асабліва важнымі галінамі прамысловасці: *выбіць фашызм і сацыял-фашызм з гэтых пазыцый—большая задача нашай партыі.* Неабходна замацаваць звязаныя ў нашай партыі зрушша ў гэтай галіне і энэргічна разгортваць гэтую працу, па замацаваньню і ўсіленню нашага ўплыву і арганізацыйнага яго замацавання ў важнейшых прадпрыемствах і галінах прамысловасці (чыгуначнікі, тэкстыльшчыкі, дрэваапрацоўчыя рабочыя, сельска-гаспадарчыя рабочыя, рабочыя камунальных прадпрыемстваў). Гэтая задача можа быць паспяхова здзейсненая толькі пры варунках максымальнае ўвагі штодзённай барацьбе рабочых гэтых прадпрыемстваў, падрыхтоўкі і кіраўніцтва гэтай барацьбой з боку нашых арганізацый і ўзмацнення барацьбы супроць яўных і замаскаваных агентаў фашызму (БЭС, ППС, Бунд, ПЦ).

З гэтай мэтай партыя павінна заастрэць барацьбу з псеўда-левай фразэалогіяй сацыял-фашызму (ППС, Бунд, ПЦ і г. д.), пашчадна дэмакуючы іх апазыцыйныя манэўры. Уся партыя павінна выразна ўсведаміць сабе, што галоўным і самым небяспечным ворагам у справе заваявання большасці рабочае клясы зьяўляецца сац.-фашызм і яго левы фразай, дэмакаваць да канца і выкараніць у сваіх шэрагах усялякія астаткі правых канцэпцый групы Кацінэвы-Стэфанскага, якія разбрываюць партыю ў яе барацьбе з сацыял-фашызмам. Ачышчэнне партыі ад апартуністычных элементаў зьяўляецца неабходным варункам паспяховай барацьбы супроць сац.-фашызму, за заваяванне большасці рабочае клясы. Партыя павінна з усёй рашучасцю змагацца са спробамі прышчапіць пралетарыяту атруту нацыяналізму і шавінізму з боку польскіх, беларускіх, яўрэйскіх сацыял-фашыстаў, якія імкнуцца разбіць інтэрацыянальную салідарнасць пралетарыяту.

5. Востры характар клясавых баёў, нарастанне забастовачнай хвалі і руху беспрацоўных, асабліва востра ставяць пытанне аб *ўзмацненні самастойнага кіравання з боку нашай партыі гэтымі баямі*, абпіраючыся на рэвалюцыйную лідарскую прафруху і пітэлія органы масавай барацьбы на фабрыках, у каалянах, гутах, фальварках, якія-б ахоплівалі як арганізаваных, так і неарганізаваных рабочых. Неабходна таксама пашырыць і замацаваць камфракцыі ў прафруху. Шырокая сетка нізавых органаў (фабкомаў і інш. павінна служыць дзеля перашкоды пранікненню фашызму ў масы, дзеля арганізацыі масавай рабочай самаабароны супроць тэрару фашызму і сацыял-фашызму.

Ва ўмовах ЗБ на гэтай задачы неабходна згрупаваць асаблівую ўвагу, як у выпіку надзвычайна нізкага працэнту арганізаваных рабочых, так і надзвычайнай слабасці працы партыі ў гэтай галіне. Неабходна ўзмоцніць працу партыі ў гэтым кірунку, асабліва ў момант разгортвання кампаній, ствараючы на прадпрыемствах органы кіраўніцтва дзеля данай акцыі (камітэты акцый, стачачныя камітэты і г. д.). На ўсільваючыся ўдары фашыстоўскага тэрару партыя павінна неадкладна рэагаваць, заклікаючы масы да палітычных выступленняў, масавых забастовак, дэманстрацый і інш. Усялякая палітычная масавая забастоўка, нават частковая і лёкальная, у варунках ўзрастаючага гаспадарчага і палітычнага крызісу фашызму, мае асабліва важнае значэнне дзеля развіцця, паглыблення і абвастрэння барацьбы супроць фашыстоўскай дыктатуры.

Актуальнай задачай партыі павінна быць аб'яднанне пасобных забастовак, імкненне да таго, каб ахапіць забастовачнай барацьбой цэлую галіну дадзенай прамысловасці і перанесці яе на іншыя галіны і цэнтры. Вакол кожнай акцыі неабходна праводзіць шырокую кампанію салідарнасці пляхам арганізацыі масовак, вынясення рэвалюцыйнай салідарнасці, пасылкі дэлегацый, збору дапамогі і г. д.

Асноўным варункам таго, каб партыя наша паспяхова выкапіла сваю ролю авангарда і кіраўніка барацьбы мас, зьяўляецца ўвязанне штодзённай барацьбы з нашымі палітычнымі лёзунгамі, узвядзенне гэтай барацьбы на вышэйшую ступеню, прыдаваўне ёй яскрава выразнага палітычнага характару, накіраванага супроць фашыстоўскай дыктатуры за дыктатуру пралетарыяту.

На бліжэйшым пэрыяд адной з важнейшых кампаній партыі зьяўляецца кампанія супроць фашыстоўскага сацыяльнага заканадаўства, які імкнецца паралізаваць стачачную барацьбу рабочае клясы пляхам закону аб спрэчках працы, фашыстоўскіх арбітражных камісій і т. п. Без разгортвання шырокай і сыстэматычнай барацьбы супроць фашыстоўскага арбітражу, наша партыя ня зможа паспяхова кіраваць барацьбой рабочае клясы.

Шпаркі рост арміі беспрацоўных, пазбаўленне іх нават і тых жабрачых пэнсіяў, якімі яны карысталіся раней, патрабуе ўзмацнення нашай працы сярод безработных. Неабходна неадкладна разгарнуць акцыю па стварэнню камітэтаў беспрацоўных і аб'яднанню іх шляхам склікання канферэнцый дэлегатаў. Неабходна абіраць прадстаўнікоў беспрацоўных у камітэты акцый і стачачныя камітэты, арганізоўваць выступленні і дэманстрацыі безработных і аб'яднаць іх барацьбу з барацьбой працуючых рабочых.

6 У сваёй практычнай працы партыя павінна выраўняць нашу тактычную лінію ў прафруху згодна рэзалюцыі VI пленуму ЦК КПП. Дырэктыва VI пленуму ЦК КПП аб тым, што, баявой задачай партыі з'яўляецца ўсіленне работы ў прафсаюзах дзеля заваявання мас і ўцягвання іх у рэвалюцыйную барацьбу, у Зах. Беларусі набірае асаблівае значэнне з прычыны надзвычайнай распыленасці прафруху і ўзмоцненых атак фашызму на рэвалюцыйны прафрух і тых буйных памылак, якія былі дапушчаны ў працы гэтай галіны.

Ажыццяўленне гэтай дырэктывы павінна ісці па лініі ўмасавання існуючых рэвалюцыйных прафсаюзаў і мабілізацыі мас на абарону гэтых саюзаў супроць фашыстоўскага і сацыял-фашыстоўскага тэрору, арганізацыі прафсаюзаў у галінах прамысловасці, не ахопленых прафрухам і ўзмацнення працы ў рэфармісцкіх прафсаюзах. Гэтая праца павінна аб'явіцца па максімальным пашырэнні і актывізацыі рэвалюцыйнай апазыцыі ў прафсаюзах Цэнтральнай Камісіі. Апазыцыя павінна заваяваць масы, якія гуртуюцца ў сацыял-фашыстоўскіх саюзах альбо вакол іх, дэмакскуючы сацыял-фашыстаў і ізаляючы іх ад мас. Партыя заклікае масы ў гэтых саюзах пад лозунгам узмацнення рэвалюцыйнай апазыцыі, як самастойнай сілы, супроцьстаўляючайся сацыял-фашыстоўскай штрэйкбрэ-херскай прафсаюзнай бюрократыі ў барацьбе партыі за самастойнае кіраўніцтва баямі пралетарыату. Выход з сацыял-фашыстоўскіх прафсаюзаў, якія карыстаюцца яшчэ ўплывам у масах, вядзе да ўзмацнення сярод іх уплыву сацыял-фашыстаў.

Стварэнне ў пэрсобных выпадках роўназначных рэвалюцыйных саюзаў павінна адбывацца на фоне масавай забастовачнай акцыі, папярэдняй працяжнай падрыхтоўкі па дэмакраватызацыі сацыял-фашыстаў, ізалявання іх ад масаў і ўзмацнення нашага уплыву ў масах, пашыраючы і ўсіляючы прафсаюзнаю апазыцыю пад лозунгамі адзінства прафруху на грунце клясавай барацьбы з фашызмам і сацыял-фашызмам, які разбівае гэтае адзінства. Самастойныя рэвалюцыйныя саюзы толькі тады выканваюць сваю ролю, калі будуць масавымі саюзамі і змогуць актыўна кіраваць штодзёнай барацьбой мас. Умасаванне і актывізацыя—неабходныя варункі іх існавання.

Партыя павінна няшчадна змагацца з прафсаюзным легалізмам і поглядамі на прафбюрократыю, як на сілу, якая супроцьстаўляецца фашызму; гэтыя погляды з'яўляюцца галоўнай небяспечкай у сучасны момант.

7. Нарастаючая рэвалюцыйная хваля ў вёсцы, рост актыўнасці сялянскіх масаў, у першую чаргу, вясковага пралетарыату, палупралетарыату і беднаты ў варунках абвастрэння клясавай барацьбы ў вёсцы. Асабліва востра ставіць перад нашай партыяй задачу ўсілення кіраўніцтва барацьбой гэтых мас супроць абшарнічай і кулацкай эксплуатацыі, голаду, падатковага ярма, вайны, цяжараў, за зямлю бяз выкупу.

Паспяховае ажыццяўленне гэтай задачы, аб'яднанне стыхійных і раз'яднаных выступленняў, падняцце іх на вышэйшую ступень арганізаванай барацьбы, накіраванай супроць фашыстоўскай дыктатуры і яе вясенных плянаў, залежыць, у першую чаргу, ад падняцця актыўнасці нашых вясковых арганізацый, поўнага перамагання скажэнняў партыйнай лініі і абвастрэння барацьбы з сялянскімі фашыстоўскімі і згодніцкімі партыямі.

Асноўнай кампаніяй у цяперашні час дзеля разгортвання барацьбы сялянскіх мас супроць фашыстоўскай дыктатуры павінна з'явіцца кампанія супроць падатковага ярма і шарваркаў. На грунце аб'яднання асноўных мас сялянства, асабліва-ж вясковай беднаты, пры ўзрастаючай вострасці хранічнага голаду, усілены націск фашыстоўскага падатковага прэса, які прыводзіць да распрадажы сялянскае маёмасці, ускладнення на масы працоўнага і эксплуатаванага сялянства новага ярма ў форме шарваркаў, падатковага абкладання з мэтай камасацыі, сістэмы штрафаў і т. п., прыводзяць да стыхійных выступленняў сялянскай беднаты, у пэрсобных выпадках і да адпору ўладам. Гэтыя, пакуль што яшчэ раз'яднаныя, выступленні—партыя павінна разгортаць у шырокія баі супроць фашыстоўскай дыктатуры, пад лозунгамі барацьбы з падатковым ярмом, адмовы ад выканання шарваркаў, паступова пераходзячы, у залежнасці ад напружанасці масавай барацьбы, да арганізацыі масавага адмаўлення ад плацяжу падаткаў.

Партыя павінна арганізоўваць шырокую кампанію для падтрымання сялянскіх масаў, якія змагаюцца супроць падатковага ярма, шляхам арганізацыі байкоту пакупкі распадкамае сялянскае маёмасці, выступленняў рабочых і сялянскіх мас супроць рэквізіцыяў, шляхам паходаў, дэманстрацый пратэсту і забастовак салідарнасці. У варунках разгорнутага руху, неабходна ствараць сялянскія камітэты, якія выбіраліся-б масамі сялянскай беднаты і сярэдняцтва дзеля кіраўніцтва антыпадатковымі выступленнямі. У гэтай кампаніі неабходна падкрэсліць, што голад у ЗБ з'яўляецца вынікам усёй сістэмы фашызму, узмоцніўшайся эксплуатацыі працоўных мас, высоўваючы дамаганні галадаючых мас, арганізуючы выступленні галадаючых і ўводзячых у рэчышча агульнай барацьбы з фашыстоўскай дыктатурай.

У гэтую кампанію партыя павінна ўцягнуць масы гарадской і месцачковай руйнуючайся беднаты, незадаволення якой усё больш узрастае, указваючы гэтым масам на прыкладзе СССР, што толькі зваленне фашыстоўскай дыктатуры зможа палепшыць яе блызваданае палажэнне.

Партыя павінна рашуча змагацца супроць апартуністычных хістанняў у нашых шэрагах, у выніку націску кулацкіх элементаў і маючых свой выраз у тармжэнні актыўнасці сялянскіх мас (лезунгі палушарваркаў і за камасцыю з прырэзкамі і інш.)

У цеснай сувязі з гэтай асноўнай кампаніяй, неабходна зваесці барацьбу супроць фашыстоўскай зямельнай палітыкі *над лезунгам зямлі бліз выкупі*, арганізуючы выступленні мас супроць прымусовай камасцыі і ўсёй зямельнай палітыкі фашыстоўскага ўраду.

Партыя павінна ўзмоцніць барацьбу з варожымі нам арганізацыямі ў вёсцы (фашыстоўскія арганізацыі, арганізацыя беларускіх нацыянал-фашыстаў, кулацкія гаспадарчыя арганізацыі і г. д.), раскладваючы гэтыя арганізацыі шляхам вывадзеньня з іх мас сялянскай беднаты і сярэдняцтва.

У справе кіраўніцтва праймай рэвалюцыйных радных у органах мясцовага самаўраду, партыя павінна звярнуць асаблівую ўвагу на барацьбу з апартуністычнымі тэндэнцыямі, якія ідуць па лініі крыхоборніцтва, тэрарастаўчага чыста ў арганічную працу суірацёнства з фашызмам і ўрастання ў сыстэму фашыстоўскага апарату Рэвалюцыйных радных і ў якім выпадку не павінны таласаваць згнілым і сепіквыя бюджэты іх пачобныя артыкулы, цвёрда памятуючы, што вышскаемныя з сялянскіх мас сродкі ідуць цалкам на ўтрыманне фашыстоўскага апарату і падрыхтоўку павіны супроць СССР.

Узрастаючую актыўнасць сельска-гаспадарчага пралетарыяту і палушарваркаў і вясковай беднаты супроць абшарніцкай і кулацкай прыгоннай эксплуатацыі, партыя павінна накіраваць па лініі арганізацыі забастовачнай барацьбы батракоў і сезонных рабочых. Гэтая задача павінна быць у цэнтры ўвагі нашых вясковых арганізацый. Дзея гэтага неабходна ў першую чаргу ўзмацніць работу па стварэнню ячэек сярод сельска-гаспадарчых рабочых і змагаць паслухасць партыі у галіне прафруху сярод сельска-гаспадарчага пралетарыяту.

8. Партыя павінна мабілізаваць шырокія масы на барацьбу супроць нацыянальнага ўціску, акупацыі, за самазначэнне аж да аддзялення і аб'яднання Зб з БССР у адну Сацыялістычную Рэспубліку, выходзячы у разгортванні гэтай барацьбы з канкрэтных праяў умяшчэння нацыянальна-прыгнечэння і факту ўсілення падрыхтоўкі нападу фашыстоўскай Польшчы на БССР.

Гэтая барацьба не аддзяляма ад барацьбы пралетарыяту і абшарнага класаван барацьбы ў вёсцы; барацьба за самазначэнне аж да аддзялення, павінна арганічна звязвацца з барацьбай за зваленне фашыстоўскай дыктатуры, за дыктатуру пралетарыяту ў Польшчы.

Манэўры фашыстоўскага ўраду, які ён усильвае побач з абвастрэннем тэрару, а таксама рост актыўнасці лягера беларускага нацыянал-фашызму ў Зб і нацыянал-дэмакратызму ў БССР, робяць націск на асобныя звышны нацыянальна-вызваленчага руху, асабліва ж яго верхавіну, выклікаючы шэраг хістанняў і ўхілаў ад лініі рэвалюцыйнай барацьбы супроць акупацыі, у бок камірамісаў з фашыстоўскім урадам. Размах гэтых хістанняў залежыць у першую чаргу, ад ступені актыўнасці рэвалюцыйнай барацьбы мас і ступені затэраванасці кадраў нацыянальна-вызваленчага руху, а таксама ад націску тэрару і манэўраў фашыстоўскай дыктатуры і яго нацыянал-фашыстоўскіх агентаў. На меры нарастання ваеннай небяспекі, далейшага абвастрэння класаван барацьбы ў Польшчы і Зб, усильвае наступу на кулакоў, нэпманаў і абвастрэння барацьбы з нацыянал-дэмакратызмам у БССР, гэтыя хістанні ў некаторых пластох нацыянальна-вызваленчага руху ў Зб будуць усильвацца, прапачаюць адколам ад нацыянальна-вызваленчага руху пачобных пластоў яго і ствараюць небяспеку дэзарыентацыі мас і аслаблення іх рэвалюцыйнай барацьбы супроць нацыі і фашыстоўскай дыктатуры. Дзея гэтая асноўная задача партыі ў справе мабілізацыі мас на барацьбу з акупацыяй, за аб'яднанне Зб з БССР, звязана з барацьбай з лягерам беларускага нацыянал-фашызму і хістаннямі і ўхіламі ўнутры нацыянальна-вызваленчага руху.

Партыя павінна ўкараціць у свядомасці беларускіх працоўных мас, што барацьба з фашыстоўскай акупацыяй неаддзяляма ад барацьбы з беларускай буржуазіяй і выкупачным яе інтарэсам беларускім нацыянал-фашыстоўскім лягерам, што бяз гэтай барацьбы ня можа быць паспяхова рэзультатна задача ні самавольная, ні нацыянальна-вызваленчая беларускіх працоўных мас.

Партыя павінна павінна яскрава усвядоміць сабе, што галоўная небяспека ў справе заваявання беларускіх працоўных мас, а таксама ў галіне перамагання хістанняў у шэрагах нацыянальна-вызваленчага руху, ідзе з боку лягера беларускага нацыянал-фашызму і яго разнастайнасці беларускага нацыянал-дэмакратызму ў БССР, і таму галоўны агонь барацьбы на дадзеным участку і дадзеным перыядзе павінен быць накіраваны ў гэты бок. КПЗб павінна звесці барацьбу супроць польскага сацыял-фашызму і ім рэвалюцыйна-вызваленчага руху мас польскага пралетарыяту ў Зб, вялікадзяржаўнага польскага нацыяналізму і нацыяналізму. Сярод польскага пралетарыяту агонь барацьбы трэба накіраваць менавта ў гэты бок, таксама, як і сярод юрэйскага пралетарыяту і сэрбскага пралетарыяту.

яўрэйскага нацыяналізму і сепаратызму, Бунду, ПЦ і інш. Гэта тым больш неабходна дзеля паспяховага ажыццяўлення гегемоніі пролетарыяту ў рэвалюцыйна-сялянскім і ў нацыянальна-вызваленчым руху ЗБ, дзе большасць пралетарыяту належыць да польскай і яўрэйскай нацыянальнасці.

Усіляваючы барацьбу з акупанскім тэрарам, партыя павінна разгарнуць шырокую сыстэматычную працу па дэмакраванню манэўраў фашыстоўскай дыктатуры і беларускага нацыянал-фашыстоўскага лягеру і яго радыкальнай фразэалёгіі, разлічанай на падтрыманне ілюзіяў у масах. Барацьба з ідэалёгіяй беларускага нацыянал-фашызму зьяўляецца неабходным варункам паспяховага перамагання хістанняў у нацыянальна-вызваленчым руху і нацыянал-апартуністычных памылках у нашай партыі.

Асаблівую ўвагу трэба ўдзяліць дэмакраванню контр-рэвалюцыйнай сутнасці беларускага нацыянал-дэмакратызму ў БССР. Барацьбу КП(б)Б і савецкай улады ў БССР з беларускімі нацыянал-дэмакратамі, як выразілі камі кулацкай і нэміцкай контр-рэвалюцыі, польскі фашызм і беларускі нацыянал-фашызм ілжыва прадстаўляе, як прыгнячэнне беларускіх мас, праўленне „маскоўскага імперыялізму“. Гэтая кампанія хлусьні таксама спрыяе ўзросту хістанняў у нацыянальна-вызваленчым руху. Неабходна завастрыць барацьбу з гэтай хлусьніцкай кампаніяй. Папулярныя дасягненні ў БССР — лепшая зброя дзеля дэмакравання гэтай кампаніі.

Улічваючы магчымасць далейшага ўзросту хістанняў і адыходу няўстойлівых элементаў ад нацыянальна-вызваленчага руху, у працэсе далейшага абвастрэння класаван барацьбы і нарастання ваеннай небяспекі, партыя павінна звярнуць асаблівую ўвагу на кадры гэтага руху, узмацняючы камфракцыі ўнутры гэтага руху і забеспячэння кіраўніцтва моцнымі, устойлівымі і загартаванымі элементамі з пралетарскіх шэрагаў і вясковай беднаты, паддаючы сваячасовай і паслядоўнай крытыкі ўсе памылкі, ухілы і хістанні яго. Побач з гэтым трэба напругчы сілы дзеля ўмасаванні і актывізацыі арганізацыяў нацыянальна-вызваленчага руху, узмацнення іх дзейнасці ў кіраўніцтве штодзённай барацьбой мас, змагаючыся супроць тэндэнцыяў зьвесці дзейнасць гэтых арганізацыяў на шлях культурніцтва і арганічнай працы.

9. Пры ўсё ўзрастаючай ваеннай небяспечы і ўсіленні капіталістычнай рацыяналізацыі, ідучай, галоўным чынам, за кошт працы жанчын і моладзі, праца партыі сярод працоўных жанчын павінна быць паднята на належную вышыню. Высокаючы шэраг аканамічных і палітычных патрабаванняў і прапагандуючы заваёвы савецкай жанчыны ў СССР, партыя мабілізуе працоўных жанчын дзеля барацьбы супроць фашыстоўскай дыктатуры і ўцягвае іх у антываенную кампанію. Дамаскуючы і вядучы барацьбу супроць сацыялі-нацыянал-фашыстоўскіх і клерыкальных арганізацыяў, партыя арганізуе сярод працоўных жанчын гурткі, а больш актыўных і правяраных на вопыце барацьбы работніц і працоўных сялянак, уцягвае ў партыю.

10. Адсталым вучасткам у працы партыі зьяўляецца праца сярод літоўскіх працоўных мас. Усё больш нахабныя спробы польскага фашызму да захопу Літвы ставяць перад партыяй асабліва важнай і актуальнай задачу большага ўцягвання літоўскіх працоўных мас у барацьбу супроць фашыстоўскай дыктатуры і яе агентаў — літоўскіх нацыянал-фашыстаў, супроць іх падрыхтоўкі да захопу Літвы і нападу на СССР.

11. Партыя павінна падвысіць сваю актыўнасць у кіраўніцтве барацьбой мас, усіліць сваю арганізацыйную гібкасць і баяздольнасць, падняць актыўнасць і самадзейнасць усіх ячэек і камітэтаў, узмацніць арганізацыйныя сувязі і пашырыць сваю арганізацыйную сетку, дастасаваць метады сваёй працы да варункаў узрастаючай рэвалюцыйнай актыўнасці мас і ўзмоцненага фашыстоўскага тэрару, падрыхтаваць свае шэрагі да працы ў варунках набліжаючайся ваеннай небяспекі.

Партыя павінна выканаць пастаўленую ёй 1-м зездам задачу ўзмацнення яе пралетарскага ядра, асабліва рабочымі з буйных прадпрыемстваў і налішчання сацыяльнага складу вяскоўных арганізацыяў шляхам уцягнення ў партыю сельска-гаспадарчага пралетарыяту, палупралетарыяту і вясковай беднаты. Без ажыццяўлення гэтай задачы, партыя ня зможа заваяваць большасць пралетарыяту, паспяхова кіраваць нарастаючымі буйнейшымі класавымі баямі, магутным сялянскім і нацыянальна-вызваленчым рухам, падвесці масы да непасрэднай барацьбы за ўладу, за дыктатуру пралетарыяту.

12. Зьдзейсніць аграмадную важнасць задачы, якія ставіць перад ёй бягучы момант, партыя наша зможа толькі вядучы няшчадную барацьбу супроць усялякіх ухілаў ад бальшавіцкай лініі, у першую чаргу супроць правага ўхілу групы Кастшэвы-Стэфанскага Бранда, як найбольш небяспечнага ў цяперашні час і супроць прымірэніцкага да яго адношэння, ачышчаючыся ў працэсе гэтай барацьбы ад апартуністычных элементаў.

Партыя павінна ўсямерна разгортваць бальшавіцкую самакрытыку, выяўляючы ўсялякія памылкі і ліквідуючы іх у зародку. У варунках ЗБ неабходна завастрыць увагу на барацьбе з нацыянал-апартунізмам, як праявай націску на нашу партыю варажых нацыяналістычных іх ідэалёгіі.

Канстатуючы свае шэрагі на грунце бальшавіцкай лініі, дадзенай X пленумам ВККІ і VI пленумам ЦК КПП, у барацьбе з правай небяспечкай, наша партыя павінна канчаткова зламаць усялякія старыя фракцыйныя перагародкі, няшчадна змагаючыся з усялякімі спробамі стварыць правую фракцыю на грунце плятформы агаворак да пастаёў ЦК і аб'яднаць партыйныя шэрагі вакол адноўленага кіраўніцтва КПП і кіраўніцтва КПЗБ.

Рэзалюцыя Палітсэкратарыяту аб становішчы ў КПП

(Прынята 16 кастрычніка 1929 г.)

Палітсэкратарыят ВККІ, азнаёміўшыся з працай і ўнутраным становішчам у КПП за перыяд часу пасля VI пленуму яе ЦК, адабрае лінію ЦК КПП і адзначае шэраг дасягненняў у важнейшых галінах дзейнасці партыі.

Найбольш паспяхова прайшла першажніўенская кампанія—асабліва ў падрыхтоўчай стадыі. Аб росыце баявой актыўнасці партыі сведчаць таксама дэманстрацыі салідарнасці пралетарыяту Польшчы супроць нападу на Усх.-Кіт. чыгунку, на расстрэлы рабочых у Румыніі, падзеі ў Палестыне.

За апошні час ўзмоцнілася кіраўнічая роля партыі ў забастовачным руху (у мэталістаў у Варшаве, тэкстыльчыкаў у Лодзі, сельска-гаспадарчых рабочых у Зах. Украіне). Партыя выправіла на практыцы тактычную лінію ў прафсаюзным руху і с. дзейнічала ажыўленьню дзейнасці прафсаюзнай апазыцыі ўнутры рэфармісцкіх прафсаюзаў.

Партыя ўзмоцніла барацьбу супроць радыкальна-дэмакратычных манэўраў ППС, "Вызвалення", УСДП, украінскіх радыкалаў, беларускіх нацыянал-фашыстаў і інш., як галоўнай небяспекі ў развіцці рэвалюцыйнага руху. Партыя пачала адваёўваць у фашыстаў і сацыял-фашыстаў згублены пазыцыі ў буйных ваенных фабрыках (Варшава).

Узмацніліся і паднялі сваю актыўнасць масавыя левыя арганізацыі.

Палітсэкратарыят з задавальненнем адзначае вялікія дасягненні ў галіне кансалідацыі партыі на грунце рашэнняў X пленуму ВККІ і VI пленуму КПП. Асноўныя кадры быўш. большасці адыходзяць ад быўшай сваёй фракцыі і згуртоўваюцца з прыхільнікамі быўш. меншасці вакол гэтых рашэнняў, шэраг партыйных і комсамольскіх арганізацый (варшаўская, ланцкоўская, горна-сілеская, кракаўская і інш.) цалкам і бязумоўна выказаліся за гэтыя рашэнні і праводзяць іх у жыццё; за гэтыя рашэнні выказаліся таксама і лодзінская арганізацыя, пленумы ЦК КПЗУ, ЦК КПЗБ і ЦК камсамолу вылучылі аднадушна супроць правага ўхілу ў КПП і прымірэнства з ім. Падаўляючая большасць партыі бяз розніцы ранейшых фракцый асудзіла правы ўхіл т. т. Кастшэвы, Стэфанскага, Бранда, выступіўшы самым рашучым чынам супроць спробаў некаторых ухілістых сарваць рашэнні VI пленуму ЦК.

Палітсэкратарыят ВККІ лічыць, што сыстэма апартуністычных поглядаў т. т. Кастшэвы, Стэфанскага і Бранда, якія зьяўляюцца роднымі правамі правага ўхілу ў другіх секцыях Камінтэрну, складае яго разнастайнасць у польскіх умовах (недаацэнка контр-рэвалюцыйнай ролі сацыял-фашызму ў звязку з пераацэнкам поглядаў т. т. Кастшэвы на самастойную ролю дробнай буржуазіі і з момантамі пераацэнкі капіталістычнай стабілізацыі ў Польшчы, недаацэнка імперыялістычнай экспансіі польскага капіталізму на Усход, пераацэнка спрэчак у лягеры буржуазіі).

Праўда, т. т. Кастшэва, Стэфанскі і Бранд выступалі неаднокраць з публічным асуджэннем правага ўхілу ў другіх секцыях КІ, у прыватнасці ў КП Нямеччыны і УсеКП(б), аднак такая пазыцыя іх у пытаннях міжнароднай правай, пры адначасовай абароне сваяцкай гэтай міжнароднай правай поглядаў, у асноўных пытаннях КПП, ня толькі не змяняе, але ва ўмовах Польшчы (нарастанне рэвалюцыйнасці масаў, "левыя" манэўры ППС, нелягальнае палажэнне партыі, перажыткі фракцыйнасці ў партыі, якія могуць аблягчыць афармленню фракцыі і т. п.) яшчэ павялічваюць небяспеку прадстаўляемага імі правага ўхілу ў КПП.

Палітсэкратарыят рашуча асуджае манэўраванне тав. Кастшэвы перад партыяй і Камінтэрнам, якое выразілася ў яе пісьмовай заяве пасля VI пленуму ЦК КПП. Гэтая заява, якая сьцьвярджае, што раскрытыкаваныя пленумам погляды "былі і зьяўляюцца ёй чужымі", супярэчыць фактам устаноўленым у рэзалюцыях ня толькі VI пленуму ЦК, але і IV з'езду КПП, а таксама крытыцы пасылак тав. Кастшэвы ў адкрытым лісьце ВККІ ад верасня 1928 г. Гэтая заява паказвае, што тав. Кастшэва і яе палітычныя прыяцелі ў ЦК КПП толькі фармальна галасавалі за рэзалюцыю VI пленуму, фактычна астаючыся пры асуджаных пленумам поглядах. Гэтая пазыцыя тав. Кастшэвы на пле-

нуме ЦК КПП, а таксама выступленне прыхільніка яе поглядаў т. Барташэвіча пасля пленуму, ствараюць небяспечку афармлення правага ўхілу ў КПП у правую фракцыю дзеля барацьбы супроць партыйнага кіраўніцтва і палітычнай лініі КПП.

Політсекретарыят ВККІ падтрымлівае правадзімую ЦК КПП барацьбу супроць правага ўхілу тав. Кастшэвы і яе палітычных прыхільцаў і поўнасьцю адабрае рашучы адпор з боку кіраўніцтва КПП усялякім крокам, накіраваным да стварэння правай фракцыі ў партыі на плятформе фракцыйных выпадкаў супроць адноўленага кіраўніцтва, спробаў апартуністычнай верхавіны паразітаваць сябе з усёй быўшай большасцю, адкрытага мьбо скрытага сабатажу барацьбы з правым ухілам усялякіх абмовак у адносінах да рашэнняў ЦК.

Гэтая абмоўка, незалежна ад суб'ектывных настрояў нізавікоў, якіх уводзіць у памылку група Кастшэвы, аб'ектывна спрыяюць стварэнню правай фракцыі.

Тую-ж мэту маюць спробы адцягнуць увагу партыі ад асноўнай небяспечкі ў відзе партуністычных устаноў груп тав. Кастшэвы ў бок старых, ужо зжытых памылак прыхільнікаў быўш. меншасці.

Адцягванне ўвагі партыі ад сапраўдных карэнняў правага ўхілу садзейнічаюць так сама зборнікі артыкулаў „На ідэалёгічным фронце“, у якіх матар'ял па пытаньню аб „нацыянал-апартунізме; падабраны тэндэнцыйна і ў якіх тав. Варскі па пытаньнях гісторыі партыі ў многім апраўдвае апартунізм ППС лівіцы.

Змагаючыся з усялякімі праявамі прымірэніцтва, ЦК КПП павінна адначасна прылажыць усе сілы да таго, каб паглыбленай ідэалёгічнай прапрацоўкай усіх праблем партыйнай палітыкі, як у друку, так і ва ўсіх партарганізацыях, тлумачыць шырокім масам сяброў партыі, лінію партыі і ЦК і заявляць на бок адноўленага кіраўніцтва ўсіх тых таварышоў, якія яшчэ не цалкам зразумелі лінію партыі. Неабходна поўнасьцю выкарыстаць усе сілы партыі, аддана стаячыя на пункце погляду Камінтэрну і VI пленуму ЦК КПП, незалежна ад іх ранейшняй фракцыйнай групіроўкі. Неабходна побач з гэтым уцягваць у кіраўнічую працу партыі новыя рабочыя кадры асноўных прамысловых цэнтраў Польшчы.

Накіроўваючы галоўны агонь супроць правага ўхілу тав. Кастшэвы і стварэння правай фракцыі, партыя павінна адначасна змагацца супроць усялякіх іншых праяваў праймай небяспечкі, якія адбіваюць націск дробна-буржуазных элементаў, таксама супроць ультра-левых тэндэнцыяў.

Партыя павінна не забываць аб неабходнасці сваячасовай самакрытыкі ўсялякіх памылак, адкуль-бы яны ні выходзілі, і рашучага выкаранення ўсялякіх астаткаў фракцыйнасці, затrudняючых кансалідацыю партыі.

Партыя павінна дасягнуць максымальнай згуртаванасці кіраўніцтва. Неабходна ўзмацаванне кіраўніцтва ЦК КПП у КПЗУ і КПЗБ.

Політсекретарыят падкрэслівае неабходнасць барацьбы з небяспечкай адставання партыі ад росту рэвалюцыйнай актыўнасці мас, у прыватнасці спазненні партыі ў кіраўніцтве асобнымі забастоўкамі.

Небяспечка хвасцызму, на якую ўказаў X пленум ВККІ, выступае асабліва востра цяпер, калі ў Польшчы на грунце мацнейшага завастрэння ўнутраных сулярэчнасцяў капіталістычнай стабілізацыі, эканамічнага і палітычнага крызісу фашызму ўсё шырэй нарастае рэвалюцыйны ўздых.

Неабходна яшчэ больш узмоцніць кіраўніцтва забастовачным рухам і барацьбой беспрацоўных, узмацніць і пашырыць уплыў кампартыі і рэвалюцыйнага прафруху ў буйных фабрыках і на чыгунках, дабіцца сапраўднага пералому ў працы сярод сельскагаспадарчых рабочых, узмацніць кіраўніцтва ў масовых рэвалюцыйных арганізацыях, узмацніць барацьбу супроць націску фашызму і дробна-буржуазных хістанняў у гэтых арганізацыях, шырэй паставіць працу ў арміі, дзе партыя зрабіла толькі першыя крокі, звярнуць асаблівую ўвагу на вылучэнне і падняцце ідэалёгічнага зроўню партыйных кадраў.

Політсекретарыят звяртае ўвагу ўсёй партыі на неабходнасць перамагання аграмаднай дыспропорцыі паміж уплывам партыі і яе арганізацыйным ахопам.

У галіне арганізацыйнага ўзмацнення партыі асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на вялікую арганізацыйную слабасць Горнай Сілезіі, якая адыгрывае вялізарную ролю ў падрыхтоўцы вайны супроць СССР.

Аб падняцці баяздольнасці партыі, яе рэвалюцыйнай актыўнасці залежыць неабходнае заваяванне партыйй рашаючай большасці пралетарыяту і ўзмацненне яго гегемоніі ў рэвалюцыйным сялянскім і нацыянальна-вызваленчым руху.

Аб пазыцыі тав. Чарвякова па пытаннях барацьбы з правым ухілам і нацыянал-дэмакратызмам

X (Рэзолюцыя бюро ЦК і прэзідыуму ЦКК КП(б)Б ад 19 снежня 1929 г., ухваленая Студзеньскім пленумам ЦК КП(б)Б).

1. Уся КП(б)Б, пад кіраўніцтвам ЦК, праводзіла і вядзе самую рашучую барацьбу супроць правага ўхілу і нацыянал-дэмакратызму ў тэорыі і на практыцы. У гэтай барацьбе партыйная арганізацыя надзяляла чутка і патрабавальна адносіцца да партыйнага кіраўніцтва і да асобных членаў яго, патрабуючы чоткай партыйнай лініі і актыўнага ўдзелу ў барацьбе супроць ухільстых ад партыйнай лініі і прымірэнцаў да іх. Асабліва гэтая патрабавальнасць партыйных мас павышаецца ў адносінах да кіруючых таварышоў, вядомых арганізацый, але ня прымаючых актыўнага ўдзелу ў барацьбе, хоць адкрытыя выступленьні іх палітычна абавязковы, таму што самі гэтыя таварышы рабілі ў нядаўным мінулым опартуністычныя памылкі.

2. Так, на Менскім, Віцебскім, Гомельскім і інш. акtyвах і шматлікіх партсходах, асабліва ў апошні час, сябры партыі ў запісках і выступленьнях высоўвалі супроць тав. Чарвякова (члена бюро ЦК) абвінавачаньне ў тым, што ён ня прымае актыўнага ўдзелу ў барацьбе супроць правага ўхілу і нацыянал-дэмакратызму і тлумачылі гэта тым, што тав. Чарвякоў нават у перыод абвостранай барацьбы партыі з правым ухілам і нацыянал-дэмакратызмам у артыкулах і выступленьнях выказваў і абараняў права-опартуністычныя і нацыянал-опартуністычныя погляды.

3. Бюро ЦК і прэзідыум ЦКК КП(б)Б, абгаварыўшы пазыцыю т. Чарвякова па пытаннях барацьбы з правым ухілам і нацыянал-дэмакратызмам, устанаўліваюць адсутнасць актыўнага ўдзелу т. Чарвякова ў барацьбе з правым ухілам і нацыянал-дэмакратызмам і што тав. Чарвякоў на працягу доўгага перыоду і да апошняга часу ў шэрагу выступленьняў вусных і ў друку выказваў і абараняў шэраг няправільных, права-ухільных установак. Гэтыя права-ухільніцкія ўстаноўкі, узятыя ў агуле (у цэлым), аб'ектыўна прадстаўляюць сабою цэлую сыстэму права-опартуністычных і нацыянал-опартуністычных поглядаў.

4. Гэтыя права-опартуністычныя і нацыянал-опартуністычныя погляды і ўстаноўкі тав. Чарвякова знайшлі свой адбітак у прыватнасьці ў наступным:

1) У суадпаведнасьці з лёзунгам Бухарына „обогашайтесь“, тав. Чарвякоў на VII зьездзе Саветаў БССР у маі 1925 г. выступіў з лёзунгам: „Багацей, селянін, адабывай больш багацьця і чым больш ты будзеш багаты, тым больш багата будзе і наша Савецкая рабоча-сялянская дзяржава“.

2) Усьлед за Бухарыным тав. Чарвякоў угледжваў крыніцы нашых хлебных цяжкасьцяў у першую чаргу ў тым, што „збожжавыя продукты ў сэнсе цэн былі пастаўлены нашай палітыкай у недастатна здавальняючыя ўмовы“ (прамова 20 кастрычніка 1928 г. на зьездзе „Прэч няпісьменнасьць“).

3) Пасьля апублікаваньня „Запісак эаномістага“ т. Бухарына, т. Чарвякоў такім чынам выяўляў сваю солідарнасьць з права-опартуністычнымі поглядамі Бухарына: „Мы, таварышы, перажываем ужо досыць доўгі час значныя цяжкасьці ў забясьпечаньні гораду і вёскі хлебам і іншымі сельска-гаспадарчымі прадуктамі. Разам з тым мы перажываем сур'ёзныя цяжкасьці ў забясьпечаньні гораду і вёскі таварамі фабрычна-заводзкім вытворчасьці. Чым гэта тлумачыцца і дзе знаходзіцца прычына гэтых цяжкасьцяў? Нядаўна ў цэнтральных газетах быў надрукаваны артыкул т. Бухарына „Запіскі эаномістага“, у якім ён робіць аналіз усіх пытанняў, звязаным з гэтай праблемай. Я, таварышы, адсылаю ўсіх вас да гэтага артыкулу, які, па-мойму, патрэбна ўважліва-вывучыць і на падставе якога патрэбна шукаць спосабы для растлумачэньня ўсіх зьявішчаў нашага сучаснага гаспадарчага станавішча“.

4) Тав. Чарвякоў замазваў кіруючую ролю ва ўсім соцыялістычным будаўніцтве рабочае клясы. Так, напрыклад, на зьездзе артыстам 26 студзеня 1929 г. тав. Чарвякоў, кажучы аб неабходнасьці ў нашым сельска-гаспадарскім, бачыў нашу перавагу перад капіталістычнымі дзяржавамі ў галіне вырашэньня гэтае задачы ў наступным: „Нам

патрэбна, мы можам і павінны ісці ўперад па шляху развіцця сельскае гаспадаркі больш буйным крокам, больш паскораным тэмпам, чым ішлі капіталістычныя дзяржавы. Для гэтага ў нас ёсць усё неабходнае—па-першае, высока развітая навука, другое—высока развітая тэхніка і трэцяе—неабходнасць хутчэйшага вырашэння задач сацыялістычнага будаўніцтва. Аб дыктатуры пролетарыяту, грунтоўнай умове поспеху высокіх тэмпаў сацыялістычнага будаўніцтва, аб рабочай клясе і яе партыі—кіраўніку гэтага будаўніцтва—тав. Чарвякоў нічога не сказаў.

5) Тав. Чарвякоў затушоўваў вядучую ролю прамысловасці і ў першую чаргу цяжкай індустрыі ў перабудове на сацыялістычнай аснове сельскае гаспадаркі. Так, напрыклад, т. Чарвякоў казаў на VII з'ездзе Саветаў у 1925 г.: „Першае, што нам патрэбна рабіць—гэта ўсімі спосабамі дапамагаць развіццю нашае сельскае гаспадаркі, другое—дапамагаць развіццю нашае прамысловасці як буйнай, так і самагужняй і рамесленай“.

6) Тав. Чарвякоў не разумее ўсё механікі клясавога барацьбы на вёсцы і яе пяхільнага абвастрання ў сучасны перыяд сацыялістычнай рэканструкцыі. Так, у сваім выступленні на з'ездзе „Прэч нялісьменнасць“ у 1928 годзе тав. Чарвякоў даў неправільную ацэнку шалёнаму супраціўленню капіталістычных элементаў і ў першую чаргу кулацтва сацыялістычнаму наступленню, сказаўшы: „У некаторых колах нашага сялянства ёсць адпор у справе калектывізацыі, коопэравання і наогул аграмаджання сельскае гаспадаркі“.

7) Тав. Чарвякоў замест таго, каб падкрэсліваць кіруючую ролю рабочае клясы ў сацыялістычным будаўніцтве, клясавое расслаенне сялянства (бядняк, сярэдняк, кулак) прадначытаў у сваіх прамовах усё гэта замяняць выразамі „насяльніцтва“ „народ“. Ён лічыў магчымым у 1928 г. пісаць наступнае: „Цяжкі лёс выпаў на долю Беларусі. Разбурэнні вайной, цяжкая акупацыя немцаў, і ўрэшце здрадніцкая палітыка Рады—усё гэта выключна паслабіла сілу народу“.

8) Тав. Чарвякоў ідэалізуе буржуазныя нацыянальныя дэвалюцыйныя партыі Беларусі, прадстаўляе справу такім чынам, што КП(б)Б працягвае справу гэтых буржуазна-нацыяналістычных партый. Ён у 1928 г. казаў: „Рэвалюцыя патрабавала пераацэнкі ўсяго старога, патрабавала яснага адказу на запытаны: ці старыя традыцыі і шмільды бяз змены зместу старых лёзунгаў... ці даць старой шмільдзе „адраджэння“ новы змест, наставіўшы яе на службу сацыялістычнай рэвалюцыі і праз гэта захаваць цесную сувязь з рэвалюцыйнымі рабочымі і сялянствам“.

9) У сваёй прамове, прысьвечанай 5-й гадавіне ўтварэння БССР, тав. Чарвякоў неправільна трактуе пытанне аб Рыскім міры і гэтым дзе падставу лічыць, што ён лічыць віноўнікам падзелу Беларусі мірную палітыку Савецкага Саюзу: „Я не кажу ўжо аб тым, што Савецкая Беларусь, адзіны эканамічны, нацыянальны і культурны арганізм, на падставе Рыскага дагавору, для таго, каб забяспечыць заключэнне міру, забяспечыць мобілізацыю сіл супроць наступаўшага Урангеля, была штучна разрэзана на дзве часткі. Ясна, што ўсё гэта павінна было адбывацца на аднаўленні народнае гаспадаркі Беларусі і легчы надзвычайна цяжкім камнем на эканамічны і культурны арганізм Беларускае рэспублікі“ (прамова 31 сьнежня 1924 г.).

Тав. Чарвякоў асуджае палітыку нашае партыі ў адносінах да контррэвалюцыйных беларускіх арганізацый (беларускі нацыянальны конгрэс у 1917 г.). Ён кажа: „Абстаноўка работы конгрэсу і асабліва спыненне гэтай работы выклікалі вялікае абурэнне нават сярод шчырых прыхільнікаў саветаў“ („Полымя“, 1928 г.).

10) Тав. Чарвякоў падмяняе пролетарскі характар Кастрычнікавай рэвалюцыі ў Беларусі дробна-буржуазным, калі гаворыць: „Агонь Кастрычнікавай рэвалюцыі падаў сілу поэту (гутарка ідзе пра Жылуновіча), бо ён адчуваў сваю блізкасць да рабоча-сялянскай рэвалюцыі“.

Рэвалюцыя (Кастрычнікавая) прыйшла ад пяхкасыці сох“. („Полымя“, 1928 году). Тав. Чарвякоў прыпісвае інтэлігенцыі няправільную ролю гегемона ў рэвалюцыйнай барацьбе і ў падрыхтоўцы Кастрычнікавай рэвалюцыі: „Для нас асабліва каштоўны ўсе тыя рэвалюцыйныя сілы (інтэлігенцыя), якія ў той час (у час царызму) працавалі, бо яны, развіваючы рэвалюцыйны рух сярод сялянства, афармлялі яго, стваралі ўсё большыя прыпынкі паміж царызмам і сялянствам і падрыхтоўвалі тую глебу, бяз якой заваёвы камуністычнай партыі і сялянства не прайшлі б так лёгка, як яны прайшлі ў год 17, 18, 19“ (з прамовы тав. Чарвякова 31 сьнежня 1924 г.). І нарэшце ў артыкуле пра Цішку Гартнага („Полымя“, 1928 г.) тав. Чарвякоў піша: „З першых-жа дзён Кастрычніка ён стаў на шлях Кастрычнікавай рэвалюцыі, разбіўшы аўтарытэтам старога „нашаніўца-адраджэнца“ адзіны нацыянальны супроцьсавецкі беларускі фронт“.

11) Гэтую сэрью права-опартуністычных і нацыянал-опартуністычных поглядаў і ўстанаовак тав. Чарвякоў папоўніў выступленнем на XII з'ездзе партыі з тэорыяй уступак інтэлігенцыі.

12) Бюро ЦК і прэзідыум ЦКК лічаць неабходным, каб тав. Чарвякоў тэрмінова падверг усе свае права-опартуністычныя і нацыянал-опартуністычныя ўстаноўкі проста, рапучай, бальшавіцкай самакрытыцы ў суаднаведнасці з рашэнням верасьнеўскага пленуму ЦК КП(б)Б і лістападаўскага пленуму ЦК УсёКП(б).

БІБЛІОГРАФІЯ

Аб Б.С.Г. у Малой Савецкай Энцыклёпэдыі

Малая Савецкая Энцыклёпэдыя зусім слушна карыстаецца самым шырокім распаўсюджаньнем. Тыраж яе першага тому складае 50 тыс. экзэмпляраў, а наступных яшчэ больш. Гэта энцыклёпэдыя служыць ня толькі лібэральнай задачы пашырэння ведаў, але зьяўляецца магучай зброяй політычнага выхавання шырокіх мас, культурна-політычнага ўздзеяння на іх. Гэта задача і ставіцца сьвядома рэдакцыяй. У прадслоў'і да 1-га тому рэдакцыя піша: „Трэба ўгварыць параўнаўча невялікую, прытым больш популярную энцыклёпэдыю для шырокіх мас. Гэта вельмі важная політычная значнасьці задача, якая займае ў ліку задач пролетарскай дыктатуры далёка не апошняе месца“. Гэта, паўтараем, праўдзіва і менавіта па гэтому як рэдакцыя, так і партыйная і савецкая грамадзкасьць навінны вельмі ўважліва адносіцца да такіх фармулёвак і палажэньняў, якія, з прычыны розных акалічнасьцяў, зьяўляюцца непасрэдна політычнымі фармулёўкамі. Гэта і прымушае нас зьяўляючы увагу савецкай грамадзкасьці на тую логічна-няправільную характарыстыку *Беларускай Соцыялістычнай Грамады*, якая зьмешчана ў энцыклёпэдыі (т. I, 655—656 стар.).

Там сказана: „У 1905 годзе Б.С.Г. кіравала рухам шырокіх мас; на чале яе стаяў рэволюцыйны блок народніцтва і марксыстых. Б.С.Г. адраділася пасля лютаўскае рэволюцыі, кіравала франтовымі і сялянскімі зьездамі ў Менску і, на меры ўздыму рэволюцыйнай хвалі, сама падпарадкавалася ўзмоцненай бальшавізацыі. Рабочыя, матросы і салдаты — бальшавікі асабліва ў Пецярбурзе (тав. Чарвякоў і інш.) на 3-ім зьезьдзе ў кастрычніку 1917 году зрабілі рашучы ўплыў на далейшую політыку Б.С.Г. Блок народніцтва і с.д. бальшавкоў разваліўся, і на руінах яго ўтварылася Комуністычная Партыя Беларусі“.

Тут нязначная частка сапраўднага пераблытана са зьлічным, ня маючым праудзівасьці. Праўдзіва, што ў 1905 годзе Б.С.Г. адыграла значную ролю ў рэволюцыйным руху на Беларусі, няправільна тое, што нібыта Б.С.Г. кіравала рухам, праўда, што ў праграме Б.С.Г. (як і ў яе складзе) былі асобныя марксыцкія элементы, няпраўда, што нібыта Б.С.Г. зьяўлялася блокам народніцтва і марксыстых — яна была тыповай рэволюцыйнай *народніцкай* арганізацыяй — яе праграма, яе літаратурныя дакуманты, характар яе дзейнасьці, удзел у блоку нацыянальных соцыялістычных партыяў, якімі кіравалі с-р у поўнай меры і з адпаведнай дакладнасьцю гэта высьвятляюць.

Яшчэ ў 1917 годзе офіцыйны лёзунг партыі, пацьверджаны тым самым III зьездам, на які нібыта рашаючы ўплыў зрабілі бальшавіцкія, г. е. раней усяго марксыцкія, групы, быў тыпова-народніцкім — ён аглашаў: „Працавіта беднае ўсіх народаў, злучайся!“ Гэтаксама ў вытрыманым прымітыўна народніцкім духу веўся і офіцыйны орган Б.С.Г. 1917 г. „Грамада“. Пачынаючы ад № 1 і ўключаючы нявышаўшы № 5 (корэктурныя лісты якога былі ласкава прадастаўлены нам адміністрацыяй Бел. Дз. Бібліотэкі), усюды праходзіць адзін і той самы мотыў.

„Работнік—гэта толькі сын селяніна, якога голад выгнаў з вёскі і ўкінуў у царства жалеза і вугалю—на фабрыку“—пісалася ў офіцыйнай, за подпісам бюро Грамады, перадавіцы № 1. „Усе мы, беларусы, добра ведаем, што наш беларускі народ—адзін ад дэмакратычнейшых народаў у сьвеці. Ён увесь, у ліку 10 міліёнаў, складаецца з адных бедных працоўных сялян“,—гаварылася ў вялікім артыкуле „Ад рэдакцыі“ ў № 5.

Праўда, што Б.С.Г. адраділася пасля лютаўскай рэвалюцыі, няпраўда тое, што нібыта Б.С.Г. кіравала франтавымі і сялянскімі зьездамі. Ні на першым, ні на другім франтавым зьездзе ня толькі ня прыметна было кіраўніцтва Б.С.Г., але і прадстаўнікоў яе¹⁾. У горадзе сярод гарадскога пролетарыату ўплыў Б.С.Г. быў зусім нязначны—у Менскім савеце Р. і С.-Д. ні ў першым складзе, ні ў другім, пасля перавыбараў ня было прадстаўнікоў Б.С.Г. (мо‘ і былі адзінкі, але аб іх няма нідзё і паміну). У Аршанскім савеце ў ліку 216 дэпутатаў ніхто не адзначаны, як член Б.С.Г.

Здавалася-б, што павінна больш складана выглядаць справа з уплывам Б.С.Г. на сялянскія гушчы—аднак-жа і тут ён не ў такой меры вялікі, як гэта магло-б здавацца. Наадварот, ён значна меншы, чым, напрыклад, уплыў Б.С.Г. на сялянства ў рэвалюцыі 1905 году. Гэта тлумачыцца зусім няправільнай ультра-згодніцкай пазіцыяй Б.С.Г. у аграрным пытаньні. На сялянскім зьездзе, скліканым Беларускай Нацыянальнай Камітэтам у Менску ў самым пачатку красавіка 1917 г. прынята была наступная рэзолюцыя па аграрным пытаньні:

„Зямельнае пытаньне павінна вырашыць Устаноўчая Рада, да гэтага вырашэньня самачыннасьць недапушчальна і ёй трэба супроцьдзейнічаць...“

„Там, дзе сяляне знаходзяцца ў поўнай залежнасьці ад паноў у сэнсе карыстаньня арандаванай пашай, сенажацьцю і найманьнем зямлі для пасеву, *прасіць апошніх* (падкрэсьлена намі) праз мясцовыя самакіраваньні *унікаць рэзкага павялічэньня* (а ня рэзкага?—М. Ю.) арэнднай платы, маючы на ўвазе асабліва цяжкія ўмовы жыцьця нашага сялянства... Зьезд *выказвае ўпэўненасьць*, што паны ў далейшым аж да вырашэньня зямельнага пытаньня ва Устаноўчай Радзе будуць *унікаць* ліквідацыі тых лясоў, якія ім прыналежаць“.

Такое рэзолюцыі, здаецца, ня прымаў ніводзін з сялянскіх зьездаў, якім кіраваў самыя крайнія згоднікі. Таму і ня дзіўна, што гэта рэзолюцыя была спаткана ў штыхі: Менскі Камітэт Усерасійскага Сялянскага Саюзу аднагалосна ўхваліў рэзолюцыю, дзе, адзначаючы, што ў працах скліканага Беларускай Нацыянальнай Камітэтам Зьезду „беларускі народ у асобе сваіх прадстаўнікоў працоўных кляс—сялян і рабочых... ніякага ўдзелу ня прымаў“ і разам з тым характарызаваў і абвешчаў Беларускай Нацыянальнай Камітэт „па свайму складу організацыяй уласьніцкіх пластоў беларускага народу, і асабліва фальварковага зямляўладаньня, а па характару выступленьняў чыста нацыяналістычнай“. Сялянскі зьезд (першы сапраўдны сялянскі зьезд), якога паседжаньні адбываліся 20—23 красавіка, у асноўным зацьвердзіў гэтую характарыстыку.

Але ці можна рабіць адказнай Беларускаю Соцыялістычную Грамаду за дзейнасьць і рэзолюцыі Беларускага Нацыянальнага Камітэту.

У тым-та і справа, што ня толькі можна, але і трэба. На чале Беларускага Нацыянальнага Камітэту сапраўды стаяў пан Раман Скірмунт,

¹⁾ На другім франковым зьездзе (2-я палова лістапада) — 167 баляўавікоў, 74 левых с.-р., 9 максымалістаў, 5 анархістаў, 1 польскі соцыяліст, 26 эсэраў цэнтру, 5 правых с.-р., 24 меншавікі і 103 беспартыйныя

але з 18 членаў Беларускага Нацыянальнага Камітэту. 10 былі членамі Б.С.Г. У лісьце ў рэдакцыю Беларускага Нацыянальнага Камітэту (глядзі, напр., „Менскі Голас“ № 2398 ад 8-га красавіка 1917 году) выразна і проста гаворыцца, што „па сваіх грамадзкіх поглядах большасьць членаў камітэту прыналежаць да Б.С.Г., што Б.С.Г. зьяўляецца „Цэнтральным Organizaцыйным ядром зьезду і большасьцю камітэту“.

Застаецца яшчэ дадаць, што зьезд, дзе прымалася вышэйпададзеная рэзолюцыя па зямельным пытаньні, адбыўся пад старшынеўствам ня пана Скірмунта, а старшыні Менскага Бюро Б.С.Г.

І мусіць ня выпадкова (гэта справа больш уважнага гістарычнага вывучэньня), што ў некаторых першых адозвах Б.С.Г., як, напрыклад, у адозьве Organizaцыйнага Бюро Б.С.Г., у Менску і ў адозьве Маскоўскага Organizaцыйнага Камітэту Б.С.Г. ёсьць тое, што ўся зямля павінна перайсьці да працоўнага народу, але няма таго, што яна павінна перайсьці бяз выкупу.

Старшыня Сялянскага зьезду тав. Міхайлоў (Фрунзэ) зусім слушна і абгрунтавана, пры наяўнасьці такіх фактаў, у сваім абагульненьні старшыні на паседжаньні 22 красавіка сказаў, што нават Б.С.Г. „ідзе на паводзе ў паноў“.

Ці азначае гэта, што сапраўды Б.С.Г. ці нават Беларускі Нацыянальны Камітэт зьяўляліся панскай нацыяналістычнай organizaцыяй? Не, гэта адзначае толькі тое, што атрымаўшая перавагу ў Б.С.Г. праванародніцкая большасьць у пошуках лучнасьці з нацыянальнымі уласніцкімі пластамі заходзілі так далёка ў згодыцтве, як амаль што ніякія іншыя партыі дробна-буржуазнага соцыялізму. Такая лінія паводзілі Б.С.Г. нагадала і паўнейшае паражэньне Б.С.Г. у сялянскіх гушчах Беларусі. Менскія і Магілёўскія зьезды выказаліся супроць Нацыянальнага Камітэту, які знаходзіўся пад кіраўніцтвам Грамады; на выбарах ва Устаноўчую Раду Б.С.Г. пацярпела амаль што найбольшае паражэньне і менавіта ў вёсцы і ў арміі. На Заходнім фронце Беларускі сьпіс (№ 4) сабраў менш 6 тысяч галасоў з агульнага ліку 976 тысяч, талды як бальшавіцкія сабралі 653 тысячы. У Віцебскай губ. organizaцыя Б.С.Г. былі нагэтулькі нямоцнымі, што ня выставілі самастойнага сьпісу, самастойны сьпіс выставіў толькі чарнісотніцкі (па характарыстыцы прадстаўнікоў Б.С.Г.) Беларускі Народны Саюз, што аб'яднаўся з праваслаўнымі парафіямі Полацкай эпархіі—гэты сьпіс сабраў 9 тысяч галасоў пры 287 тысяч галасоў, паданых за бальшавікоў, з агульнага ліку 560,5 тысяч галасоў. У Менскай выбарчай акрузе (былая Менская і часткова Віленская губэрні) сьпіс Б.С.Г. (№ 13) сабраў 2.988 галасоў, з агульнага ліку 917 880, ці бо 0,3 проц. (бальшавікі ж сабралі звыш 579 тысяч галасоў—63,1 проц. у Бабруйскім павеце сьпіс Б.С.Г. сабраў 76 галасоў, з агульнага ліку 101.522; у самым-жа Бабруйску 20 галасоў з агульнага ліку—11.130; у Рэчыцкім павеце сьпіс Б.С.Г. сабраў 107 галасоў з агульнага ліку 93.810 галасоў, у самым-жа Менску сьпіс Б.С.Г. сабраў амаль што столькі, колькі ў абодвух паветах 161 голас з агульнага ліку—35.591. Можна з упэўненасьцю пераконваць, што чым бліжэй да вёскі, тым менш галасоў зьбіраў сьпіс Б.С.Г. Мы праглядзелі захаваныя ў архіве Гістпарту матар'ялы выбарчых камісій па выбарах ва Устаноўчую Раду, і яны відавочна ілюструюць гэты факт. Захаваліся падагульненьні 4 вучасткаў Пінскага павету, двух вучасткаў Мазырскага павету там ніводнага голасу за сьпіс Б.С.Г. ня было пададзена, толькі паміж дакумантамі, якія маюцца ў архіве з 6 вучасткаў Дзісьненскага павету, былой Віленскай губэрні, у адным—трэцім выдзяльным вучастку Друйскай воласьці—за сьпіс Б.С.Г. пададзена 3 галасы (з 1 170 агульнага ліку). У той-жа час у цэлым

шэрагу выбарчых вучасткаў мы маем факты ўсеагульнага галасавання за бальшавікоў: у адным Радзівораўскім вучастку мы маем факт галасавання абсалютна ўсіх сялян за сьпіс бальшавікоў¹⁾.

Выстарчальна будзе параўнаць вынікі выбараў ва Устаноўчую Раду па Беларусі і Украіне, каб пераканацца ў тым, што ў адэнаку ад украінскіх соцыялістычных партый, ніякага стыку ў Б.С.Г. з сялянскімі масамі ня вышла; Б.С.Г. у 1917 годзе заставалася партыяй пераважна інтэлігенцкай, якая несла ў сабе адбіткі сялянскага руху, якая спрабавала арыентавацца на гэты рух, але не кіравала ім.

Але быць можа, прычына такога няпоспеху Б.С.Г. у сялянскіх масах ляжыць у запозьненасьці павароту політыкі Б.С.Г., які, калі толькі верыць заметцы ў Энцыклёпэдыі, пачаўся на III зьездзе Б.С.Г. у кастрычніку 1917 г.? На гэтае пытаньне трэба адказаць: бязумоўна, прычына такога вялікага паражэньня хваецца—у значнай меры—у політыцы Б.С.Г., але запозьненасьць павароту тут ні пры чым, таму што і павароту на III зьездзе ніякага ня было. Зусім не адмаўляючы, што ўнутры Б.С.Г. былі паасобныя бальшавікі і бальшавіцкі настроеныя групы, мы толькі рашуча сьцьвярджаем, што ніякага рашаючага ўплыву на політыку Б.С.Г. гэтыя асобы і групы не зрабілі. З апублікаванага „прапаролу III зьезду Беларускай Соцыялістычнай Грамады“ відаць, што політычныя пытаньні на самым зьездзе не разьбіраліся. „Усе пытаньні сучаснага моманту—чытаем мы ў пратаколе—зьезд пастанавіў перадаць на кампэтэнцыю абранага зьездам ЦК“. Відаць тымі самымі днямі, а зьезд—напам'янем—ішоў ад 14 кастрычніка да вечара 25 кастрычніка, пытаньні сучаснага моманту не стаялі для зьезду востра, іх перадалі на вырашэньне новага складу ЦК, новы-ж склад ЦК зусім ня быў левым—вельмі мала хто з данага складу ЦК браў пасьля ўдзел у камуністычным змаганьні.

Правая большасьць Б.С.Г. штурхнула Б.С.Г. і да выступленьня супроць Кастрычнікаўскага паўстаньня. 27-га кастрычніка за подпісам Б.С.Г. і некаторых іншых арганізацый, у большасьці якімі кіравала Б.С.Г., зьявілася „Грамата да беларускага народу“, дзе гаворыцца, што: „мы пастаўлены перад пагрэбай сабраць усе жывыя сілы нашай Бацькаўшчыны дзеля абароны і ўтрыманьня нашых вольнасьцяў“. І што: „толькі парадак і згоднасьць паміж усімі паможа нам утрымаць спакой у нашай краіне“ і дзе ні слова няма аб клясах і клясавай барацьбе.

Левыя элемэнтэ хацелі зрабіць уплыў на політыку Б.С.Г., але яны зусім не зрабілі гэтага—ды яшчэ рашаючага ўплыву на політыку Б.С.Г. Яны не маглі нават перашкодзіць таму, каб на адным з беларускіх нацыянальных зьездаў галасамі правай большасьці Б.С.Г. быў пасланы ў якасьці дэлегата на Савет Народаў у Кіеў той самы пан Скірмунт, які быў на чале Беларускага Нацыянальнага Камітэту з грамадаўскай большасьцю і які потым быў прадстаўніком Усерасійскага Саюзу зямельных уласьнікаў у прэпарлямант і на выбарах ва Устаноўчую Раду быў на чале зямляўласьніцкага сьпісу.

Да і ў асяродзішчы самых левых элемэнтаў Б.С.Г., колькасна вельмі нямоцных, яшчэ вельмі моцныя былі нацыяналістычныя ноткі. Наколькі колькасна былі яны слабымі, паказвае той факт, што на Усе-

¹⁾ „Кожны галасуючы выяўляў жаданьне кінуць у скрынку толькі № 9, а на астатнія ўсе адмаўляліся, на што ў настаяшчым пратаколе ўсе пісьменныя, апрача нумароў, выявілі жаданьне падпісання асабіста з дадаткам, што галасуюць за № 9... А з прычынны няхваткі картак № 9 астатнія выказалі жаданьне іншых нумароў ля браць у рукі і ня кідаць у скрынку, абы толькі ўпісалі іх голас за № 9, бо картак, як выявілася, было № 9 толькі 149, а астатнія галасавалі бяз картак“ (з пратаколу Радзівораўскай вучастковай выбарчай камісіі)

беларускім З'ездзе ў снежні, месяцы патрабаваньне Шантэра даць прадстаўніцтва левай частцы Б. С. Г. было двойчы адхілена вялікаю большасьцю, яго-ж просьба даць на гэтым паваду слова была адхілена ўсімі пры 8 (!), якія ўстрымаліся,—а дэлегатаў было каля 400. Наколькі моцныя былі нацыяналістычныя ноткі паказвае выступленьне того-ж самага Шантэра на нарадзе дэлегатаў па пытаньню адчыняць ці не зьезд. „Я ня ведаў, хто будзе тут; я думаў, што будуць буржуазныя клясы, а бачу сялян і салдат. Калі вы сабраліся падтрымліваць і будаваць сваю рэвалюцыю, дык не марудзьце. Беларусы павінны самавызначыцца. Не патрэбна рабства агульна-расійскае дэмакратыі, у нас ёсьць свая дэмакратыя, свае беларускія бальшавікі. Мы павядзем Беларусь шляхам не дэмагогіі, а шляхам ісьцінна-дэмакратычным. Зараз-жа адчыняць зьезд“. Асноўнаю-ж задачаю зьезду было ўтварэньне новае, краёвае ўлады, якая супроцьстаўляла сябе ўжо арганізаванай бальшавіцкай уладзе і зусім незалежна ад пажаданьняў і спадзевак і прыхільных і левых з Б.С.Г. зрабілася-б—на выпадак стварэньня—цэнтрам прыцягненьня ўсіх контр-рэвалюцыйных сіл. Такім цэнтрам рабілася і кіруемая згоднікамі Б.С.Г. Нацыянальна-соцыялістычная форма арганізацыі толькі практыкавала антысоцыялістычны змест палітыкі. Сапраўды—рэвалюцыйныя элементы Б.С.Г. не маглі гэтага ня бачыць і значная частка іх пайшла на раскол.

Тым больш выклікае здзіўленьне вывад невядомага аўтара нататкаў аб Б.С.Г.—„на руінах Б.С.Г. утварылася Комуністычная Партыя Беларусі“. Чаму-ж гэта на руінах, калі бальшавіцкае крыло ўтварыла „рашучы ўплыў на далейшую палітыку Б.С.Г.“

Дарэмна і гаварыць, што на Беларусі няма абсалютна ніякае падставы для непраўдзівых тэорыяў „двакарэнасьці“, утворанай некаторымі камуністамі на Украіне, ня кажучы ўжо пра тэорыю „аднакарэнасьці“, па якой гісторыя бальшавізму на Беларусі пачынаецца з абломкаў Грамады. Гэтая тэорыя, якая ня можа абаперціся ні на адзін гістарычны факт, ёсьць вельмі шкоднаю антыбальшавіцкаю блытанінаю.

М. Ю

Ленинский сборник XII—Философский. Институт Ленина при ЦК ВКП(б). Государственное издательство. Тираж 10.000. 473 страницы. Цена 3 руб. 75 коп.

Вядома, што пярэ Леніна прыналежаць шэраг філэзофскіх прац, у якіх ён выкладаў асновы матэрыялістычнае дыялектыкі Маркса—Энгельса і высуўваў новыя, арыгінальныя палажэньні, накіраваныя ў разьвіцьцё і абарону дыялектычнага мэтоду.

Выданы Інстытутам Леніна IX Ленінскі зборнік, які зьмяшчае канспэктны кніг Гегеля („Навука лёгікі“—у 3-х кнігах, прысьвечаных „Вучэньню аб быцьці“, „Вучэньню аб існасьці“ і „Суб'ектыўнай лёгіцы ці вучэньню аб паньці“), паказвае наколькі грунтоўна Ленін працаваў над філэзофскімі праблемамі і адточваў свой дыялектычны мэтод.

Ужо даўно разбурана легенда аб тым, што Ленін быў толькі практыкам рэвалюцыйнага руху. Знаёмства з лэнінскім насьледзьдзем пераконвае нас у тым, што Ленін, як ніхто іншы, умеў злучаць свой арганізацыйны гэн з самымі сур'ёзнымі дасьледваньнямі ў галіне „чыстае“ тэорыі. Лепшыя ўзоры тэарэтычных прац у галіне марксызму прыналежаць Леніну. Пры гэтым ён не абмяжоўваўся адною толькі абаронаю марксызму ад рэвізіі, але і значна разьвіў і паглыбіў асоб

ныя галіны Марксава вучэння аб клясах і клясавай барацьбе, аб дзяржаве, аб дыктатуры пролетарыяту, аб імперыялізме, як апошнім этапе капіталізму, аб сялянстве, аб нацыянальным пытанні і г. д. Ленін лічыў, што сапраўдны рэвалюцыянэр, які арганізуе масы на барацьбу з капіталізмам, павінен асвятляць шлях свае барацьбы марксыцкаю тэорыяю, якая адна толькі здолее памагчы разабрацца ў рознастайнасьці ўмоў барацьбы кляс, якая адна толькі здолее дапамагчы ўнікнуць магчымых памылак у кіраўніцтве рэвалюцыйным рухам пролетарыяту.

Ленін для ўсіх нас зьяўляецца лепшым прыкладам таго, як трэба па сур'ёзнаму ставіць пытаньне аб барацьбе за марксыцкі сьветапогляд, аб барацьбе з усімі і ўсялякімі рэвізіянісцкімі скажэньнямі марксызму. Вядома, што рэвізіяністыя ўсіх масьцяў з шкуры лезуць вон, каб выбіць „душу“ з Марксава вучэння і „ўкласьці“ вучэньне Маркса аб клясавай барацьбе, аб нямінучай пагібелі капіталізму, аб дыялектычным матэрыялізме ў рамкі, прыёмальныя для нормальнага разьвіцьця капіталістычнага ладу. Рэвізіяністыя думалі, што ім удалася настолькі „падправіць“ і „прыстасаваць“ да „сучасных“ умоў сьветапогляд Маркса, што ён стане нявінным вучэньнем, якое ня будзе непакорна „росквіту“ капіталізму. Аднак, яны ў гэтым глыбока памыліліся. Разьвіцьцё не пайшло па сыцёку, які так кляпатліва рыхтавалі рэвізіяністыя, якія скочваліся ў простых агентаў і лёкаў капіталізму.

Мы цяпер зьяўляемся сьведкамі супярэчнасьцяў, якія ўсё растуць у капіталістычным лягеры. Лёзунг „кляса супроць клясы“ стаў баявым лёзунгам міжнароднага пролетарыяту Міжнародны эканамічны крызіс капіталістычнае гаспадаркі, які набліжаецца, зьяўляецца лепшым довадам нямінучага банкруцтва капіталізму, якое прадвешчана, навукова-абаснована марксызмам-ленінізмам. У гэтых умовах міжнародная соцыял-дэмократыя хлусьліва клянецца імем Маркса і Энгельса і заклікае рабочых да мірнага супрацоўніцтва працы з капіталам. Абвастрэньне супярэчнасьцяў паміж дзьвюма асноўнымі клясамі сучаснае капіталістычнае грамады—пролетарыятам і буржуазіяй—ня ўдасца замазаць „ортодоксам“ ад марксызму тыпа Кауцкага, Отто Баўэра і інш. Гэта ў адносінах міжнародных абставін.

Цяпер пяройдзем да нутранага становішча СССР. Унутры СССР поўным ходам ідзе соцыялістычная рэканструкцыя народнае гаспадаркі. У галіне масавае калектывізацыі вёскі дасягнуты сапраўды вялічэзныя посьпехі. Каля паловы індыўдуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак калектывізавана. Лёзунг ліквідацыі кулацтва як клясы, будучы галоўным лёзунгам у сучасную паласу разьвіцьця, ужо ажыццяўляецца ў раёнах суцэльнае калектывізацыі. У другіх раёнах стары лёзун „выцясьненьня і абмежаваньня“ мяняе сваё значэньне і становіцца лёзунгам дадатковым і падпарадкаваным галоўнаму, лёзунгам, які падрыхтоўвае глебу для ажыццяўленьня галоўнага лёзунгу партыі ў сучасны пэрыод,—лёзунгу ліквідацыі кулацтва як клясы. У гэтакіх абставінах адбываецца абвастрэньне клясавае барацьбы, якое адбываецца і на ідэалёгічным фронце. З буржуазным уплывам на пролетарыят неабходна рашуча змагацца і даваць самы жорскі адпор усім спробам навязаць ідэалёгічны сьветапогляд, усім спробам сказаць марксыцка-ленінскую тэорыю. Вядома, што нядаўняя дыскусія паміж так званымі мэханістамі і дыялектыкамі ў галіне тэарэтычнае эканоміі ёсьць адлюстраваньне клясавае барацьбы на ідэалёгічным фронце. Вядома таксама, што спрэчкі паміж мэханістамі і дыялектыкамі ў галіне філёзофскай таксама ёсьць спрэчкі, якія адбываюць суадносіны клясавых сіл, бо ядро гэтых спрэчак складае марксыцка-ленінская тэорыя пазнаньня,

тэорыя дыялектычнага мэтаду, якую спробуюць „падправіць“ і „ўдакладніць“ навейшыя прадстаўнікі мэханістычнага лягёру.

Мы нарочна звязалі разгляд ленінскіх прац у галіне філэзофіі з сучасным становішчам, таму, што *марксыцка-ленінская тэорыя ніколі ня была нечым абстрактным адцягненым ад бягучых задач рэволюцыйнае барацьбы пролетарыяту*. А якраз у бягучы пэрыод, у пэрыод, калі абвастрылася клясавая барацьба ўнутры краіны, калі растуць супярэчнасьці ў лягеры капіталізму, асабліва важна, узброіўшыся марксыцка-ленінскаю тэорыяю, змагацца за зрынуцьце капіталізму, за чыстату тэорыі пролетарыяту. Няма патрэбы даводзіць, якое вялікае значэньне для бальшавікоў мае займаньне філэзофіяй, г. зн. выпрацоўкаю марксыцкага сьветапогляду.

Гэта значэньне яшчэ больш узрастае асабліва цяпер, таму што маем цэлы шэраг спроб „выправіць“ і „дапоўніць“ Маркса—Леніна. Для таго, каб сьвядома паставіцца да сьпрэчак паміж мэханістымі і дыялектыкамі, для таго, каб падкаваць сябе мэтадам рэволюцыйнага ланізму, трэба самым старанным чынам чытаць і перачытваць усё напісанае Леніным у галіне філэзофіі. Возьмем такі прыклад, як памылкі тав. Бухарына, які разьвіваў тэорыю роўнавагі. Каб разабрацца добра у чым сэнс і глыбіня памылак, якія зьмяшчаюцца ў тэорыі роўнавагі, трэба зноў-такі зьвярнуцца да лепшых філэзофскіх прац Леніна.

Тэорыя роўнавагі тав. Бухарына ня вытрымлівае крытыкі і з пункту гледжаньня матэрыялістычнае дыялектыкі. Па таварышу Бухарыну выходзіць, што „антагонізмы розна накіраваных сіл і складаюць, абумоўліваюць рух“. Кажучы, што „антагонізмы розна накіраваных сіл і складаюць, абумоўліваюць рух“ т. Бухарын адмаўляе якасьць дадзенага прадмета, дзякуючы сваёй нутраной сутнасьці рухацца, стыкацца, датыкацца, „опосредствоваться“ ў гэтым руху з другімі сіламі, знаходзіцца з імі ва ўзаемадзеяньні, зьмяняцца самому і зьмяняць форму і зьмест прадметаў, з якімі дадзенаму аб'екту прыходзіцца сустракацца ў самаруху, знаходзіцца ў стане „адзінаства“ руху, які ўраўнаважваецца дыялектыкаю руху ці нутраною існасьцю, прыродаю, якасьцю дадзенага прадмета.

Бясспрэчна, што сутнасьць, аснову дыялектыкі ўтварае рух, аднак ня рух наогул, а рух поўны супярэчнасьцяй, зьмен форм і зьяў, рух, які ператварае адну форму ў другую, рух сувязі і „опосредствования“, рух „самазьнішчэньня“ і зьяўленьня ў зьмененым стане.

Пэўна, што роўнавага існуе, але яна можа быць толькі ў вядомы момант руху. Роўнавага „ўяўляе сабою толькі момант руху, пэўны яго стан“. Перавага і аб'ектыўнае значэньне дыялектычнага мэтаду, як найболей агульнае формы вивучэньня зьяў, і заключаецца ў тым, што гэты мэтад дае магчымасьць устанавіць і роўнавагу, якую мэханістыя гатовы пакласьці ў аснову пазнавальнага мэтаду замест дыялектыкі. Па тэорыі роўнавагі выходзіць, што антагонізмы сіл, зьмешчаныя ў дадзеным прадмеце ці суме іх, заўсёды ўтвараюць сваю асабістую ўстойлівасьць, роўнавагу, якая ўстанаўляецца дзякуючы узаемнаму дзеяньню сіл, якія рухаюцца (да рэчы сілы прыведзены ў рух штуршком зьнадворку), так выходзіць у абаронцаў тэорыі роўнавагі дзякуючы таму, што „працілегла накіраваныя сілы ўзаемна нейтралізуюцца,—зьява знаходзіцца ў роўнавазе“.

Згодна тэорыі роўнавагі мы можам устанавіць стан абсалютнага супакою, бязумоўнае роўнавагі, у той час калі „абсалютны супакой мысьлімы там, дзе няма матэрыі“ (Энгельс, Анты-Дзюрынг), бо там, дзе ёсьць матэрыя, няминуча разьвіцьцё, рух і выключэньне абсалютнае

роўнавагі, а яна існуе толькі на пэўнай ступені руху, як момант гэтага руху.

Па Леніну задача дыялектыкі заключаецца ў тым, каб займацца вывучэннем „усіх процасаў сьвету ў іх самаруху“, у іх спонтанейным разьвіцьці, у іх жывым жыцьці... Разьвіцьцё ёсьць барацьба процілегласьцяў... Галоўная ўвага накіроўваецца ўласна на пазнаньне крыніцы самаруху“. Гэтага не разумеюць мэханістыя, якія папалі ў палон к Багаданаву, найбольш выдатнаму прадстаўніку „тэорыі роўнавагі“.

У разглядаемым XII Ленінскім зборніку зьмешчаны яшчэ з большага неапублікаваныя філэзофскія працы Леніна. Гэтым-жа зборнікам „сканчаецца публікацыя філэзофскіх заметаў Леніна“,—кажа аўтар прадмовы тав. Адарацкі. Зборнік зьмяшчае конспэкты „Сьвятога Сямейства“ Маркса і Энгельса, „лекцыі аб сутнасьці рэлігіі“ Фэйербаха, кнігі Фэйербаха пра Лейбніца, лекцыі Гегеля па філэзофіі гісторыі, па гісторыі філэзофіі, розныя заметкі і выняткі па філэзофіі і прыродазнаўству, надзвычайна цікавыя заметкі Леніна „Да пытання аб дыялектыцы“ і выняткі і заўвагі на кнігу Клаўзевіца „Аб вайне і вядзеньні войнаў“.

Якую вартасьць маюць працы Леніна ў галіне філэзофіі?

Аўтар прадмовы да зборніка тав. Адарацкі так адказвае на гэтае пытаньне: „Па багацьцю зьместу „філэзофскія сшыткі варты многіх тамоў“. „Па багацьцю свайго зьместу, па гэніяльнасьці думак, сабраных у гэтых сшытках, яны ўяўляюць з сябе выключную вартасьць для тэорыі марксызму“, бо „ўва ўсіх галінах марксыцкае тэорыі Ленін умеў зрушыць далёка ўперад тэорэтычную мысль. Ён змог гэта зрабіць і ў галіне філэзофіі. Затым гэтакую палізарную вартасьць уяўляюць заметкі Леніна па філэзофіі“.

Ленін, як ніхто іншы з марксыстых „аўладаў існасьцю матэрыялістычнае дыялектыкі... якраз гэта акалічнасьць рабіла далейшае вывучэньне Ленінам пытаньняў філэзофіі асабліва пладатворным“. Варта толькі паглядзець, як старанна Ленін працаваў над пытаньнямі філэзофіі. Усе колькі-небудзь значныя матэрыялы ім зьбіраліся, перачытваў і перапрацоўваў пад матэрыялістычным пунктам гледжаньня. „Ленін клапаціваўся зьбіраць матэрыялы па цікавіўшаму яго пытаньню—кажа тав. Адарацкі—і заўсёды ўмела ачышчаў мысьлі філэзофаў ідэалістычна ад ідэалістычнае лускі, гэніяльна сфармуляваў іх матэрыялістычна для выясьненьня і вывучэньня асобных бакоў, асаблівасьцяў, сутнасьці матэрыялістычнае дыялектыкі“.

Ленін умела, дасканала ўладаў дыялектычным мэтодам Маркса. У ранніх працах Леніна ўжо праяўляецца гэтае ўменьне ўладаць Марксамым мэтодам, які пераносіцца Леніным да вывучэньня канкрэтных праблем расійскае эканомікі, гісторыі, да пытаньняў клясавае барацьбы і політыкі. Выключнае значэньне мае праца Леніна „Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм“, якая „пасля „Анты-Дзюрынга“ Энгельса зьяўляецца самым буйным філэзофскім творам марксызму“. Леніну давялося пісаць сваю працу, схакаўшы болей 30 год пасля зьяўленьня „Анты-Дзюрынга“. За гэтыя дзесяцігодзьдзі ў прыродазнаўстве адбыўся цэлы пераварот і трэба было аўладаць зусім новым матэрыялам. Леніну давялося разглядаць і разьвязваць шэраг новых пытаньняў. „Першы з усіх выдатнейшых тэорэтыкаў марксызму (мы ня кажам пра Энгельса) Ленін заняўся пытаньнямі прыродазнаўства, самастойна іх разьвязаў і вызначыў шляхі, якім чынам марксызм павінен забясьпечыць сабе ўплыў і ў гэтай галіне. Таму з поўнаю ўгрунтаванасьцю можна сьцьвярджаць, што зьяўленьне кнігі „Матэрыя-

лізм і емпірыокрытыцызм* азначала новы этап у разьвіцьці тэорыі марксызму",—кажа аўтар прадмовы да зборніка.

Няма патрэбы даводзіць, як важна для бальшавіка займацца філэзофіяй „быць сьвядомым прыхільнікам таго матэрыялізму, які прадстаўлены Марксам, г. зн... быць дыялектыкам-матэрыялістым“ (Ленін). Асабліва каштоўнае гэтае паказаньне Леніна ў дапасаваньні да сучасных умоў, калі пролетарыяту трэба аўладаць усімі ідэолёгічнымі вышынямі і рашуча выганяць адтуль ідэалістых, якія пашыраюць папоўшчыну, сваё аднабаковае вучэньне, ня зьвязанае з матэрыялізмам. „У філэзофскіх-жа сшытках Леніна зьмяшчаецца бязь канца многа каштоўнейшых паказаньняў, як трэба вывучаць матэрыялістычную дыялектыку“.

Якое значэньне філэзофіі для пролетарыяту? Філэзофія марксызму зьяўляецца востраю зброяю ў руках пролетарыяту, карыстаючыся якою ён можа нанасіць паражэньні ўсялякаму ідэалізму і папоўшчыне. Філэзофія марксызму зьяўляецца сьветапоглядам усходзячае рэволюцыйнае клясы.

„У рэволюцыйную эпоху дыялектычны характар руху, адзінства працігласьцяй, рух у супярэчнасьцях, асабліва рэзка выступае на двор, становіцца асабліва відавочным, як гэта адзначыў яшчэ Энгельс. Прысьпешаны тэмп руху, разнастайнасьць і, калі можна так сказаць, сконцэнтраванасьць праў пашырае кругавід і дае найбагатшы матар'ял для тэорэтычнае мысьлі. Абуджэньне да сьвядомага жыцьця новых і новых мас нямінуча ўносіць нябывалае ажыўленьне ў разьвіцьці тэорэтычнае мысьлі, у прыватнасьці філэзофіі“,—кажа аўтар прадмовы.

XII Ленінскі зборнік разьлічаны на падрыхтаванага чытача, знаёмага хоць-бы ў элемэнтарным аб'ёме з марксыцкаю філэзофіяй па найбольш пашыраных працах.

Усякі, хто прапрацуе зборнік, будзе адчуваць, што гэтая праца вельмі і вельмі ўзбагачае.

Партыец.

Папраўна. На ст. 86 пасьля зьвязкі выпала. (Рэд.)

БИБЛИОТЕКА
Коммунистической
АКАДЕМИИ

Рэдкалерія

С. Будзінскі.
А. Саевіч.
А. Сянькевіч.

З Ы М Е С Т

	<i>Стар.</i>
Перадавая. У паход за масавую калектывізацыю	3
Віт. Сэрбэнта. Сталін, як тэорэтык нацыянальнага пытання	9 ✓
Ленінізм перамагае. („К. И.“)	16
✓ А. Лур'е. Новы этап барацьбы на аграрным фронце	23 ✓
Рачыцкі. Чарговыя задачы калгаснага будаўніцтва і вясновае сельска-гаспадарчае кампаніі ў БССР	33
А. Хацкевіч. Саветы на чале сацыялістычнае рэканструкцыі сельскае гаспадаркі	41
Н. Канаплін. Гісторыя і політычны сэнс аднае провокацыі	51
Мачульскі. Мясцічкі пры суцэльнай калектывізацыі	69
М. Зярніцкі і Г. Гершман. Як у Гомелі сказілі лёзунг самакрытыкі	73
П—ч. Аб становішчы самакрытыкі ў Віцебскай партарганізацыі	90
✓ Н. Конюхаў. Правы ўхіл на справе	102
✓ П. Пасюкевіч. Практыка правага ўхілу на вёсцы	111
Куніца. Нацыянальнае будаўніцтва на Гомельшчыне за апошнія тры гады	120
✓ Данільчык і Карнейчык. Супроць нацыянал-дэмакратычных выпраўленьняў гісторыі Савецкай Беларусі	127 ✓
А. Ашаровіч. Нарада яўпартпрацаўнікоў пры ЦК КП(б)Б	145
Матар'ялы і дакуманты	
Новыя моманты ў сытуацыі і задачы КПЗБ	155
Рэзолюцыя політсэкретарыату аб становішчы ў КПП	170
Аб пазыцыі т. Чарвякова ў пытаннях барацьбы з правым ухілам і нацыянал-дэмакратызмам	172
Бібліографія	
Аб БСГ у Малой Савецкай Энцыклёпедыі—М. Ю.	174 ✓
Ленинский сборник XII—философский. Институт Ленина при ЦК ВКП(б)—Партыец	177

B

B6

958 m

MI
10